

På vei

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

LÆRERENS BOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

CAPPELEN

På vei

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

LÆRERENS BOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

CAPPELEN

© J.W. Cappelens Forlag A/S, Oslo, 2004

«Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.»

Grafisk formgiver: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsdesign: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsfoto: Bård Løken / NN / Samfoto

Tegninger: Solveig Lid Ball

Forlagsredaktør: Liv Veum Seljevold

Øvrige illustrasjoner:

Marianne Otterdahl-Jensen s. 129, Tina Soli s. 49, 126, 147,

John Thoresen s. 75, 128, 135, 144, Irene Brinch Sand 158o,

Erik Sjølander s. 19.

Vegskilt s. 106 er hentet fra www.vegvesen.no/vegskilt.

Tegneserie Ferd'nand s. 162 er tillatt gjengitt av PIB Copenhagen.

Sats: Ring Design, Ingunn Framgården

Repro: RenaissanceMedia AS

Trykk: AIT e-dit, Oslo 2007

ISBN: 978-82-02-23670-0

3. utgave

4. opplag

Internettadresse: www.cappelen.no

Innhold

Forord	4	NIVÅ A2	
		Kapittel 11 Litt om Norge	110
		Tilleggsoppgaver til kapittel 11	114
Del 1 Læreverket og arbeidsformer	5	Kapittel 12 Skolen	121
Om På vei	5	Tilleggsoppgaver til kapittel 12	125
Del 2 Arbeid med På vei	15	Kapittel 13 Familie og samliv	132
		Tilleggsoppgaver til kapittel 13	136
NIVÅ A1		Kapittel 14 Slik bor vi	140
Kapittel 1 Hva heter du?	15	Tilleggsoppgaver til kapittel 14	143
Tilleggsoppgaver til kapittel 1	19	Kapittel 15 Fester og høytider	148
Kapittel 2 Snakker du norsk?	23	Tilleggsoppgaver til kapittel 15	152
Tilleggsoppgaver til kapittel 2	26	Kapittel 16 Helse	156
Kapittel 3 Familien Dahl	31	Tilleggsoppgaver til kapittel 16	158
Tilleggsoppgaver til kapittel 3	36	Kapittel 17 I arbeidslivet	163
Kapittel 4 En vanlig dag	40	Tilleggsoppgaver til kapittel 17	166
Tilleggsoppgaver til kapittel 4	45	Del 3 Prøver	170
Kapittel 5 Hva er klokka?	52	Prøve 1, etter kapittel 5	170
Tilleggsoppgaver til kapittel 5	58	Fasit til prøve 1	176
Kapittel 6 På kjøpesenteret	63	Prøve 2, etter kapittel 10	177
Tilleggsoppgaver til kapittel 6	66	Fasit til prøve 2	183
Kapittel 7 Vær og årstider	71	Prøve 3, etter kapittel 15	186
Tilleggsoppgaver til kapittel 7	75	Fasit til prøve 3	193
Kapittel 8 Hva gjorde du i ferien?	80	Del 4 Fasit til arbeidsboka	195
Tilleggsoppgaver til kapittel 8	84	Svar på oppgavene og tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka	
Kapittel 9 Et nytt liv	90	Del 5 Lærerens cd-er	233
Tilleggsoppgaver til kapittel 9	93	Spornummer og innhold	
Kapittel 10 Hjemme og på arbeid	97		
Tilleggsoppgaver til kapittel 10	101		

Forord

Dette er en hjelpebok for lærere som bruker *På vei* i undervisningen. Boka inneholder forslag til undervisningsopplegg og en god del tilleggsstoff som kan brukes etter behov. Dessuten kan læreren her finne tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka.

Del 1 inneholder en generell beskrivelse av læreverket, i tillegg til kommentarer til uttale- og grammatikkundervisningen. Her er det også en litteraturliste som kan være til nytte for dem som ønsker å skaffe seg litt mer bakgrunn for undervisning i norsk som andre- og fremmedspråk.

I **del 2** kommer vi med forslag til hvordan man kan arbeide med hvert kapittel. Dette er ment som *forslag* fra vår side. Det finnes mange måter å bruke læremidlene på. Men vi håper at alle lærere kan få en del ideer her. Særlig for nye lærere regner vi med at nok så detaljerte forslag og kommentarer kan være til nytte.

Her finner man også tilleggsoppgaver til alle kapitlene. Disse oppgavene er beregnet til kopiering, noe på transparent og noe på papir. Her finner man oppgaver man kan bruke for å arbeide ekstra med noe som er behandlet i læreboka, og man finner ulike aktivitetsoppgaver som skaper variasjon i undervisningen. Ved hjelp av slike ekstraoppgaver blir det også lettere for læreren å differensiere i undervisningen.

Del 3 inneholder prøver som er tenkt brukt etter kapittel 5, 10 og 15. Prøvene inneholder vokabular og strukturer fra de foregående kapitlene og kan være en hjelp for lærer og kursdeltaker til å se om stoffet er tilegnet.

I **del 4** er det fasit til arbeidsboka. Her finner man også tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka.

Del 5 inneholder en oversikt over innholdet på cd-ene som hører til læreverket.

Elisabeth Ellingsen

Kirsti Mac Donald

På vei er et læreverk for voksne som skal begynne å lære norsk. Verket består av:

- 1 **Tekstbok**
- 2 **Arbeidsbok**
- 3 **En elev-cd** med de fleste tekstene i tekstboka. Den ligger i arbeidsboka.
- 4 **Lærerens cd-er**, totalt 6 cd-er. På de 5 første er uttaleøvelsene og lytteøvelsene fra arbeidsboka spilt inn. På cd 6 finner du ekstra tekster fra tekstboka lest inn av personer med ulik dialektbakgrunn.
- 5 **Lærerens bok** med blant annet forslag til arbeid i klassen, mange tilleggsøvelser, prøver og fasit.
- 6 **Ordlistor** med oversettelse til mange av innvandrerspråkene.
- 7 **Et nettsted** der kursdeltakere kan finne mange ekstra øvelser: **pavei.cappelen.no**

Målet med verket er at kursdeltakerne skal tilegne seg gode basiskunnskaper i norsk. De skal lære et vokabular som hjelper dem til å klare seg i praktiske situasjoner og i enkle samtaler på norsk. Samtidig skal de lære å oppfatte enkelt norsk språk både muntlig og skriftlig. Det er viktig at uttalen ikke blir noe hinder for å kommunisere på norsk. Derfor skal kursdeltakerne få anledning til å trene på god uttale fra starten av. Det fokuseres både på setningsintonasjon og trykkplassering i ord og fraser og på lyder. Kursdeltakerne skal også få en oversikt over de viktigste grammatiske strukturene, slik at de kan snakke og skrive uten altfor forstyrrende feil. For å nå dette målet legges det opp til varierte aktiviteter. Deltakerne skal få anledning til å bruke språkstoffet aktivt på så mange måter som mulig, både muntlig og skriftlig.

På vei er tilpasset *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, spor 2 og 3, nivå A1 og A2. Kapitlene 1–10 dekker hovedmomentene på nivå 1 i læreplanen, og kapitlene 11–17 hovedmomentene på nivå A2.

Etter at kursdeltakerne er ferdig med *På vei*, bør de kunne:

- Føre samtaler på norsk og forstå enkelt dagligspråk om temaer som er behandlet i tekstboka. Disse temaene dekker ulike områder innenfor dagliglivet, arbeidslivet og spørsmål knyttet til bolig og helse.
- Gi uttrykk for egne meninger og følelser, gjøre avtaler og mestre ulike samtalesituasjoner i dagliglivet.
- Lese og forstå ulike tekster, slik som enkle sakprosa-tekster, annonser, skjemaer og andre typer autentiske tekster.
- Skrive beskjeder, innbydelser og svar, samt uttrykke seg skriftlig om emner fra dagliglivet på enkelt norsk.

Tekstboka

Tekstboka er delt inn i 17 kapitler som tar for seg ulike situasjoner og emner knyttet til dagligliv og samfunnsliv. I innholdsfortegnelsen finner du mer informasjon om hvert kapittel. Her står det litt om hvilke begreper og språkfunksjoner det har vært naturlig å fokusere på innenfor hvert emne, og hvilke *domener* de ulike tekstene er knyttet til. Et domene er betegnelsen på en arena eller sosial sammenheng for språkbruk, og læreplanen knytter språkopplæringen til fire domener: *det personlige, det offentlige, utdanningsdomenet og arbeidslivsdomenet*.

Utviklingen av emnene vil naturlig nok gå fra det konkrete og nære til det allmenne og mer abstrakte. Det betyr at vi kommer tilbake til noen av de samme emnene senere i tekstboka, men da med et annet vokabular og en annen innfallsvinkel. I kapittel 3 og 4 beskriver vi for eksempel en familie og deres daglige gjøremål. Temaet blir tatt opp igjen på nivå A2. Her introduserer vi flere uttrykk for familierelasjoner og viktige begivenheter som dåp, bryllup og fødselsdager.

Alle kapitlene i boka inneholder flere korte tekster. Det gjør det lettere å dele opp leksjonene i mindre undervisningsbolker, alt etter behov i den enkelte klasse. Vi har også delt inn det vokabularet og de grammatiske strukturene som det er naturlig å trekke inn, i mindre enheter, og de grammatiske strukturene følger logisk etter hverandre. I kapittel 3 introduserer vi for eksempel substantiv i ubestemt form i de to første tekstene, før vi går over til å snakke om bestemt form i den tredje teksten. Ubestemt form av adjektiv og substantiv blir øvd inn og befestet i god tid før den langt vanskeligere strukturen med *bestemt* form av adjektiv og substantiv blir introdusert.

Dialogene utgjør hoveddelen av tekstene. Etter de fleste dialogene er det et kort **sammendrag**. Dette kan være nyttig på flere måter. Ordene blir på denne måten gjentatt flere ganger, samtidig som det også er en utvidelse av ordforrådet. Når for eksempel Nils i kapittel 7 sier at han *må* ha noe å drikke, står det i sammendraget at han *trenger* noe å drikke. Sammendragene kan også tydeliggjøre forskjellene mellom direkte og indirekte tale, skifte av pronomen, ordstillingsskifte osv. De egner seg også godt som ekstra diktater og lukeøvelser.

I tillegg til dialogene består tekstene av monologer, beskrivende tekster og mer faktaorienterte tekster. Dessuten er det noen autentiske tekster, slik som kart, tabeller og avisartikler. Det er også flere litterære tekster, både eventyr, fabler, dikt og sanger. Sangene er spilt inn på elev-cd-en.

Til alle kapitlene – unntatt de to første – er det en egen faktaramme som vi har kalt **Godt å vite**. Innholdet her er et supplement til det som omtales i leksjonen. Her finner man informasjon om familie og boformer, helse og kosthold, ulike institusjoner i samfunnet, skole og arbeid. Mange av faktarammene vil språklig være vanskeligere enn tekstene ellers, men gir gode differensieringsmuligheter og kan passe som en ekstra tekstforståelse etter at man har gjennomgått tekstene i kapittelet. Det er også flere diskusjonsoppgaver til faktarammene, og man kan med fordel komme tilbake til dem når deltakerne har fått større vokabular og kan si noe mer om dem. Alle **Godt å vite**-tekstene står med tydelig blå ramme i boka.

Mange ord uttales annerledes enn de skrives. Vi viser noen hovedprinsipper, spesielt med vekt på stumme lyder og vokalkvaliteter. Dette har vi skrevet om i en **uttaleramme** som er markert med rød kant. Her har vi ønsket å ha så stort samsvar mellom ortografi og lydskrift som mulig. Det betyr at vi bruker vanlig alfabetskrift. Mange kursdeltakere kjenner ikke til fonetisk skrift, og på et begynnernivå *kan* det virke forvirrende å møte samme ord med svært forskjellig skrivemåte. Dette er også bakgrunnen for at vi i ord med kort vokal har valgt å beholde dobbelt konsonant. For å representere *skj-*, *kj-* og *ng-*lyden trenger vi imidlertid tegnene *j*, *ç* og *ŋ*. I boka har vi valgt ikke å markere retrofleks lyder,

siden de ikke er nødvendige i korrekt norsk.

Våre valg betyr ikke at læreren ikke kan arbeide etter andre prinsipper. Behersker man et lydskriftalfabet og klarer å integrere dette i undervisningen, kan det gi flere muligheter til å demonstrere de forskjellige uttaleproblemene.

Grammatikken er plassert mot slutten i hvert kapittel og står samlet i en egen gul ramme. På den måten er det enkelt å slå opp og finne ut hvilke nye grammatiske strukturer som blir behandlet i kapittelet. I disse rammene er det flere steder små illustrasjoner som kan gjøre det lettere å forstå de nye strukturene. Hvor mye man vil fokusere på grammatikken, vil variere, og i de fleste tilfellene er det lettest å øve inn grammatikken gjennom kommunikative øvelser underveis. Vi gir forslag til slike øvelser i *Læreren bok*, i tillegg til i arbeidsboka. Bak i tekstboka er det en minigrammatikk der deltakerne kan få en mer samlet oversikt over grammatikken.

Etter uttale- og grammatikkrammen står det en ramme vi har kalt **Uttrykk**. Her finner man nye ord og uttrykksmåter, og denne rammen er markert med turkis farge.

Illustrasjonene

Vi har tenkt oss at illustrasjonene i boka kan brukes på flere måter. Noen av dem er rike på detaljer, slik som tegningene på side 30, 39, 56–57. Disse egner seg godt til pararbeid og gruppearbeid, der man kan snakke sammen om detaljene, finne ut hvor ting står i forhold til hverandre, spørre hverandre hva ting heter, hva folk gjør, osv.

Dette gjelder også andre illustrasjoner, slik som fotografier av steder, årstider, vær og personer. Her kan man snakke om situasjonen på bildet, hva slags assosiasjoner bildet gir, hvordan man vil beskrive en person eller en stemning, eller man kan bruke bildet som utgangspunkt for en skriftlig oppgave. Det kan også være en idé å snakke om bildene i plenum, slik at læreren kan skrive ord, uttrykk og meninger på tavla. Mange av bildene kan overføres til en transparent. Da blir det lettere for læreren å peke på enkelte detaljer.

Mange bilder kan også brukes i forarbeidet til tekstene. Dette gjelder for eksempel bildene av vær på side 60–61 og av feriesituasjoner på side 71. Hva gjør personene på bildene? Hvor er de? Hva slags vær og årstid liker deltakerne best? Hvor liker de å reise på ferie?

Arbeidsboka

Til hver leksjon er det mange forskjellige typer oppgaver. Det vil alltid være ulike oppgaver der deltakerne skal arbeide med språkfunksjoner, ordforståelse og grammatikk. De skal sette inn ord i en tekst slik at den gir mening, finne fram til synonymer og antonymer, fullføre setninger og produsere egne ytringer. Grammatikkmomentene og ordforrådet er naturligvis nært knyttet til leksjonen i tekstboka. Flere steder har vi satt inn en ramme foran oppgaven. I disse rammene står det grammatiske forklaringer som kan være til hjelp. På side 77 blir forskjellen mellom *derfor* og *fordi* forklart i ramme og ved hjelp av en liten illustrasjon. På side 90 finner man en ramme med mange av de tidsuttrykkene for fortid, nåtid og framtid som har vært behandlet tidligere, osv.

Det er også spørsmål til innholdet i noen av leksjonene, enten som klasseromsaktivitet eller som hjemmeoppgave. Å øve opp leseforståelsen er viktig, og spørsmålene kan være en hjelp for kursdeltakerne når de leser teksten hjemme. Hva slags informasjon ligger det i teksten? Hvor mye har jeg forstått? Hvilke spørsmål kan jeg ikke svare på?

Et av siktemålene med all språkundervisning er å hjelpe deltakerne til å fungere i ulike situasjoner i hverdagen. Dette innebærer at man må lære seg forskjellige koder og måter å uttrykke seg på, også når man skriver. I tekstboka har vi eksempler på enkle brukstekster som tabeller, skriftlige beskjeder, annonser osv, og i noen av oppgavene i arbeidsboka skal

deltakerne vise at de kan fylle ut en blankett, skrive en invitasjon eller hente ut informasjon fra huskeliste, annonse eller tabell.

Til de aller fleste kapitlene er det friere oppgaver der deltakerne skal produsere en tekst rundt et tema. Der det er liten plass til dette på oppgavesiden i boka, foreslår vi at man skriver på eget ark eller i egen skrivebok. I *Lærerens bok* kommer vi med flere forslag til oppgaver. Det er også viktig at læreren utnytter initiativ som kommer fra klassen. Istedenfor å bruke våre forslag kan man gjerne formulere oppgaver rundt noe klassen selv viser interesse for.

Mange av oppgavene er aktivitetsoppgaver som kan gjøres i fellesskap av to eller flere deltakere. Noen av oppgavene er markert med et eget symbol, se figuren til venstre. Her sitter deltakerne i par og spør hverandre. Ved hjelp av oppgavene skal de trene inn og befeste viktige grammatiske strukturer. Den som blir spurt, holder et ark eller hånda si over svarrubrikken. Den andre hjelper til og korrigerer der det blir feil.

I andre oppgaver skal de bruke tabeller, skjemaer og annonser for å spørre hverandre og finne informasjon. Dette gjelder for eksempel busstabellen på side 89 og jobbannonse på side 210. Slike tabeller og annonser kan være vanskelige å forstå, så her må man kanskje hjelpe hverandre for å kunne tyde den informasjonen som ligger der.

Noen steder foreslår vi samtaleøvelser. Vi kommer med eksempler på spørsmål deltakerne kan stille hverandre, men disse er bare ment som en hjelp for å komme i gang. Dersom de frigjør seg fra spørsmålene fordi de er interessert i andre momenter, er det positivt. Ikke alle spørsmål vil være like relevante for den enkelte, så det er meningen at deltakerne skal plukke ut dem de først og fremst har lyst til å få svar på.

I noen av oppgavene skal kursdeltakerne spille andre personer enn seg selv. Her gir vi også hjelp, enten ved å skissere en eksempelsituasjon (telefonsamtalen om været på side 72), eller ved å fortelle hva rollefiguren tenker/mener/er opptatt av (Johannes som vil bo i Østfold og Petra som vil bo i Finnmark, på side 167). Det er mange ganger lettere å spille en annen person enn seg selv, ikke minst fordi man står friere til å finne på ting og gi uttrykk for meninger som ikke nødvendigvis er ens egne. Man får lov til å gjemme seg bak rollefiguren.

Samtidig kan rollespill og dramatisering være vanskelig for dem som aldri har gjort noe liknende tidligere. Det er derfor viktig å gi klare instruksjoner. De første gangene kan det være en hjelp å gi eksempler, enten ved at lærer eller deltaker spiller en rolle først, eller ved at læreren instruerer to deltakere som han eller hun vet føler seg frie nok i situasjonen.

De første parøvelsene i arbeidsboka er svært enkle, på den måten at begynnelsen på setningene er skrevet ned, eller at vi på andre måter indikerer hvordan de skal uttrykke seg. Det er for å hjelpe deltakerne i gang og gjøre overgangen til friere oppgaver lettere. I noen oppgaver skal de sammen finne fram til og *skrive* ned riktig ord eller uttrykk. Ved å gjøre dette i fellesskap får de samtidig anledning til å diskutere, uttrykke enighet/uenighet og forklare for hverandre.

Når det gjelder rollespill og friere samtaler, er det viktig at man ikke setter av for mye tid til hver øvelse. Noen grupper blir fort ferdige og synes det er ubehagelig å sitte der uten mer å si til hverandre. Dersom oppgaven engasjerer alle, kan man heller legge til litt ekstra tid underveis.

Øvelsene i klasserommet har flere funksjoner. Kursdeltakerne får brukt noen av de samme ordene og uttrykkene som de har lært i leksjonene. Samtidig er hele klassen aktiv, og de trenger ikke sitte og vente på å få komme til orde. Mange synes også det er lettere å snakke i en liten gruppe enn i en samlet klasse. La deltakerne skifte grupper ofte. Det vil alltid være noen personer som fungerer dårlig sammen.

7 cd-er

Elev-cd-en

Både dialogene, mange av de fortellende tekstene i tekstboka og sangene er lest/sunget inn på den cd-en som ligger i arbeidsboka. I de fire første kapitlene er også sammendraget til hver dialog lest inn. Alle tekstene er lest inn av nordmenn, også der vi finner utenlandske stemmer i tekstboka. På den måten kan deltakerne bruke cd-en hjemme til å øve opp egen uttale og samtidig være sikker på at den uttalen de hører, er korrekt. Innlesere bruker et bokmålsnært talemål. De fleste er østnorske, men etter hvert blir variasjonen større, og vi hører innlesere fra ulike deler av landet, både fra Sør-, Vest-, Midt- og Nord-Norge. Talemålet er likevel normalisert.

Spor 1

Hver tekst har et eget spor på cd-en. I tekstboka er dette merket ved hjelp av et symbol og nummer på sporet, se figuren i margen. Dette står ved siden av teksten, og det er derfor enkelt å klikke seg fram til riktig tekst på cd-en. I tillegg begynner alle spor på cd-en med å fortelle om sidetall og hvilken tekst vi nå skal få høre.

Cd-en bør også brukes flittig i klasserommet. Mange av tekstene egner seg godt til ekstra lyttetrening. Dessuten gir det variasjon å kunne veksle mellom flere stemmer når man gjennomgår tekstene.

Lærerens 6 cd-er

Fem av lærer-cd-ene inneholder uttale og lytteøvelsene i *arbeidsboka*. Oppgavene følger kapitlene i arbeidsboka, men kan med fordel brukes om igjen senere som repetisjon. Ofte vil deltakerne da med glede legge merke til at de forstår noe som de syntes var vanskelig første gang.

Oversikt over hvilke øvelser som finnes på hver cd, står på **side 233** i denne boka. Tekstene til diktater og lytteprøver står i fasiten til hvert kapittel i denne boka, i del 4.

På **cd 6** finner du lytteprøver som er knyttet til prøvene etter kapittel 5, 10 og 15. Oppgavene står i del 3 i denne boka.

Cd 6 inneholder også en del av tekstene fra tekstboka. Her finnes sammendragene lest inn, i tillegg til flere av de tekstene som ikke finnes på elev-cd-en. Innleserne kommer fra ulike deler av landet, og i en del av tekstene brukes noe mindre normalisert talemål enn på elev-cd-en. Noen ganger brukes også dialekt. Mange av tekstene finnes i to eller tre versjoner.

Disse innspillingene kan brukes på ulike måter. Det viktigste er kanskje at det er mulig for læreren å finne tekster som er lest inn med et talemål som likner på det som brukes lokalt. Innspillingene kan brukes som et tillegg til det stoffet som er spilt inn på elev-cd-en. Det er også viktig at deltakerne etter hvert lærer seg til å oppfatte norsk fra ulike deler av landet. I og med at tekstene er kjent fra tekstboka, kan det være mulig for deltakerne å oppfatte innlest tekst som avviker fra det de er vant til. Det kan også være av interesse for deltakerne å høre samme tekst lest inn av folk fra ulike deler av landet. Til mange av disse tekstene er det laget forslag til oppgaver som står i denne boka. Inni lærer-cd-pakken og på **side 235** finner du en detaljert oversikt over innholdet på cd 6. Under gjennomgangen av hvert kapittel i del 2 i denne boka, nevner vi også hvilke former tekstene er lest inn i, og opplyser om hvilke oppgaveforslag som finnes.

På nettstedet **pavei.cappelen.no** er det lagt ut mer stoff med tilknytning til *På vei*. Her er det gratis adgang både for lærere og kursdeltakere. Det finnes nyttig informasjon for lærerne, og for deltakerne er det mange ekstra øvelser til hvert kapittel. Kursdeltakerne kan arbeide selvstendig med lyttetrening og med varierte oppgaver i vokabular og grammatikk.

Lærerens bok

Som nevnt i forordet, ønsker vi i denne boka å komme med forslag til hvordan man kan arbeide med leksjonene. Vi understreker at dette er ment som et *forslag* fra vår side, og at det bare er én av mange mulige veier å gå fram på. Vi har valgt å plassere en del ekstra stoff her i *Lærerens bok*, både når det gjelder øvelser i klasserommet, hjemmeoppgaver og lesetekster. På den måten kan læreren bruke oppgavene etter behov og variere stoffmengden fra kapittel til kapittel. Det blir også lettere for læreren å differensiere mellom kursdeltakerne. Tilleggsøvelsene står etter omtalen av hvert kapittel i denne boka, men de kan gjerne brukes på et senere tidspunkt. Øvelsene er kopieringsoriginaler som kan overføres til transparenter eller deles ut på papir i klassen.

Etter kapittel 5, 10 og 15 er det laget en prøve til stoffet som er gjennomgått. Lytteoppgavene til prøvene er spilt inn på cd 6. Etter hver prøve står fasit til oppgavene og tekstene til lytteprøvene. Fasit til oppgavene i arbeidsboka står på side 195–232.

Grammatikk

Meningene om hvordan man best lærer et nytt språk, er mange og forandres stadig. Men de fleste er vel enige i at det er viktig å få nytt stoff presentert på riktig nivå slik at man kan få med seg det meste av innholdet. Derfor har vi lagt vekt på en gradvis innføring av nytt stoff, både når det gjelder vokabular, funksjoner og språklige strukturer. Det er også viktig å få anledning til å praktisere det nye språket mest mulig, og det er viktig at deltakerne er aktive på det nye språket. Vi har derfor lagt opp til allsidige aktiviteter i klasserommet og til individuelt arbeid hjemme.

Grammatikkens rolle i andre- og fremmedspråkundervisningen er det større uenighet om. Den har variert fra å være et dominerende element og et mål i seg selv, til å bli helt utelatt. Men når man snakker om grammatikk, snakker man ikke alltid om det samme. Teoretisk grammatisk kunnskap er ikke noe mål i seg selv i dette læreverket. Derimot er det et mål at deltakerne skal beherske de formelle sidene ved språket. Med mye input og anledning til å være i en norsktalende sammenheng er det noen utlendinger som får orden på språkets formelle side på samme måte som de lærte morsmålet sitt. Men det er også mange som ikke gjør det. Og det er mange som ikke får anledning til å være mye i et norsktalende miljø. Derfor regner vi med at en stor del av de voksne deltakerne trenger hjelp til å få orden på de formelle elementene i språket, både i form av systematiserte eksempler, forklaringer og formelle øvelser. Mange voksne ønsker også å lære grammatikk. Når de begynner på kurs, er gjerne et av målene å få tak i systemet i det nye språket.

Vi har derfor lagt vekt på den grammatiske progresjonen i boka. Den nye grammatikken står i en egen gul ramme bak i hvert kapittel. Forklaringene vi gir er enkle, deltakerne kan ikke norsk godt nok til at de kan forstå lange forklaringer. Tanken er at mønsteret skal være tydelig ved hjelp av eksemplene, øvelsene som illustrerer reglene, og de korte forklaringene.

Hvordan grammatikken skal presenteres, kan variere i ulike grupper, avhengig av deltakernes språklige og grammatiske bakgrunn. Noen ganger er det nok naturlig at læreren gir en klar regel til klassen. Men vi har sett for oss at mye av presentasjonen av det grammatiske systemet kan foregå i et samspill mellom lærer og deltaker. Ved at læreren presenterer eksempler som demonstrerer systemet, kan deltakerne til en viss grad selv være med på å finne ut av hvordan reglene er. På den måten vil nok systemet bli klarere enn om læreren presenterer et fullt ferdig regelverk som deltakerne skal ta til etterretning. Noen ganger kan det også være naturlig at deltakerne samarbeider om løsningen på oppgavene og også om å finne fram til forklaringer ut fra oppgavene de har foran seg.

Hva slags og hvor mye terminologi som skal brukes, er også et spørsmål. Vi har valgt å holde oss til relativt få grammatiske begreper. Grammatikken på dette nivået er ganske elementær, og behovet for et stort grammatisk vokabular er ikke til stede. Imidlertid finner vi det naturlig at kursdeltakerne lærer et vokabular for emner som det er behov for å snakke om. På et norskkurs er det behov for å snakke en del om språk, og dermed er det enklest for de fleste å ha et vokabular til disposisjon. Men hovedsaken er hele tida å vise språket i bruk. I formuleringene av tekstene har vi tatt hensyn til hvilke grammatiske elementer som har vært presentert. Vi har i liten grad basert oss på at grammatiske strukturer kan læres inn som hele fraser. For det meste har vi holdt oss til strukturer som er forklart tidligere. Likevel oppstår det sikkert spørsmål i undervisningen som læreren må ta opp. Mange voksne kursdeltakere ønsker oversikt, system og regler. Noen ganger kan det være hensiktsmessig å si at noe vil bli behandlet senere. Andre ganger er det rimelig at læreren gir utfyllende kommentarer eller forklaringer til enkelte eller til hele gruppen. I *Læreren bok* har vi flere steder satt inn litt mer fyldige forklaringer, beregnet på læreren.

Mange lærere vil likevel ha behov for å skaffe seg ekstra kunnskaper om grammatikken i norsk som andre-/fremmedspråk, både for å forstå hvorfor kursdeltakerne gjør feil og for å kunne svare på spørsmål som tas opp. *Norsk grammatikk for fremmedspråklige* (Mac Donald, 1999) er beregnet på viderekomne deltakere og på lærere og gir en enkel innføring i emnet. Bøker beregnet på lærere er for eksempel Golden (1998), Mac Donald (1997) og Lie (1991). *Arbeidsgrammatikk* (Mac Donald, 1999) er beregnet for kursdeltakere på begynnernivå. (Se litteraturlista på side 14.)

Kontrastive grammatikker

For læreren kan det være av stor nytte å lese noen kontrastive grammatikker, der forholdene i norsk og et annet språk er sammenliknet. I litteraturlista står det henvisning til flere grammatikker. De fleste vil kanskje først og fremst lete etter sammenlikninger mellom norsk og det språket som deltakerne i klassen har, men det kan være en hjelp å lese om andre språk også, ikke minst fordi det da blir lettere å forstå hvilke sider ved norsk som ofte byr på problemer.

Uttalen

Det er viktig å arbeide med uttalen fra første stund. Vi fokuserer på trekk ved uttalen som mange deltakere har problemer med, ofte fordi de ikke har liknende trekk i eget lydsystem.

I begynnelsen ser vi spesielt på trykkplasseringen i ord. De fleste vil trenge både hjelp og tid før de fullt ut oppfatter disse prosodiske egenskapene ved det norske språket. Mange har for eksempel et morsmål der betoningen normalt ligger på samme stavelse regnet fra begynnelsen eller slutten av et ord. I finsk, ungarsk, tsjekkisk og slovakisk ligger den på første stavelse, i polsk på nest siste, i fransk og hebraisk på siste, osv. I slike tilfeller kan det virke forvirrende med den store variasjonen de finner i norsk.

Ved siden av å øve på riktig trykkplassering er det viktig å øve på forskjellen mellom lang og kort vokal. Lengdeforskjellen mellom korte og lange vokaler er viktig på norsk, og kan være betydningsdifferensierende (tak / takk, pen / penn, osv.). Dette gjelder ikke for mange andre språk, slik som for eksempel engelsk, fransk, russisk, panjabi, kinesisk, vietnamesisk og spansk. Her er vokallengden ingen distinktiv faktor. Forskjellene forandrer altså ikke betydningen av ordene. Mange vil derfor ha problemer med å gjøre de lange vokalene lange nok. For å få fram kontrastene kan læreren gjerne overdrive i begynnelsen ved å overfokusere på den lange vokalen (*Jeg kommer fra Boliiiiivia*), og poengtere konsonanten etter kort stavelse (*Hun jobbbber i butikkkk*).

Trykket i ordet kan understrekes ved at man klapper rytmen når man uttaler det. Læreren gir da ett klapp for hver trykksterk stavelse (eventuelt også svake klapp for trykksvake). På samme måte kan vokallengden understrekes ved hjelp av kroppsspråk. Uttalen av et «tak» understrekes ved at man langsomt flytter hendene fra hverandre, mens «takkk» visualiseres ved en mye kjappere bevegelse.

Som lærer kan man overdrive og visualisere i begynnerfasen, men etter hvert bør man likevel i størst mulig grad demonstrere lydene slik de egentlig er, for å hindre at deltakerne forlenger vokalene unødig når de snakker.

Vi har ønsket å hjelpe deltakerne med å plassere trykket riktig i ord. Derfor står alle ord markert med trykk og vokallengde i ordlista bak i tekstboka. Disse ordene er altså markert med hovedtrykk og også om stavelsen er lang eller kort. En kort stavelse er markert med en prikk under ordet, slik som i *butikk*, mens en lang stavelse er markert med strek under ordet, slik som i *spise*. Mange av ordene fra leksjonene blir gjentatt i uttaleøvelsene, både alene og i setninger. På den måten får man øvd inn både ordprosodi og setningsintonasjon. Der den lokale uttalen er annerledes, må læreren selv demonstrere dette.

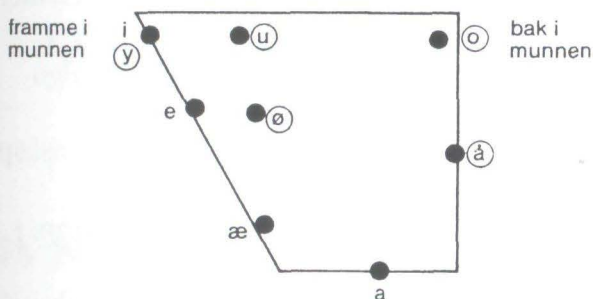
Når det gjelder selve lydsystemet, er de fleste norske konsonantene relativt enkle å uttale enkeltvis. *Kj*-lyden kan imidlertid være vanskelig. Her legger man tungespissen mot undertennene, mens tungeryggen heves mot den harde ganen. En slik beskrivelse kan være vanskelig å legge til grunn for et øvingsprogram, skriver Husby (1996). Det enkleste er å starte med å si [hi:]. Samtidig som man sier lyden, presser man tunga mot den harde ganen, slik at det oppstår en tydelig friksjon. Til slutt hvisker man fram den trange *i*-en, og resultatet er *kj*-lyden. *H*-lyden kan også være vanskelig. Fransk-, italiensk- og spansktalende har lett for å sløyfe den. Andre vil overdrive *h*-en når de uttaler ordet.

Det som kan skape problemer, er at vi har vanskelige *konsonantforbindelser* som er ukjente for mange. I motsetning til flere andre språk har vi for eksempel konsonantforbindelser både i begynnelsen og slutten av et ord. I ordet «strengt» har vi hele tre konsonanter både foran og etter vokalen. I mange språk, slik som urdu, tyrkisk og arabisk, er det vanligvis ingen konsonantforbindelser først i et ord, mens andre, slik som vietnamesisk, ikke har konsonantforbindelser i det hele tatt. For disse kursdeltakerne kan det være vanskelig å uttale alle konsonantene, og noen forandrer også ordet ved å putte inn ekstra vokaler.

Mens de fleste språk har fra fem til sju vokaler, har norsk ni vokaler. I tillegg kan altså hver vokal være både lang og kort. Noen av vokalene er relativt enkle å uttale, slik som *i*, *e*, *o* og *a*. De er blant de vanligste i de ulike språkene omkring i verden. Mye vanskeligere er de fremre, rundede vokalene, slik som *y*, *u* og *ø*. Noen av dem, slik som *y*-lyden, opptrer sjelden i andre språk, og er derfor vanskelig å artikulere. Samtidig kan det være problematisk for språkinnlæreren å høre forskjell på *i* og *y*. Den enkleste måten å lære å uttale *y*-lyden på, er kanskje å begynne med *i*, for så å runde leppene godt og skyte dem ekstra fram.

Vokalene kan plasseres i en «vokalfirkant», slik vi har vist under. Den forteller både hvor i munnen lyden produseres (framme i munnen eller bak i munnen), og om det er stor eller liten passasje mellom tunga og ganen. Er lyden «trang», betyr det at det er liten

passasje. I vår firkant er vokalene skrevet med vanlige bokstaver. De som uttales med runde lepper, har fått en ring rundt seg. Som man ser av firkanten, uttales *y*-lyden framme i munnen. Tungespissen hviler/presses lett mot tennene i underkjeven, og det er liten passasje mellom tunge og ganen i den fremre delen av munnen. Uttaler man derimot *o*, beveger tunga seg bakover i munnen. Det er fremdeles en «trang» lyd, men nå er det minst passasje mellom tunge og bakre del av ganen. Både *i*, *e* og *æ* er fremre lyder. Når man uttaler *i*, er leppene urundet og munnen nesten lukket. Tungespissen presses lett mot tennene i underkjeven. Sier vi *e* eller *æ*, åpner vi munnen mer. I tillegg hviler tunga mer avslappet mot underkjeven. Det er kanskje ikke så lett å føle at *æ* er en fremre lyd, mens *a* er en bakre lyd. Sier man de to lydene etter hverandre, vil man imidlertid oppleve forskjellen. Man trekker tunga noe lenger bak når man sier *a*.

(Figuren er hentet fra: Hvenekilde, Anne og Else Ryen (red.). *Kan jeg få ordene dine, lærer?* LNU/Cappelen 1984)

Målet for uttaleundervisningen bør være å hjelpe den enkelte til å utvikle en språkføring som er lett å forstå for andre. Ikke alle har de samme muligheter til å få korrekt uttale, og dette bør læreren ta hensyn til. Mange språkinnlærere mister både motivasjon og interesse dersom de gang på gang får følelsen av å dumme seg ut eller ikke mestre bestemte lyder. Det beste læreren kan gjøre, er å oppmuntre og gi positiv respons, men samtidig se på uttalen som én del av kursdeltakernes kommunikasjonsbehov.

For at deltakerne skal utvikle uttaleferdighetene, må de ha anledning til å høre korrekt norsk så ofte som mulig. På *elev-cd-en* er de fleste tekstene i tekstboka spilt inn. Denne bør brukes både i klasseromsundervisningen og hjemme. Ved å lese, lytte og gjenta tekstene hjemme får de ekstra trening i tillegg til det som skjer i klasserommet. På *lærer-cd-ene* er det uttale-, struktur- og lytteøvelser til hvert kapittel.

«Å høre korrekt norsk» betyr ikke at det finnes én bestemt norm for hvordan talemålet skal være. Dialektfloraen er stor, og også innenfor det bokmålsnære talemålet eksisterer det mange varianter. Dette gjør det vanskelig når man skal velge hvordan ord og setninger skal uttales. De fleste tekstene på cd-ene er spilt inn på det som litt upresist har fått betegnelsen «standard østnorsk». Men en del av tekstene er også spilt inn av språkbrukere fra ulike deler av landet. Innleserne bruker et bokmålsnært språk og unngår spesielle ord og uttrykk fra egen dialekt som det kan være vanskelig å forstå. Dersom forskjellene mellom uttaleøvelsene på cd-ene og dialekten i det lokalmiljøet kursdeltakeren bor i, er stor, kan læreren selv lese opp en del av øvelsene.

Kursdeltakerne bør likevel, også på dette nivået, få en viss trening i å høre flere talemålsvarianter. Det vil utvikle deres kompetanse i å forstå talemålet utenfor klasserommet. På *cd 6* er derfor noen av tekstene fra tekstboka spilt inn med større variasjon i talemålet. For at flest mulig skal få anledning til å høre talemål som likner språket der de bor, er flere av tekstene spilt inn i ulike varianter.

For dem som ønsker flere uttaleøvelser, kan vi anbefale Åse Berit Strandskogen (1979, 1986 og 1989). Olaf Husby har beskrevet arbeidet med uttale i flere bøker og kompendier. I tillegg har han og mange andre foretatt sammenlikninger mellom norsk og andre språk. En del av denne litteraturen står i litteraturlista nedenfor.

Litteraturliste

- Andersen, H (1986) Thai – norsk. Kontrastiv fonologisk analyse for lærere som underviser i norsk som andrespråk. *NOA 4*, UiO
- Brendemoen, B. (1990). Tyrkisk-norsk kontrastiv grammatikk. I A. Hvenekilde (red): *Med to språk. Fem kontrastive studier for lærere*. Cappelen Forlag. Oslo
- Dannemark, N (1996). Latvisk og norsk – ei stutt samanlikning. *NOA 19*. UiO.
- Husby, O. (1989). *Norsk-persisk kontrastiv grammatikk*. Friundervisningens Forlag. Oslo
- Husby, O. (1991). *Vietnamesisk grammatikk*. Friundervisningens Forlag. Oslo
- Husby, O. & E. Silva (1992). *Tamilsk grammatikk*. Friundervisningens Forlag. Oslo
- Husby, O. (1996). *Norsk som andrespråk. Uttale. Kompendium*. Institutt for anvendt språkvitenskap. NTNU
- Husby, O. & M.H. Kløve (1998). *Andrespråksfonologi. Teori og metode*. Ad Notam Gyldendal. Oslo
- Hvenekilde, A. (red.) (1990). *Med to språk. Fem kontrastive studier for lærere*. Cappelen Forlag. Oslo
- Jahr, E.H. & O. Lorentz (red) (1981). *Fonologi/Phonology*. Studier i norsk språkvitenskap. Novus. Oslo
- Jahr, E.H. & O. Lorentz (red) (1983). *Prosodi/Prosody*. Studier i norsk språkvitenskap. Novus. Oslo
- Mac Donald, K. (1999) *Arbeidsgrammatikk. Norsk som fremmedspråk*. Cappelen Forlag. Oslo
- Mac Donald, K. (1999) *Norsk grammatikk for fremmedspråkelige*. Cappelen Forlag. Oslo
- Mac Donald, K. (1999) *Norsk grammatikk for fremmedspråkelige*. Arbeidsbok. Cappelen Forlag. Oslo
- Mac Donald, K. (1997) *Spørsmål om grammatikk. Når norsk er andrespråk*. Cappelen Forlag. Oslo
- Mejdell, G. (1990). Arabisk-norsk kontrastiv grammatikk. I A. Hvenekilde (red): *Med to språk. Fem kontrastive studier for lærere*. Cappelen Forlag. Oslo
- Mønnesland, S. (1990). Serbokroatisk-norsk kontrastiv grammatikk. I A. Hvenekilde (red): *Med to språk. Fem kontrastive studier for lærere*. Cappelen Forlag. Oslo
- Selj, Elisabeth (red) (2004). *Med språklige minoriteter i klassen*. Cappelen Akademisk Forlag
- Strandskogen, Å.B. (1979). *Norsk fonetikk for utlendinger*. Gyldendal. Oslo
- Strandskogen, Å.B. (1986). *Uttaleøvelser i norsk*. Oris Forlag. Oslo
- Strandskogen, Å.B. (1989). *Hva sier du? Uttaleøvelser i norsk*. Oris Forlag. Oslo

Kapittel 1 Hva heter du?

Del 2 Arbeid med På vei

Tema

Hilse. Fortelle hva man heter, hvor man kommer fra og hvor man bor.

Grammatikk

Verb i presens. Personlige pronomen, subjektform. Ordstilling i enkle helsetninger.

Uttale

h-lyden, og ord med stum *h*. Lange og korte vokaler.

Hei, jeg heter ...

Innledende aktiviteter

Læreren presenterer seg: *Hei, jeg heter* og skriver navnet på tavla. Deretter spør man en kursdeltaker som man tror kan oppfatte poenget: *Hva heter du?* Om nødvendig må man hjelpe med svaret. Når alle er blitt spurt og har forstått hva de skal svare, kan de spørre hverandre og skrive navnet sitt på et skilt. Læreren kan gjerne dele ut ark som passer til å brettes og stå på kursdeltakerens plass.

Samme prosedyre følges med *Jeg kommer fra...* og spørsmålet *Hvor kommer du fra?* Det er fint hvis læreren har et verdenskart i klasserommet slik at alle kan komme fram og vise hvor de kommer fra. Dersom man ikke har et slikt kart, kan kartet på side 19 i denne boka brukes. Kursdeltakerne kan sitte sammen i grupper og vise hverandre hvor de kommer fra. Legg vekt på å demonstrere den norske uttalen av kursdeltakernes hjemland.

Læreren introduserer så *han* og *hun* ved å fortelle kursdeltakerne om noen av de andre. *Han heter ... Hun heter ...*. Deretter spør hun/han: *Hvor kommer Ibrahim fra? Hvor kommer Irma fra?* osv. Forskjellen på *han* og *hun* må understrekes veldig tydelig. Det er ikke alle som skiller mellom disse to pronomenene, og de faller vanskelig for mange. Uttalen av *h* foran vokal er heller ikke lett.

Tekstboka

Teksten fra læreboka finnes innspilt på elev-cd-en, dvs. den cd-en som følger med arbeidsboka. Teksten kan spilles av, eller læreren kan lese den høyt slik at kursdeltakerne får høre teksten før de skal lese selv. Man kan også øve på uttalen av enkeltord og setninger før deltakerne leser dialogen to og to. Etterpå kan man snakke litt om teksten ved at læreren spør i klassen, eller kursdeltakerne sitter i grupper og bruker spørsmålene på side 13 i tekstboka.

Det kan være lurt å spille tekstene på cd-en mange ganger – også etter at teksten er godt kjent. Mange trenger en god del øvelse før de klarer å oppfatte hva som sies.

Arbeidsboka

I arbeidsboka er øvelsene 1–5 på side 5–6 tilpasset denne første teksten.

Velkommen!

Innledende aktiviteter

Det eneste nye i denne teksten er flertallspronomen: *vi, dere, de*. Disse øves inn muntlig i klassen først. Det er antakelig to som kommer fra samme sted som læreren kan bruke som demonstrasjon ved å snakke direkte til dem: *Hvor kommer **dere** fra?* og snakke om dem til de andre: ***De** kommer fra Somalia*. Eller man kan bruke navnet på stedet man er, og si for eksempel:

Du er i Bergen. Jeg er i Bergen. Vi er i Bergen.

Du er i Bergen. Du er i Bergen. Dere er i Bergen.

Maria er i Bergen, og Tomas er i Bergen. De er i Bergen.

Når mønsteret er forstått, øver kursdeltakerne i mindre grupper. Så kan teksten spilles og leses.

Arbeidsboka

I arbeidsboka passer oppgavene til og med nummer 7, og lytte- og uttaleøvelser fra 19–24 (side 12–13 i arbeidsboka). Lytte- og uttaleøvelsene finner man på nummer 1 av lærerens cd-er. Det kan være lurt å spille diktater og lytteprøver ganske mange ganger i begynnelsen. Her er det ikke snakk om å teste kursdeltakerne, men å trene dem til å oppfatte talt språk. Dersom det faller veldig tungt for noen å oppfatte det som sies, kan de få lese tekstene før de lytter til cd-en. Læreren finner tekstene til diktatene og lytteprøvene på side 195–196 i denne boka.

Det er ingen grunn til å droppe lytte- og uttaleøvelsene selv om læreren ikke har cd-spiller tilgjengelig hver gang. En god del av øvelsene kan gjøres med lærerens egen stemme.

Hvor bor du?

Innledende aktiviteter

Her repeteres uttrykkene fra de første tekstene, og verbet *bor* innføres. Dermed får man også et første kjennskap til preposisjoner. Selv med mer språk til disposisjon er det ikke lett å forklare bruken av *i* og *på* i norske stedsnavn. Men alle de aktuelle stedsnavnene skrives på tavla med *i* eller *på* foran slik at kursdeltakerne ser at det står en bestemt preposisjon foran et bestemt stedsnavn.

Nå kommer man neppe unna å peke på ordstillingen. Det faller lett å si *Nå jeg bor i ... Hvor du bor* – selv om læreren bare har demonstrert setninger med verbet på plass 2. Skriv et enkelt skjema på tavla og pek på det hvis kursdeltakerne bruker feil ordstilling.

VERB			
Jeg	bor		i ...
Nå	bor	jeg	i ...
Hvor	bor	du?	

Arbeidsboka

Etter at kursdeltakerne har snakket sammen, spilt dialogene og snakket om dem, kan man gjøre øvelsene 8–13 i arbeidsboka. Oppgave 9 er den første av en type som går igjen en del i boka. To deltakere skal sitte sammen og holde et ark over teksten på høyre side. Den ene

leser teksten på venstre side, mens den andre prøver seg på teksten til høyre uten å se. Dette må nok demonstreres av læreren første gang, og noen ganger kan det være nødvendig å titte litt på teksten til høyre først for å forstå hva man skal gjøre. Læreren kan lage transparent av øvelsen og prøve den i hele klassen etterpå.

Lytte- og uttaleøvelsene nummer 25–28 passer til denne tekstdelen. Oppgave 27 baserer seg på en oppgave på side 8 i arbeidsboka. Kursdeltakerne kan granske bildene og teksten nøye før de får lytteoppgaven. På den måten er de forberedt på hva de kan få høre.

For mange vil det antakelig være vanskelig å oppfatte hva som sies på cd-en i begynnelsen. Læreren kan prøve å lette tilpasningen på ulike måter. Hun eller han kan for eksempel fortelle på forhånd hva de skal få høre og/eller la kursdeltakerne få se teksten på forhånd. Det er også lurt å spille om igjen lytteprøver man har hatt tidligere. Da vil antakelig kursdeltakerne oppleve at de forstår mye bedre.

Hva gjør de?

Innledende aktiviteter

Her er det god anledning til å øve på alle pronomenene. I tillegg kommer en del nye verb. Læreren kan begynne med å demonstrere noen aktiviteter: *Jeg skriver. Nå leser jeg. Jeg drikker kaffe*, osv. Så kan man spørre deltakerne mens man demonstrerer en handling: *Hva gjør jeg?*

Deretter kan man fortsette med flere pronomen og flere verb: *Dere skriver. Vi snakker sammen*, osv. Deltakerne kan spørre hverandre ut fra situasjoner i klasserommet: *Hva gjør du/hun/de?*

Tekstboka

Se på bildene i tekstboka på side 16 og 17 og snakk om dem. Læreren kan demonstrere spørsmål og vise at de skal svare med pronomen: *Hva gjør Amir? Han spiser pizza*, osv.

Deretter kan deltakerne velge en person hver og fortelle så mye de kan om vedkommende. De kan iallfall si hva han eller hun heter, hvor de kommer fra og hvor de bor. Alle kan fortelle i klassen om «sin» person. Dette kan de også skrive – i klassen eller som hjemmearbeid. I klassen kan man også lage dialoger mellom personene.

Arbeidsboka

Oppgavene i arbeidsboka som passer til denne teksten, er 14–18 og 29–32.

I oppgave 17 skal kursdeltakerne sette inn punktum og stor bokstav. For noen er ikke det noe problem siden de har noenlunde det samme systemet som oss. Men for veldig mange er dette vanskelig. Derfor er det flere slike setninger i denne boka som læreren kan gi til dem som trenger det (side 20). Oppgave 30 i arbeidsboka kan det være lurt å studere og snakke om før deltakerne får høre den på cd. De kan hjelpe hverandre å finne riktige ord. Diktaten og lytteprøven kan nok med fordel spilles flere ganger. Etter at man har snakket om hva som er riktige svar, kan det også være bra å få høre oppgavene en gang til.

Tilleggsoppgaver

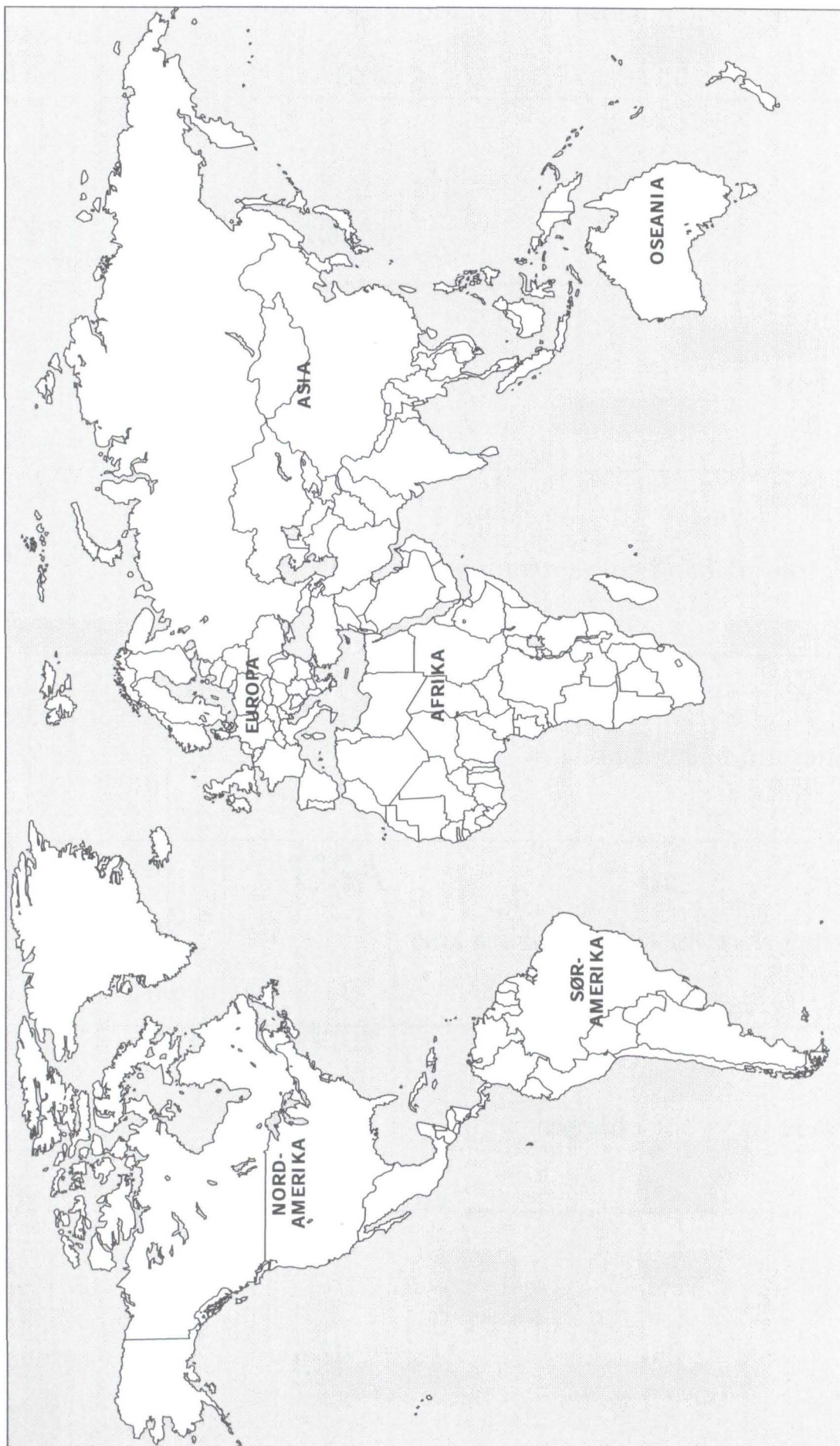
Her følger noen flere oppgaver som man kan arbeide med i tilknytning til kapittel 1 eller senere. Først er det et verdenskart som kan kopieres, slik at deltakerne kan demonstrere for hverandre hvor de kommer fra. I oppgave 2 er det flere setninger som trenger punktum, spørsmålstegn og stor bokstav. Oppgave 3 er en uttaleøvelse som læreren kan kopiere over på transparent og bruke til å øve uttale i kor i klassen. Det er også to kryssordoppgaver som kan gjøres av alle eller brukes som ekstraoppgave til dem som trenger det.

Cd 6

Sammendraget på side 13 er innspilt av en person fra Nordvestlandet. Sammendraget på side 15 er innspilt i to versjoner av en person fra Nordvestlandet og en fra Telemark. Der kan læreren finne den språkformen som er nærmest det lokale talespråket og bruke den i klassen. Teksten kan også brukes som diktat ved at læreren trykker inn passende pauser i opplesingen.

Tilleggsoppgaver til kapittel 1

1

2 Sett punktum (.) og spørsmålstegn (?) og stor bokstav

jeg kommer fra bergen nå bor jeg i ålesund

hvor kommer du fra

hva heter hun

amir bor i oslo nå han kommer fra iran

jeg bor i ålesund nå hvor bor du

hvor kommer dere fra vi kommer fra kina

hvor bor dere nå vi bor i bergen

3 Uttale – vokaler

a			
Anne	USA	fra	bra

e			
Eva	heter	det	

i			
i	vi	si	hilse

y			
mye	tysk	lys	

o			
bor	hvor	Oslo	

u			
du	USA	ut	

æ			
vær	svær	hær	

ø			
gjør	Tromsø	Bodø	

å			
så	går	nå	

4 Kryssord

Hvor er Pablo fra?				er fra Bolivia.
Hvor er Jan og Jolanta fra?				er fra Polen.
Hvor er dere nå?				er på norskkurs.
Hvor kommer Anne fra?				kommer fra Ålesund.
Pablo og Jolanta, hva gjør				?
				snakker sammen.
	!			

5 Kryssord

Verb

De	P						pizza.
Vi	R						kaffe.
Han	E						fra Bolivia
De	S						på tv.
Hun	E						norsk.
Vi	N						sammen.
Han	S						på norskkurs.

Kapittel 2 Snakker du norsk?

Tema

Snakke om land og språk. Noen yrker.
Flere hilsener. Be noen om å gjenta.

Grammatikk

Spørresetninger uten spørreord. Setninger med *ikke*.

Uttale

i og *y*. Uttalen av navn på land og språk.

I klassen

Innledende aktiviteter

Læreren kan bruke noen av verbene fra forrige kapittel for å demonstrere positive og negative setninger: *Jeg skriver. Jeg leser. Jeg spiser ikke pizza. Jeg drikker ikke kaffe.* Deretter er det tid til å stille spørsmål: *Skriver jeg? Sover jeg?* Det kan være nødvendig med litt hjelp til svarene, men noen klarer det kanskje uten og kan brukes til demonstrasjon. Etter at læreren har stilt kursdeltakerne noen spørsmål som krever *ja*, og noen som krever *nei*, kan kursdeltakerne praktisere spørsmål og svar en stund i grupper. Bildene på side 16 og 17 i tekstboka kan brukes på samme måte: *Sover Tomas? Leser Robert?*

Deretter går man over til å snakke om språk. Læreren kan for eksempel fortelle: *Jeg snakker norsk og engelsk. Jeg forstår også litt spansk, men jeg snakker ikke arabisk.* Så kan hun eller han spørre deltakerne om hvilke språk de snakker og notere navnene på språkene på tavla. Uttalen av aktuelle språk repeteres i kor mange ganger.

Det kan være lurt av læreren å sjekke i leksikon eller på nettet hvilke språk som finnes i de landene kursdeltakerne kommer fra. Noen steder er det så mange språk at det er helt umulig, men de viktigste kan man få med seg. For kursdeltakerne er det hyggelig hvis læreren har noe kjennskap til landet de kommer fra.

Forskjellen på å snakke et språk og å forstå det kan læreren vise med kroppsspråk. Også gradering med *litt* og *ikke så mye* kan demonstreres med litt fakter.

Tekstboka

Etter dette skulle ikke teksten være vanskelig å forstå og lese. Man kan lage tilsvarende samtaler som gjelder for den aktuelle klassen, med riktige navn og språk.

Setningsstruktur

At en setning som begynner med verb, er en spørresetning, er ikke noen selvfølge på andre språk. For mange er det helt naturlig å begynne en fortellende setning med verb. Også måten man uttrykker nektelse på, varierer mye. Ikke alle språk har et eget nektelsesord, men det kan for eksempel ha en endelse på verbet. Vi har en relativt fast plassering av *ikke* etter verbet i helsetninger, mens mange vil ha nektingsordet foran verbet, eller knyttet direkte til ordet som skal benektes.

Når subjektet kommer etter verbet, varierer plasseringen av *ikke* på norsk. Er subjektet et pronomen uten trykk, kommer det helst foran *ikke*: *I dag er hun ikke her. Kommer hun ikke?* Ellers kommer subjektet ofte etter *ikke*: *I dag er ikke Anna her. Kommer ikke læreren?* Det anbefales ikke å ta opp dette nå, men det kan jo dukke opp spørsmål under arbeidet.

Arbeidsboka

I arbeidsboka tar oppgave 1–7 på side 17–19 opp de emnene vi har jobbet med til nå. Av uttale- og lytteøvelsene passer 26–31 på side 25–26 i arbeidsboka.

I uttaledelen øves det på forskjellen mellom *i* og *y*. Den er vanskelig for veldig mange. Vi har mange ord der den eneste forskjellen er om man bruker *i* eller *y*, og mange verken hører forskjellen eller klarer å produsere den uten hjelp. Man kan ta noen ordpar som *ni/ny*, *si/sy* og vise overtydelig hvordan man smiler bredt når man sier *i* og runder munnen når man sier *y*. Læreren kan lage en transparent av oppgaven på side 27 i denne boka og øve i klassen. Deltakerne kan også si ett av ordene på en linje, og læreren kan vise hvilket ord hun hører.

Det er også en øvelse der man skal gjenta mange stedsnavn. Her er det naturlig at læreren legger inn en øvelse med landene som er aktuelle i klassen.

Haifa snakker med Ola

Denne teksten repeterer mye av det foregående og har i tillegg en del uttrykk som: *Hyggelig å se deg!, ikke sant, I like måte* og *Unnskyld, hva betyr ...*

Hvordan uttrykkene brukes, må demonstreres i klassen i tillegg til at tekstsammenhengen forhåpentligvis gjør betydningen nokså klar. I arbeidsboka kommer vi tilbake til slike uttrykk litt senere (oppgave 12).

Dialogen passer godt til å spille i klassen, og som mønster for å lage flere tilsvarende dialoger.

I arbeidsboka brukes oppgave 8–10 og 32–35.

Hvordan går det / Hva gjør de?

Innledende aktiviteter

Her fortsetter det med flere replikker og hilsener. Læreren kan hilse kursdeltakerne med *Hyggelig å se dere*. Kanskje noen klarer å komme frem med *I like måte* fra forrige tekst. Ellers kan læreren spørre *Hvordan går det?* og hjelpe deltakerne i den grad det er nødvendig med riktige svar.

Hvordan man presenterer en person for en annen med *Dette er ...*, kan demonstreres. Kursdeltakerne kan øve tre og tre på å presentere noen for hverandre og utveksle høflighetsfraser.

Ved arbeidet med arbeidsbokas øvelse 12 kan kursdeltakerne sitte sammen og arbeide med hva som er riktige fraser. Dette kan man gjerne jobbe mye med i klassen. Etter at oppgaven er gjennomgått, kan læreren komme med uttrykkene i øvelse 12 muntlig og se om kursdeltakerne klarer å komme med riktig replikk.

Tekstboka

Ellers er det nye i teksten et vokabular som har å gjøre med arbeid. Vi blir kjent med en baker og en som jobber i butikk, og på side 24 og 25 i tekstboka kommer flere yrker. Læreren kan fortelle: *Jeg er lærer* og prøve å få deltakerne til å fortelle med litt hjelp hva slags yrker de har.

Teksten gjennomgås og framføres. Deretter lager deltakerne flere tilsvarende samtaler. De kan velge en person hver fra bildene på side 24 og 25 og bestemme alle personlige opplysninger om vedkommende. Så lager man samtaler mellom to eller tre av personene. Noen av disse kan framføres i klassen.

Arbeidsboka

Her kan man bruke oppgavene fra nummer 11 på side 20 og lytte- og uttaleøvelser fra nummer 36. Også i arbeidsboka kan man få hjelp til å lage flere samtaler, for eksempel i oppgave 11.

I oppgave 38 i arbeidsboka kan deltakerne få tid til å betrakte bildene litt før teksten spilles, og ellers gjelder det samme som er nevnt tidligere. Det er ingen grunn til å spare på antall ganger man spiller lytteøvelser. Etter at oppgavene er gjennomgått og kursdeltakerne har riktig svar, er det fint å spille lytteprøver/diktater på nytt.

Tilleggsoppgaver

Oppgave 1 på side 26 er en tegning som kursdeltakerne kan arbeide med i par eller små grupper og beskrive så godt de kan. Her kan de bruke de fleste ordene de har lært hittil. Også oppgave 4 passer til å arbeide med i små grupper. Deltakerne skal plassere riktig hovedstad i riktig land. Læreren kan lage en tilsvarende oppgave der alle landene i klassen er med.

Når man skal dele ut ark til gruppearbeid, kan det være lurt å gi *ett* ark til hver gruppe. Dermed konsentrerer de seg bedre om å samarbeide enn hvis alle får et ark hver.

Oppgave 2 kan læreren kopiere på transparent for å øve på uttalen av *i* og *y*.

Setningsstrukturen er det antakelig også stadig behov for å trene på, og oppgave 3 kan kopieres. Oppgave 5 brukes til å få inn navnene på språk – med god uttale. Den kan brukes i grupper og/eller læreren kan kopiere den over på transparent og bruke den i full klasse.

Cd 6

Sammendraget fra side 23 i tekstboka er innlest av en fra Bergen og en fra Nordland. Det kan brukes til lyttetrening på ulike måter. Man kan snakke om hva man har hørt, læreren kan lage noen spørsmål eller spille teksten med pauser til diktat. Oppgave 6 på side 30 i denne boka er tekst til en lukediktat som kan kopieres.

Tilleggsoppgaver til kapittel 2

1 Hva ser dere her? Fortell.

2 y eller i?

trykk

trikk

sy

si

ny

ni

by

bi

tynn

tinn

trylle

trille

fylle

fille

syk

sik

tyne

tine

syl

sil

ryke

rike

tyll

til

byll

bil

nyse

nise

fnyse

fnise

3 Ordstilling

nå Anne lærer er i Oslo

i klassen snakker sammen norsk de

Anne snakker engelsk og forstår hun litt fransk

kommer Ola Bergen fra men bor han i Oslo

heter jeg Pablo og kommer fra Bolivia jeg

hvor du bor og Jan nå

du snakker og Pablo sammen spansk

4 Land og hovedsteder

Danmark _____		Damaskus
	Bagdad	
Sverige _____		Addis Abeba
Ungarn _____	Ankara	
	København	Oslo
Iran _____	Istanbul	
		Hirtshals
Irak _____		Newcastle
	Sarajevo	
Syria _____		
	Stockholm	Beograd
Somalia _____		
Etiopia _____	Teheran	Paris
	Rio	
Hellas _____		London
	Budapest	
Bosnia _____		Brasilia
		Mogadishu
Tyrkia _____	Tokyo	
India _____		Zagreb
Japan _____	Calcutta	
England _____	Bombay	New Dehli
Brasil _____	Aten	

5 Språk

England

Snakker du engelsk?

Tyskland

Snakker du tysk?

Frankrike

Snakker du fransk?

Spania

Snakker du spansk?

Portugal

Snakker du portugisisk?

Italia

Snakker du italiensk?

Japan

Snakker du japansk?

Kina

Snakker du kinesisk?

Egypt

Snakker du arabisk?

Iran

Snakker du persisk?

6 Sammendrag

Haifa _____ kaffe og leser. Hun er fra Irak og snakker _____. Hun forstår også _____, men Ola og Haifa snakker _____ sammen. Unni _____, og hun hilser på Ola. Unni har _____ ganske bra, men hun jobber _____. Hun jobber i _____. Ola er baker. Haifa går på _____. Der _____ hun mye. De snakker norsk sammen, _____ det går fint.

Kapittel 3 Familien Dahl

Tema

Om familie og frokostmåltid.

Spørre om alder og adresse, uttrykke seg i kiosken og spørre hvor ting er.

Grammatikk

Substantiv: Entall og flertall, ubestemt og bestemt form.

Pronomen: *Den, det* og *de*.

Tallord

Uttale

skj-lyd, *kj*-lyd

Godt å vite

Måltider

Et brev

Innledende aktiviteter

Om bruk av artikkel: Læreren viser til ting i klassen. Det er *en/et/ei* ... og spør: *Hva er det?* (peker på det). Etterpå spør deltakerne læreren på samme måte. Substantivene med artikkel skrives i båser med *en, ei, et* over på tavla etter hvert.

Ved å plassere ordene i grupper vil det komme fram at et ord har enten *en, ei* eller *et* foran som en fast forbindelse. Dessverre er det smått med regler for hva slags artikkel et substantiv skal ha. Det må rett og slett læres som en del av substantivet.

Det er naturlig å begynne med substantiv som beskriver ting man kan se i klasserommet og utenfor vinduet. Læreren kan også ta med seg ting som han eller hun regner som viktig å lære navnet på. Det er begrenset hvor mange nye ord som bør være med i en time, så mengden substantiv som tas opp, avhenger av hvor mye deltakerne kan fra før. Et *brev* og et *frimerke* kan godt introduseres, siden dette brukes i teksten.

Mange språk skiller mellom ulike *kjønn* i substantiv, men mange har ikke dette skillet. Og uansett er det ikke mye samsvar mellom ordenes kjønn i forskjellige språk. Ubestemt *artikkel* er vanskelig for mange. Det er stort sett germanske og romanske språk som har ubestemt artikkel, så mange kursdeltakere aner ikke hva det dreier seg om. Artikkelen har jo mye til felles med tallordet *en*, og det er kanskje ikke så farlig om kursdeltakerne oppfatter artikkelen som tallord i begynnelsen.

Tall

Tallordene står på side 28 i tekstboka og er spilt inn på lærerens cd 1. De kan gjerne leses sammen i klassen før man leser teksten *Et brev*. For eksempel:

Begynn med tallene 1 til 20. Skriv dem på tavla, si tallene høyt og les dem i kor. Pek deretter på tallene i ulik rekkefølge og la deltakerne si tallene høyt. Etter litt trening kan man prøve på en talldiktat. Læreren leser tallene én gang, for eksempel 4 – 7 – 12 – 8 – 15 – 18 – 20 – 17 – 5 – 9 – 16. Deltakerne skriver tallene de hører, med siffer, ikke bokstaver.

Deretter skriver læreren tallene på tavla, men det er deltakerne som forteller hvilke tall som skal skrives. På den måten får man se både om deltakerne oppfatter tallene riktig, og om de kan si dem riktig etterpå. Etterpå kan man lese tallene videre til 100. Senere i dette kapittelet foreslår vi at man kommer tilbake til tallrekken og øver inn tallene over 20 mer grundig.

I teksten *Et brev* er det mange gjentakelser fra kapitlene foran, der man spør om navn, hvor folk bor og hva de gjør. Før teksten leses, kan læreren peke på tegningen av Anne (eller lage en transparent) og spørre hva hun gjør. (*Hun skriver et brev.*) På tavla kan man skrive følgende opplysninger om Vidar:

Vidar Hansen
Anker gata 17
4600 Kristiansand
34 år
lærer

Læreren spør: *Hvem skriver hun til? Hvor bor han? Hvor gammel er han? Hva gjør han?*

Tekstbok

Teksten spilles og gjennomgås og framføres av kursdeltakerne.

Spørreordet *hvorfor* er introdusert i teksten, sammen med svar med *fordi*. Mange språkinnlærere svarer gjerne med *fordi* lenge før de har lært om ordstilling i leddsetninger. Læreren kan prøve å lage spørsmål med *hvorfor* der man ikke behøver å svare med *ikke, alltid, ofte* o.l. For eksempel: *Hvorfor spør Finn så mye? Hvorfor krangler han? Hvorfor spiser Amir pizza? Hvorfor drikker Irina kaffe? Hvorfor snakker Pablo spansk?* Deltakerne lager ulike svar ut fra uttrykk som læreren har skrevet (og forklart) på tavla: *er nysgjerrig, er sjalu, er sulten (forklar), er tørst (forklar), er fra Bolivia*, osv.

Arbeidsbok

I arbeidsboka er det mange øvelser der deltakerne skal spørre hverandre om navn, bosted, alder osv. Dersom man trenger flere øvelser, kan læreren lage kort med opplysninger om ulike personer og dele dem ut til noen av deltakerne.

Eksempel:	Navn:	Jon Smith
	Fra:	Canada
	Bor:	Molde
	Gjør:	Baker
	Gift:	Ja
	Barn:	To

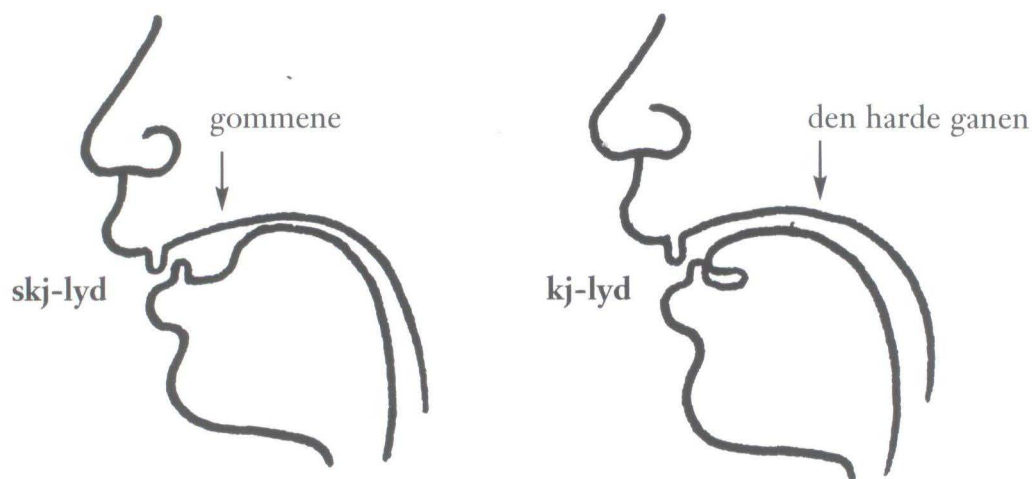
Læreren spør: *Hva heter du? Hvor bor du? Hvor kommer du fra?* osv., og deltakerne svarer ut fra opplysningene på sitt kort. Noen synes kanskje at det er vanskelig eller uvant å svare på opplysninger der de skal være en annen person. Læreren kan starte med å spørre noen som han eller hun vet ikke vil ha problemer med dette. Da er det lettere for de andre å se mønsteret. Etterpå kan deltakerne lage liknende kort og spørre hverandre.

I oppgave 5 på side 31 i arbeidsboka skal deltakerne bruke dialogen fra tekstboka. Etter at teksten er gjennomgått, spiller de den samme dialogen, men uten å se i tekstboka. Her skal de selv være Finn og Grete og formulere hele setninger.

Skj- og kj-lyd

Mange ulike ord med *skj-* og *kj-*lyd blir brukt i dette kapittelet, slik som *nysgjerrig*, *sjalu*, *sjokolade*, *kiosk*, *skive*, *skjære*. I rammen på side 31 i tekstboka står det hvilke bokstavkombinasjoner som uttales med *skj-*lyd og hvilke som uttales med *kj-*lyd. Det er viktig – og vanskelig – å få fram forskjellen mellom lydene. Spesielt vanskelig kan *kj-*lyden være. På side 12 i *Lærerens bok* står det et forslag til øvingsprogram.

Når man produserer *skj-* og *kj-*lyder, vil tungeformen være forskjellig. Ved produksjon av *skj-*lyd berører de ytre kantene av tungebladet gommene eller alveolaen (se illustrasjonen under), og langs midtlinjen av tunga er det en tydelig fordypning. Ved produksjon av *kj-*lyd ligger tunga flat, og tungespissen presses mot tennene i underkjeven slik at det dannes en åpning mellom tunga og den harde ganen eller palatum (se illustrasjonen).

I kiosken

Flertall av substantiv (ubestemt form) er nytt i denne leksjonen. Demonstrer regelmessig flertall på *-er* ved hjelp av ting i klasserommet eller ting man har med seg: en penn – tre penner, et vindu – to vinduer, en stol – fem stoler, et eple – to epler. Bruk spørsmål: *Hvor mange ... har du? Hvor mange ... er det i klasserommet?*, eller også: *Hvor mange ... vil du ha?* Uttrykk med *vil ha* blir ikke forklart før i kapittel 5, men kan læres som en frase. Det brukes også i teksten.

De fleste ord får *-er* i flertall. Men enstavelers intetkjønnsord får vanligvis ikke noen endelse: *et bord* – *mange bord*, *et glass* – *to glass*. Andre bøyingsmønstre kommer i senere leksjoner. Flertall i form av en endelse er ukjent på en del språk, som vietnamesisk og kinesisk. Noen språk bruker ikke flertallsformen etter tallord. Det finnes også språk med skille mellom entall, total og flertall.

Etter at teksten er gjennomgått, kan deltakerne øve på flere kioskscener ved å gjøre oppgave 13 i arbeidsboka, eller ved å bruke gjenstander i klasserommet eller ting de har tatt med seg til timen.

Tall

I arbeidet med teksten *Et brev* foreslo vi at tallene fra 1 til 20 ble gjennomgått først. Nå kan det passe å se på resten av tallene i rammen på side 28 i tekstboka. Bruk samme framgangsmåte som nevnt over. Sett deretter en pris på ulike ting i klasserommet og be deltakerne skrive dem ned (med siffer). (*Stolen koster 124 kroner.*) La deltakerne finne på priser på ulike ting de kan bruke når de skal kjøpe og betale i kiosk.

God morgen!

Tekstbok

Se på bildet på side 30 i tekstboka. La først deltakerne sitte sammen og snakke om hva de ser på bildet og hvor mange det er. (For eksempel: *Hvor mange personer på kjøkkenet/stoler rundt bordet/tallerkener på bordet, egg i stekepanna osv.*) Oppsummer og supplér i klassen og skriv riktige former på tavla. Begrens omtalen til ubestemt form flertall i første omgang.

Demonstrer så bruken av bestemt form med utgangspunkt i bildet eller klasserommet. En transparent av tegningen kan gjøre det lettere å peke på tingene: *Her står ei jente. Jenta heter Hanne. Her sitter en gutt. Gutten heter Jonas. Hanne trenger tre kopper. Hvor er koppene? Hun trenger tre glass. Hvor er glassene?* Ved å fortelle slik får man fram hvordan substantivene bøyes og forskjellen mellom ubestemt og bestemt form: Vi presenterer noe som er ukjent eller nytt i ubestemt form. Etterpå bruker vi bestemt form. Skriv substantivene i ubestemt og bestemt form på tavla.

Også i flertall har substantivene bestemt form som brukes på samme måte som entallsformen. Nesten alle substantiv – også enstavelses intetkjønn – får *-ene* i bestemt form. Siden det er to barn i familien, kan det også være naturlig å bruke bestemt form flertall: *barna*. Dette må læres. Mange andre intetkjønnsord kan jo også få *-a* i bestemt form flertall: *busa, fjella, åra* osv. Det har vi utelatt i tekstene for å gjøre bøyningen enklest mulig. Dersom *a*-formen er den naturlige på stedet der undervisningen foregår, kan læreren skrive den på tavla.

Spill gjerne teksten på elev-cd-en først. Etter å ha snakket om bildet, er det mulig at deltakerne forstår en god del. Gjennomgå teksten, arbeid med uttalen, og la deltakerne framføre den. Som gruppearbeid kan de lage liknende morgenscener, eventuelt i mer morgengretne utgaver.

Tre frokostscener

På side 37 i *Lærerens bok* er det tre forslag til ekstra samtaler. De kan deles ut til alle og brukes som paroppgaver. Dialogene kan også brukes som utgangspunkt for lytteøvelse, se forslag under det som står skrevet om tilleggsoppgavene.

Mat og måltider

Snakk sammen i grupper eller i klassen om frokostvaner, hva kursdeltakerne spiser og drikker, hva de liker og ikke liker. Ta gjerne utgangspunkt i bildet på side 33 i tekstboka.

Familieord

I dette kapittelet blir man kjent med de vanligste familieordene. På nivå 2, i kapittel 13, blir flere ord introdusert. Lag en transparent av familien på side 32 og spør om personene: *Hvem er Finn? (mannen til ..., faren til ...). Hvem er Grete? Er Hanne broren til Jonas?, osv.*

Siden familieord har mange uregelmessige bøyninger i flertall, blir flertallsformen ikke introdusert før på nivå 2, på side 123 i tekstboka. Det kan likevel være naturlig å bruke noen av disse formene i samtalene (*Hvor mange brødre har du?*) og skrive dem på tavla. Etterpå kan deltakerne sitte i grupper og spørre hverandre om sin familie.

En liten mus

Denne lille regla egner seg godt til høytlesing der man samtidig får trent på uttalen av *u – a – æ*. Regla kan først lese i kor. Etterpå leser deltakerne en linje hver, før de til slutt skal rime med ved å lukke boka og komme inn med riktig rimord mens læreren leser høyt og lar det bli en pause foran rimordet (*En liten MUS kryper ut av sitt ... HUS*).

Tilleggsoppgaver til kapittel 3

Finn forskjellene

I *Læreren bok* på side 38 står det en bildeoppgave der A får ett bilde og B ett. De skal ikke se på hverandres bilder, men ved hjelp av spørsmål skal de finne forskjellene på bildene. Eksempler: Er det en kopp på bildet? Ja. Har du ei flaske på bildet? Det er fire ulike ting på hvert av bildene.

De tre frokostscenene

Dialogene på side 37 kan brukes som ekstra lesetekster, der deltakerne kan sitte sammen i par og lese dem høyt. De kan også brukes som utgangspunkt for lytteøvelse:

Læreren deler ut dialogene til bare tre par i klassen. Hvert par leser og forbereder sin dialog. Deretter spiller de dem for resten av klassen. Aktørene forteller først hvem de «er» (mor, far, sønn, datter) og hva de «heter». Klassen skal høre på dialogene og svare på følgende spørsmål som læreren har skrevet på tavla:

Hva spiser og drikker de?

	LISA	PETTER	JULIE
spiser	<div></div> <div></div> <div></div>	<div></div> <div></div> <div></div>	<div></div> <div></div> <div></div>
drikker	<div></div> <div></div>	<div></div> <div></div>	<div></div> <div></div>

Cd 6

Sammendraget på side 29 i tekstboka er lest inn av en person fra Bø i Telemark, mens sammendraget på side 31 er lest inn i tre versjoner; av en person fra Stavangerområdet, én fra Telemark og én fra Kristiansand. Sammendragene kan brukes som en liten lytteøvelse. Forslag til spørsmål står på side 39 her i *Læreren bok*.

Tilleggsoppgaver til kapittel 3

1 Sett inn verb

Frokosten _____ snart ferdig. Faren i familien _____ egg og _____ kakao. Mora _____ brød. Det _____ to barn i familien, ei datter og en sønn. Dattera _____ Hanne. Hun _____ bordet. Hun _____ tre glass og tre kopper. Koppene _____ i skapet, og glassene _____ i oppvaskmaskinen. Broren til Hanne _____ Jonas. Han _____ bare ett år og _____ melk av flaske.

2 Sett inn riktig form av substantivet

Grete er (kone) kona til Finn. De har to (barn) _____, ei (datter) _____ og en (sønn) _____. (datter) _____ heter Hanne og (sønn) _____ heter Jonas. Hanne vil ha to (skive) _____ til frokost. Hun vil ha ei (skive) _____ med syltetøy og ei (skive) _____ med salami. Finn steker (egg) _____. Hanne dekker på (bord) _____. Hun trenger tre (kopp) _____ og tre (glass) _____. (kopp) _____ står i (skap) _____, og (glass) _____ står i (oppvaskmaskin) _____. Nå er (egg) _____ ferdig og de kan spise frokost.

3 Tre frokostscener

(Lars og Lisa er gift.)

- Lars: God morgen, Lisa.
Lisa: God morgen. Huff, så trøtt jeg er!
Lars: Her er en kopp kaffe.
Lisa: Mmmm – veldig godt!
Lars: Frokosten er ferdig. Har du lyst på egg?
Lisa: Ja, takk. Jeg tar et egg og ei skive brød.
Lars: Vær så god. Her er egget.
Lisa: Takk. Jeg har lyst på litt frukt. Har vi epler?
Lars: Ja, her er et eple.
Lisa: Takk skal du ha. Nå er jeg ikke så trøtt lenger.

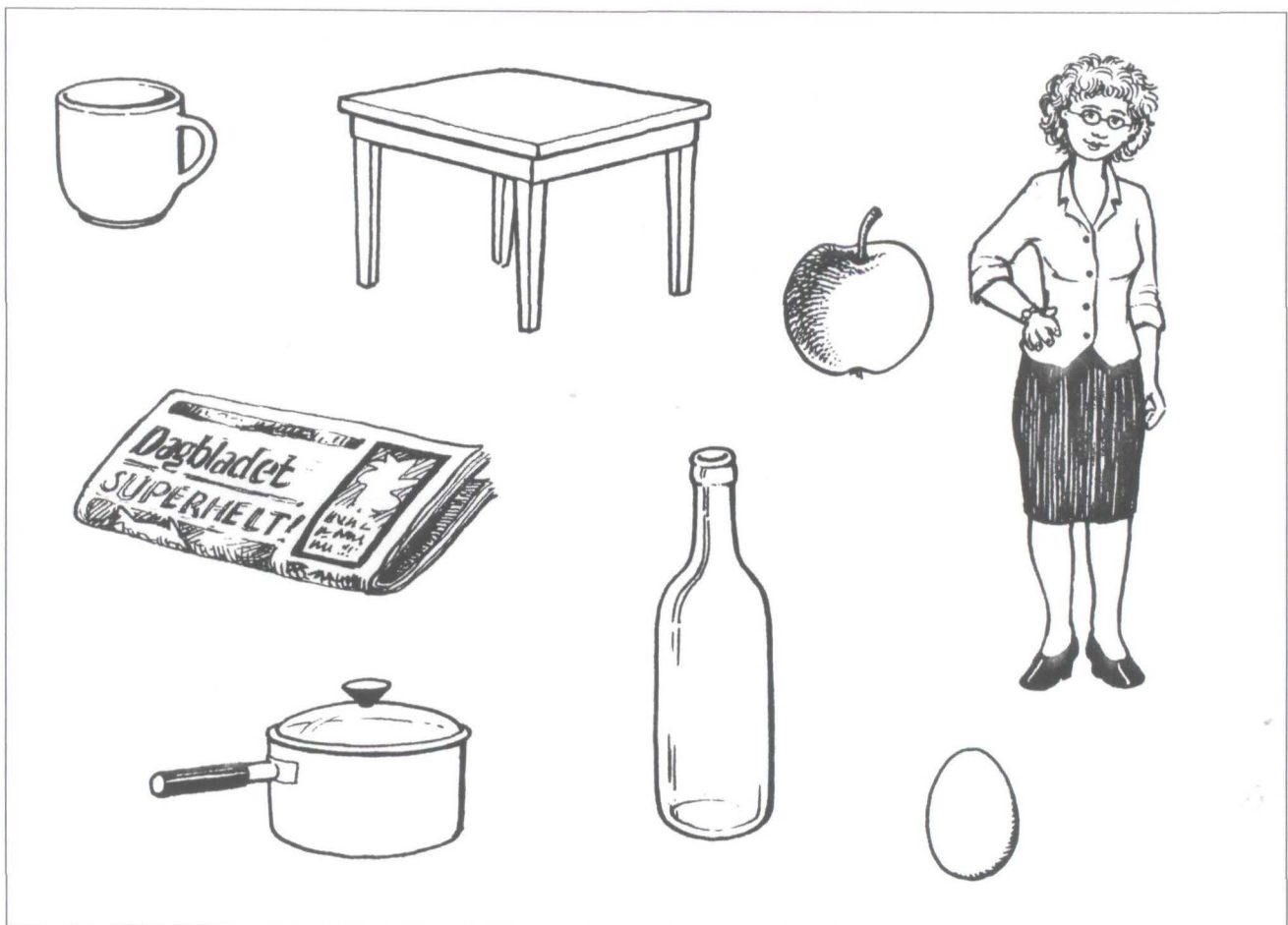
(Melissa er mora til Petter.)

- Melissa: Hei, Petter!
Petter: Grumf.
Melissa: Er du sulten?
Petter: Nei, ikke noe særlig.
Melissa: Her har du et glass juice.
Petter: Takk.
Melissa: Har du lyst på egg?
Petter: Ja, takk – to.
Melissa: Hvor mange brødskeer?
Petter: Tre – nei, fire – med salami.
Melissa: Vær så god. Her er fire skiver med salami.
Petter: Har vi kakao?
Melissa: Nei, ikke i dag. Har du lyst på melk?
Petter: Nei takk. Nå må jeg på skolen. Ha det!

(Alex er faren til Julie.)

- Julie: Hei pappa!
Alex: God morgen, Julie.
Julie: Hva har vi til frokost? Jeg er så sulten.
Alex: Har du lyst på egg?
Julie: Mmm – nei. Jeg har lyst på sjokolade.
Alex: Sjokolade til frokost?!! Det har vi ikke.
Julie: Da tar jeg to brødskeer med syltetøy.
Alex: Greit. Syltetøyet er i kjøleskapet.
Vil du ha melk eller juice?
Julie: Juice, takk!

4 Finn forskjellene

5 Spørsmål til sammendraget på side 29 i tekstboka

- 1 Hvor er Grete og Finn? _____
- 2 Hva gjør Grete? _____
- 3 Hvem skriver hun til? _____
- 4 Hvor går Finn? _____
- 5 Hva kjøper han? _____
- 6 Kjøper han noe til Grete? _____

6 Spørsmål til sammendraget på side 31 i tekstboka

- 1 Hvem er Hanne? _____
- 2 Hva spiser hun til frokost? _____
- 3 Hva gjør Grete? _____
- 4 Hva gjør Hanne? _____
- 5 Hvor er glassene? _____
- 6 Hvor sitter Jonas? _____
- 7 Hvor gammel er han? _____
- 8 Hva gjør Finn? _____

Kapittel 4 En vanlig dag

Tema

Aktiviteter i løpet av en dag. Fortelle hvor ting er i rommet.

Grammatikk

Personlig pronomen, objektsform

Først – så

Preposisjoner: sted

Uttale

æ i ord med e+ r

Innledende aktiviteter

Læreren tar med matpakke og snakker litt om den. Hva er dette? Lager dere matpakke? Hvor og når spiser dere matpakke? Hva har jeg i matpakka? Har du lyst på ei skive med ost?

Her kan man også introdusere personlig pronomen, objektsform. Læreren gir matpakka til en deltaker og sier: *Jeg gir matpakka til Anna. Jeg gir matpakka til henne. Hva gjør jeg? Kan du gi matpakka til meg? Hva gjør hun?* Gjenta med ulike personer og skriv bøyningsformen på tavla.

Etter frokost

Klassen ser på tegningene og leser teksten under tegningene høyt. Læreren spør hva personene gjør, og lager også forslag til svar der setninger med *først – så* blir brukt. Setningene skrives på tavla slik at alle ser og forstår ordstillingen i disse setningene.

Etter at teksten *Etter frokost* er lest og gjennomgått, kan læreren gå tilbake til illustrasjonene. Det beste er å lage en transparent der teksten under tegningene er fjernet. Læreren spør igjen hva personene gjør. Etterpå kan deltakerne snakke om hva de selv gjør om morgenen og om arbeidsfordeling. Hvem rydder bordet? Hvem hjelper barna? Hvem lager matpakke?

Personlig pronomen

I arbeidsboka på side 42 er det en øvelse med subjektsformen av personlig pronomen. I de to neste oppgavene skal objektsformen brukes. For å gjøre oppgaven enklere er grammatikken satt inn i en ramme foran disse oppgavene. En ekstra øvelse står i *Læreren bok*. Den tar utgangspunkt i tegningen på side 30 i tekstboka og i opplysninger fra kapittel 2.

Hun sier at ...

I samtalene vil kanskje enkelte bruke konstruksjonen «Jeg mener at ...», «han sier at ...». I denne teksten møter man for første gang en setning med *at* (*Hun sier at det gjør vondt*) og en øvelse i arbeidsboka på side 43–44. Øvelsen er imidlertid svært enkel, uten skifte av pronomen eller forandringer i ordstilling. Leddsetninger med *at* og *om* blir behandlet nærmere i kapittel 7.

Jobb, skole og barnehage

I *Etter frokost* snakket deltakerne om aktiviteter om morgenen. Nå kan læreren gjenta og også utvide ved å spørre om aktiviteter i løpet av en hel dag. *Hva gjør du om morgenen? Spiser frokost? Dekker bordet? Går på jobb? Norskurs? Handler i butikken? Kjører bil? Går på kafé? Spiser middag?* Etterpå kan deltakerne spørre hverandre. Læreren skriver opp ulike uttrykk på tavla som de kan bruke:

spiser frokost	drikker te	dekker bordet	koker kaffe
dusjer	pusser tennene	lager matpakke	går på jobb
går på norskurs	går i butikken	handler	går på kafé
leser avisen	lager middag	snakker med venner	skriver brev
går i kiosken	(osv)		

Teksten leses og forklares. Eventuelt kan deltakerne høre på elev-cd-en først for å se hvor mye de forstår. Læreren forklarer nye ord som *fabrikk* (Hva lager man der?), *barnehage* (Hvem er der?), *sulten* og *trøtt*. Så kan teksten spilles en gang til mens deltakerne ser i boka. Hvor mye forstår de nå?

Matvaner

I arbeidsboka er det spørsmål til teksten som kan svares på skriftlig eller muntlig eller diskuteres i grupper. Her er det også spørsmål om mat og matvaner. Læreren kan ta utgangspunkt i bildene av frukt og grønnsaker på side 40 i tekstboka. Disse overføres til transparent, men uten navn på varene. Hvor mye husker man? Opplysningene om matvaner i *Godt å vite*-rammen kan leses sammen. Her finner man navn på en del vanlige matretter som kan brukes i samtalen om matvaner. Til slutt kan to av deltakerne få i oppgave og forberede og framføre den lille dialogen mellom Eva og Ola på side 46 i *Lærers bok*. Resten av klassen følger med og svarer på spørsmålene som står etter dialogen.

Hva gjør jeg?

Nå har deltakerne lært en del uttrykk for gjøremål i løpet av en dag (børste håret, pusse tennene, dekke bordet, skjære brød, kjøpe noe i kiosken, lage matpakke, skrive brev, kjøre bil osv). Dersom man har en klasse der deltakerne er trygge på hverandre, kan man be dem om å mime noe man gjør i løpet av dagen, og der de andre skal gjette. Dette kan skje i samlet klasse eller i grupper. Hvis deltakerne synes det er vanskelig å komme på noe, kan læreren hjelpe til ved å dele ut lapper der det står hva de skal gjøre.

Andre forslag

Innlæring av nye ord og uttrykk tar tid, og det er bra med ulike typer aktiviteter som kan hjelpe til med dette. Deltakerne kan for eksempel se på et bilde i ett minutt og så skrive ned så mange av tingene som de husker (tegningene i denne boka kan brukes på denne måten). Eventuelt kan man gjør det samme med virkelige ting som man legger på bordet og siden dekker over.

Varianter av *Mitt skip er lastet med* kan også brukes. Vokabularet er ikke stort nok til å bruke alfabetet som utgangspunkt. Men deltakerne kan etter tur si en setning med et hankjønnsord: *Jeg ser en ...*. Når det er uttømt, tar man intetkjønnsord og eventuelt hunkjønnsord. Eller man kan rett og slett bestemme at deltakerne skal si et substantiv – uavhengig av kjønn.

Man kan også bruke bilder fra reklame og liknende og sette deltakerne i små grupper og la dem fortelle hva de ser på bildene. Dette kan man stadig komme tilbake til.

Etter middag

Denne teksten tar først og fremst for seg ulike preposisjoner og vokabular knyttet til ting i stua.

Se på preposisjonene i grammatikkrammen på side 42 i tekstboka. Overfør deretter tegningen til transparent uten tekst og spør hvor musene er. Til slutt kan man gjøre øvelse 3 på side 47 i *Lærerens bok*. Denne blir nærmere forklart under det som står om tilleggsoppgavene.

Les teksten *Etter middag* og snakk om hva personene gjør og hva man ser på bildet. Også denne tegningen kan med fordel overføres til transparent slik at læreren kan spørre og peke på bildet: *Hva gjør Grete? Hvor er Jonas? Hva er dette? Hvor er lampen? Osv.* Deltakerne kan også sitte i grupper og snakke om bildet. Til slutt kan læreren lese opp ulike «påstander» med utgangspunkt i tegningen. Deltakerne skal skrive opp bokstavene A, B, C til og med L nedover et ark. De hører på det læreren leser opp og skriver «rett» eller «galt» ved siden av bokstavene. Her er forslag til påstander som læreren kan lese opp:

- A: Grete sitter i lenestolen.
- B: Kaffekoppen står på bokhylla.
- C: Bilen står på bordet.
- D: Avisene ligger i bokhylla.
- E: Hanne ser på tv.
- F: Finn leser i avisen.
- G: Hanne sitter ved siden av Finn.
- H: Teppet ligger under bordet.
- I: Lampe står ved siden av sofaen.
- J: Grete ser i ei bok.
- K: Jonas sitter i sofaen.
- L: Grete snakker med Finn.

De sitter og ser på tv

I teksten er det noen eksempler på konstruksjoner som *sitter og ser, ligger og leker*.

Innledningsverbene kan være *sitte, ligge, gå og stå*, og konstruksjonene understreker at noe varer en stund. Læreren forklarer først hva disse verbene betyr ved å demonstrere før han eller hun viser til eksempler der disse verbene brukes sammen med andre verb. (Læreren kan demonstrere ved å sitte ned/stå ved tavla og skrive noe. Fortell: *Jeg sitter og skriver. Jeg står og skriver*, eller ved å stå/gå mens man snakker i mobiltelefonen eller med klassen: *Jeg står og snakker. Jeg går og snakker*.) Etterpå kan klassen se på tegningen på side 39 i tekstboka og snakke om hva Grete, Finn, Hanne og Jonas gjør: *Grete sitter og leser. Jonas ligger og leker*. Osv.

Uttale: æ i ord med e + r

Mange ord med e + r uttales som æ: *ber, der, er, ferdig* (unntak: *flere, mer* og verb på -ere: *studere*). Verb i presens beholder e-lyden fra infinitiv: *å se – ser, å be – ber, å skje – skjer, å le – ler*.

Lyden æ vil være ukjent for mange av kursdeltakerne. Noen vil blande den sammen med a, som er en bakre lyd. Æ-lyden er, som i og e, en fremre lyd, men der i er trang, e er halvtrang, er æ åpen. For å få en følelse av tungas plassering i munnen, kan man gjøre øvelser med lydene i – e – æ før man trener på forskjellen mellom æ og a. I sistnevnte lyd må man trekke tunga lenger bak. Se også side 13 her i *Lærerens bok*.

Tilleggsoppgaver

Rollespill og lytteøvelse

På side 46 i *Lærerens bok* står det en liten dialog mellom Eva og Ola. Den kan fungere som ekstra lesetekst eller som utgangspunkt for lytteøvelse. Dersom man velger det siste, får bare to av deltakerne utdelt dialogen. De skal forberede seg og deretter spille den for de andre. Læreren deler ut oppgaven som står etter dialogen, og deltakerne krysser av for riktig svar.

Tegninger med ting på et bord

Deltakerne får utdelt tegningen og skal tegne inn tingene ettersom læreren leser opp. Læreren leser:

Druene ligger i skåla.
Koppen står ved siden av skåla.
Bananen ligger foran skåla.
Flaska står bak koppen.
Eplet ligger under bordet.
Glasset står ved siden av koppen.
Koppen er nå mellom glasset og skåla.

Etterpå kan fasittegningen deles ut eller vises på transparent. Denne oppgaven kan også gjøres som paroppgave. Kursdeltaker A sitter med «fasittegning» og forteller hvor B skal tegne inn sine ting. Kursdeltaker B spør hvor de forskjellige tingene skal være.

I *Lærerens bok* er det også en tegning fra ei stue med tre familiemedlemmer. Deltakerne kan snakke om hva de ser her. Dette vil forhåpentligvis være en nyttig repetisjon av det de har lest og snakket om før. Også denne tegningen kan brukes som en liten lytteøvelse. Læreren forteller at dama heter Rana, mannen Peter og jenta Eli. Deltakerne skriver bokstavene A, B osv til og med K og skriver «rett» eller «galt» utenfor bokstaven mens de hører på lærerens opplesing. Han eller hun leser:

- A: Rana og Peter snakker sammen.
- B: Peter sitter i sofaen.
- C: Han drikker te.
- D: Rana sitter i en stol og leser.
- E: Hun leser i en avis.
- F: Hun spiser et eple.
- G: Peter ser på tv.
- H: Han spiser en banan.
- I: Eli sitter på et teppe.
- J: Hun ser i ei bok.
- K: Hun drikker melk.

Hvor skal tingene være?

På side 48 er det to tegninger fra ei stue. Deltaker A får øverste tegning og spør hvor katten, bilen, teppet osv. skal være. Deltaker B sitter med fasit og svarer.

Lytteøvelse i arbeidsboka – hulldiktat i *Lærerens bok*

I arbeidsboka er det en lytteøvelse (oppgave 24) der deltakerne skal krysse av for rett eller galt. Denne kan også brukes som hulldiktat. Da stopper læreren cd-en slik at deltakerne får

tid til å fylle ut de ordene som mangler. Øvelsen står på side 51 i *Læreren bok*. Hulldiktaten vil være vanskeligere enn øvelsen i arbeidsboka og kan gjøres istedenfor eller som et tillegg til lytteøvelsen der.

Cd 6

Teksten *Etter frokost* er lest inn av person fra Bergen.

Teksten *Jobb, skole og barnehage* er lest inn av person fra Nordland.

Teksten *Etter middag* er lest inn av person fra Nordvestlandet.

Teksten fra *Godt å vite* på side 41 er lest inn av person fra Nordland.

Tekstene kan brukes som lytteøvelser. På side 50 og 51 i *Læreren bok* er det ulike oppgaver til dem.

Tilleggsoppgaver til kapittel 4

1 Pronomen

a Hva gjør de på kjøkkenet?

Finn snakker med Grete. Han snakker med henne.

Han steker eggene. Han steker _____.

Grete skjærer brødet. Hun skjærer _____.

Hun er glad i Finn. Hun er glad i _____.

Hanne henter koppene. Hun henter _____.

Jonas ser på flasken. Han ser på _____.

b De hilser på hverandre

Haifa hilser på Unni. Hun hilser på _____.

Haifa hilser på Ola. Hun hilser på _____.

Haifa hilser på Unni og Ola. Hun hilser på _____.

Ola hilser på Haifa. Han hilser på _____.

Ola sier: «Hyggelig å hilse på _____.»

2 Hva har de? Hva kjøper han?

Ola: Nå skal jeg i butikken. Hva trenger vi?

Eva: Vi trenger melk og brød – og litt frukt.

Ola: Vi har epler. Jeg kjøper bananer og appelsiner.

Eva: Fint.

Ola: Trenger vi egg og ost?

Eva: Vi trenger litt ost, men vi har seks egg.

Ola: Ja, vel. Vi har te, ser jeg, men vi trenger kaffe. Jeg kjøper kaffe og pizza.

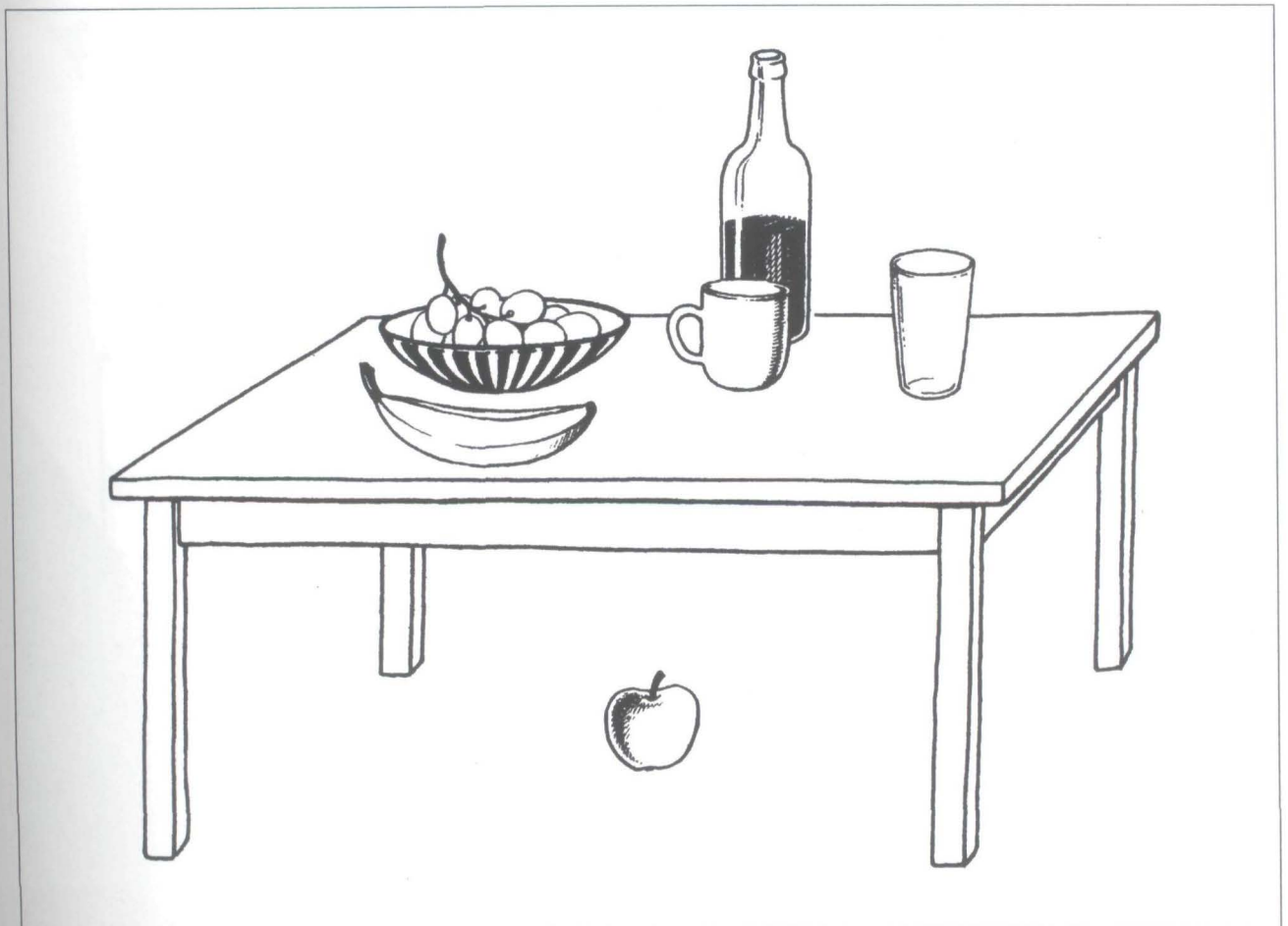
Det har jeg lyst på.

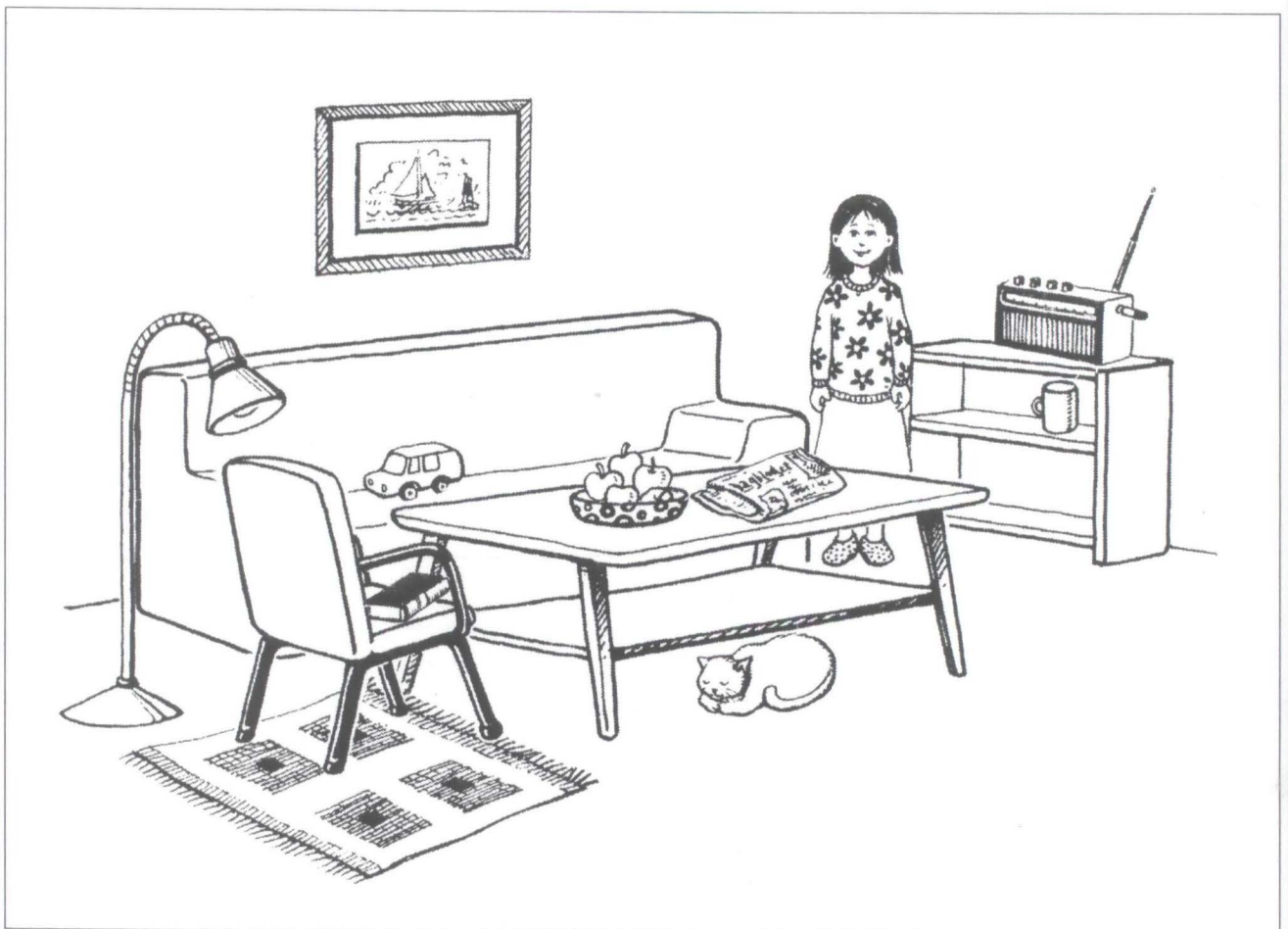
Eva: Jeg har lyst på sjokolade.

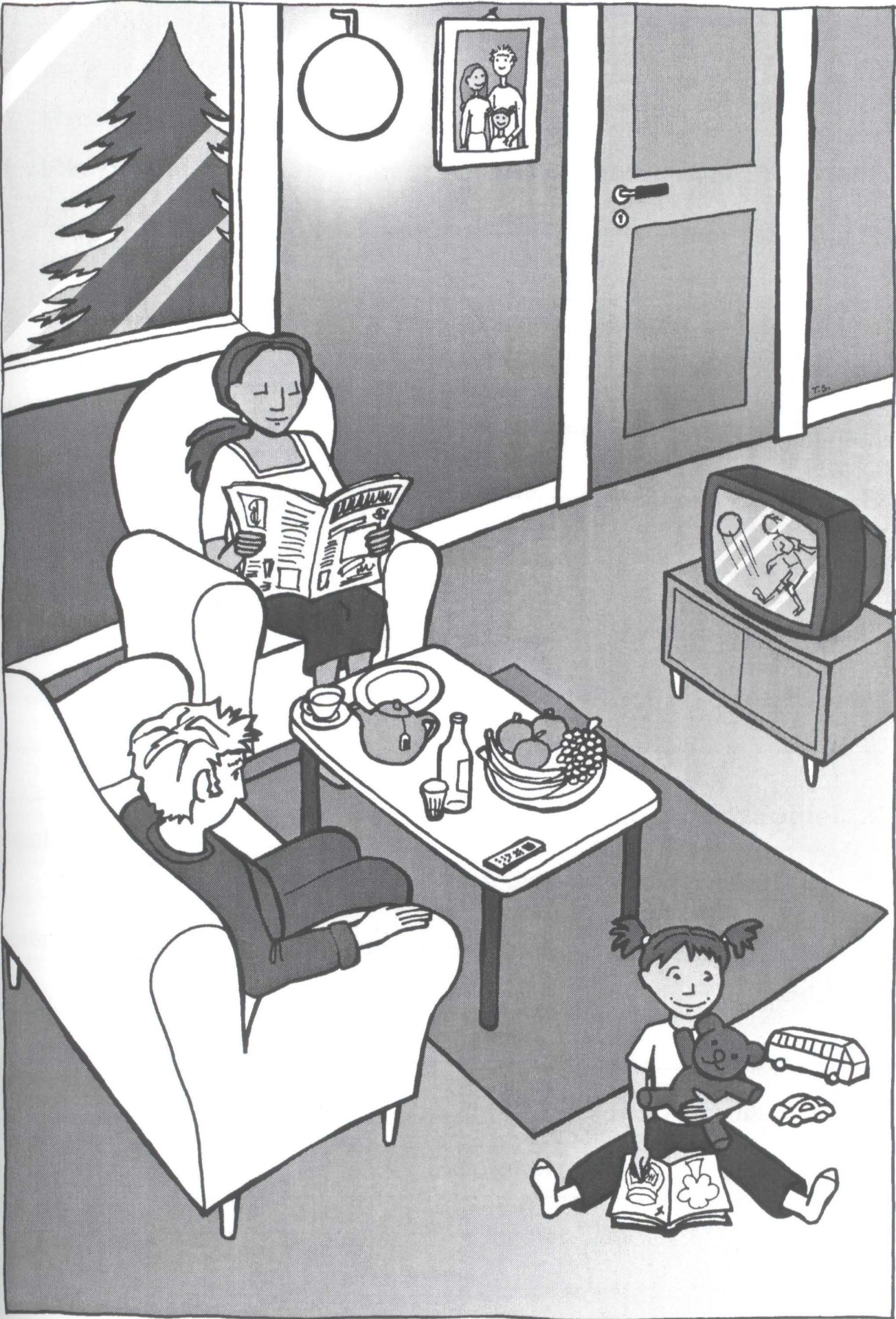
Ola: Ok.

Samtalen mellom Eva og Ola: Sett kryss for riktig svar:

	De har	Ola kjøper
melk	☐	☐
brød	☐	☐
epler	☐	☐
appelsiner	☐	☐
bananer	☐	☐
egg	☐	☐
ost	☐	☐
te	☐	☐
kaffe	☐	☐
pizza	☐	☐
sjokolade	☐	☐

6 Etter frokost

Hør på teksten og sett kryss for rett eller galt.

	Rett	Galt
Grete dusjer før frokost.	☐	☐
Hun pusser tennene etter frokost.	☐	☐
Finn rydder bordet.	☐	☐
Han vasker Jonas.	☐	☐
Hanne lager matpakke.	☐	☐
Hun børster håret.	☐	☐
Grete hjelper henne.	☐	☐
Det gjør ikke vondt.	☐	☐
Hanne går på skolen.	☐	☐
Finn er hjemme.	☐	☐

7 Jobb, skole og barnehage

Hør på teksten og skriv inn ord.

Finn er _____ og arbeider på en _____.

Grete arbeider i _____ på en _____.

Der lager hun _____ til cirka 50 mennesker.

Etter jobben drar Grete i _____ og _____.

Så _____ hun Jonas.

Han er bare ett år og går i _____.

Grete har _____, og de kjører _____.

8 Etter middag

Hør på teksten og svar.

- 1 Hvor er de etter middag? _____
- 2 Hvor sitter Finn og Hanne? _____
- 3 Hva gjør de? _____
- 4 Hvor er kaffekoppen? _____
- 5 Hvor er Jonas? _____
- 6 Hva gjør han? _____
- 7 Hvor sitter Grete? _____
- 8 Hva gjør Finn og Jonas? _____

9 Hulldiktat til oppgave 24 i arbeidsboka

Hør på opplesingen og fyll ut.

Jeg heter Tobias og _____. Jeg _____
_____, og der lærer jeg _____.
_____.
_____ dusjer jeg og _____.
_____. Etter _____ lager
mamma _____. Hun lager tre _____.
_____. Noen
ganger er mamma _____. Jeg har _____
_____, men mamma sier nei.
_____, men
_____ sammen.
Mamma er ganske _____. Hun spør meg om skolen og
om vennene. Jeg sier at _____. Jeg har
_____. Jeg sier også
_____.

Kapittel 5 Hva er klokka?

Tema

Si hva klokka er og fortelle hva man gjør og når man gjør det.
Gå på kafé.

Grammatikk

Modalverb + infinitiv. Stedsadverbial

Uttale

o- og å-lyd

Klokka er ...

Hvor godt sitter tallordene? Repeter tallordene ved å se på side 28 i tekstboka eller skriv tall på tavla og les høyt. Lag gjerne ekstra øvelser ved å lese opp ulike telefonnummer eller be deltakerne om å skrive ned telefonnummer som de skal lese høyt for hverandre og skrive ned.

Tegn deretter en stor klokke på tavla og tegn inn visere på hele og halve timer. Enda bedre er det dersom man kan lage en stor klokke på stiv papp med bevegelige visere. Gå gjennom alle tidene fra 1–12. Det er ganske forvirrende for mange at vi sier «halv to» istedenfor uttrykk som «halv over ett», «ett og halv», så det kan være en fordel å gå gjennom hele og halve timer før man tar for seg klokka hvert femte minutt. Det kan man gjøre på tavla eller ved å se i tekstboka på side 43. Etter at tidene er gjennomgått, tegner man inn flere klokketider på tavla og spør. Varier spørsmålene, slik at man får fram de to (eventuelt tre) vanligste måtene å spørre om tid på: *Hva er klokka? Hvor mye er klokka? Hvor mange er klokka?* (Denne siste frasen trenger man ikke å nevne hvis ikke deltakerne kommer med den.)

Deltakerne kan også komme fram og tegne inn forskjellige klokketider og spørre klassen. I arbeidsboka er det ulike oppgaver der man skal skrive inn ulike tider og også spørre hverandre om klokketider.

Fra morgen til kveld

I tekstboka møter vi Mario og får vite hva han gjør i løpet av dagen. Les teksten og se på bildene. Snakk sammen om hva han gjør og når han gjør det. *Når* som spørreord introduseres i dette kapittelet og står også under uttrykk på side 51 i tekstboka. I samtalen passer læreren på å få fram uttrykk med *mellom* – og og *fra* – *til*. Lag deretter transparent av bildeserien med Mario, uten tekst under, pek på bildene og spør hva han gjør. Nå skal deltakerne svare uten å se i boka.

Læreren kan lage flere spørsmål ved å skrive ulike klokkeslett på tavla og spørre: *Når står jeg opp? Når spiser jeg frokost*, osv. På side 48 i tekstboka er klokkeslettet 06.05 og 18.05

gjengitt slik vi vanligvis sier dem, og slik de angis mer formelt. Fortell at man kan bruke tall fra 1 til 24 for å skille mellom formiddag og ettermiddag. Gi flere eksempler.

Uttale

Pass på at uttalen blir korrekt når klokketidene gjennomgås. Gjør oppmerksom på at *klokke*, *tolv* og *morgen* uttales med *å*-lyd, mens den første *o*-en i *frukost* har *o*-lyd. Gjør også oppmerksom på at *v*-lyden ikke høres i *halv*.

Det er vanskelig å gi gode regler for når bokstaven *o* skal uttales som *å*. I mange tilfeller må man kjenne til ordenes utvikling fra gammelnorsk dersom man vil sette opp regler. Noen vil kanskje ha problemer med å uttale *å* fordi de blander selve bokstaven med *a*. *Å*-lyden uttales med ganske sterk lepperunding, i motsetning til *a*-lyden.

Etter at vokabularet i teksten og klokketider er innøvd, kan deltakerne snakke sammen om hva de gjør og når de gjør det i løpet av dagen. Dette er jo også en repetisjon av innholdet i de foregående kapitlene.

I *Lærerens bok* er det en ekstra dialog der A skal reise med tog eller buss til Ringeby. Dialogen kan brukes både som lesetekst og som utgangspunkt for lytteøvelse.

På kafé

Innledende aktiviteter

Hva vil du ha?

Læreren kan gjerne ta med en kopp, et glass, en flaske cola, en tepose, et stykke brød osv. Hvis det er for upraktisk, kan tingene tegnes på tavla.

Fortell eller spør hva tingene heter på norsk, og still deretter spørsmål der frasene fra leksjonen blir brukt: *Vær så god, hva vil du ha? Vil du ha en kopp kaffe? En kopp te? En cola? Et smørbrød/kake?* eller liknende.

Hjelp deltakerne med å uttrykke svar som *ja takk/nei takk, ja takk, gjerne*. Legg til «tak» dersom de bare sier «ja/nei», for å få fram at dette er en svært vanlig måte å svare høflig på.

Gå videre med spørsmål av typen: *Er du sulten? Tørst? Vil du ha noe å spise? Drikke?* Få deltakerne til å si *hva* de vil ha: *Vil du ha kaffe eller te? Kake eller smørbrød?* slik at læreren kan svare: *Dessverre, jeg har ikke ..., men jeg har ...*

Når frasene er øvd tilstrekkelig inn, kan rollene byttes, slik at læreren er den som blir servert. Da kan man få anledning til å øve inn uttrykk som: *Unnskyld, kan jeg bestille? Jeg vil ha, jeg har lyst på, har du ...? Takk, gjerne. Mange takk. Nei takk.*

Tekstbok

Les leksjonen eller hør på innspillingen på elev-cd-en. La deretter grupper på tre lese teksten. Eventuelt kan én gruppe framføre/dramatisere teksten til slutt eller få det i oppgave til neste gang.

Modalverb med infinitiv

I de foregående leksjonene har vi brukt verb i presens. I denne leksjonen introduseres infinitiv med og uten *å*. Læreren kan ta utgangspunkt i presens og si høyt mens han eller hun skriver på tavla:

Eksempel: *Jeg bestiller en cola. Jeg har en sjokolade. Jeg skriver på tavla.*

Deretter bruker man ytringer med modalverb og skriver disse opp:

Eksempel: *Servitør, kan jeg bestille nå?*

*Hva vil du ba?
Kan du skrive på tavla?*

Kanskje trenger deltakerne flere eksempler for å se mønsteret med infinitiv etter modalverb. La dem sette inn riktig verb i setninger som:

Snakke eller snakker?

Mona _____ norsk. Kan du _____ norsk? Vi _____ norsk i klassen.

Steke eller steker?

Han _____ egg. Kan du _____ egg?

Osv.

Det er ikke enkelt å forklare forskjellen i meningsinnhold mellom modalverbene. For det første kan samme verb ha flere betydninger, og det er ofte betoningen av ordet eller andre ord i setningen som bestemmer meningen: *Jeg vil gjerne ba noe å spise* (Det hadde vært godt) kontra *Jeg vil ba noe å spise nå!* (Jeg krever det). Samtidig er det mange språk som ikke har en tilsvarende verbgruppe, og i de språkene som har dem, er betydningen ofte litt annerledes.

Det er derfor vanskelig å gi gode regler eller komme inn på alle betydningsvariantene. Det viktigste er at deltakerne etter hvert forstår grunnbetydningen av ordene og i store trekk kan skille mellom dem. Vi tror at den enkleste måten å gjøre dette på, er å bruke modalverb i mange og varierte eksempler der det faller naturlig. I denne leksjonen kan man for eksempel lage setninger som:

Unnskyld, kan du hjelpe meg? (Du greier ikke å åpne noe e.l.)

Skal jeg hjelpe deg?

Har du vondt i ei tann? Da må du gå til tannlegen.

I denne leksjonen finner vi også infinitiv med *å* i eksemplene: *Jeg må ba noe å drikke. Vil dere ba noe å spise?*

Det enkleste er antakeligvis å få fram at dette er uttrykk som kan stå istedenfor et substantiv. Det kan man gjøre ved å stille spørsmål som: *Vil du ba noe å drikke? Vil du ha en cola? Jeg vil ba noe å spise. Jeg vil ha et smørbrød.*

Modalverb som hovedverb

Det er vanlig å bruke *kan* som hovedverb når vi snakker om språk: *Hun kan litt norsk. Han kan engelsk og litt tysk.* Man kan også velge å sløyfe verbet i infinitiv når man snakker om å dra eller reise til et sted: *Hvor skal han? Han skal ut. Han må til tannlegen.* Dette er nevnt i grammatikkrammen på side 50 i tekstboka.

Arbeidsbok

I arbeidsboka er det en oppgave der man skal spille gjester og servitør på kafé. Her kan kursdeltakerne ta utgangspunkt i illustrasjonen og teksten på menyen, eller trekke inn andre ord for mat og drikke. Det er viktig at læreren går rundt og fanger opp ord slik at de kan bli skrevet på tavla og forklart.

Servitøren kan godt oppmuntres til å være litt «vrang». Han/hun glemmer ting, og det er mye denne kafeen ikke har. Hjelp til dersom gruppene har vanskelig for å komme i gang. Læreren kan for eksempel være servitør.

I oppgave 28 skal deltakerne høre på tre ulike dialoger og svare på spørsmål. Dersom man ønsker å gjøre oppgaven enklere, kan man bruke øvelsen som står på side 59 i *Lærerens bok*. Her skal deltakerne bare fylle ut enkelte ord fra dialogene. Man kan også bruke samme lytteøvelse to ganger, der de først skal sette inn ord som mangler og deretter gjøre oppgaven slik den står i arbeidsboka.

Andre oppgaver med modalverb

Læreren skriver lapper og deler dem ut til noen av kursdeltakerne. På lappene kan det stå (en linje på hver lapp):

butikken / kjøpe melk / klokka 11.00
kiosken / kjøpe aviser / snart
kafé / spise middag / klokka 19.30
språkkurs / lære kinesisk / klokka 17.15
sentrum / møte en venn / nå

Spør de deltakerne som har fått lapper om hvor de skal dra, hva de skal gjøre der, når de skal dra. Varier mellom å bruke spørsmål der modalverbet står alene og der det etterfølges av en infinitiv, slik at begge formene glir naturlig inn. (*Hvor skal du? Hvor skal du dra?*)

Etterpå kan deltakerne lage en lapp hver med sted, gjøremål og klokkeslett og stille hverandre liknende spørsmål.

Ekstraøvelse med preposisjoner som brukes i uttrykk med sted

Når deltakerne skal lage svar ut fra lappene over, vil mange sikkert få problemer med valg av preposisjon: skal jeg *til*, *på* eller *i* kiosken? Dette er vanskelig, både fordi mange språk ikke har preposisjoner, og fordi det ikke er lett å gi klare regler for bruk av *i* og *på* i stedsuttrykk. Dessuten er heller ikke nordmenn alltid enige når det gjelder *i* og *på*.

Hvis deltakerne gir uttrykk for at de ønsker mer trening her, kan man lage ekstraoppgaver med preposisjonsuttrykk. Det kan også være nyttig å gi dem litt hjelp før de starter.

Man kan fortelle at man bruker *i* foran mange hankjønns- og hunkjønnsord:

Jeg er *i* kantina
 i kiosken
 i byen

Og at man bruker *på* foran mange intetkjønnsord:

Jeg er

på biblioteket

på kontoret

på universitetet

på norskkurs

Dette er likevel langt fra noen regel, siden variasjonene er store. Spør deltakerne hva de vil bruke foran for eksempel fabrikken, kafeen og jobben.

Forklar at man noen ganger kan velge både *i* og *på* når man er et sted, for eksempel:

Jeg er *i* / *på* butikken

Det er likevel vanlig å si: *i* sportsbutikken, *i* blomsterbutikken osv.

Når man skal *til* et sted, bruker vi gjerne *til* foran navn på personer og yrker (til tannlegen, legen), foran geografiske navn (til Skottland, Ålesund) og foran ord som forteller om et større område (til byen, til sentrum). Ellers er det vanlig å bruke samme preposisjon som vi bruker for å fortelle at man *er* på et sted. (Han er på skolen. Han skal på skolen. Hun er på jobben. Hun skal på jobben.)

På side 60 i *Lærers bok* står det en øvelse med ulike preposisjoner. De fleste er stedspreposisjoner. Alle uttrykkene er hentet fra tidligere leksjoner.

Hvem skal bake, og hvem vil smake?

I dette lille eventyret har vi mange eksempler på bruk av modalverb: *må bake, skal gå, vil smake* osv. Hør på opplesingen på elev-cd-en. Etterpå kan deltakerne lese høyt. Dette kan skje ved at tre deltakere leser (på grunn av tredelingen av eventyret passer det bra) eller at man leser en linje hver. Eventyret egner seg også til en bitte liten dramatisering, der én er fortellerstemme og leser linje 1, 10, 16 og slutten av siste linje. Tre andre deltakere er katt, mus og høne og leser sine replikker (men uten å lese «sier katten», «spør høna»). Læreren kan forklare dette ved å vise side 62 i *Læreren bok* på transparent eller dele ut denne og bruke den i opplesingen.

Ut eller ute?

I grammatikkrammen på side 51 i tekstboka står de viktigste retnings- og stedsadverbene. Les adverbene og skriv gjerne flere øvelser på tavla:

Hvor skal han?

Han skal ut.

Han skal inn.

Han skal _____.

Han vil _____.

Han går hjem.

Han går _____.

Han kommer hit.

Hvor er han?

Han er _____.

Han er _____.

Han er oppe.

Han er nede.

Han er _____.

Han er der.

Han er _____.

Læreren kan også forklare forskjellen ved å be en deltaker komme fram, gå ut av rommet, osv. (*Amir, kan du komme hit? Nå er Amir her. Kan du gå ut? Hvor er han? Han er ute.* Osv.) I arbeidsboka er det to oppgaver med adverb. I *Læreren bok* er det en ekstra øvelse med *hjem/hjemme* på side 61.

Å være presis

Sara må vente på Mario som kommer for sent. Det vil være ulike oppfatninger av hva som er akseptabelt når det gjelder avtaler og når man skal komme, og også hvor mye man kan komme for sent. På side 48 i tekstboka er det forslag til samtale ut fra forskjellige situasjoner. Nevn gjerne flere situasjoner. Forklar at det er uheldig om barn kommer mye for sent til bursdagsselskap. Da er kanskje de andre barna ferdig med å spise og med mange av lekene. Foreldrene til bursdagsbarnet planlegger kanskje også en utflukt med barna og forventer at alle kommer presis. Man kan også nevne at det i noen sammenhenger – som i middagsselskaper – ikke er særlig populært å komme for *tidlig*.

Tilleggsoppgaver

I *Læreren bok* på side 58 er det en ekstra dialog der A skal reise med tog eller buss til Ringeby. (Forklar hva *ta toget / ta bussen* betyr. Foto av tog og buss står på side 78 i tekstboka.) Dialogen kan fungere som lesetekst/parøvelse med spørsmål eller som utgangspunkt for lytteforståelse, der to deltakere framfører den mens de andre hører på og svarer på spørsmålene som står etter teksten.

I arbeidsboka er det en lytteøvelse (oppgave 28) der deltakerne skal svare på spørsmål.

En lettere variant står på side 59 i *Lærereens bok*. Her skal man bare fylle ut enkelte ord.

Preposisjonsøvelsen er en repetisjon av tidligere leksjoner. Her finner man ulike stedspreposisjoner og preposisjoner i uttrykk som: *se på tv, lyst på ei pølse*.

Eventyret om katten, høna og musa kan brukes til et lite rollespill, der fire personer leser hver sine replikker. Forslag til rollespill står på side 62.

Cd 6

Sammendraget på side 47 i tekstboka er lest inn to ganger – av en person fra Bergen og én fra Trøndelag. Sammenraget kan brukes som en ekstra diktat.

Eventyret på side 49 er lest inn av en person fra Nordvestlandet.

Tilleggsoppgaver til kapittel 5

1 Jeg skal til Ringeby.

A: – Jeg skal til Ringeby. Kan jeg ta tog dit?

B: – Ja, det kan du.

A: – Når går toget dit?

B: – Det går klokka seksten tjue.

A: – Klokka ti på halv fem?

B: – Riktig.

A: – Når kommer toget til Ringeby?

B: – Det er i Ringeby klokka kvart på seks. Sytten førtifem.

A: – Hva er klokka nå?

B: – Den er kvart over to.

A: – Hm. Går det buss til Ringeby?

B: – Ja, det går en buss klokka ti over tre.

A: – Da tar jeg bussen. Når er bussen i Ringeby?

B: – Den kommer til Ringeby klokka ti på halv seks.

Svar på spørsmålene:

1 Når går toget til Ringeby?

2 Når kommer toget til Ringeby?

3 Hva er klokka nå?

4 Når går bussen til Ringeby?

5 Når kommer bussen til Ringeby?

2 Hør på dialogene. Skriv inn de ordene som mangler

Lytteøvelse 28 i arbeidsboka.

Dialog a

Dame: Værsgod!

Mann: Jeg vil ha noe å _____. Har du smørbrød?

Dame: Ja, vi har _____ med ost og skinke.

Mann: Jeg tar ett med _____, takk. Og et glass _____.

Dame: Et smørbrød med ost og et glass pils. _____!

Dialog b

Flyvertinne: Vil du ha _____ å drikke?

Mann: En _____ kaffe, takk.

Flyvertinne: Vil du ha _____ og sukker _____ kaffen?

Mann: Bare melk, takk. Kan jeg få et glass _____ også?

Flyvertinne: Selvfølgelig.

Dialog c

Hun: Er du _____?

Han: Ja, _____. Jeg er kjempesulten. Har du noe mat?

Hun: Ja. Jeg har pølse i _____.

Han: Pølse?

Hun: Ja, _____.

Han: Har du ikke _____?

Hun: Ne-i, _____ har jeg ikke.

Han: Det er ok. Har du _____?

Hun: Nei, _____ jeg _____ kald melk i kjøleskapet.

Han: HVA? Melk? _____ meg et øyeblikk.

Hun: Hvor _____ du?

Han: Jeg _____ ned til senteret. Jeg skal _____ pizza og cola.

3 Preposisjoner

Sett inn rett preposisjon.

Jolanta går _____ norskkurs.

Hun kommer _____ Polen.

Hun sitter _____ klassen og snakker norsk.

Unni jobber _____ en butikk.

Carlo jobber _____ en restaurant.

Finn er lærer _____ en skole.

Grete jobber _____ en fabrikk.

Hun jobber _____ kantina _____ fabrikk.

Hanne dekker bordet og henter tre kopper _____ skapet.

Finn lager matpakke _____ Hanne.

Han legger matpakka _____ skolesekken.

Etterpå sitter han _____ stua.

Han sitter _____ sofaen og ser _____ tv.

Han har lyst _____ ei pølse.

Derfor går han _____ kiosken og kjøper ei pølse _____ brød.

Mario jobber _____ et kontor.

Klokka tre snakker han _____ sjefen.

_____ vei hjem går han _____ butikken og handler.

Om kvelden ringer han _____ Sara.

Han og Sara går _____ kafé.

Der kjøper Sara et smørbrød _____ egg.

Mario har vondt _____ ei tann.

Han må gå _____ tannlegen.

4 Hjem eller hjemme?

Nå drar jeg _____. Det er godt å komme _____ etter jobben.
_____ skal jeg lage middag og se på tv. Jeg liker å være
_____ om kvelden. Før jeg går _____, må jeg dra i
butikken. Jeg har ikke mat _____. Når jeg kommer
_____, skal jeg ringe til Sara. Jeg håper hun er _____.

5 Lag setninger

bestille **Vil** nå dere
Vil dere bestille nå?

te og et smørbrød **Hun** ha vil gjerne

du ei tann vondt **Har** i

vil **Sara** noe drikke å ha

Klokka ni Mario med kunder snakker i telefonen

e-posten **Når** han leser

i butikken han **På vei hjem** drar

6 Hvem skal bake og hvem vil smake?

Forteller: – En katt, ei mus og ei høne bor sammen. En dag sier høna:

Høna: – Vi har ikke mat i huset. Nå må vi bake.

Katten: – Ja, det må vi.

Musa: – Ja, det må vi.

Høna: – Hvem skal gå i butikken etter mel?

Katten: – Ikke jeg.

Musa: – Ikke jeg.

Høna: – Da må jeg gå.

Forteller: – Høna kommer tilbake med mel.

Høna: – Hvem skal bake kaka?

Katten: – Ikke jeg.

Musa: – Ikke jeg.

Høna: – Da må jeg gjøre det.

Forteller: – Kaka er ferdig og ligger på bordet.

Høna: – Hvem vil spise kaka?

Katten: – Det vil jeg.

Musa: – Det vil jeg.

Høna: – Nei, det vil jeg, det.

Forteller: – Og så spiser hun opp hele kaka.

Kapittel 6 På kjøpesenteret

Tema

Handle. Priser

Klær og farger

Beskrive hvordan noe ser ut

Grammatikk

Adjektiv i ubestemt form

Påpekende pronomen: *denne, dette, disse*

Hvilken

På parkeringsplassen / Hos bakeren

Innledende aktiviteter

Man kan begynne med å snakke om butikker i nærheten, om det nærmeste kjøpesenteret eller de nærmeste butikkene. Læreren kan prøve å få deltakerne til å svare på hva man kan kjøpe i et bakeri og i andre butikker. For å introdusere forskjellen på *den/denne* osv er det greit å planlegge å ha ting i klasserommet som passer.

Denne boka heter Den heter ... Dette skjerfet er varmt.

Tren i full klasse.

Man kan ta med noe spiselig i klassen og kommentere:

Denne sjokoladen er god. Dette eplet er godt. Disse eplene er gode.

Skriv for eksempel på tavla:

en **god** sjokolade

et **godt** eple

gode kaker

Sjokoladen er **god**.

Eplet er **godt**.

Kakene er **gode**.

Dermed har deltakerne fått sin første introduksjon av adjektivbøyning. Velg noen adjektiv med regelmessig bøyning til å begynne med, og beskriv ting i klassen eller ting læreren tar med seg: *en stor kopp, et stort bord, store vinduer*. Sirkelen med adjektiv på side 66 i denne boka kan også brukes. Den kan overføres til transparent. Kursdeltakerne lager setninger av navnene på tingene på bildet og adjektivene under. (*Huset er stort, osv.*)

Tekstboka

Deretter kan man se nærmere på bildet side 52 i tekstboka og prøve å sette navn på noe av det man ser. Uttrykket *ser god/godt/gode ut* introduseres. Hvis man har noe i klassen som ser godt ut, kan man bruke det først, ellers kan man bruke uttrykket i forbindelse med bildet.

Uttrykket *Hva har du lyst på?* passer det også å repetere når kursdeltakerne ser på dette bildet. Nå eller senere introduseres også *ha lyst til* + verb: *Hva har du lyst til å kjøpe?*

Tekstene *På parkeringsplassen* og *Hos bakeren* kan gjerne spilles på cd før man leser dem. Da kan man snakke om hva man har hørt. *Hvor foregår dette? Hvem snakker? Hva gjør hun? Hva gjør mannen? Hva kjøper hun? Hvor mye koster det til sammen?*

Så kan tekstene leses.

Deretter kan man få kursdeltakerne til å foreslå priser på noen av varerne på bildet. Tall er det som oftest nødvendig å repetere flere ganger. Når hele tall er repetert, viser man hvordan priser med desimal uttales.

Arbeidsboka

I arbeidsboka kan deltakerne trene både på priser og på det å lage dialoger i butikken. Øvelse 1–4 passer til denne teksten. Det gjør også 20–24.

Et godt tilbud?

Innledende aktiviteter

Neste emne er klær. Det er naturlig å begynne med klærne i klassen. Dersom deltakerne har et visst vokabular, kan læreren spørre. *Hva er det?/ Hva heter det på norsk?* og peke på forskjellige klær. Deltakerne får vist hva de kan, og læreren kommer med øvrige ord for klær.

Deretter kan de få kopi av klesbildet fra side 56–57 i tekstboka, uten tekst, eller kopi av ekstraoppgaven på side 67 i denne boka og arbeide med å sette navn på ulike klesplagg. Så fortsetter man med adjektiv, og beskriver plaggene. Det kan være lurt å begynne med fargene; fortelle hvilke farger genseren, skjerfet osv har. Så kan man si mer om plaggene, om de er *varme, tykke, tynne, pene* osv.

Her passer det også å ta opp igjen *den/denne* osv som så vidt ble introdusert i forrige tekst. *Denne genseren er gul, den er blå.* Læreren kan også ta med ett eller annet som hun har kjøpt og fortelle hva det koster. Så kan hun/han spørre om deltakerne synes det er billig eller dyrt.

Her kan man bruke bestemt form i subjektet: *Bensinen er dyr* osv. Med ubestemt subjekt kan det dukke opp behov for former som man ikke har introdusert ennå, og kanskje like gjerne vil vente med. Når subjektet er i ubestemt form og har en generell betydning, bruker vi gjerne intetkjønnsformen av adjektiv i predikativet: *Bensin er dyrt. Vin er godt.* Det tilsvarende uttrykk som: *Det er dyrt med*

Tilsvarende problem kan man få med farger. Man omtaler ofte farger i intetkjønn: *Jeg liker gult.*

Tekstboka

Dialogen kan spilles et par ganger på cd-en. Læreren kan spørre *Hva kjøper Liv? Hvor mye koster den? Hvilken størrelse bruker hun?* Osv. Så kan man lese og framføre dialogen.

Regla *Hvem banker* på side 58 i tekstboka er fin å lære utenat. Hver linje har ord med samme vokal og gir god trening i uttale av vokalene.

Arbeidsboka

I arbeidsboka oppgave 5–19 er det mange øvelser med adjektiv, klær og priser. Det er det også i lytte- og uttaleøvelsene 25–30.

Tilleggsoppgaver

Her kommer det flere øvelser med klær, med adjektiv og med priser. Oppgave 5 kan brukes til pararbeid. Én får oppgave A, én B. B spør A: *Hvor mye koster sjokoladen?* Osv. A forteller, og B skriver den prisen han eller hun oppfatter. Etterpå sammenlikner de det B har skrevet, med det som står på As ark, og finner ut hva eventuelle feil skyldes.

Det er også en alternativ oppgave (nr. 4) som kursdeltakerne kan få istedenfor lytteoppgave 29 i arbeidsboka. Den skulle være litt enklere siden de aktuelle ordene blir oppgitt. I tillegg er det to øvelser (6 og 7) for dem som trenger litt ekstra utfordringer.

Cd 6

Sammendraget på side 55 er lest inn av en trønder og en fra Telemark. Læreren spiller det i den utgaven som ligger nærmest det lokale talespråket. På side 70 her i boka er det en oppgave som kan brukes til lytteprøve. Kursdeltakere som trenger ekstra utfordringer, kan få høre teksten også i en annen språkform enn den nærmeste.

Tilleggsoppgaver til kapittel 6

1 Adjektiv

stor

varm

pen

gul

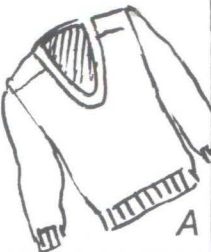

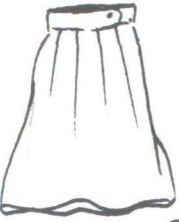
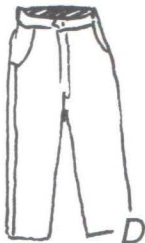

dyr

god

billig

hyggelig

ny

 A	 B	 C	 D	en vott ☐	en hatt ☐	en kjole ☐	ei T-skjorte ☐
 E	 F	 G	 H	et skaut ☐	et skjørt ☐	ei skjorte ☐	en hanske ☐
 I	 J	 K	 L	en genser ☐	bukser ☐	støvler ☐	ei jakke ☐
 M	 N	 O	 P	en vest ☐	en sko ☐	ei kåpe ☐	sokker ☐

3 Adjektiv

Lag setninger.

Er genseren

Er bilen

Er kakene

Er kaffen

Er støvlene

Er slipset

Er brødet

?

4 Lytteøvelse nr 29 i arbeidsboka

Per skal kjøpe

JA

NEI

brød

☐
☐

kaffe

☐
☐

avis

☐
☐

egg

☐
☐

ost

☐
☐

salami

☐
☐

syltetøy

☐
☐

sardiner

☐
☐

kylling

☐
☐

epler

☐
☐

appelsiner

☐
☐

salat

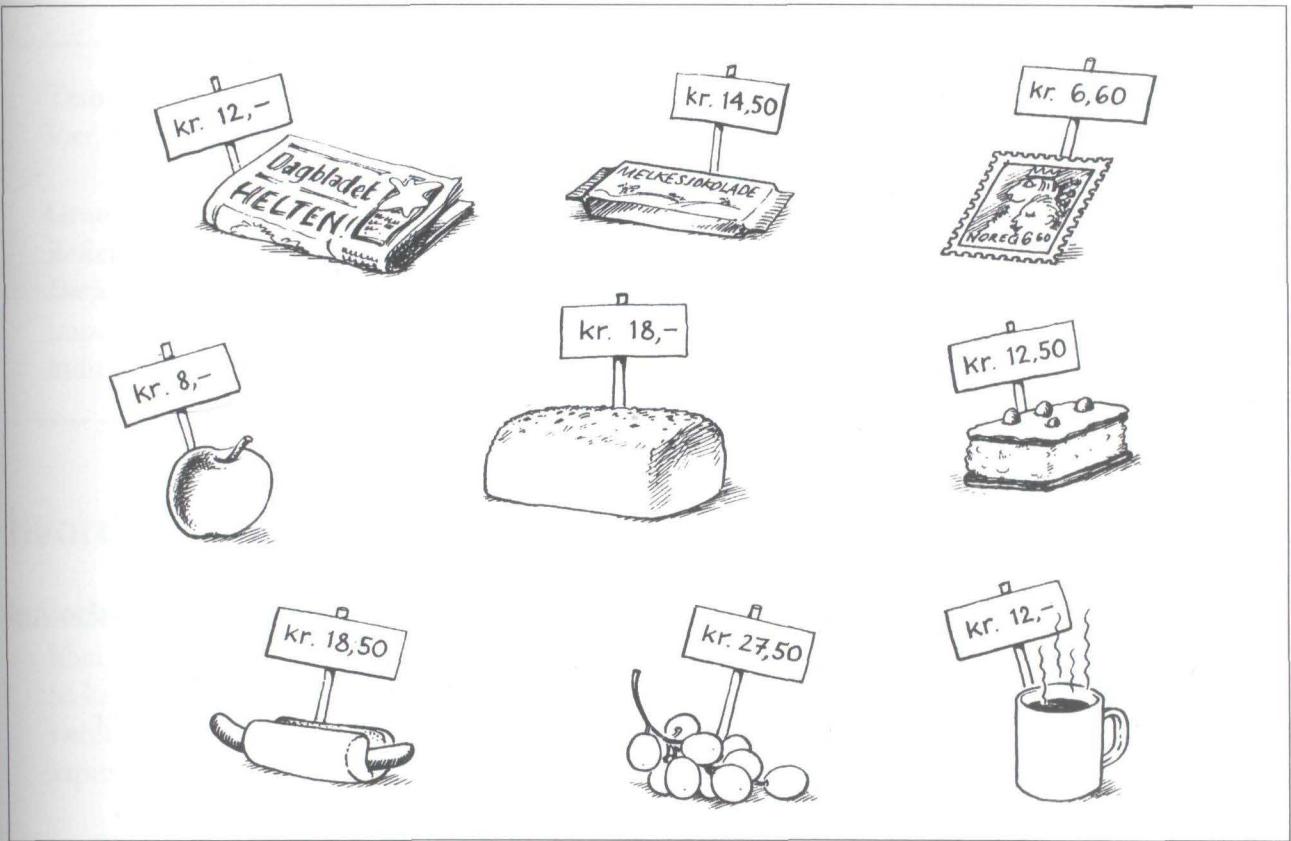
☐
☐

kake

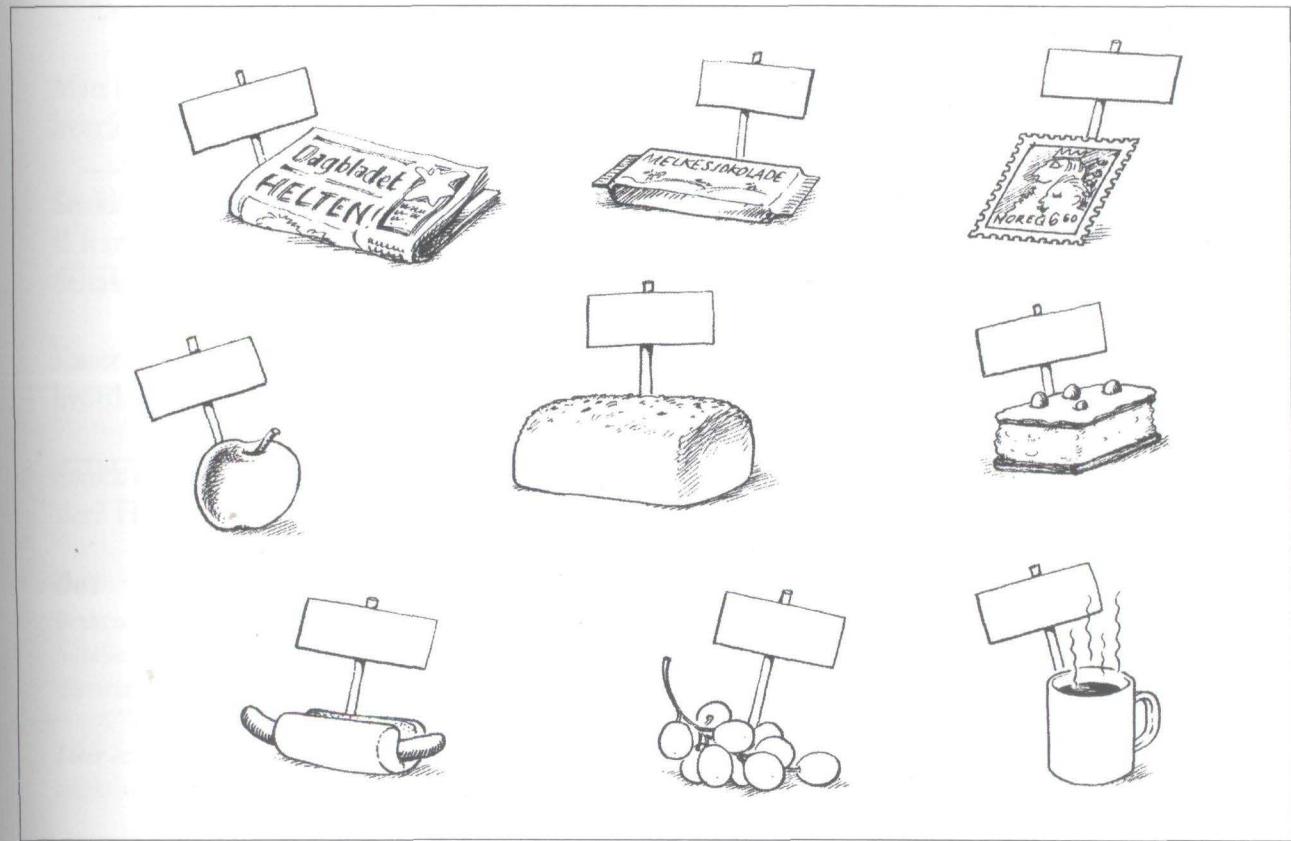
☐
☐

5 Hvor mye koster det?

a

b

6 Sett sammen til en tekst

I kjøpesenteret har de et godt tilbud på gensere.

Den er ganske billig.

Selgeren har også fine skjerf og votter.

Genserne er pene og billige, og jeg kjøper en.

De er ikke på tilbud.

Men jeg kjøper den ikke.

I butikken har de også ei fin blå lue, og jeg liker den.

7 Lag dialog

Simon går i butikken.

Han vil kjøpe tykke, varme, svarte, billige støvler.

I butikken har de tykke, brune støvler til 1100 kroner.

De har svarte støvler til 2500 kroner.

De har billige støvler til 595 kroner. De er tykke og varme, men de er grønne.

Hva sier Simon og ekspeditøren? Lag samtalen mellom dem. Hvordan går det? Kjøper Simon støvler?

8 Sammendraget side 55 i tekstboka (cd 6)

På kjøpesenteret skal Liv kjøpe _____

Hos bakeren kjøper hun _____

Hva har de på salg i klesbutikken? _____

Hva glemmer Liv å kjøpe? _____

Kapittel 7 Vær og årstider

Tema

Vær, klima og årstider

Grammatikk

Refleksive pronomen

Derfor, fordi

Imperativ

Indirekte tale

Hvordan er været?

Innledende aktiviteter

Man kan starte med klærne fra forrige kapittel. Hva slags klær har kursdeltakerne på seg? Så kan man snakke om *hvorfor*. Hva deltakerne har på seg, henger i stor grad sammen med været og temperaturen. En slik årsakssammenheng kan de lære å uttrykke på to måter. I kapittel 3 ble *fordi* brukt. Her kommer også *derfor* inn:

Hvorfor har jeg et tykt skjerf på meg? Fordi det er kaldt ute.

Hvorfor har vi tynne klær på oss? Fordi det er varmt ute.

Det er kaldt ute. Derfor har jeg et tykt skjerf på meg.

Det er varmt ute. Derfor har jeg tynne klær på meg.

Man kan gå tilbake til bildet på side 56–57 og snakke om hva slags klær de har på seg, og hvorfor, om hvordan været og temperaturen er, om de fryser, osv.

Snakk om hvordan været er ute. La deltakerne komme med det de kan. Læreren kan også få fram variert vokabular ved å spørre om noe det *ikke* er: *Er det varmt? Regner det?* Da får deltakerne anledning til å repetere negative setninger.

Læreren kan også demonstrere om hun fryser, om hun er for varm o.l. og spørre kursdeltakerne hvordan de har det. Hvordan liker de været i dag? Hva har de lyst til å gjøre i slikt vær?

Snakk om bildene på side 60–61. Hva slags vær er det? Hva tror de personene på bildene sier? Hvilket bilde liker de best? Osv.

Det

Bruken av *det* som et innholdstomt, formelt subjekt er ukjent for mange av kursdeltakerne. En norsk fortellende setning krever et subjekt, og vi bruker *det* når vi ikke har noe annet. En god del språk uttrykker tilsvarende meninger uten noe subjekt.

Liker best er her brukt som et fast uttrykk, uten at det er planen å komme inn på gradbøyning av adjektiv/adverb.

En dag i mars / En dag i juli

Tekstene på side 62 gjennomgås, spilles og læres utenat, og kursdeltakerne kan lage tilsvarende dialoger. Mange har fått med seg at nordmenn snakker mye om været når de treffes, og det å kunne kommentere vær kan komme godt med.

I tillegg til innspillingen på elev-cd-en finnes disse dialogene innspilt på dialekt på cd 6.

Arbeidsboka

Oppgavene 1–6 handler for en stor del om vær.

Hvilken årstid liker du best?

Under videre samtale om været kan man også introdusere ordene for årstider og snakke om hvilken årstid eller måned man tror bildene på side 60 og 61 i tekstboka viser. Læreren kan lage transparent av årstidssirkelen på side 75 i denne boka, eller skrive ordene **sommer, høst, vinter, vår** på tavla. La så deltakerne komme med ord som faller dem inn. Hva tenker de på når de hører disse ordene? Hvis læreren har tenkt ut noen ord og uttrykk fra teksten som bør komme med, går det jo an å stille litt ledende spørsmål når kursdeltakerne slipper opp for momenter: *Hvilke farger tenker de på? Hva kan man gjøre om sommeren?* Det kan også være naturlig å snakke om hvilken årstid læreren og kursdeltakerne liker best og hvorfor.

Kursdeltakerne kan også snakke i klassen eller i små grupper og fortelle hvordan været er i de ulike månedene og årstidene der de kommer fra.

Preposisjoner og årstider

Det er lett å blande sammen preposisjonene og ubestemt og bestemt form når man snakker om tid, så systemet når det gjelder årstider, kan like gjerne presiseres først som sist:

Om + bestemt form av ordene for årstider generelt: *Om våren er det...*

For den årstida man er inne i, eller den nærmeste, har vi *i + ubestemt form*: *I høst er det ... I høst skal jeg...*

Om framtid bruker vi *til + bestemt form*: *Til vinteren skal vi...*

Månedene har *i* som preposisjon: *i mai*.

Sangene

Sangene på side 64 er innspilt på elev-cd-en, og er vel verd å synge sammen i klassen. Både *Det snør* og *Regnværssang* handler om været. I sistnevnte sang kan deltakerne gjerne få dikte med, slik vi foreslo på side 34 (*En liten mus*). Diktet har en fin rytme og er lett å lese sammen i klassen, enten som korlesing eller ved at ulike deltakere leser to linjer hver. Etterpå lukker deltakerne tekstboka og ser om de husker rimordene. Læreren leser: *Dette er en regnværssang. Derfor må den være* (pause slik at klassen kan si:) **LANG**. Osv. Til slutt spiller man sangen på cd-en – og synger med!

Eventuelt kan kursdeltakerne prøve seg på å lage tekst om vær. Hvilken årstid vil de lage sang om?

Læreren kan fortelle litt om klimaet langs kysten og inne i landet, om sommeren o.l., gjerne ved hjelp av bilder eller kart. Et fenomen som det blir aktuelt å kommentere her, er mengdesord sammen med ulike typer substantiv. Stofford, masseord, utelukkende ting som *snø* og *regn* har ikke flertall, og de har *noe, lite, litt, mye* foran.

Teksten om Tor kan godt forbeholdes dem som trenger litt ekstra lesestoff. Spørsmål til teksten finnes på side 78.

Temperaturer

For kursdeltakere som ikke er vant til celsiusgrader, er det nyttig å bli kjent med det termometeret vi bruker her til lands, og for alle kan prat om grader være en repetisjon av tall. Læreren kan spørre:

Hvor mange grader er det i dag?

Hvor mange grader har vann som blir til is?

Hvor mange grader viser termometeret når vann koker?

Hvor mange grader viser termometeret når du har feber?

Hvor mange grader viser termometeret en varm sommerdag?

Hvor mange grader viser termometeret en kald vinterdag? Osv.

Pluss og minus, over null og under null er uttrykk som det kan bli behov for. I denne delen utvides emnet ved å snakke om vær og klima til andre tider og andre steder: Hva slags vær er det om sommeren/vinteren/våren/høsten? Hva slags klima er det i andre land kursdeltakerne kjenner? Hva gjør de her i landet når det er varmt eller kaldt? Hva gjør folk i andre land?

Det skulle være nok av samtaleemner både i hel klasse og i mindre grupper. Emnene er også greie å skrive stil eller andre tekster om.

Arbeidsboka

Arbeidsboka 8–11 og lyttestoffet til og med oppgave 32 er tilpasset denne delen av teksten.

En kald morgen

Ny grammatikk her er refleksive pronomen, sammen med uttrykkene *ha på seg* og *ta på seg*. Man kan starte med å kommentere dagens vær og fortelle for eksempel at man har på seg tykk genser fordi det er kaldt: – *Jeg har genser på meg. Hvorfor har du varme klær på deg?*

I første og andre person representerer det for så vidt ikke noe nytt, der er den refleksive formen lik objektformen. Objektformen av pronomen har de lært i kapittel 4, men en repetisjon kan nok være på sin plass. Nytt her er den egne refleksive formen i tredje person: *seg*. Den kan man demonstrere ved å fortelle: *Amir har en blå genser på seg. Anna har en grønn genser på seg. Liz og Rehana har fine støvler på seg*. Oppgave 12 i arbeidsboka tar for seg refleksive pronomen.

Forskjellen mellom refleksiv og ikke refleksiv objektform av pronomen er ukjent for mange. Andre skiller ikke bare i 3. person slik vi gjør på norsk, men også i de andre personene. Derfor er det ikke så uvanlig med eksempler som: *Jeg har genser på seg*.

Tekstboka

Se på bildet av Ida på side 65 og diskuter: *Hva har hun på seg? Er det nok til en kald vinterdag? Hva har hun ikke på seg?* Dialogen på side 65 kan spilles på cd-en og diskuteres.

Hvem hører de? Hva er emnet for diskusjonen? Hvordan er været?

Når man har lest teksten i tekstboka og snakker om den, får man igjen anledning til å trene på indirekte tale: *Faren spør om ... Ida sier at ...*

Noen kursdeltakere kan trenge en god del trening her. *Om* brukes som innledning (subjunksjon, underordnende konjunksjon) når man gjør om spørresetninger *uten* spørreord til leddsetning. Spørresetninger *med* spørreord får selve spørreordet som innledning: *Han spør hvordan været er*. Subjektet følger like etter subjunksjonen i leddsetninger. Det kommer mer om leddsetninger i kapittel 12.

Være og bli

Forskjellen mellom *være* og *bli* er vanskelig å få tak i, og hvis ingen stiller spørsmål, behøver man ikke nødvendigvis å bry seg om det. Men ofte er det slik at *er* uttrykker en varig tilstand, mens *blir* uttrykker en overgang eller en forandring. Ofte uttrykker *blir* en forandring i framtida. *I dag regner det. Jeg håper (at) det blir fint i morgen. Nå er det vinter. Snart blir det vår.*

Særlig etter verb som *håper* og *tror* er det vanlig med *blir* om framtid. Etter *håper* og *tror* og mange andre tilfeller, dropper vi gjerne *at*. *Jeg tror det blir regn i morgen også. Jeg håper det blir varmt.*

Imperativ er for så vidt også nytt her, i den forstand at det nevnes eksplisitt og brukes i dialogen. Men det har jo vært brukt mye i praksis i forbindelse med instruks og oppfordringer.

Bildet på side 67 er det greit å snakke om. Kursdeltakerne kan fortelle hvem vi ser på bildet, hva de gjør, hvor de skal ... osv. De kan velge en person fra bildet og lage en livshistorie eller fortelle hva den personen tenker og føler akkurat nå.

Tilleggsoppgaver

En illustrasjon med ulike typer vær egner seg til samtaleøvelse to og to.

Derfor og *fordi* kan man vanligvis trene mye på før det sitter. Kursdeltakerne kan få en kopi av setningene i øvelse 3 på side 76, eller læreren kan forstørre dem på transparent. Så skal kursdeltakerne øve seg på å knytte setningene logisk sammen.

Oppgave 4 med indirekte tale kan være nyttig å bruke før man gjør oppgave 13 og 35 i arbeidsboka. Kursdeltakerne kan arbeide i par og dekke over høyre og venstre side vekselvis.

Oppgave 5 og 6 er for dem som trenger litt ekstra utfordringer, mens oppgave 7 er en enklere oppgave til lytteprøven i arbeidsboka. Oppgavene 8 og 9 kan brukes som lytteprøver til cd 6 og i tilknytning til tekstene.

Cd 6

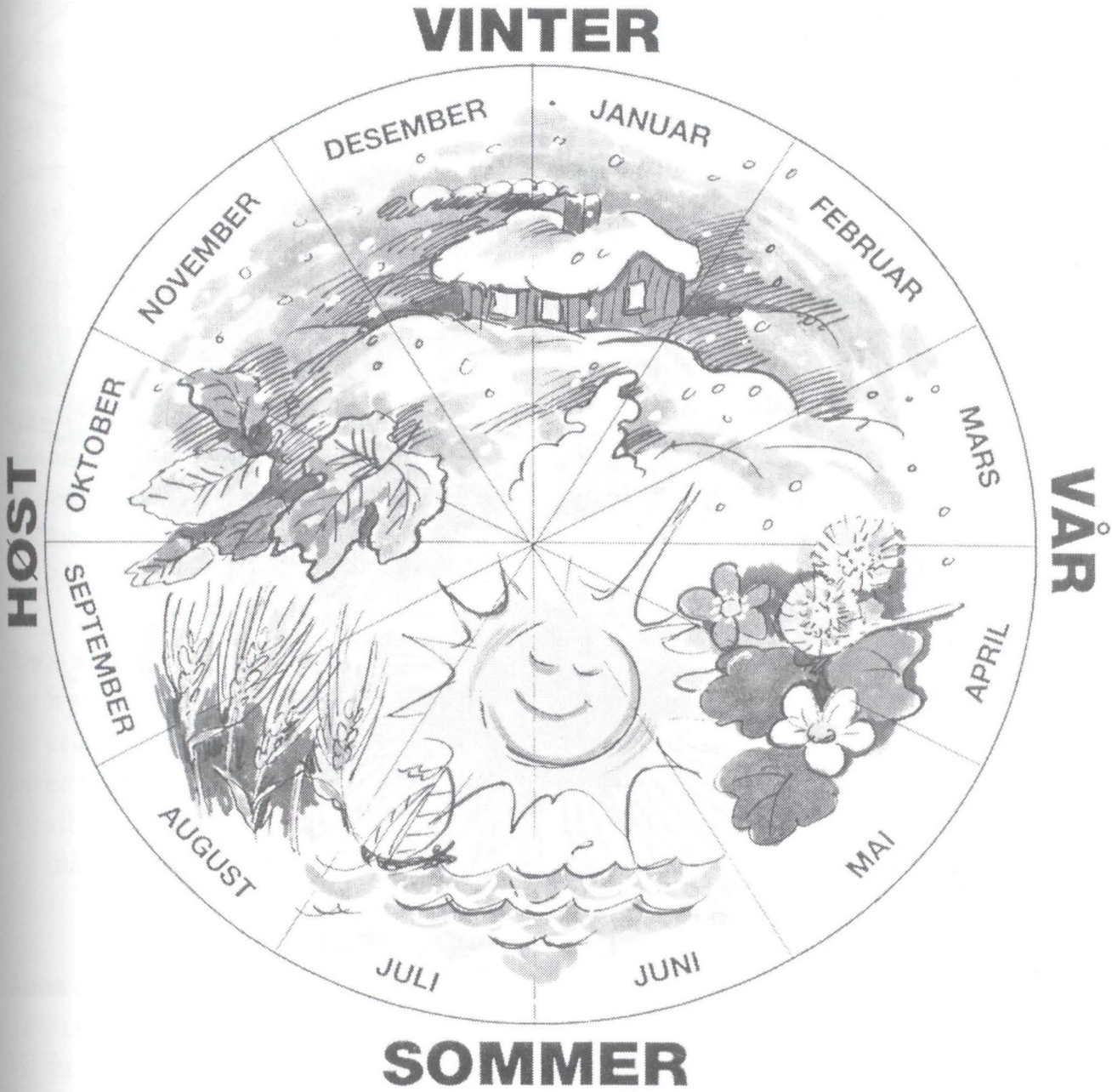
Her er dialogene fra tekstboka side 62 innlest på dialekt – nordvestlandsk og trøndersk. Det kan være interessant for kursdeltakerne å høre. Noen får høre en dialekt som likner på det de hører rundt seg, men i og med at de har lest og hørt teksten før, kan flere ha moro av å høre på dette.

I tillegg finnes teksten *Hvilken årstid liker du best?* innlest av en innleser fra Bergen. Den kan brukes som lyttetrening. Et forslag til oppgave finnes på side 79.

Sammendraget på side 65 i tekstboka er innlest av en fra Nordland og en fra Kristiansand. Oppgave 9 på side 79 er knyttet til denne teksten.

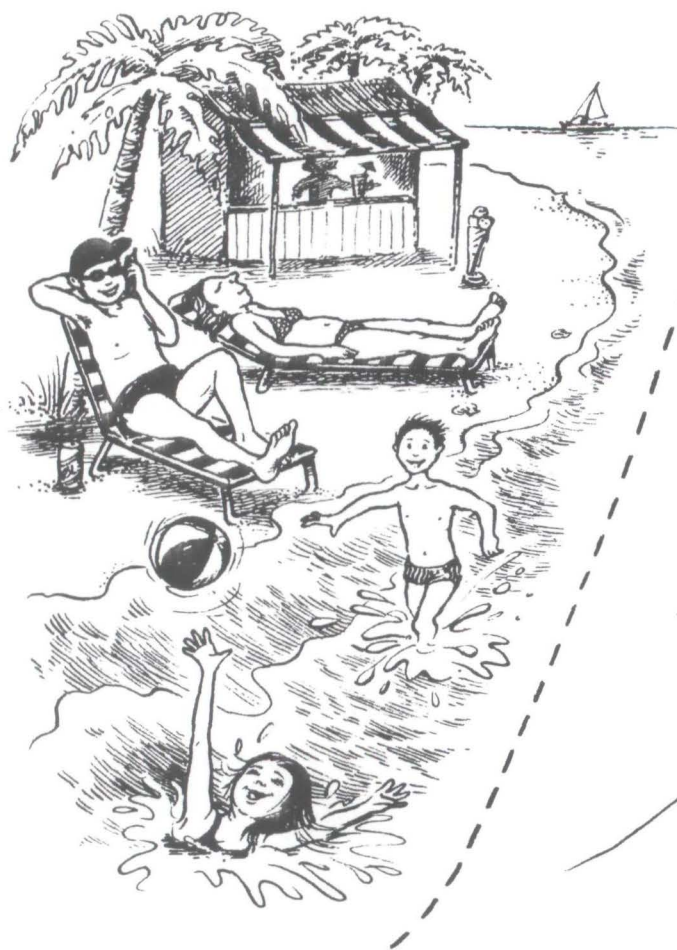
Tilleggsoppgaver til kapittel 7

1 Årstidene

2 Hva forteller de?

Lag samtalen mellom dem.

3 derfor – fordi

Det er kaldt.

Det er varmt.

De er inne.

Hun skal til tannlegen.

Du må ta tykke støvler på deg.

De har lyst på noe kaldt å drikke.

Det regner.

Hun har vondt i ei tann.

4 Indirekte tale

Per sier:

Det er kaldt.

Det blåser.

Det snør.

Det er kaldt.

Det er varmt.

Han sier at det er kaldt.

Han sier at det blåser.

Han sier at det snør.

Han sier at det er kaldt.

Han sier at det er varmt.

Per spør:

Er det kaldt ute?

Snør det?

Blåser det?

Er det regn?

Skinner sola?

Han spør om det er kaldt ute.

Han spør om det snør.

Han spør om det blåser.

Han spør om det er regn.

Han spør om sola skinner.

Anna sier:

Jeg fryser.

Jeg er kald.

Jeg er tørst.

Jeg vil gå på kafé.

Jeg må ha noe å spise.

Hun sier at hun fryser.

Hun sier at hun er kald.

Hun sier at hun er tørst.

Hun sier at hun vil gå på kafé.

Hun sier at hun må ha noe å spise.

Anna spør Per:

Er du sulten?

Vil du ha pizza?

Skal du på jobb?

Har du bil?

Liker du meg?

Hun spør om han er sulten.

Hun spør om han vil ha pizza.

Hun spør om han skal på jobb.

Hun spør om han har bil.

Hun spør om han liker henne.

5 være eller bli?

I dag _____ det regnvær, men i morgen _____ det nok pent vær.

Om vinteren kan det _____ kaldt og mørkt, men om våren _____ det lyst igjen.

Det _____ kaldt ute i dag. Du må ta på deg lue. Du må ikke _____ forkjølet.

6 Tor med hammeren

- Hvem er Tor?
- Hvordan er han?
- Hva gjør han med hammeren?
- Hvorfor blir det tordenvær?

Hvilke adjektiv finner du i teksten? Lag setninger med noen av dem.

7 Lytteprøve (øvelse 32)

	JA	NEI
Gloria kommer fra Iran.	☐	☐
Amir kommer fra Chile.	☐	☐
Gjennomsnittstemperatur i Teheran i juli er 31 grader.	☐	☐
I Abadan er det 35 grader i juli.	☐	☐
Der Gloria kommer fra, er det sommer fra november til mars.	☐	☐
I Iran regner det langs kysten om sommeren.	☐	☐

8 Hvilken årstid liker du best?

Skriv noen sentrale ord.

Høsten _____

Vinteren _____

Våren _____

Sommeren _____

9 Sammendraget på side 65

Hva sier de? Lag en samtale.

Nils sier til Ida: _____

Han spør henne: _____

Ida sier: _____

Nils sier: Du må ta lue på deg!

Ida sier: _____

Nils sier: _____

Ida sier: _____

Kapittel 8 Hva gjorde du i ferien?

Tema

Samtale om ferie og hva man gjorde
Kjøpe billett og spørre om buss- og togtider

Grammatikk

Preteritum av verb

Tidsuttrykk som viser fortid, nåtid og framtid

Bruk av *være*, *ha*, *gjøre* og modalverb for å uttrykke svar av typen:

Ja, det – jeg, Nei, det – jeg ikke

Innledende aktiviteter

Klassen kan snakke om hva de gjør og hva de liker å gjøre i ferien. Da kan man ta utgangspunkt i bildene på side 71 i tekstboka. Deltakerne snakker om hva de ser på bildene og hvor de tror bildene er fra. Samtalen kan foregå i små grupper eller i plenum. Læreren går rundt og hjelper til med opplysninger, vokabular og tilleggsspørsmål. Nye ord skrives på tavla.

Informasjon om bildene:

Bilde 2: Fra Ørnesvingane, Geiranger

Bilde 3: Taj Mahal, «Kronepalasset». Gravmonument i Agra, India, bygd av sjah Jahan mellom 1630 og 1640 som minne over hans yndlingshustru.

Bilde 4: Fra Latinerkvarteret, Paris

Bilde 5: Fra Israel

Etter at man har snakket om ferier, hva man liker og ikke liker, blir preteritum introdusert. Det kan gjøres ved å si: *I dag er det I går var det I dag er jeg trøtt. I går var jeg på kino/ kafé. Hvor var du i går? Hjemme? Ute?*

Deretter kan man introdusere flere verb ved å snakke om ferie. *I sommer var jeg på ferie. Jeg reiste til Jeg besøkte* Læreren skriver verbene i presens og preteritum på tavla og forklarer noe om forskjellene: Forklaringene bør være enkle. Legg vekt på at preteritum forteller om noe som skjedde (har hendt og er avsluttet) i fortida: *i går, på mandag, i ferien eller for en liten stund siden*. Ofte vil utsagnet inneholde en tidsangivelse som forteller *når* det skjedde. For å gjøre introduksjonen så enkel som mulig, kan læreren begynne med regelmessige verb på *-te* og *-et* (reiste, besøkte, spiste, kjøpte billett, den kostet mange penger, laget god mat osv). Spør deretter hvor deltakerne var i går eller i ferien, hvor de reiste og hvem de besøkte.

Når vi bruker preteritum på norsk, er bøyningsendelsene de samme uansett om det som skjedde, var en engangshendelse eller om det skjedde flere ganger, om det er lang eller kort tid siden det skjedde, eller om det varte i kort eller lang tid. I mange andre språk er aksjonsart eller aspekt minst like viktig som tempus. Der kan man ha bøyningsendelser som markerer om handlingen var kortvarig eller ikke, om det var en handling som gjentok seg, osv. Deltakere med slik språkbakgrunn vil kanskje ikke oppfatte hva våre tempusmarkeringer betyr med en gang, eller tolke dem på en annen måte.

På jobb etter ferien

Klassen hører på elev-cd-en før tre personer leser Niras, Kristians og Hildes replikker. Dette kan gjøres i plenum eller i grupper på tre og tre. Læreren spør fra teksten og skriver alle verbene i preteritum på tavla. Deretter skal klassen finne infinitivs- og presensformen av verbene.

Arbeidsbok

I oppgave 1 i arbeidsboka skal deltakerne finne ut hvilke setninger som passer sammen. Denne egner seg godt som gruppeoppgave. Dersom læreren ønsker flere oppgaver som måler forståelse av teksten, kan spørsmålene på side 84 i *Lærerens bok* brukes. Et alternativ er å be deltakerne selv lage spørsmål til teksten. Disse kan man stille hverandre i små grupper før én og én deltaker stiller spørsmål i plenum. Den som svarer, kan få stille neste spørsmål.

I arbeidsboka er det også en oppgave med *først – etterpå*, som ble introdusert i kapittel 4.

Læreren kan nå gå tilbake til dette kapittelet for å repetere ordstillingen ved *først – etterpå* og også hva man gjør i løpet av en dag. Etterpå kan læreren spørre hva familien Dahl i kapittel 4 gjorde *i går*. (Grete dusjet, og så pusset hun tennene. Etterpå ryddet hun bordet, osv.) Da lærer deltakerne hva verb som uttrykker daglige gjøremål heter i preteritum. Det gjør det lettere å samtale om oppgave 5 i arbeidsboka.

Ferien til Nira, Kristian og Hilde

I teksten om Nira er det noen uttrykk for vekt og lengde. Dersom læreren har et bilde av Nidarosdomen, kan dette vises på transparent. Spør først om bildet: *Hva er dette? Hvor ligger den?* Fortell hvor *høy, lang* og *bred* kirka er. Vis også intetkjønnsformen av adjektivene ved å tegne et hus på tavla og angi mål. Hvor høyt, langt og bredt er det?

Læreren kan også angi vekt ved å holde opp ei tung veske eller en annen ting fra klasserommet. Han eller hun veier tingen i hånda og spør: *Hvor mye veier den? Over tre kilo? Litt under tre kilo?*

Teksten om Nira er spilt inn på elev-cd-en. Siden læreren har gjennomgått så mye av vokabularet, kan deltakerne først høre på teksten uten å se i boka. Hvor mye forstår de? Deretter spilles den en gang til mens deltakerne følger med i boka. Etterpå kan de selv finne verb i preteritum i denne teksten og fortelle hva verbene heter i infinitiv og presens.

Postkort

I tekstboka ser man hvordan et postkort kan skrives, og i arbeidsboka er det en oppgave der deltakerne skal skrive sitt forslag. Flere oppgaver står i *Lærerens bok*. Her er det en paroppgave der A og B forteller hverandre om innholdet i to postkort. Det er også en lytteøvelse der læreren leser fra et postkort.

Å bestille billett

I forbindelse med denne teksten er det naturlig å trekke inn mye lokalt stoff, eventuelt med lokale ekskursjoner for å kartlegge rutetilbudet.

Be deltakerne komme med navn på kommunikasjonsmidler som tog, ferge, trikk osv. og skriv ordene på tavla. Snakk litt om hva deltakerne bruker. Hvor langt er det til en flyplass? Til jernbane?

Ta med aktuelle rutetabeller til tolkning. Hjelp deltakerne å finne ut hvordan de skal leses, hvor ofte det er avgang, hvor lang tid det tar til ..., osv. Hvordan kan man kjøre hvis man skal til bestemte steder?

Etter at dialogen i tekstboka er lest og gjennomgått, kan deltakerne lage liknende samtaler. Forslag til samtaler står i oppgave 16 i arbeidsboka. Her er det også et eksempel på rutetabell som kan brukes som utgangspunkt for samtale. I denne oppgaven brukes uttrykkene *hvor langt* og *hvor lang tid*. I andre oppgaver brukes uttrykket *hvor lenge*, og læreren kan vise forskjellen ved å stille spørsmål og gi eksempler på svar:

Hvor langt er det dit?	Tre kilometer.
Hvor lang tid tar det dit?	Tre timer.
Hvor lenge var hun på ferie?	(I) tre uker.

Det er vanskelig å holde fra hverandre uttrykkene *Hvor langt/lenge/lang*. Vi har to adverb: *lenge*, som har med tid å gjøre (*Jeg kan ikke være her lenge*), og *langt*, som har med avstand, distanse å gjøre (*Jeg kan ikke gå langt*). I tillegg kommer adjektivet *lang*, som bøyes i kjønn og tall: *Hvor lang er kåpen?* *Hvor langt er tauet?* *Hvor lange er buksene?* Etter verbene ta og bruke får vi objekt med adjektiv, ikke adverbial: *Vi bruker lang tid.* *Hvor lang tid tar det?*

For å øve inn de nye uttrykkene kan læreren eventuelt skrive opp flere tidstabeller på tavla og spørre deltakerne. Eksempel:

Fra Bergen til Vardø:	Fra	Til	Avgang	Ankomst
SAS	Bergen	Tromsø	6.30	10.05
Widerøe	Tromsø	Vardø	10.35	13.10

Spør også hvor Bergen, Tromsø og Vardø ligger (kart side 99 i tekstboka).

Kursdeltakerne kan øve seg i å bruke de nye frasene fra tekstboka ved å gjøre oppgave 4 på side 87 i *Læreren bok*. A er ekspeditør på reisebyrået og får utdelt opplysningene som står øverst. B er kunde som skal til Roma og får utdelt opplysningene nederst.

Tidsuttrykk

I forbindelse med introduksjon av preteritum er det naturlig å bruke ulike tidsuttrykk: *Jeg var der i to dager. Han reiste for tre uker siden*. Noen av disse uttrykkene er samlet i grammatikkrammen under overskriftene DA (fortid), NÅ (nåtid) og SENERE (framtid). I arbeidsboka er det flere oppgaver med tidsuttrykk. Den første (oppgave 20) er relativt enkel, siden man her får vite hvilken kolonne man skal hente tidsuttrykkene fra, mens den neste er mer krevende.

Oppgave 23 vil også være en krevende oppgave. Her skal det settes inn riktig form av verbet samtidig som man må passe på ordstillingen i setningene.

Ja, det er det. Ja, det gjør jeg.

I dialogen mellom Nira og ekspeditøren på reisebyrået brukes uttrykk som *Ja, det er det. Ja, det gjør det*. Konstruksjonen forklares i grammatikkrammen på side 80 i tekstboka, sammen med uttrykk som *Ja, det er/har/gjør jeg. Nei, det er/har/gjør jeg ikke*.

Be deltakerne om lage to eller tre spørsmål hver der de begynner med et verb. De stiller spørsmålene til læreren som svarer med *Ja, det _____ det. Ja, det _____ jeg. Nei, det _____*

jeg ikke. Når læreren har fått demonstrert både *være*, *ha*, modalverb og *gjøre* i svarene, kan han eller hun stille spørsmål til deltakerne der de skal svare etter mønsteret på side 80 i tekstboka. Til slutt kan kursdeltakerne spørre hverandre etter samme mønster.

På norsk kan verbet *gjøre* representere andre verb i spørsmål og svar. *Hva gjør du? Jeg leser. Kommer du fra Nord-Norge? Ja, det gjør jeg.* Verbet *gjøre* kan representere alle verb unntatt *være*, *ha* og modalverbene.

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at vi i svarene: *Ja, jeg ____ det, det ____ han* osv, ikke kan utelate «det», slik som i engelsk: *Yes, I can. No, he doesn't.*

Liten

Adjektivet *liten* blir brukt i teksten (*en koselig, liten by, et lite galleri*). Siden adjektivet har en spesiell bøyning, er denne bøyningen satt inn foran oppgave 11 i arbeidsboka. En ekstra, og noe vanskeligere oppgave med *liten* står i *Lærerens bok* på side 87.

Tilleggsoppgaver

To postkort. Paroppgave

På side 85 og 86 er det to paroppgaver der A og B spør hverandre og snakker sammen ut fra de opplysningene de har fått utdelt av læreren. Bruk gjerne begge oppgavene, slik at deltakerne både får spille den som spør og den som må finne opplysninger på postkortet og lage svar.

Lytteøvelse. Et postkort fra Kenya

Læreren leser opp teksten fra postkortet, og kursdeltakerne fyller ut de åpne plassene på side 84.

I teksten brukes betegnelse *nord*, *øst*, *sør* og *vest*. Forklar dem ved å tegne retningene på tavla før kortet leses. Læreren leser:

Kjære alle sammen!

Her får dere en hilsen fra Kenya. Vi har en fantastisk interessant ferie her i Øst-Afrika. Her er det elefanter og sjiraffer og mye, mye mer. Nå er vi altså i Kenya. Landet ligger mellom Indiahavet og Victoriasjøen. I øst er det cirka 30 kilometer kyst mot Indiahavet. Kenya ligger sør for Etiopia og nord for Tanzania.

Mot øst og nord ligger Somalia.

Det er mange høye fjell her. Hovedstaden Nairobi ligger faktisk på 1800 meter over havet.

I morgen skal vi se Rift dalen, en lang, lang dal som er veldig interessant.

Vi skriver mer senere.

Hilsen Katrine og Johan

Oppgave 4 er en paroppgave der A er ekspeditør på reisebyrået. Han eller hun får utdelt opplysningene som står øverst. B er kunde som skal til Roma og får utdelt opplysningene nederst.

Oppgave 6, 7 og 8 er ulike oppgaver knyttet til innspillingen på cd 6.

Cd 6

Teksten «Nira var i Trøndelag» er lest inn av en person fra Trøndelag.

Teksten «Kristian var i Telemark» er lest inn av en person fra Bø i Telemark.

Teksten «Hilde var hjemme» er lest inn av en person fra Bergen.

I *Lærerens bok* er det ulike oppgaver til tekstene, blant annet hulldiktat. Det er ikke lagt inn ekstra pauser, så dersom læreren bruker hulldiktat, må cd-en stoppes slik at klassen får tid til å fylle ut de åpne plassene.

Tilleggsoppgaver til kapittel 8

1 Spørsmål til teksten: På jobb etter ferien

- 1 Hvor reiste Nira i ferien? _____
- 2 Hva gjorde hun der? _____
- 3 Hva er Namsen? _____
- 4 Hva gjorde hun i Namsen? _____
- 5 Hvor dro Kristian på ferie? _____
- 6 Hva gjorde han på Notodden? _____
- 7 Hva gjorde Hilde i ferien? _____
- 8 Hva gjorde hun om morgenen? _____
- 10 Hva gjorde hun om kvelden? _____
- 11 Hadde hun en fin eller en dårlig ferie? _____

2 Lytteøvelse. Et postkort fra Kenya

Hør på det læreren leser og fyll ut.

Katrine og Johan er i Kenya i _____.

Kenya ligger _____ Indiahavet _____ Victoriasjøen.

Kenya har _____ mot Indiahavet.

Tanzania ligger _____ Kenya.

Etiopia ligger _____ Kenya.

Nairobi er _____ i Kenya og ligger _____ over havet.

Riftdalen er _____.

3 Paroppgave. To postkort

A

Du er A og snakker med B. B har et postkort fra Lisa. Du kjenner Lisa. Nå vil du vite:

Hvor er Lisa?

Hva gjør hun der?

Hvor lenge skal hun være der?

Hva skal hun gjøre etterpå?

Hvordan skal hun reise dit?

Hvem reiser hun sammen med?

Hvordan er været?

Hva har hun lyst å kjøpe i butikkene?

Hva har hun ikke råd til å kjøpe?

B

Du er B og snakker med A. Du har et postkort fra Lisa. A spør deg om postkortet.

Du svarer.

Hei du!

Nå er jeg i Milano i Nord-Italia. Jeg går på kurs i italiensk, og skal være her i to måneder. Etterpå skal jeg kjøre til Rimini, en by på østkysten. Det tar bare fem timer å kjøre dit, tror jeg, så det er ikke så langt. I Rimini skal jeg bade og ligge i sol. Jeg gleder meg!

I Milano er det mange flotte butikker, og i morgen skal jeg kjøpe nye klær. Jeg har ikke råd til å kjøpe så mye, men jeg har lyst på en gul genser og et brunt skjørt. Jeg har også lyst på nye sko, men de er for dyre!

Jeg er alene her i Milano. Kan du ikke komme og besøke meg?

Stor klem fra Lisa

A

Du har et postkort fra Gunnar. B kjenner Gunnar og spør deg om postkortet. Du svarer.

Hei!

Hvordan har du det? Nå sitter jeg på en kafé i Stockholm. Jeg leser svenske aviser, drikker kaffe og ser på folk. I morgen reiser jeg med tog til Kiruna. Kiruna er en liten by i Nord-Sverige. Der skal jeg gå på ski, og jeg gleder meg. Det er veldig kaldt i Kiruna, -15 grader, men det er mye snø. Jeg elsker snø!

Husker du Isabelle og Arne? De er også her. Vi skal være i Kiruna i fire dager.

Ha det fint så lenge,
hilsen Gunnar

B

A har et postkort fra Gunnar. Du kjenner Gunnar og spør om postkortet. Du vil gjerne vite:

Hvor er Gunnar?

Hva gjør han?

Hvor skal han?

Hvordan skal han reise dit?

Hvem reiser han sammen med?

Hva skal han gjøre der?

Hvor lenge skal han være der?

Hvordan er været?

4 Flytider og priser Oslo – Roma

A				
Du er ekspeditør på et reisebyrå. B skal fra Oslo til Roma. Han eller hun spør om flytider og priser. Du svarer.				
	Fra	Til	Avgang	Ankomst
Lufthansa	Oslo	Amsterdam	7.15	9.10 (ledig)
Lufthansa	Amsterdam	Roma	9.50	12.10 (fullt)
SAS	Amsterdam	Roma	14.35	15.40 (noen ledige plasser)
Fly fra Oslo til Roma: Alle dager				
Pris én vei:	mandag, tirsdag, onsdag, torsdag:			kr 2650,–
Pris én vei:	fredag, lørdag, søndag:			kr 2200,–
Pris tur-retur:	fra Oslo alle dager, men du må være i Roma fra lørdag til søndag			kr 3400,–

B	
Du vil reise fra Oslo til Roma og spør ekspeditøren om flytider og priser.	
Du vil reise tidlig om morgenen.	
Du vil vite: Når må du reise? Når er du framme? Hvor lenge må du vente?	
Du vil gjerne ha en billig billett. Spør om det er <i>rabatt</i> (avslag i prisen) på noen av billettene.	
Spør om prisene på én vei og tur-retur.	

5 Sett inn rett form av *liten*

Hilde bor i et *lite* hus. Huset ligger i en _____ hage med mange vakre blomster. I huset ved siden av bor det en familie med et _____ barn. Det er ei _____ jente, og hun kommer ofte på besøk. Noen ganger går hun ut i hagen, og der tar hun både store og _____ blomster. «Et _____ øyeblikk», sier Hilde. «Det må du ikke gjøre». Jenta ser på Hilde en _____ stund, men så løper hun hjem med blomstene. Hilde synes ikke at _____ barn er søte.

6 Nira var i Trøndelag

Hør på teksten og svar på spørsmålene.

- 1 Hvilken by var Nira i? _____
- 2 Hvem møtte hun der? _____
- 3 Hva er Nidarosdomen? _____
- 4 Hvor høy er den? _____
- 5 Hvorfor reiste hun til Namsos? _____
- 6 Hvordan reiste hun dit? _____
- 7 Hva kostet billetten? _____
- 8 Hvor mye veide laksen? _____

7 Kristian var i Telemark

Hør på teksten og fyll ut de tomme plassene.

Kristian reiste på bilferie. _____ til

Kragerø, en koselig, liten by ved kysten. Været var nydelig, og han

_____.

_____golf, for i Kragerø har de en
stor golfbane.

I _____bluesfestival på

Notodden. Kristian elsker blues, _____

_____.

8 Hilde var hjemme

Hør på teksten og sett kryss for rett eller galt.

	Rett	Galt
Hun tok det med ro i ferien.	☐	☐
Hun leste avisen hver dag.	☐	☐
Den kjøpte hun i kiosken.	☐	☐
Hun drakk te hos naboen.	☐	☐
Hun dro på biblioteket.	☐	☐
Der snakket hun med venner.	☐	☐
Hun gikk ofte på kino.	☐	☐
Det var en fin ferie.	☐	☐

Kapittel 9 Et nytt liv

Tema

Å komme til et nytt land
Fortelle om følelser og erfaringer
Bolig, fritidsaktiviteter, norskkurs

Grammatikk

Eiendomspronomen
Ordenstall

Fordi – for å

Da som adverb

Omar kom til Norge

Innledende aktiviteter

Ulike uttrykk for følelser er et av emnene i dette kapittelet. Læreren kan mime ulike følelser og/eller spørre deltakerne hvordan man ser ut når man er glad, trist, sint, irritert osv. I arbeidsboka, oppgave 2, kan man snakke mer om følelser.

Læreren kan fortelle om sine opplevelser. Hvis hun har flyttet, kan hun fortelle når hun flyttet, og hun kan fortelle om hun savner noe eller noen fra stedet/stedene hun bodde tidligere. Så er det naturlig at kursdeltakerne forteller om egne erfaringer. *Når kom de til x? Hvor bodde de før? Hvordan var det der? Hva savner de?*

Nye ord og nye preteritumsformer skrives på tavla. Noen av preteritumsformene skrives i setninger med tidsbestemmelser: Jeg flyttet *i fjor*. Jeg kom hit *for et år siden*. Jeg bodde i England *i 2002*.

Læreren kan skrive på tavla:

Når _____ du hit?

Jeg _____ for to år siden.

Vi _____ i 2003.

Vi _____ i fjor.

Når deltakerne har kommet med mange alternative utfyllingsmuligheter, kan de sitte i mindre grupper og spørre og fortelle hverandre.

Tekstboka

Bildet på side 81 i tekstboka kommenteres. Hvordan ser han ut: glad, trist, ensom? Hva tenker han på? La deltakerne sitte i grupper og lage Omars historie *før* de leser teksten. På side 93 i denne boka står en ekstraoppgave som kan hjelpe dem i gang.

Deretter kan man lese eller høre på teksten om Omar og se om noen av gruppene hadde laget en historie som likner.

Eiendomspronomenene dukker opp i ulike former i teksten, så læreren kan demonstrere systemet ved å vise for eksempel: *Kan jeg låne pennen din?* Og fortelle de andre i klassen: *Jeg låner pennen hans.* La alle deltakerne få prøve seg på alle formene etter hvert som de presenteres. Det trengs mye øvelse både muntlig og skriftlig. Deltakerne kan lage spørsmål til teksten om Omar eller til hverandre med vekt på riktig pronomenbruk: *Når kom familien hans til Norge? Hvor bor familien din?* Muntlig trening kombineres med øvelser i arbeidsboka.

Det anbefales å bruke etterstilt pronomen i begynnelsen. Det er som oftest det naturligste når man snakker om konkrete gjenstander og i muntlig språk. Mange vil være vant til foranstilt pronomen og foretrekke det hvis de ikke får beskjed om noe annet. Men det kan virke uheldig i dagligdagse sammenhenger. Dessuten blir det så lett en sammenblanding av bestemt og ubestemt form av substantivet dersom man varierer mellom etterstilt og foranstilt pronomen.

Man kan også passe på å bruke eksempler der pronomenet står alene, uten at det dermed endrer seg: *Denne skolen er vår. Dette rommet er vårt. Disse bildene er våre.* Mange språk har andre former i den posisjonen enn når pronomenene står til et substantiv.

Arbeidsboka har flere øvelser med pronomen som emne. Det er også noen oppgaver der man trener på å knytte sammen setninger ved hjelp av adverbial. Ordstilling må man stadig komme tilbake til.

Et travelt liv

Deltakerne forteller selv om en vanlig dag, hva de gjør i tillegg til å gå på norskkurs, hva barna deres gjør osv. De kan lage historier til bildet på side 83, og de kan se på bildene på side 84. Er det noe av dette de selv gjør eller gjorde da de var unge, hva slags aktiviteter driver de/drev de med? Er det noe de har lyst til å prøve?

Dersom læreren og kursdeltakerne liker å utfolde seg litt, kan de mime ulike aktiviteter. Læreren kan for eksempel mime hva dattera og sønnen til Omar driver med i fritida, slik at det er kjent stoff når man begynner på teksten.

Dugnad er et emne som ofte interesserer. Læreren kan fortelle om egen erfaring, og kanskje noen av kursdeltakerne har opplevd noe tilsvarende. På noen skoler kunne det kanskje til og med passe å arrangere en dugnad der kursdeltakerne er med? Da ville de få et mer bevisst forhold til det aktuelle vokabularet.

Arbeidsboka

Et helsides bilde på side 104 i arbeidsboka bidrar til å repetere mange verb og utvide vokabularet. Det passer godt til par- eller gruppearbeid. Etter å ha snakket om bildet i presens, kan man be deltakerne fortelle i fortid: *I går var det søndag, og det var mange mennesker i parken.* ... Da kan man få inn preteritum av mange verb.

Ordenstallene skal øves inn i denne leksjonen, og man kan flette dem inn etter hvert i samtaler ved å snakke om hvilken dato den enkelte kom til landet. Man kan snakke om hvilken etasje klasserommet ligger i, hvilken etasje de bor i, hvilken dato det er, hvilken dato deltakerne har fødselsdag, nasjonaldag o.a. I arbeidsboka er det også øvelser med ordenstall: oppgave 16, 21, 22 og 23.

Tilleggsoppgaver

Her finner man spørsmål man kan bruke til bildet av Omar på side 81 i tekstboka. Tanken er at kursdeltakerne selv skal lage en livshistorie ut fra bildet før de leser teksten. Det er også en kryssordoppgave der deltakerne skal skrive inn preteritum av verb.

På side 94 i denne boka er det et helsides bilde av en dugnad. Læreren gir en kopi av bildet til hver gruppe. Så kan deltakerne først sitte og snakke om bildet og få fram alt det vokabularet de selv klarer. Deretter kan det tas i plenum ved at læreren har bildet på en transparent. Læreren supplerer med nyttige ord.

Et annet bilde med praktiske aktiviteter står på side 95. Her er det tekster under som skal plasseres på riktig bilde. Det er også et forslag til samtale om fritid, samt noen spørsmål til teksten *Et travelt liv*.

Cd 6

Her finnes teksten *Et travelt liv* innspilt med østnorsk talemål. Den kan læreren bruke som lytteprøve eller spille en del av den som diktat. Bruker man den som lytteprøve, kan man bruke oppgave 5 på side 96 i denne boka.

Tilleggsoppgaver til kapittel 9

1 Se på bildet av Omar på side 81 og lag en historie

Her er noen spørsmål dere kan gi svar på:

- Hvor kommer Omar fra?
- Hvor er han nå?
- Hvorfor er han der?
- Når kom han dit?
- Hvordan liker han seg der?
- Hvordan har han det?
- Hva slags familie har han?
- Hvor er de?
- Hva slags utdanning har han?
- Hva slags planer har han?

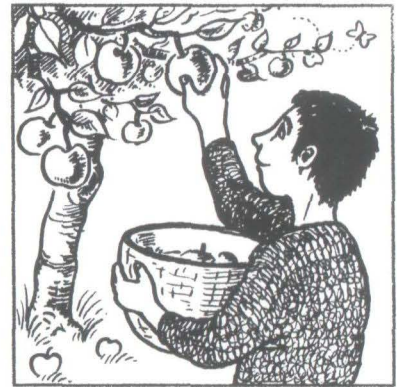
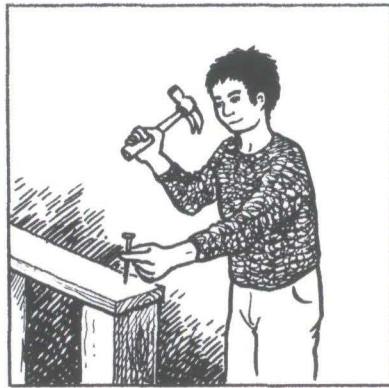
2 Kryssord

Skriv inn preteritumsformen av verbet til venstre

lese								
være								
bli								
trene								
like								
prøve								
bo								
spørre								
få								
drikke								
komme								
ha								

3 Dugnad i barnehagen. Hva gjør de?

Han hogger ved.
 Han skrur i en skrue.
 Han slår i en spiker.
 Han graver i jorda.
 Han skjærer opp epler.

Han klipper plenen.
 Han plukker epler.
 Han klipper hekken.
 Han sager ved.

5 Et travelt liv

Omar og kona hans går på norskkurs _____.

Kona til Omar jobber på et hotell _____.

Fetteren til Omar har _____.

Omar hjelper ham _____.

Dattera hans _____.

Sønnen hans _____.

Om ettermiddagen hjelper Omar og kona hans barna med _____.

6 Samtale

være sammen med familien

gå på kafé

prate

gå i opera

høre på musikk

se på tv

spise og drikke

gå på tur

trene

sove

treffe venner

lese

lage mat

gå i teater

Har du mye fritid?

Liker du å lese? Hva leser du?

Liker du å gå på konsert? Hva slags musikk liker du?

Driver du med sport?

Hva gjør du om ettermiddagen? Om kvelden?

Hva liker du best å gjøre når du har fri?

Hva likte du å gjøre i fritida da du bodde i _____?

Kapittel 10 Hjemme og på arbeid

Tema

Om daglige rutiner

Om arbeid og hvordan man liker seg der

Grammatikk

Verb: Perfektum

Tidsuttrykk: *for* – *siden*, *i*, *om*

Genitiv

Innledende aktiviteter

I dette kapittelet blir perfektum av verbet introdusert. Tekstene er knyttet til daglige gjøremål hjemme og ute, og det er derfor naturlig å starte med en samtale om slike gjøremål. Se på bildene på side 88 i tekstboka og spør hva Teresa gjør. Spør deltakerne hva de gjør hjemme i løpet av en uke, og hva de gjør ellers i fritida (bruk gjerne noen av uttrykkene fra foregående kapittel).

For å få fram forskjellen mellom perfektum og preteritum, kan man først repetere preteritum, som ble introdusert i kapittel 8. Spør hva deltakerne gjorde *i går*. Vasket de gulv? Ryddet de? Hva gjorde de *i helga*? *For en uke siden*? Skriv tidsuttrykkene på tavla, slik at alle forstår at preteritum er knyttet til en bestemt tid i fortida.

Så kan perfektum introduseres: Fortell først hva du selv har gjort i dag. Begynn helst med verb fra gruppe 1 og 2, da bøyningsmønsteret er lettest her.

For eksempel:

I dag har jeg spist frokost. (Hold deg for magen og si: Jeg er mett.)

Jeg har vasket håret. (Se her: Det er rent.)

Jeg har lest avisen. (Jeg kjenner til den og den nyheten.)

Jeg har hørt på radio.

Skriv verbene du bruker i de ulike tidene på tavla. Spør deretter hva deltakerne har gjort i dag, om de har spist, osv.

Se på bildet av Teresa på side 89, der hun sitter fornøyd i ren leilighet. Spør hva hun har gjort. Gjennom denne introduksjonen får læreren understreket at perfektum forteller om resultatet eller konsekvensene her og nå av noe man har gjort (*Jeg har vasket håret = det er rent. Hun har ryddet leiligheten = den er ryddig*), og ikke om tidspunktet da selve handlingen fant sted.

Det er langt fra enkelt for alle å forstå forskjellen mellom preteritum og perfektum, ikke en gang for de som har tempusformene i sitt eget språk. På tysk kan man for eksempel si: «Er ist um 9.30 Uhr ins Bett gegangen,» der man altså bruker perfektum for å fortelle at han gikk til sengs på et spesielt tidspunkt i fortida.

Ved å bruke eksemplene over fra klasserommet kan man sette opp både preteritum og perfektum på en tidslinje der vi skiller mellom fortid, nåtid og framtid:

fortid	nåtid	framtid
	X	

Jeg spiste frokost klokka 7.

Jeg har spist frokost. ----- Derfor er jeg ikke sulten nå.

Setningene *Jeg spiste frokost i går. Jeg har spist frokost i dag* forteller begge om en handling som har funnet sted i fortida. Ved bruk av preteritum er dette *en handling som er atskilt fra nåtidsplanet*. Svært ofte inneholder setningen et adverbial som angir et tidspunkt (i går, klokka sju). Setningen *Jeg har spist frokost* er ikke på samme måte atskilt fra nåtidsplanet. Vi forteller at handlinga skjedde en eller annen gang før nåtidsplanet, men uten å angi tidspunktet nærmere. Her er vi mer interessert i å fortelle noe om hvilke *konsekvenser* denne handlingen har i forhold til nåtidsplanet: *Jeg har spist frokost. Altså er jeg ikke sulten. Jeg har vasket håret. Altså er det rent nå.*

Sitter du her?

Første del av teksten – før samtalen med John – er en oppsummering av gjøremålene på siden foran, og det kan derfor passe å lese denne biten først. Spør igjen hva Teresa har gjort og hva hun skal gjøre i kveld. Deretter kan dialogen mellom henne og John leses eller spilles fra elev-cd-en. Her møter vi flere verb i perfektum (*har vært, har betalt, har sendt, osv*) og læreren kan oppsummere ved å spørre og skrive ned på den ene siden av tavla alt det Teresa har gjort, og på den andre siden det hun skal gjøre (*skal finne noe smertestillende, komme med saft, se på tv, lese ei bok*).

I arbeidsboka er det mange øvelser, både skriftlige og muntlige, som øver inn perfektum. Til tegneserien i oppgave 5 vil det sikkert bli spørsmål rundt nytt vokabular (støvsuger, strykejern, bøtte osv). Læreren går rundt og hjelper og skriver nye ord på tavla.

Teresa har vært både på postkontor og i bank, og etter at teksten er lest, kan deltakerne se på skiltene på side 90 og diskutere hva de betyr og hva man kan gjøre på disse stedene. Flere er nevnt tidligere, for eksempel var Hilde i kapittel 8 både på bibliotek og i et galleri. Bensinstasjon vil være kjent av mange, selv om ordet ikke er nevnt tidligere. Aetat blir ikke omhandlet før på nivå 2, men noen har kanskje vært på et arbeidskontor.

Teresa går i bank for å betale regningen, og eksempel på en bankgiro står på side 93 i tekstboka. Her lærer man også ord som *sender, mottaker, kontonummer* osv. Etter at klassen har sett på denne, kan giroblanketten på side 101 i *Lærerens bok* fylles ut. Forslag til måter å gjøre det på finner man under det som står om tilleggsoppgavene.

John jobber på et bilverksted

I denne teksten møter vi John som trives, tjener bra, men er stresset og vil begynne for seg selv. Noen av deltakerne kjenner kanskje noen som har egen virksomhet eller jobber i en familiebedrift; en butikk, kafé, kiosk o.l., og mange vil ha synspunkter her. Hva foretrekker man? Egen jobb? Jobbe sammen med andre? Være uavhengig? Ha fast lønn og fast arbeidstid? (Lønn og arbeidstid blir forklart i *Godt å vite*-rammen.) Selv om mange vil mangle vokabular til å uttrykke seg slik de ønsker, kan læreren hjelpe til ved å skrive ord på tavla og forklare.

Til denne teksten er det tre tegninger av bil og bilmotor i *Lærerens bok*. De som er interessert, kan sitte sammen og finne ut hvor delene skal plasseres.

Man kan også stille spørsmål til bil og bilkjøring i forbindelse med denne teksten: *Hvor mange har sertifikat? Hvor lenge har de hatt det? Har de bil? Har de vært på verksted her? Var det dyrt? Hva synes de om trafikkreglene? Er noen for strenge? For milde?*

I *Lærerens bok* er det også en illustrasjon med noen vanlige trafikkskilt. Hvilke skilt kjenner deltakerne? Kan de plassere setningene i rammen sammen med riktig skilt?

Teresa jobber på et sykehjem

Tid og respekt for de gamle er viktig, mener Teresa. Mange vil ha synspunkter når det gjelder de eldres situasjon og hvordan de bør ha det, og i arbeidsboka er det en oppgave der deltakerne kan snakke om dette temaet. Adjektiv i bestemt form blir ikke introdusert før i neste kapittel, men noen vil kanskje bruke former som *de gamle* og *de unge*. Skriv dem på tavla og forklar at det er vanlig å bruke disse betegnelseene istedenfor *gamle mennesker* og *unge mennesker*.

Adjektiv på *-el* og *-en* mister en *e* i flertall (og i bestemt form), og bøyningen er derfor satt inn foran oppgave 13 i arbeidsboka.

I *Lærerens bok* er det en oppgave der man skal sette inn verb som passer i setningen. Noen steder kan flere verb passe, men alle er verb som er brukt i dette og tidligere kapitler.

Genitiv

Genitiv blir introdusert i dette kapittelet. Gjør oppmerksom på at substantivet etter genitiven alltid vil stå i ubestemt form. En enkel oppgave med genitiv står i arbeidsboka.

Ubestemt og bestemt form

Nå har deltakerne lært forskjellen mellom ubestemt og bestemt form av substantivet og hva man bruker sammen med genitiv, pronomen, ulike preposisjoner osv. På side 107 i *Lærerens bok* er det en oppgave som oppsummerer dette. Oppgaven er vanskelig og passer for dem som vil ha en ekstra utfordring.

Tilleggsoppgaver

Giroblankett

Giroblanketten her i boka kan kopieres og deles ut til deltakerne. Læreren finner på et navn og en adresse som ikke er for vanskelig å oppfatte, og leser opp opplysninger om mottaker, avsender, kontonummer, beløp og forfallsdato. Stav gjerne navn og adresse. Deltakerne skriver ned opplysningene. Etterpå kontrollerer de hverandres giro eller får se fasit på transparent.

Blanketten kan også brukes slik: Deltakerne får et ark med *to* tomme blanketter. Den ene fyller de selv ut med fiktive navn osv. Etterpå skal de lese opp opplysningene for hverandre (og stave navnene) slik at de kan fylle ut den andre blanketten. Til slutt kontrollerer de hverandres utfylling.

Tegninger fra dagliglivet

På side 102 ser man folk på postkontor, i banken, foran minibank, på reisebyrå, foran billettluken på kino og på bensinstasjonen. Del ut tegningene og spør hvor folk er og hva de gjør/kan gjøre her. Gi gjerne noen stikkord eller skriv på tavla:

betale regninger, kjøpe frimerker, opprette en konto, ta ut penger, kjøpe kinobillett, bestille feriereise, fylle bensin

Deltakerne kan også spille noen av situasjonene der. Nyttige uttrykk på tavla kan være:

– <i>Jeg vil gjerne</i>	– <i>Jeg har lyst til å ...</i>	– <i>Er det mulig å ...?</i>
– <i>Har du legitimasjon?</i>	– <i>Er du kunde her?</i>	– <i>Hvor vil du sitte?</i>
– <i>Hvor vil du reise?</i>		

Gruppeoppgaver i lokalmiljøet

På side 103 står det forslag til små oppgaver som tre eller fire i hver gruppe kan gå sammen om å løse. Her skal de hente informasjon i lokalsamfunnet og fortelle om det i klasserommet.

Paroppgave. Situasjoner fra hverdagen

Dette er paroppgaver der læreren klipper opp rammene i to deler slik at A og B får hver sine argumenter å diskutere ut fra. Først spør læreren hva man kan si når man er enig/uenig med noen, og skriver uttrykkene på tavla.

Eksempel:

Hva sier man når man er uenig?

Jeg er uenig med deg.

Jeg er ikke enig med deg.

Du tar helt feil.

Nei, slett ikke.

Dette mener du ikke.

Hva sier man når man er sint eller når man krangler med hverandre?

Hør nå her!

Nå må du høre på meg!

Ta det litt med ro, da!

Ærlig talt!

Dette finner jeg meg ikke i!

Ikke snakk til meg på den måten!

Du tenker bare på deg selv!

Du er en egoist!

Nå slutter du!

Nå holder du opp!

Nå må du gi deg!

Jeg vil ikke snakke med deg.

Hulldiktat

En ekstra hulldiktat om jobb og livssituasjon står på side 108. Læreren leser selv opp teksten og avgjør hvor mange ord som bør forklares på forhånd:

Jeg heter Kamil og kommer fra Irak. Jeg snakker kurdisk og arabisk. I Irak jobbet jeg i bank. Her i Norge er jeg sjåfør, men jeg ønsker å finne meg en annen jobb. Jeg er interessert i økonomi og tall og vil gjerne bruke utdannelsen min fra Irak. Jeg er gift, og kona mi og jeg går på norsk kurs to ganger i uka. Jeg har lært mange ord og uttrykk, men norsk grammatikk er vanskelig. Kona mi er ansatt på et kontor her i byen. Hun trives, men hun er ganske sliten når hun kommer hjem om kvelden. Det er ikke lett å uttrykke seg på et fremmed språk hele dagen. Hjemme snakker vi kurdisk sammen. Vi trenger å slappe av, og om kvelden koser vi oss med god mat og noen timer foran tv-en.

Sett inn substantivene i rett form

Nå har deltakerne lært når de skal bruke ubestemt og når de skal bruke bestemt form av substantivet. En oppsummering står i rammen foran denne oppgaven. Oppgaven på side 107 er noe vanskeligere enn dem man finner i arbeidsboka.

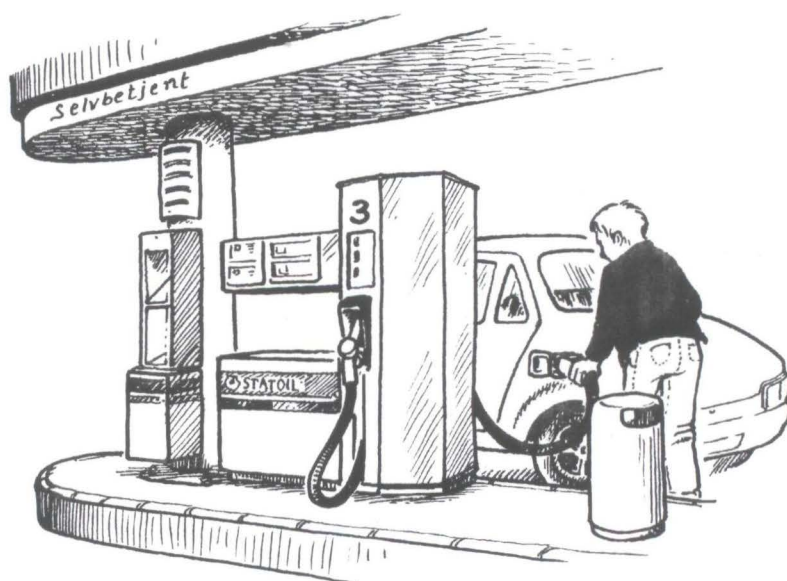
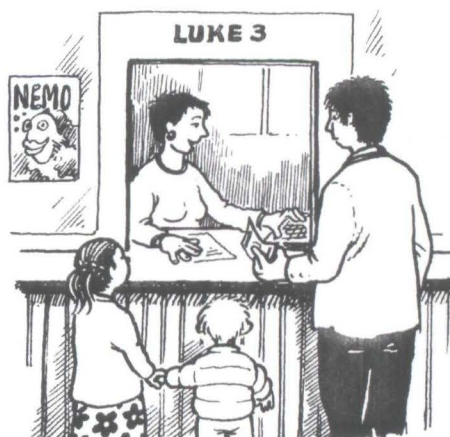
Cd 6

Teksten om Teresa på sykehjemmet er lest inn på cd 6 av en person fra Nordvestlandet. På side 109 i denne boka er det spørsmål til teksten.

Teksten til *Godt å vite* er også lest inn på denne cd-en. Innleseren er fra Østlandet.

1

2000

3 Hvilke verb kan du bruke?

Hva gjør du hjemme?	Jeg <u>rydder</u> i leiligheten.
Hva gjør du hjemme?	Jeg _____ teppet.
Hva gjør du hjemme?	Jeg _____ vinduene.
Hva gjør du hjemme?	Jeg _____ av.
Hva gjør du hjemme?	Jeg _____ meg med en bok og god mat.
Hva gjør du i banken?	Jeg _____ regninger.
Hva gjør du på verkstedet?	Jeg _____ biler.
Hva gjør du på sykehjemmet?	Jeg _____ ut medisiner.

4 Gruppeoppgave

Ta en tur i lokalmiljøet og finn ut:

Gruppe A Hvilke åpningstider har:

- 1) banken
- 2) postkontoret
- 3) biblioteket
- 4) matbutikken
- 5) trimsenteret/sportshallen
- 6) andre steder?

Gruppe B Gå til en kino / et teater / et forsamlingshus:

- 1) Hvilke filmer går nå på kino?
- 2) Er det noen filmer for barn?
- 3) Hvilke teaterstykker kan man se?
- 4) Finnes det noen andre tilbud (konsert, sirkus, foredrag)?

Gruppe C Hva koster

- 1) en kinobillett
- 2) en teaterbillett
- 3) å besøke et trimsenter/sportshall
- 4) å komme inn på et diskotek

5 Situasjoner fra hverdagen

A

Du har hatt en lang og tøff dag på jobben. Du kommer hjem. Der er det veldig rotete og ingen har laget middag. B sitter i stua og slapper av. Du blir sint.

B

Det er fridagen din i dag. Du har arbeidet hardt i mange uker. Nå gleder du deg til å slappe av. Du sitter i stua. A kommer hjem, og han/hun er veldig sur. Du blir også sint. Dette er din fridag!

A

Mora di har bursdag. Du kjøpte presang for to uker siden og ba B om å sende presangen i posten. B sa ja. Nå har B glemt å sende presangen. Mora di er veldig skuffet. Du er sint på B.

B

A ba deg om å gå på postkontoret med ei pakke. Du sa ja, men du glemte det. Du har hatt mye å gjøre og mye å tenke på de siste ukene. Nå er A sint. Du synes det er urettferdig, for du har arbeidet hardt. Du blir sint på A.

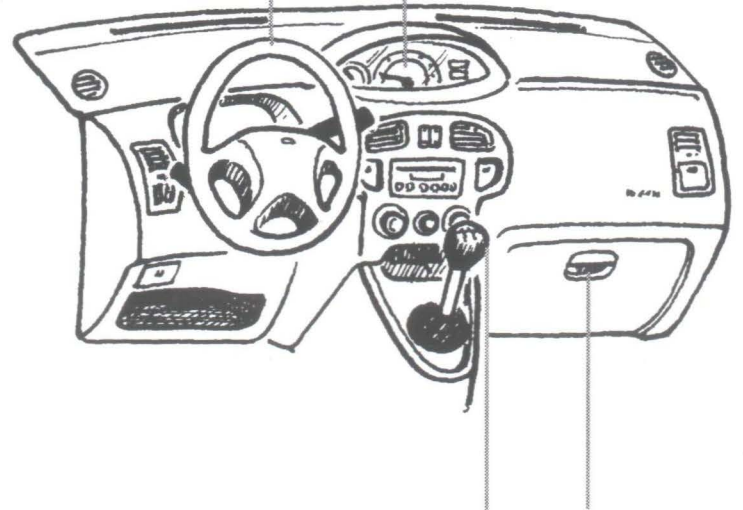
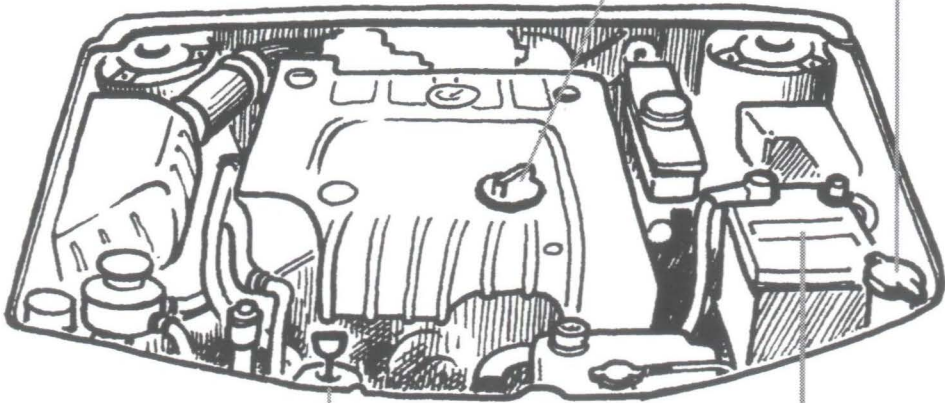
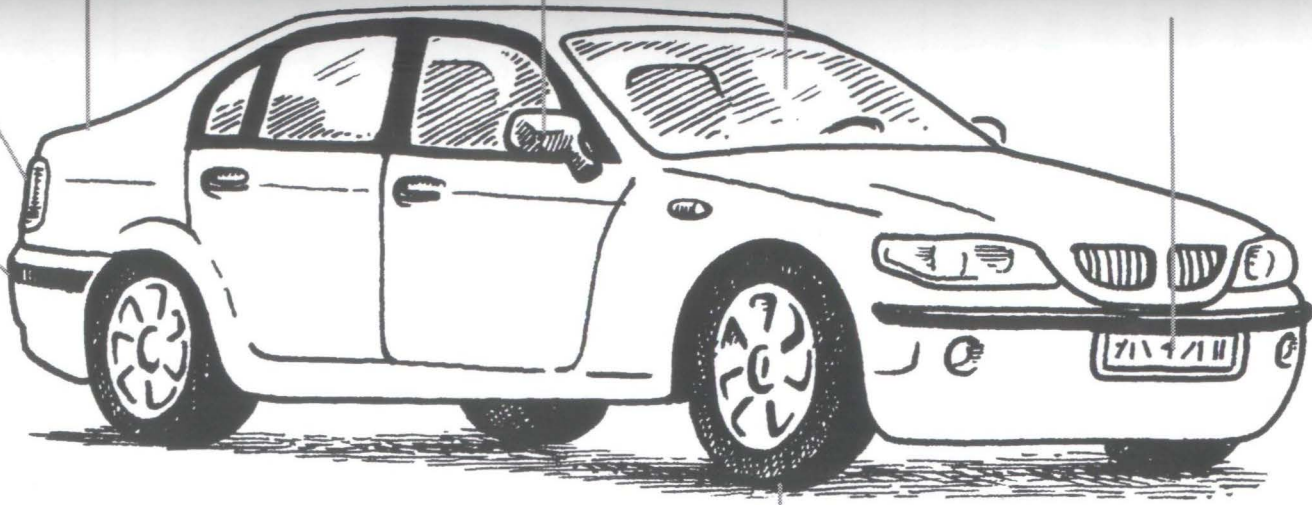
A

Du sitter i stua og ser på en film på tv. B kommer inn, tar fjernkontrollen og skifter over til en annen kanal. Der er det en fotballkamp. Du blir sint, for du vil se ferdig filmen.

B

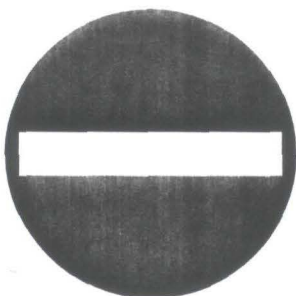
Du er glad i sport, og i dag er det en viktig kamp på tv. Du kommer hjem. A sitter og ser på en film, men du må se denne kampen. A blir sint. Du blir også irritert, for du mener at A kan se filmen på video en annen gang.

dekk
ratt
speil
batteri
girstang
bagasjerom
støtfanger
påfyll for motorolje
frontrute
skilt
hanskerom
beholder for vindusspylervæske
bremselys
peilepinne for motorolje
instrumentpanel

7 Hva betyr skiltene?

Se på skiltene og forklaringene i rammen.
Skriv riktig setning under skiltene.

Her kan du parkere.
Kjør forsiktig! Veien kan være glatt eller våt.
Du kan ikke stoppe her.
Bare buss og drosje kan kjøre her.
Ikke kjør over 50 km!
Kjør forsiktig! Du kan møte elg (eller andre dyr).
Du har vikeplikt.
Det er forbudt å svinge til venstre.
Det er forbudt å kjøre inn i denne gata.
Du kan ikke parkere her.

Ubestemt form*Ny informasjon:*

(Han har) ei bok.

(Han har) to bøker.

Mange:

mange bøker

Eieform:

Reidars hus

hans hus

Tid:

i dag

i vinter

for to dager siden

Bestemt form*Kjent informasjon:*

Boka (ligger der).

Bøkene (ligger der).

Alle:

alle bøkene

huset til Reidar

huset hans

om dagen

om vinteren

om to dager

8 Sett inn substantivene i rett form

Reidar bor i Fredrikstad. (Hus) _____ hans ligger i sentrum, og han har mange (venn) _____ i Fredrikstad.

Reidar jobber ikke i Fredrikstad. Han jobber i Sarpsborg. Om (vinter) _____ tar han buss til Sarpsborg, men om (sommer) _____ kjører han bil. Reidars (bil) _____ er gammel, nesten ni (år) _____, og den går ikke så bra om (vinter) _____.

Reidars (kontor) _____ er lite. Der er det et (bord) _____, en (pc) _____, to (stol) _____ og et (skap) _____. På (bord) _____ hans ligger det alltid mange (bok) _____ og (brev) _____.

I (dag) _____ er Reidar sliten. Han ser på alle (bok) _____ og alle (brev) _____ på (bord) _____. Han åpner et (brev) _____ og leser: «Vi ønsker dere alle en riktig god sommerferie.» Det er (sjef) _____ hans som har sendt det. Reidar blir glad. Han har glemt at det er ferie snart. I (dag) _____ er det 30. juni. Om fem (dag) _____ har han ferie. I (morgen) _____ skal han kjøpe flybillett til England. Han skal besøke en (venn) _____ der. (Venn) _____ bor i London, og Reidar vil reise om åtte eller ni (dag) _____. Han gleder seg. Nå er (dag) _____ ikke så grå lenger!

9 Hulldiktat

Hør på opplesingen om Kamil og skriv inn ordene som mangler.

Jeg heter Kamil _____ Irak. _____

arabisk. I Irak _____ . Her

_____ sjåfør, men jeg _____

bruke utdannelsen min fra Irak. _____

to ganger i uka. _____ uttrykk, men _____

_____ . Kona mi er ansatt

_____ . Hun trives, _____

_____ når hun kommer _____

_____ . _____ å uttrykke seg

på et fremmed språk hele dagen. _____

Vi trenger _____ , _____

_____ med god mat og noen

timer foran tv-en.

10 Teresa jobber på et sykehjem

Hør på teksten og sett kryss for rett eller galt.	Rett	Galt
Teresa er sykepleier.	☐	☐
Hun liker ikke kollegaene.	☐	☐
Hun har mye å gjøre.	☐	☐
Hun har ikke respekt for de gamle.	☐	☐
De gamle spiser lunsj klokka to.	☐	☐
Mange får medisiner klokka to.	☐	☐
Alle beboerne er i godt humør.	☐	☐
Noen forteller om gamle dager.	☐	☐
Teresa har jobbet på sykehjemmet i 4 år.	☐	☐
Hun vil gjerne slutte.	☐	☐

Kapittel 11 Litt om Norge

Tema

Landsdeler, fylker, natur
Retninger og beliggenhet

Grammatikk

Adjektiv i bestemt form

Mange, mye

Preposisjoner

Norge er langt og smalt

Innledende aktiviteter

Man kan begynne med å snakke om hvor i landet man bor; fylke, landsdel, kommune. Oppgave 7 i arbeidsboka kan eventuelt brukes som utgangspunkt. Man kan beskrive stedet, hva slags natur det er, hvilke næringsveier, hva turistene vil se, osv. Læreren skriver nye ord på tavla etter hvert.

Kanskje læreren eller noen av deltakerne har bodd andre steder i landet og kan si litt om det. Noen har kanskje besøkt ulike steder i landet i ferien. Dette kan være en naturlig repetisjon av perfektum. *Jeg har bodd i Jeg har vært i ...* er nyttige uttryksmåter når man skal fortelle om sine erfaringer.

Tekstboka

Deltakerne kan se på kartet på side 99 og fortelle hvilke byer de har vært i, hvor de har slektninger eller har planer om å reise, hvilke steder de liker best.

Se også på oversikten over typiske turistmål på side 101. Har deltakerne vært på noen av stedene? Denne oversikten kan også læreren bruke som talldiktat når det passer.

Bildene på side 98 i tekstboka kan brukes for å beskrive hva som er typisk for ulike deler av landet. Deltakerne kan sitte sammen to eller tre og forberede beskrivelsen av ett bilde hver. Læreren går rundt og hjelper til med ord kursdeltakerne mangler. Så kan gruppene presentere sitt bilde i klassen, og de kan snakke om hvor de har lyst til å dra, og hvor de ikke har så lyst å dra. (Bildene viser Reine i Lofoten, en gård på Østlandet, Brekkestø på Sørlandet og Geirangerfjorden.)

Etter en slik runde der læreren skriver viktige ord på tavla, kan teksten på side 99 leses uten for store vanskeligheter. Man kan også prøve den som lytteøvelse før lesing. Den finnes på cd 6. Lytteøvelsen kan være helt åpen slik at deltakerne noterer så mye de klarer å få med seg, eller de kan få spørsmål til teksten. Et forslag finnes på side 114.

Hva liker du best der du bor?

Adjektiv i bestemt form kommer inn i teksten på side 101. Dette er en vanskelig form, og få kjenner den fra eget språk. Begynn med å repetere substantiv i bestemt form uten adjektiv:

Vi kan se et *fjell*. *Fjellet* er høyt.

Vi bor i en *pen by*. *Byen* heter Bergen.

Det er mange *fjorder* på Vestlandet. Turistene vil se *fjordene*.

Repetér også adjektiv i ubestemt form:

Bergen er en *pen by*. Tromsø og Ålesund er også *pene byer*.

Jeg ser et *høyt fjell*. Jeg ser mange *høye fjell*.

Oppgave 10 i arbeidsboka viser adjektiv og substantiv i ubestemt form. Det gjør også oppgave 4 på side 115 i denne boka. Læreren kan lage transparent, eller kursdeltakerne kan sitte i grupper og dekke over vekselvis høyre og venstre side.

Vis deretter hva som skjer når et substantiv i *bestemt* form får et adjektiv foran:

Her er det *pen natur*. Jeg liker *naturen*.

Her er det *pen natur*. Jeg liker *den pene naturen*.

Her er det mange *høye fjell*. Jeg har sett *fjellene*.

Her er det mange *høye fjell*. Jeg har sett *de høye fjellene*.

Det kan lages en transparent av oppgave 5 på side 116 i denne boka for å illustrere dette. Deretter kan man gjøre oppgave 11 og 12 i arbeidsboka.

Hør på og/eller les teksten på side 101. På elev-cd-en finnes den med dialektpreg. Læreren kan spørre muntlig eller skriftlig hva de to personene liker best ved stedet de bor på, og hjelpe til med svar med adjektiv i bestemt form. Deretter er det naturlig at kursdeltakerne forteller etter samme mønster hva de selv liker og ikke liker ved stedet de bor på, og eventuelt andre steder.

Ha og være

Forskjellen på *er* og *har* faller vanskelig for mange. Ulike språk har svært ulik praksis med hensyn til bruk av slike verb. Derfor kan en øvelse som nummer 3 i arbeidsboka være viktig for mange, og oppgave b legger opp til at det kan lages mange eksempler.

Unnskyld, hvor ligger ...?

Innledende aktiviteter

Uttrykk som *mellom*, *til høyre for*, *til venstre for* osv lar seg enklest demonstrere og øve i klasserommet. Man kan også snakke om hvor forskjellige rom på skolen ligger, butikker utenfor skolen osv, tilpasset lokale forhold. Hvordan kommer man til nærmeste busstopp, til kafeen, til kino osv i lokalmiljøet? Læreren kan gjerne lage en kartskisse over det nærmeste miljøet, og lage spørsmål som: *Hvordan kommer jeg til biblioteket? Hvor stopper bussen?*

Tekstboka

Så kan man se på kartet på side 103 i tekstboka. Kursdeltakerne kan ta utgangspunkt i kiosken og spørre hverandre: *Hvordan kommer jeg til biblioteket?* osv.

Deretter skulle ikke teksten være vanskelig å forstå. Den kan framføres i klassen, og deltakerne kan selv lage flere tilsvarende samtaler. Det er flere oppgaver som dreier seg om plasseringer og om å forklare veien, for eksempel i arbeidsboka 14, 24, 27 og i denne boka, oppgave 6 og 7.

Indirekte spørresetninger

Indirekte spørresetninger er bare presentert som faste uttrykk. Det blir ofte indirekte spørresetninger i replikkene når man spør om veien. Det betyr endret ordstilling i forhold til det kursdeltakerne har lært før i spørsmål:

Direkte spørsmål:

Hvor stopper bussen?

Indirekte:

Vet du hvor bussen stopper? Kan du si hvor bussen stopper?

Jeg vet ikke hvor bussen stopper.

Det er for så vidt ikke noe annet enn det de har lært før angående ordstilling i leddsetninger. Det kan trenes i klassen ved at læreren stiller et spørsmål, mens kursdeltakerne skal svare med:

Jeg vet ikke + leddsetning.

Eksempel: *Hvor bor Amir? Jeg vet ikke hvor Amir bor.*

Med *som*:

Så lenge man lager spørsmål der spørreordet ikke er subjekt, følger altså disse setningene vanlig mønster, men det er ikke tvil om at det er vanskelig å holde fra hverandre direkte spørsmål og spørrende leddsetning. Setninger med spørreordet som subjekt er ikke tatt med her. De er mer kompliserte fordi man må sette inn *som* etter spørreordet: *Hva skjer? Han spør hva som skjer. Hvem kommer? Hun spør hvem som kommer.*

Lytteprøve 22 på cd 3 er den første der det skal skrives referat. Da kan hver enkelt skrive så mye de får med seg. Hvis den likevel oppleves som for vanskelig, kan man bruke rett/galt-oppgaven fra side 114 i denne boka.

Tilleggsoppgaver

Her finner man forslag til lytteprøver og samtaler. På side 115 og 116 er det grammatikk-oversikter som læreren kan lage transparenter av. I øvelse 4 kan man dekke vekselvis over høyre og venstre side.

Det er en parøvelse på side 117 der to deltakere får et kart hver: A får kart med butikker og liknende skrevet inn. Den andre (B) får blanke ruter, men ordene for stedene han eller hun skal finne fram til, er skrevet under. B spør så kursdeltaker A hvordan han eller hun skal finne fram til de ulike stedene, og A forklarer. For at alt skal bli riktig, må A forklare riktig, og B oppfatte forklaringene riktig.

En annen oppgave med plassering, oppgave 7, kan brukes på ulike måter. Læreren kan ta kopi av tegningen *med* tekst (7 a). Eller læreren kan kopiere bare tegningen sammen med 7 b, og selv lese beskrivelsen. Som et tredje alternativ kan deltakerne få kopi av tegningen, mens to og to framfører de små samtalene som står i 7 c, og alle skal skrive inn riktig ord på tegningen.

For dem som trenger litt ekstra, kan oppgave 8 og 9 brukes.

Dersom læreren ønsker det, kan man snakke litt om bruk av høflig form i pronomen. Det brukes i et par av lyttetekstene, og det er en oppgave på side 120 som kan brukes.

Cd 6

Her finnes *Norge er langt og smalt* innlest med nordvestlandsk preg. Den kan brukes til lyttetrening. En lytteoppgave finnes på side 114 i denne boka.

Godt å vite-teksten er lest inn på normalisert østnorsk. Oppgave 8 kan brukes til lytteprøve.

Tilleggsoppgaver til kapittel 11

1 Lytteoppgave

Norge er langt og smalt. Hva hører du?

Fra nord til s r er det _____ kilometer.

Det er ikke mer enn _____ fra vest til  st.

Et sted er landet bare _____ bredt.

Langs kysten er det _____.

Inne i landet er det _____.

_____ av Norge er skog.

Det er bare tre prosent _____.

Hvor kan man se midnattssola? _____.

Hvor har mange nordmenn hytte? _____.

2 Lytteoppgave

Oppgave til lytteoppgave 22 i arbeidsboka.

Rett

Galt

Lillevik ligger ved kysten.

☐☐

Det er én stor skole der.

☐☐

Det er to restauranter der.

☐☐

Det kommer vanligvis 1200 millimeter snø om vinteren.

☐☐

Våren kommer tidlig.

☐☐

Mange av innbyggerne i Lillevik har båt.

☐☐

Det er lyst og fint om høsten.

☐☐

Det regner mye i november.

☐☐

3 Spør og fortell om steder der du har bodd før

Hvordan er naturen?

Er det mange store byer der?

Kommer det mange turister?

Hva vil turistene se?

Hva synes *du* turistene bør se og gjøre der?

4 Entall og flertall

Entall

en dyp dal

et pent sted

en kort reise

ei stor elv

en fantastisk by

ei hyggelig uke

et lite sted

et høyt fjell

et langt tog

et lite fly

Flertall

dype daler

pene steder

korte reiser

store elver

fantastiske byer

hyggelige uker

små steder

høye fjell

lange tog

små fly

Vi kjøpte en bil.

Bilen var dyr.

Vi kjøpte en ny bil.

Den nye bilen var dyr.

Vi kjøpte ei hytte.

Hytta ligger ved sjøen.

Vi kjøpte ei ny hytte.

Den nye hytta ligger ved sjøen.

Vi kjøpte et hus.

Huset var dyrt.

Vi kjøpte et nytt hus.

Det nye huset var dyrt.

Vi kjøpte sykler.

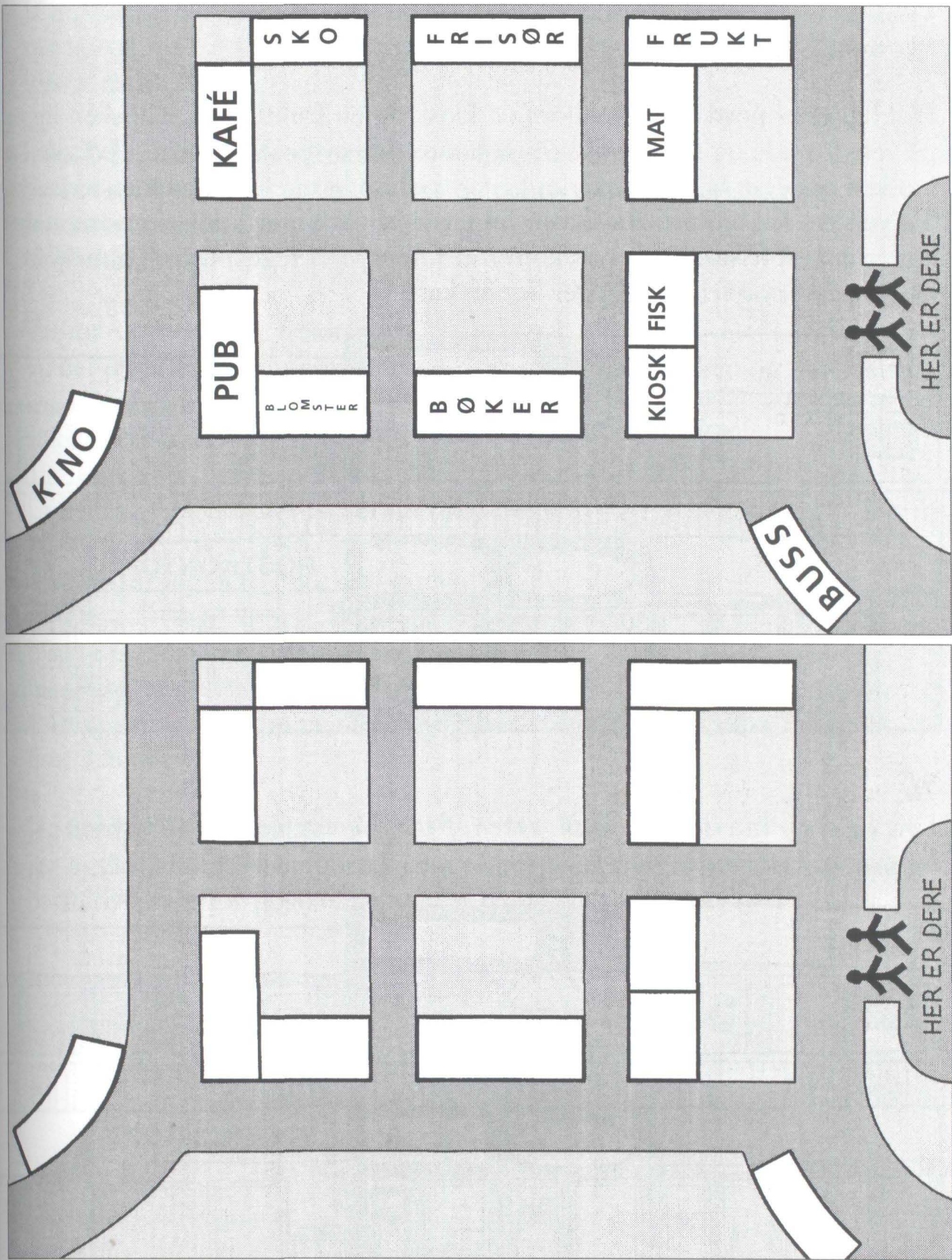
Syklene var dyre.

Vi kjøpte nye sykler.

De nye syklene var dyre.

6 Unnskyld, hvor ligger?

Parøvelse.

Spør om veien til: kinoen, en bokhandel, en kiosk, en matbutikk, en fruktbutikk, frisør, en skobutikk, en pub, en kafé, en blomsterbutikk, en fiskebutikk, bussholdeplassen.

7 Hvor er ...?

7a

Les teksten og skriv inn ordene *kiosk, frukt, blomster, parfymeri, frisør, legekantor, kafé* og *bakeri* i riktig rute:

Det ligger et postkontor mellom en kiosk og en fruktbutikk. Kiosken ligger på venstre side og fruktbutikken på høyre side av postkontoret. Ved siden av kiosken er det et bakeri. Bakeriet ligger mellom kiosken og en blomsterbutikk. Til venstre for blomsterbutikken finner vi et parfymeri, og over parfumeriet ligger det en frisør. Over postkontoret finner vi et legekantor, og mellom legekantoret og frisøren ligger det en kafé.

7b

Lytt og skriv inn ordene: *kiosk, bakeri, frisør, blomsterbutikk, parfymeri, legekantor, kafé, frukt*.

7 c Tekster til oppgave 7 b

- Unnskyld, vet du hvor det er en kiosk?
- Ja da, det ligger en kiosk like ved siden av postkontoret. På venstre side der borte.
- Tusen takk.
- Unnskyld, kan du fortelle meg hvor bakeriet er?
- Skal vi se. Det er vel et bakeri like der borte, mellom kiosken og blomsterbutikken.
- Takk skal du ha.
- Vet du om det er en frisør her?
- Ja, det er en frisør i annen etasje – over blomsterbutikken og parfymieriet, like til venstre for kafeen.
- Takk for det.
- Unnskyld. Legekontoret, vet du hvor det er?
- Ja, det ligger over postkontoret, til høyre for kafeen.
- Å ja, nå ser jeg det. Takk skal du ha.
- Skal vi ta en kopp kaffe?
- Ja gjerne, er det noen kafé her i nærheten?
- Det ligger en der oppe – mellom legekontoret og frisøren.
- Fint. Da går vi dit.
- Jeg har lyst på litt frukt.
- Jeg også. Det ligger en butikk som selger frukt og grønnsaker like her borte til høyre for postkontoret.

8 Godt å vite

Hvor mange mennesker bor det til sammen i de fem største byene?

Hvor mange mennesker bor det i Nord-Norge?

Omtrent hvor mange mennesker bor det på Østlandet?

9 Spør og fortell hverandre om andre land

Er det mye jordbruk i _____ (landet du kommer fra)?

Har dere nok korn, fisk, kjøtt?

Har dere mye industri?

Hva bruker dere som energi? Olje, gass, kull...?

Hva eksporterer landet?

Til hvilke land eksporterer dere?

Hva importerer landet?

Hvor importerer dere varer fra?

10 Høflig form

Lag en samtale der dere bruker høflig form *De*, *Dem* og *Deres*.

– Kan jeg hjelpe _____ ?

– Takk, jeg leter etter hotell Utsikten. Vet _____ hvor det er?

– Ja, jeg skal vise _____ veien. Det ligger noen hundre meter utenfor sentrum. La meg ta kofferten _____.

– Å tusen takk, det er da altfor snilt!

Kapittel 12 Skolen

Tema

Om skole, timeplan og navn på fag i skolen

Å skrive og lese meldinger fra skolen

Å uttrykke ønsker og snakke i telefon

Grammatikk

Setningsstruktur i helsetninger og leddsetninger

Marek skal på skolen / Marek forteller

Innledende aktiviteter

Innled med en samtale om skolen før og nå. Bildene og spørsmålene til bildene på side 106 i tekstboka kan gjerne brukes. Mange vil kanskje kjenne seg igjen i øverste bilde, der man sitter pent på rekke og rekker opp hånda, mens den friere undervisningsformen på nederste bilde vil være mer fremmed. Dersom samtalen kommer inn på egen skoletid, kan deltakerne sitte i små grupper og spørre hverandre om skolen i hjemlandet. Forslag til spørsmål står i arbeidsboka på side 139.

Leddsetningsstruktur

Leddsetninger med *at*, *om* og *fordi* ble behandlet i kapittel 7. Repeter først uten adverb. I kapittel 12 blir plasseringen av adverbialer som *ikke*, *alltid* og *aldri* for første gang introdusert. Læreren kan ta utgangspunkt i noe av det som blir sagt i timen:

Jeg hadde ikke karakterer i første klasse. Jeg sier at jeg ikke hadde karakterer i første klasse.

Matematikk er ikke lett. Han mener at matematikk ikke er lett.

Lærerne var alltid strenge. Hun sier at lærerne alltid var strenge.

Skriv opp flere setninger med *ikke*, *alltid*, *aldri* på tavla og gjør dem om til leddsetninger. Vis hvordan verbet og adverbialet bytter plass i leddsetningen.

Han kommer ikke i dag.

Hun kommer alltid for sent.

Hvis han ikke kommer i dag, må du ringe ham.

Læreren er sur fordi hun alltid kommer for sent.

Det er en hovedregel at *ikke* kommer foran verbet i leddsetninger. Det gjelder også andre adverbialer som vanligvis står etter verbet i helsetninger: *aldri*, *alltid*, *nok*, *gjærne*, *beller* osv. *Ikke* får vanligvis mer trykk i leddsetningen enn i helsetningen.

(Når det gjelder *at*-setninger og setninger med *fordi*, er det likevel ikke så sjelden at vi bruker samme ordstilling som i en helsetning: *Han sier at han kommer ikke i dag. Hun kommer for sent fordi hun liker ikke å stå opp om morgenen.* I de tilfellene der det lyder naturlig, kan det ikke sies å være feil).

Tekstboka

Etter at man har lest tekstene om Marek på skolen, kan man bruke litt tid på timeplanen hans på side 108. Les *ukedagene* høyt sammen. De ble presentert i kapittel 5, men kan gjerne repeteres. Gjør oppmerksom på at ukedagene kan uttales både med stum g og med mer eller mindre tydelig uttalt g. Her er det store variasjoner rundt omkring i landet.

Les også ordene for *skolefag* høyt. Understrek hvor trykket ligger og om vokalen er lang eller kort. Dette kan for eksempel gjøres ved at man klapper kort for *i*-en i *matematikk*, mens man lar hendene gli fra hverandre når man uttaler *u* i *natur* og *ø* i *miljø*. Se ellers det som står om uttale på side 11–13 her i *Lærerens bok*.

Ordenstallene bør også repeteres. De ble gjennomgått i kapittel 9. Spør hva Marek har i første time, andre time osv.

I arbeidsboka er det en oppgave der deltakerne skal spørre hverandre om Mareks timeplan og bruke uttrykk med ukedager, ordenstall og klokkeslett. Læreren kan gjerne supplere med andre spørsmål, for eksempel spørre om det er noen fag klassen savner på Mareks timeplan. Er det fag man har i andre land, men som man ikke har her i Norge? Har noen av deltakerne barn i skolen? Hvilke fag har de? Hvilke fag synes barna er morsomme/interessante/kjedelige?

I *Lærerens bok* er det et spill der deltakerne får anledning til å øve mer på ukedager og ordenstall. A og B får her utdelt hver sin timeplan og skal ikke se hverandres. Nærmere beskrivelse finner man under det som står om tilleggsoppgavene.

Hva ser man på bildet?

I arbeidsboka er det en tegning som kan brukes som utgangspunkt for vokabularøvelse. Hvor mange ting i klasserommet kan deltakerne navn på? Etter at man har sett på bildet, kan de to tegningene på side 126 i *Lærerens bok* deles ut. A og B får hver sin tegning som de ikke skal vise til hverandre. De skal komme fram til forskjellene ved å snakke om sin egen og spørre om motpartens tegning.

Konferansetime

Les dialogen på side 108 og 109 i tekstboka eller hør på elev-cd-en. Forklar hva *å streve* betyr (arbeide hardt, ha problemer med) og hva nedsatt karakter i orden og oppførsel innebærer.

Har noen av deltakerne barn i skolepliktig alder? Spør om noen har vært på konferansetime eller foreldremøte. Hva snakker man om der? Er det nødvendig med en slik kontakt? Er det først og fremst læreren som skal ha rett til å komme med ros og ris, eller bør foreldrene også komme med sine meninger?

Denne teksten kan gjerne dramatiseres i grupper på to eller spilles for hele klassen.

Tegningen på side 109 i tekstboka kan brukes for å oppsummere teksten. Hva gjør Marek her? Hva gjør han ikke? Bruk også perfektum og spør om han *har gjort* leksene, om han *har ryddet* rommet, osv. Hvilke ting i rommet kan deltakerne navnet på?

Foreldremøte og klassekontakt

I teksten foran var Mareks mor på konferansetime. Nå er det foreldremøte. Læreren kan gjerne gjenta hvor viktig det er å bruke slike tilbud dersom man har barn på skolen. Er det en «klassekontakt» i norskklassen? I store grupper kan det være en fordel med en slik

kontaktperson.

På denne siden er det også eksempler på meldinger til og fra skolen. Mange føler seg usikre når de må skrive en melding til skolen. Det er en spesiell sjanger, så meldingene bør gjennomgås og leses høyt i klassen.

Det kan være nyttig å gi noen ekstra oppgaver her, enten som gruppeoppgave eller som ekstra hjemmeoppgaver.

Eksempler:

Det er 17. november. Sønnen din er syk og har feber. Han må være hjemme. Dagen etter skriver du en melding til skolen.

Det er torsdag den fjerde april. Dattera di skal være hos legen klokka 12. Legen bor i nærheten av skolen. Du skriver en melding til skolen.

I dag er det mandag den andre juni. Du skal ta fly og besøke mora di i en annen by fra torsdag til søndag. Du vil at sønnen din skal være med, men du må skrive til skolen og spørre om det er i orden.

Godt å vite

Her får man flere faktaopplysninger om skolesystemet her i landet. Teksten inneholder også nyttig vokabular, som *gratis*, *frivillig*, *obligatorisk*, *morsmål* og *å velge mellom* flere ting. Det er selvfølgelig avhengig av klassens interesser hvor grundig man skal gå gjennom denne leksjonen. Den kan leses og forklares i plenum, eller den kan fungere som leseprøve med spørsmål til. Eventuelt kan kursdeltakerne lage spørsmål til hverandre fra teksten.

Etter at man har snakket om skolesystemet, kan «trappetrinnstegningen» på side 112 gjerne forstørres. Lag transparent og still spørsmål om skolen:

- Når begynner elevene på skolen?
- Når begynner de med engelsk? Fransk?
- Må alle gå på barneskolen? Ungdomsskolen?
- Koster det noe?

Osv.

Tilleggsoppgavene

Timeplan

Dette er et spill der deltakerne får anledning til å øve mer på ukedager og ordenstall. A og B får utdelt hver sin timeplan og skal ikke se hverandres. Begge har norsk åtte timer i uka (fire dobbelttimer), men ikke på samme tid. Nå skal de gjette i hvilke ruter det står «norsk» på motpartens timeplan. Gjetter de riktig, må motparten sette et kryss over sin rute. (Den som gjetter, markerer også på sin timeplan, slik at han eller hun ikke spør om samme rute to ganger.) Den som først har gjettet alle norsktimene hos motparten, har vunnet. Gi deltakerne beskjed om at alle norsktimene er dobbelttimer på begge timeplanene. Det gjør det lettere å «treffe» riktig.

Eksempel:

A: Du har norsk på tirsdag i andre time.

B: Nei, det er feil. Men jeg tror du har norsk på fredag i fjerde time.

Osv.

Hva ser dere på bildet?

Kopier opp tegningene på side 126. A og B får hver sin tegning som de ikke skal vise til hverandre. De skal komme fram til forskjellene ved å snakke om sin egen og spørre om motpartens tegning.

Rollespill mellom lærer og forelder

For å få brukt vokabular og strukturer fra tekstboka litt mer, kan to og to «spille» lærer og forelder på en konferansetime. Læreren får utdelt As opplysninger om skolejenta Maria, mens mor eller far får utdelt Bs opplysninger om Maria. Ut fra disse opplysningene skal de lage en samtale. Forklar at de gjerne kan trekke inn andre momenter i samtalen dersom de har lyst til det.

Regle: *Gutten som ikke ville gå på skolen*

Denne regla er lang, men alle gjentakelsene gjør at den likevel er ganske enkel å forstå. Se først på tegningene og forklar hva *et ris, en ild, en okse, en slakter, ei rotte* og *et rep* er. Læreren leser teksten høyt og legge vekt på rytme og intonasjon. Deltakerne gjentar hver enhet, eller man kan la små grupper lese hver sin enhet sammen etterpå.

Avistekst

Teksten om den nye foreldresjefen er vanskeligere enn tekstene i boka, men kan være en smakebit for de som ønsker litt ekstra.

Øvelse til oppgave 27 i arbeidsboka

I oppgave 27 i arbeidsboka skal deltakerne krysse av for rett eller galt. I *Lærerens bok* er det et kopieringsark med spørsmål og svar. Mens oppgaven i arbeidsboka er reseptiv, er denne produktiv, og todelingen gir muligheter for differensiering ved at læreren velger den oppgaveformen som passer best.

Cd 6

Sammendraget på side 109 i tekstboka er lest inn i tre versjoner, av personer fra Bø i Telemark, fra Nordvestlandet og fra Kristiansand. Alle leser sammendraget på sin dialekt her, talen er altså i mye mindre grad normalisert enn i opplesingen ellers på cd 6. Sammenraget kan også brukes som hulldiktat. Et forslag står her i *Lærerens bok*. Læreren lager selv pauser slik at klassen får tid til å fylle ut de åpne plassene.

Teksten om grunnskolen i *Godt å vite*-rammen er også lest inn. Innleseren er fra Østlandet.

Tilleggsoppgaver til kapittel 12

1 Timeplan

Timeplan for A

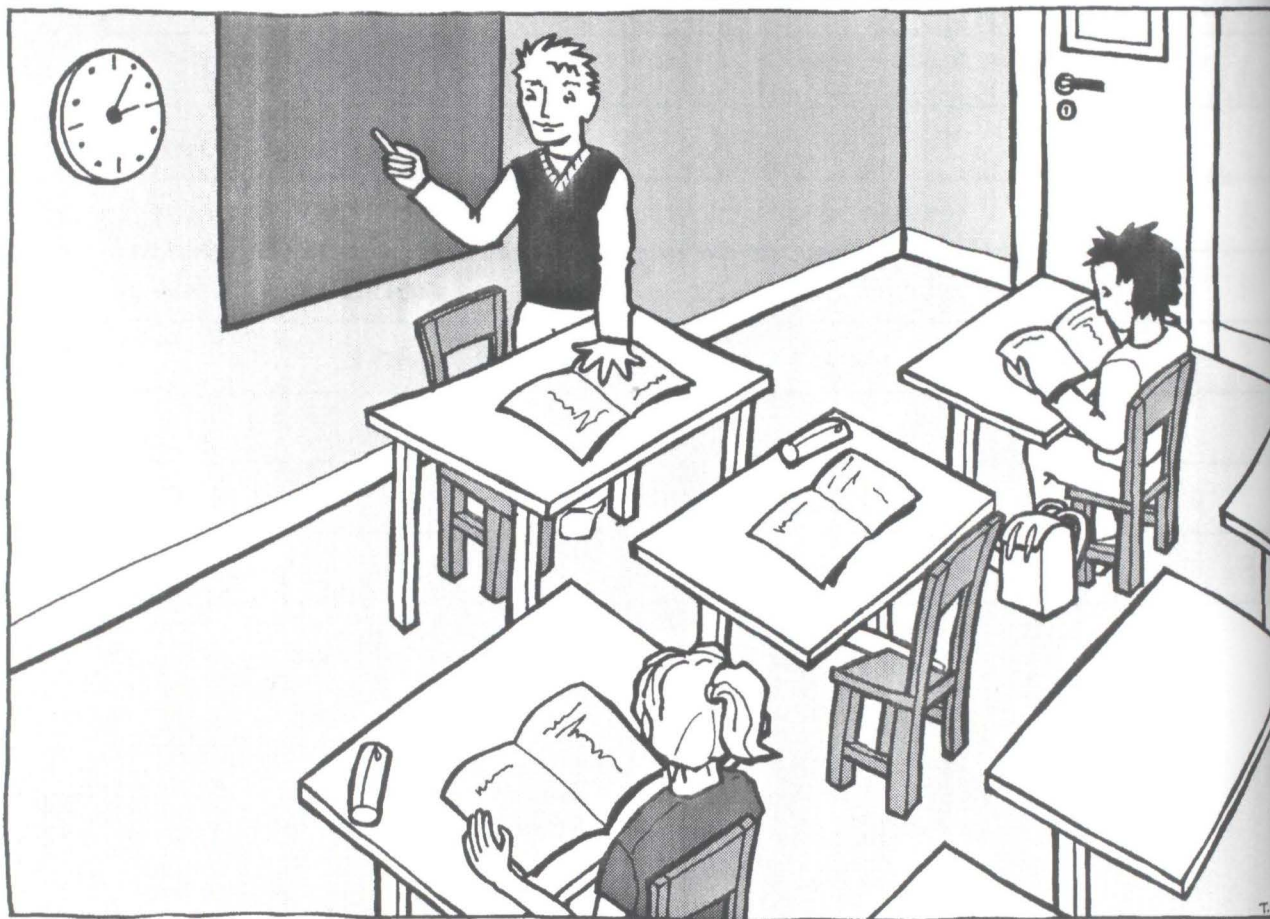
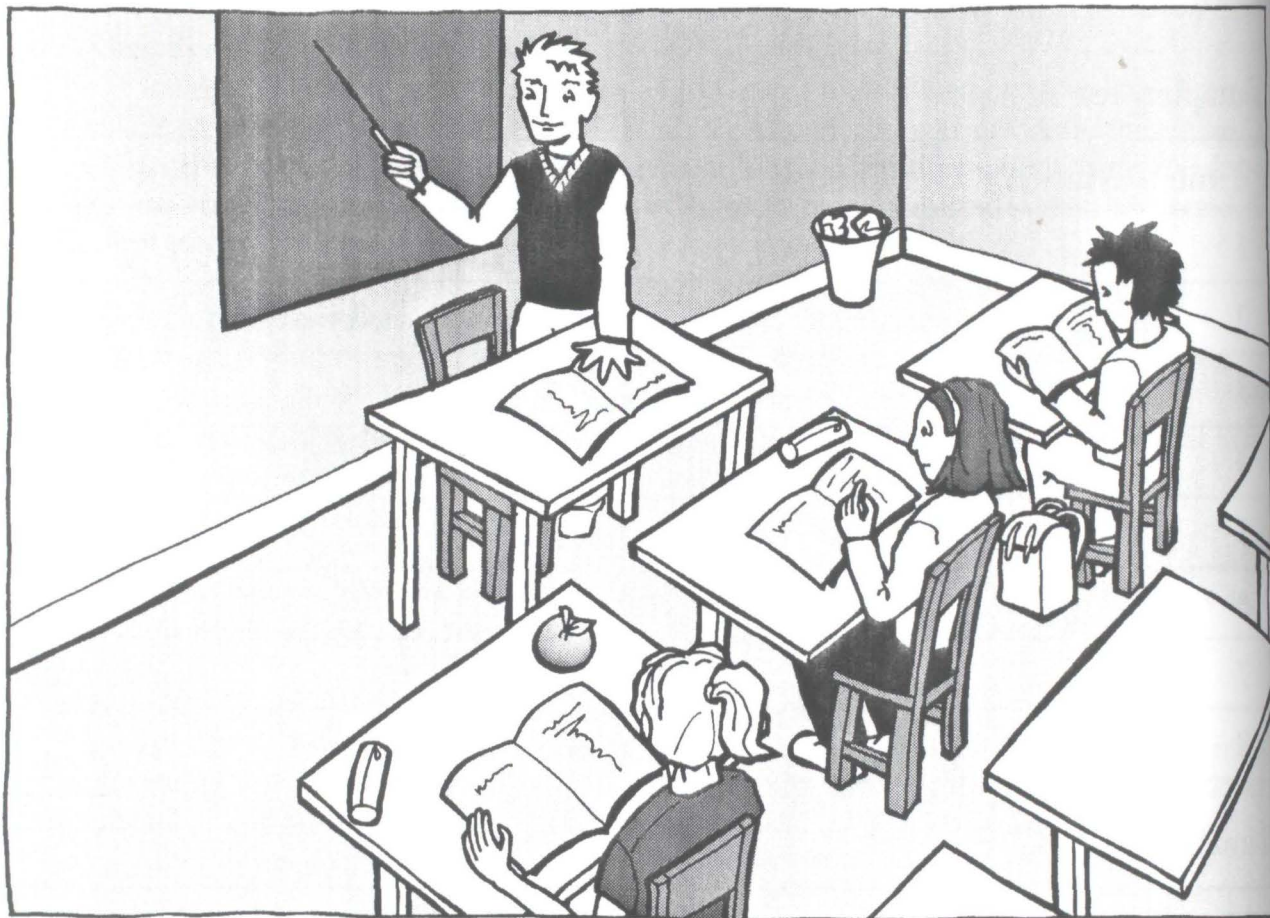
Time	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1		norsk			
2		norsk		norsk	
3				norsk	
4					
5			norsk		
6			norsk		norsk
7					norsk
8					

Timeplan for B

Time	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1					
2	norsk				norsk
3	norsk				norsk
4				norsk	
5				norsk	
7		norsk			
8		norsk			

2 Finn seks forskjeller

A og B får et bilde hver og spør hverandre.

3 Parøvelse

Dialog mellom lærer og mor eller far til Maria.

A

Du er lærer til Maria. Nå er det konferansetime, og du snakker med mor eller far til Maria.

Dette sier du / spør du om:

Maria kommer ofte for sent. Går hun eller sykler hun til skolen?

Når drar hun?

Hun er ofte borte fra skolen. Liker hun seg ikke på skolen?

Hun er flink i språk, men hun strever med matte. Kan foreldrene hjelpe henne?

Hun gjør leksene. Det er bra.

Hun spiser nesten ikke mat på skolen. Lager foreldrene matpakke?

Hun er ofte trøtt. Når legger hun seg om kvelden?

Hun er veldig aktiv. Hun er interessert i judo og spiller fotball.

Kanskje hun bør gjøre bare én ting?

B

Du er mor eller far til Maria. Det er konferansetime, og du snakker med læreren.

Dette sier du / spør du om:

Maria sykler ikke til skolen. Hun går sammen med tre andre jenter, og de snakker sammen på veien. Da går de ikke så fort.

Hun liker seg på skolen, men hun er ofte forkjølet, og da er hun hjemme. Er det galt? Skal hun gå på skolen når hun er forkjølet?

Hun arbeider hardt i alle fag, men matematikk er vanskelig. Du forstår ikke matematikk. Derfor er det vanskelig å hjelpe henne.

Du mener at lærerne må hjelpe henne.

Hun får *altfor* mye lekser. Hun arbeider med leksene i mange timer hver dag.

Maria er ikke så glad i brød, men du lager matpakke til henne hver dag.

Hun legger seg klokka elleve eller kvart over elleve om kvelden. Er det for sent?

Du er glad for at hun er aktiv. Hun har mange venner og liker sport. Du vil ikke at hun skal slutte med judo eller fotball.

4 Gutten som ikke ville gå på skolen

Det var en gang en gutt som ikke ville gå på skolen.

Da gikk mora til riset og sa:

«Kjære ris, ris gutten, for gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa riset.

Da gikk mora til ilden: «Kjære ild, brenn riset, for riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa ilden.

Da gikk mora til vannet: «Kjære vann, slokk ilden, for ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa vannet.

Da gikk mora til oxen: «Kjære okse, drikk vannet, for vannet vil ikke slokke ilden, ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa oxen.

Da gikk mora til slakteren: «Kjære slakter, slakt oxen, for oxen vil ikke drikke vannet, vannet vil ikke slokke ilden, ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa slakteren.

Da gikk mora til reipet: «Kjære reip, bind slakteren, for slakteren vil ikke slakte oxen, oxen vil ikke drikke vannet, vannet vil ikke slokke ilden, ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa reipet.

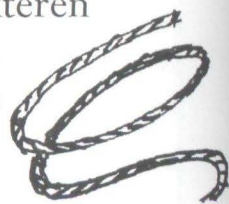
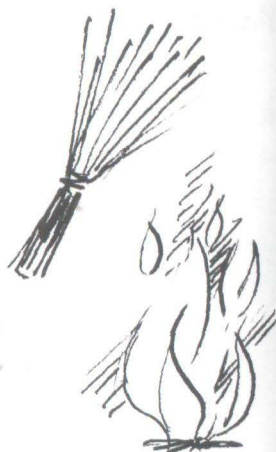
Da gikk mora til rotta: «Kjære rotte, gnag reipet, for reipet vil ikke binde slakteren, slakteren vil ikke slakte oxen, oxen vil ikke drikke vannet, vannet vil ikke slokke ilden, ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Nei,» sa rotta.

Da gikk mora til katta: «Kjære katte, ta rotta, for rotta vil ikke gnage reipet, reipet vil ikke binde slakteren, slakteren vil ikke slakte oxen, oxen vil ikke drikke vannet, vannet vil ikke slokke ilden, ilden vil ikke brenne riset, riset vil ikke rise gutten, og gutten vil ikke gå på skolen!»

«Ja-a-m,» sa katta.

Og katta på rotta og rotta på reipet og reipet på slakteren og slakteren på oxen og oxen på vannet og vannet på ilden og ilden på riset og riset på gutten – og gutten på skolen!

Den nye foreldresjefen

Loveleen Rihel Brenna (36) ble i går ny leder for Foreldreutvalget for grunnskolen. Hun er den første med innvandrerbakgrunn som blir sjef for alle skolebarnforeldrene i landet.

Indisk-norske Loveleen Rihel Brenna har nå blitt leder for Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG). Hun har selv en tiårig sønn i grunnskolen og en fjortenåring i ungdomsskolen.

– Målet mitt er å vise at foreldrene og elevene er en ressurs for skolen. Jeg vil også at tilliten mellom skole og hjem skal bli bedre. Jeg har minoritetsbakgrunn, og jeg tror det kan være nyttig at jeg kjenner mange innvandrer-miljøer. Jeg har tidligere arbeidet for at mennesker i Norge, uansett hva slags etnisk, kulturell eller religiøs bakgrunn de har, skal bli flinkere til å forstå hverandre. Dette arbeidet vil jeg fortsette i min nye jobb, sier hun.
(Fra en artikkel i *Dagbladet*, januar 2004)

Spørsmål til teksten

- 1 Hvor kommer Loveleen Rihel Brenna fra?

- 2 Hva slags jobb har hun fått?

- 3 Når fikk hun denne jobben?

- 4 Hvor gamle er barna hennes?

- 5 Hva ønsker hun å oppnå i den nye jobben?

- 6 Hun mener at det er en fordel at hun har minoritetsbakgrunn. Hvorfor det?

6 Lytteøvelse (oppgave 27 i arbeidsboka)

Hør på opplesingen og svar på spørsmålene.

1 Hvilken klasse går Vegar i?

2 Når står han opp om morgenen?

3 Hva leser han om i avisen?

4 Hvordan var været i går?

5 Hva snakket de om i første time?

6 Hvem spiste han middag sammen med?

7 Hva snakket de om?

8 Hvor skal Vegar dra i neste uke?

9 Hvem likte filmen på tv?

10 Hvilket land var filmen fra?

11 Hva spiste Vegar om kvelden?

7 Sammendrag i tekstboka side 109

Hør på teksten og skriv inn ordene som mangler.

Det er konferansetime, og mora til Marek _____

_____.

Læreren sier _____, særlig i

engelsk og samfunnsfag, _____

i matematikk. Marek er en aktiv elev, _____

_____.

_____ i orden

og oppførsel.

Mareks mor lover _____.

Kapittel 13 Familie og samliv

Tema

Å stille spørsmål og fortelle om familien og det å leve sammen
Å uttrykke positive og negative følelser

Grammatikk

Eiendomspronomen *sin*

Som-setninger der *som* er subjekt

Innledende aktiviteter

Familierelasjoner

Start gjerne med å fortelle litt om egen familie og skrive opp nye ord på tavla. Fortell også om alder på noen av medlemmene, hvor de bor, hva de heter, eventuelt hva de gjør (går de på skole, arbeider de?) osv. Læreren kan kanskje også ta med noen bilder som illustrerer om de er unge eller gamle, om de likner eller ikke likner på hverandre. Kanskje kan dette inspirere andre til å ta med bilder som de kan vise hverandre neste gang.

Bildene på side 118 i tekstboka kan også brukes til å repetere familieord. På bildet øverst til venstre ser man både bestemor, bestefar, mor, far, sønn, datter, bror, søster osv. Hvor er de fra? Hvor gamle kan de være? Er personene på bildet nederst en familie?

Familiebilder

I teksten får vi høre om *tvillingene* Helga og Liv, mora Johanna og hennes bror Oscar som er *skilt*. Forklar nye ord og tegn et lite familietre på tavla. Etter at familieordene fra kapittel 3 er repetert, kan man utvide med nye. Hvem er Helga og Liv? De er *døtrene* (bøyningen i flertall er ikke gjennomgått før) til Johanna. Oscar er *onkelen* deres, og kona hans er *tanta* deres. Skriv opp bøyningen av andre familieord eller se i grammatikkrammen på side 123.

Som som subjekt

I sammendraget på side 116 blir pronomenet *som* som subjekt introdusert. (I neste kapittel presenterer vi setninger der *som* fungerer som objekt i setningen.) Les sammendraget høyt og skriv første setning på tavla:

Johanna har fått en ny nabo som heter fru Berg.

Forklar at *som* viser tilbake til *naboen*:

Johanna har fått en ny nabo. Naboen heter fru Berg.

Skriv andre setninger på tavla, og la kursdeltakerne lage *som*-setninger:

Johanna forteller om farmora. Farmora blir 80 år.

Hun forteller om broren Oscar. Oscar er skilt.

Johanna har to døtre. Døtrene heter Helga og Liv.

Som-setninger kan være vanskelig for mange. De skiller seg fra andre setninger ved at *som* både fungerer som

subjunksjon (underordnende konjunksjon) og som et ledd i setningen. *Som* kalles tradisjonelt for reflektivt pronomen.

Setningstypen er ukjent for mange. Noen kan uttrykke tilsvarende relasjon ved hjelp av partisipper (*They lived in a town called Tromsø*). For arabisktalende er det naturlig å sløyfe *som* når det er subjekt: (*Jeg har en lærer heter Jens.*). På norsk er det nettopp når *som* er subjekt at vi ikke kan sløyfe det. Ellers kan *som* sløyfes på norsk: *De har en sønn (som) jeg liker*. Vi vil også oppleve at kursdeltakere uttrykker det ordet *som* står for: ... en dame som jeg snakket med *henne*. (Jeg snakket med *henne*.)

Et annet problem som ofte dukker opp i forbindelse med *som*-setninger, er at kursdeltakerne ikke holder fra hverandre *som* og *at* (*De bor i en by at heter Tromsø*). Disse to subjunksjonene kan være sammenfallende på noen språk. (*That* på engelsk kan bety både *som* og *at*.) Det tilsvarende kan vi se i romanske språk.

Vi skal ha *som* når leddsetningen sier noe om et ord foran:

De bor i en by som heter Tromsø. Vi kjøpte en bil som var nesten ny.

En *at*-setning er et selvstendig ledd, ofte objekt, og kan erstattes av et annet ord, slik som *det* eller *noe*:

De sier at byen heter Tromsø. De sier det. De sier noe.

Eiendomspronomenet *sin*

I kapittel 9 ble eiendomspronomenene *min*, *din* osv gjennomgått. Disse kan med fordel repeteres før man introduserer *sin*. Still spørsmål i klassen (*Er det veska di? Viskelæret ditt?*) eller om familien dersom noen har med seg bilder (*bildene dine, familien din?*). I arbeidsboka er det også øvelser med *min*, *din* og *vår* før oppgavene med *sin*.

Refleksive eiendomspronomen kommer i sammendraget av teksten på side 116.

Læreren kan forklare formen ved å spørre om noe deltakerne i klassen har. *Har du en bror? Hvor bor broren din? Og til de andre: Hvor bor broren hennes? Videre: Snakker du ofte med broren din? Snakker hun ofte med broren sin?* osv.

Vis at det samme skjer med *hans* og *de*. Skriv setningene på tavla og forklar. Lag gjerne også en transparent av eksemplene på side 138 i *Lærerens bok* for å få fram forskjellene.

Flere eksempler på tavla kan være:

Hvem elsker de?

Rita elsker mannen hennes.

Per elsker kona hans.

Rita elsker mannen sin.

Per elsker kona si.

I *Lærerens bok* er det parøvelser både med *som* og *sin*. A leser opp setningene til venstre, mens B holder et ark over svarene og lager riktige setninger. Etterpå bytter de roller.

Mange språk skiller ikke mellom refleksiv og vanlig eieform: *I know his mother. He loves his mother.*

Noen språk skiller ikke bare i 3. person slik vi gjør, men i alle personer, slik at de også skiller mellom *min* i de to setningene: *Han kjenner min mann*, og *Jeg elsker min mann*. Derfor kan man få feil som *Jeg liker leiligheten sin* istedenfor *min*.

I tillegg til å bestemme om det skal være refleksiv form, må også deltakerne bøye riktig i forhold til substantivet: *kona mi, bilen sin, huset sitt, barna sine*. Valget mellom formene *sin*, *si*, *sitt* og *sine* er altså ikke avhengig av subjektet, men av substantivet pronomenene står til. Dette må vises ettertrykkelig med eksempler.

Et langt liv

Etter at teksten på side 116–117 er gjennomgått, kan deltakerne lage spørsmål til det de har lest og spørre hverandre, slik det er foreslått i arbeidsboka.

Forklar hva uttrykket «det ordner seg» betyr. (Alt vil bli ok. Det blir bra.) Her bruker vi presens for å uttrykke framtid, noe som er vanlig sammen med verb som uttrykker en bevegelse (*Kommer du i morgen?*), en forandring eller en overgang (*Det blir varmere, alt ordner seg*).

Spør også hva det betyr å leve «et rikt liv». Hva mener deltakerne er viktig? Mange barn? En god jobb? God helse? Rikdom? Eller helt andre ting?

I teksten finner man uttrykk for det å like noen, savne noen, være glad i noen. Flere

uttrykk står i rammen på side 124 i tekstboka. Gå gjennom uttrykkene og spør hva man kan si i forskjellige situasjoner. Noen er antakeligvis klar over at «I love you» ikke alltid kan oversettes med «Jeg elsker deg».

I teksten er uttrykkene knyttet til hva man si til ulike personer. Man kan også lage andre spørsmål:

Liker du fiskeboller?

(Ja, jeg elsker fiskeboller! Det er ok. Nei, det hater jeg!)

Liker du klassisk musikk? Tekno-pop? Å gå på ski? Å fly? Varme sommerkvelder? Dagstemperatur over 30 grader?

Invitasjoner og takkekort

Se på invitasjonene på side 119 og still spørsmål til dem:

Hvem inviterer?

Hvor gamle er de, tror dere?

Hva slags selskap skal de ha?

Når skal de ha selskap?

Serverer de mat i selskapet, tror dere?

Bør gjestene ta med seg en gave? Hva slags gave?

Hva betyr: «Selskapet vil nok vare til kl 20.00»?

Hva betyr «Svar utbes» (S.U.)?

Arbeidsbok

«Gratulerer med dagen,» sier oldebarnet. La deltakerne snakke sammen om hvordan de feirer fødselsdager. Vi har forslag til spørsmål i oppgave 14 i arbeidsboka.

Hodja og dattera hans

Hodja er en kjent figur i tyrkiske eventyr. I Anne Hvenekildes «Eventyr fra 17 land» finner man flere andre Hodja-historier. Denne lille teksten tar opp spørsmål knyttet til barneoppdragelse, og kan være et utgangspunkt for samtale om hvordan man bør oppdra barn.

Man kan også prøve et lite rollespill i små grupper. En spiller Hodja, én kan være dattera som har synspunkter på oppdragelsen, og de andre er folk i landsbyen som er kritisk til Hodjas metoder. Poengter at gruppene kan frigjøre seg fra teksten og trekke inn andre momenter i «diskusjonen». Si fra at Hodja gjerne kan være litt autoritær (*Det er min datter. Jeg gjør som jeg vil.*) for å få samtalen i gang.

I denne historien finner vi eksempler med både personlig, refleksivt og ulike eieformer av pronomen. Etter at historien er gjennomgått, kan deltakerne lukke boka og sette inn riktig pronomen i teksten som står på side 137 i *Lærerens bok*.

Synes du om meg?

Denne lille kjærlighetsvisa er spilt inn på elev-cd-en. Før man spiller/synger den i klassen, kan den godt leses høyt. Eksempel:

Lærer stiller spørsmålene i visa (*Synes du om meg?* osv) til ulike deltakere som svarer: «Ja, det gjør jeg.» «Ja, det er jeg.» Etterpå kan den kvinnelige (eller mannlige) delen av klassen stille spørsmålene i kor, mens den andre delen svarer. På cd-en er det en kvinne

som frir, og en mann som svarer på frieriet.

Kjenner deltakerne til andre sanger om kjærlighet? Kan noen en sang fra eget land? Kanskje kan denne skrives ned slik at den kan synges i klassen. Er det mulig å oversette den?

Om ekteskap, bryllup og andre viktige seremonier

I «Synes du om meg» ønsker hun (eller han) en ring til å sette på fingeren og vil også reise til presten. I *Godt å vite*-rammen får man vite mer om bryllup og ekteskap. La deltakerne snakke sammen om bryllup og bryllupsskikker i forskjellige land. Forslag til spørsmål står i oppgave 20 i arbeidsboka. Snakk også om bildet av brudeparet på side 121. *Hva kaller vi henne? Hva har hun på seg? Hva har hun i hånda? Hva kaller vi ham? Hvordan ser han ut? Hva har han på seg?*

Å forstå grafiske figurer

På side 122 er det en grafisk figur som forteller om inngåtte ekteskap og skilsmisser. Deltakerne skal i samarbeid finne ut hva figuren forteller og hvilken utvikling vi kan se her. Forklar hva *inngått* og *antall* betyr. Her vil man også få bruk for verb som: *gå opp, gå ned, øke, synke*.

Uttaleøvelse i arbeidsboka

I øvelse 29 skal deltakerne høre og gjenta ord som begynner med *b + r*: *brud, bryllup*. Norsk *r* (slik vi finner den på Østlandet og i Trøndelag) uttales ved at tungespissen slår et slag eller vibrerer mot tannryggen. Det er en relativt sjelden lyd, og mange fremmedspråklige trekker tunga for langt bak i munnen.

Tilleggsoppgaver

Parøvelser med *som* og *sin*

A leser opp setningene til venstre mens B holder et ark over svarene og lager riktige setninger. Etterpå bytter de roller.

Er det tingene til Helga eller Liv?

Setningene om Helga, Liv, Johanna og fru Berg kopieres over på en transparent og diskuteres i klassen. Hvilke meningsforskjeller får man når man bruker *hennes* og *sin*? I setningen «Helga og Liv sitter i sofaen sin» vil kanskje noen lure på hvorfor man ikke har flertallsformen *sine* her. Forklar at pronomenet bøyes i samsvar med det substantivet det står til – ikke i samsvar med de som «eier» tingen.

Jeg ønsker meg ei bestemor

Dette er en stil skrevet av en ti år gammel gutt. Den kan brukes som en ekstra øvelse i lese- eller lytteforståelse, avhengig av nivået i klassen. Deltakerne leser teksten – eller hører på lærerens opplesing – og skal skrive ned *hvorfor* gutten ønsker seg ei bestemor. De skal prøve å finne minst fire grunner.

Dersom læreren føler at kursdeltakerne har ordforråd til det og lyst til å ta opp emnet, kan man snakke litt om forholdet mellom gamle og unge. På hvilke måter kan den eldre generasjonen være en støtte eller en hjelp for unge mennesker? Hvordan kan de unge hjelpe de gamle? Har noen et godt minne, en spesiell bestemor eller bestefar som de kan fortelle litt om? Eller kanskje skrive litt om?

Cd 6

Sammendraget på side 116 i tekstboka er lest inn på dialekt i tre versjoner; av personer fra Bergen, Trondheim og Nord-Norge. Spørsmål til teksten står her i *Lærerens bok*.

Historien om Hodja er lest inn i en friere versjon enn den man finner i tekstboka, av en person fra Bø i Telemark.

Tilleggsoppgaver til kapittel 13

1 Paroppgave. Lag setninger med *som*.

A

Han har ei søster. Søstera heter Maria.
De har et hus. Huset ligger i Solveien.
Hun sitter i en bil. Bilen er mørkeblå.
Jeg har ei bok. Den heter *På vei*.
Hun skriver til en venn. Han bor i Molde.
Vi har kjøpt en sofa. Den er ganske dyr.
De skal besøke farmor. Hun blir 80 år.
Jeg har ei datter. Hun studerer medisin.

B

Han har ei søster som heter Maria.
De har et hus som ligger i Solveien.
Hun sitter i en bil som er mørkeblå.
Jeg har ei bok som heter *På vei*.
Hun skriver til en venn som bor i Molde.
Vi har kjøpt en sofa som er ganske dyr.
De skal besøke farmor som blir 80 år.
Jeg har ei datter som studerer medisin.

2 Paroppgave. Hva forteller han?

A

«Jeg har snakket med sønnen min.»
«Sønnen min bor i utlandet.»
«Jeg skal selge huset mitt.»
«Huset mitt er for stort.»
«Jeg er så glad i døtrene mine.»
«Døtrene mine er bare to og fire år.»
«Jeg liker jobben min.»
«Jobben min er interessant.»
«Jeg skal på ferie med kona mi.»
«Kona mi er ti år yngre enn meg.»

B

Han har snakket med sønnen sin.
Sønnen hans bor i utlandet.
Han skal selge huset sitt.
Huset hans er for stort.
Han er så glad i døtrene sine.
Døtrene hans er bare to og fire år.
Han liker jobben sin.
Jobben hans er interessant.
Han skal på ferie med kona si.
Kona hans er ti år yngre enn ham.

3 Sett inn riktig pronomen

Hodja og dattera _____

Hodja ropte på dattera _____:

- Ta disse krukkene og fyll _____ med vann, men kom fort tilbake.

Dattera _____ hentet krukkene, men da ga Hodja _____

en ørefik og sa:

- Pass godt på slik at _____ ikke knuser krukkene.

Dattera _____ begynte å gråte, og folk som så dette, snakket til

Hodja:

- Hodja, det _____ gjør nå er veldig urettferdig. Hvorfor slår

_____ barnet _____? _____ har jo ikke

knust krukkene ennå?

- Det vet _____, svarte Hodja, men det er for sent å slå

_____ når krukkene er knust.

_____ må advare _____ før det går galt, slik at

_____ kan lære _____ å være forsiktig.

4 Er det tingene til Helga eller Liv?

Helga og Liv bor på samme rom:

Helga leser i boka hennes.

Liv ligger i senga si.

Helga tar på seg blusen sin.

Liv ser i veska hennes.

Helga og Liv sitter i sofaen sin.

Hvem snakker vi om?

Johanna og fru Berg er naboer:

Fru Berg snakker til hunden sin.

Johanna snakker med sønnen hennes.

Fru Berg roper på døtrene hennes.

Johanna skriver til broren sin.

5 Jeg ønsker meg ei bestemor

En klasse med tiåringer fikk en oppgave av læreren. I oppgaven sto det: «Skriv og fortell hva du ønsker deg.»

Her er svaret til en av kursdeltakerne:

Jeg ønsker meg ei bestemor.

Ei bestemor har ikke barn, i alle fall ikke små barn. Derfor er hun så glad i barnebarn og tantebarn og andre barn. Hun vil gjerne snakke med dem, for hun har ikke noe å gjøre, og skal bare være her.

Når bestemødre er ute og spaserer, går de langsomt forbi blomster og trær. Noen ganger stopper de, lukter på en blomst eller ser på himmelen. «I morgen blir det regn,» sier de. Eller: «I morgen blir det fint vær.» Og de har alltid rett. De sier *aldri* «kom nå» eller «skynd deg». Bestemødre maser ikke. Mamma og pappa og storebroren min maser, men ikke bestemødre.

De fleste bestemødre har vondt i beina. Det er derfor de går så sakte. De er også tykke, men ikke *veldig* tykke. De greier for eksempel å bøye seg ned og ta på oss støvlene eller knytte skolissene våre.

Bestemødre vet nesten ingenting om datamaskiner eller mobiltelefoner. Likevel kan de svare på alt vi spør om, for eksempel hvorfor hunder hater katter og hvorfor Gud er ugift. Når de leser høyt for oss, leser de alt som står i boka. De hopper ikke over noe. De bryr seg ikke om at det er den samme historien hele tida.

Jeg synes at alle barn bør ha ei bestemor!

6 Sammendraget på side 116 i tekstboka

Hør på teksten og svar på spørsmålene.

- 1 Hvem er fru Berg? _____
- 2 Hva gjør hun og Johanna? _____
- 3 Hvem blir 80 år? _____
- 4 Hvem er Oscar? _____
- 5 Når skal han gifte seg? _____
- 6 Hvem er Helga og Liv? _____
- 7 Er Helga eldre enn Liv? _____

Kapittel 14 Slik bor vi

Tema

Boligen. Innbo. Økonomi. Annonser
Uttrykke sammenlikninger
Fordeler og ulemper

Grammatikk

Adjektiv i komparativ og superlativ
Mer om *som*-setninger.

Jeg har fått leilighet!

Innledende aktiviteter

Man kan starte med alt man har i klasserommet av møbler og annet utstyr, i tillegg til slike ord som vinduer, vegger, tak og gulv. Så kan deltakerne sitte i små grupper og studere tegningen av Olgas leilighet på side 125, og fortelle så mye de kan av hva som finnes i leiligheten og hva de mener hun trenger.

Etterpå forteller for eksempel en gruppe om et rom, og de andre supplerer med flere ord hvis de kan. Læreren oppsummerer og skriver nye ord på tavla. Hun kan også spørre om de synes at Olga kan invitere venner på besøk eller holde selskap slik som leiligheten er nå, eller hva hun trenger før hun kan invitere noen.

Kursdeltakerne kan fortelle om egne boliger før de leser om Olgas nye leilighet.

Loppemarked

Kjenner de til det? Hvilke erfaringer har de gjort? Finnes det i lokalmiljøet? Ta eventuelt med annonser. Bildet fra loppemarked på side 127 kan studeres og kommenteres. Hva slags ting finner de på bildet?

Læreren kan ta kopier av lokalavisens boligannonser og kjøp og salg av brukte ting. Deltakerne arbeider sammen i grupper om å tolke tekstene, og læreren hjelper. Så kan de lage rollespill der de ønsker å kjøpe noe av det de har sett annonsert.

Fordeler og ulemper

Man kan snakke om hva som er bra, og hva som ikke er så bra ved å bo ulike steder. Læreren kan skrive navnet på bostedet midt på tavla og så dele tavla i to. Skriv *fordeler* over den ene delen og *ulemper* over den andre. Så skal kursdeltakerne komme med hva som er fordeler og hva som er ulemper ved stedet de bor på.

Når dette er utdebattert, går man over til sammenlikninger. Man kan sammenlikne stedet man bor på med et annet sted, man kan sammenlikne skolen med hus i nærheten osv. Man kan også bruke noen av bildene i tekstboka og sammenlikne.

Oppgave 17 i arbeidsboka kan brukes i den forbindelsen. Etterpå hører klassen på teksten og leser den i tekstboka. Komparativ og superlativ er ny grammatikk i denne

teksten. Man får øvd mer på disse formene når man gjør oppgave 17 i arbeidsboka og når man snakker om teksten *Fordeler og ulemper*. Dessuten kan disse formene brukes i mer naturlig samtale ut fra egne erfaringer:

*Hvor er det varmest, i Norge eller i Iran? Det er varmere i Iran enn i Norge.
Det er mer snø i Norge enn i Bosnia. Det er tryggere her enn i ...*

Bruken av komparativ og superlativ

Disse formene er ukjente for mange. Alle språk uttrykker sammenlikninger på en eller annen måte, men ikke nødvendigvis ved å sette endelser på adjektiv og adverb. Dessuten kan bruken av superlativ og komparativ være noe ulik også i språk som har tilsvarende former.

På norsk bruker vi komparativ mest sammen med *enn*, eller når vi kan sette inn *enn* etterpå. Mange språk har komparativ når man sammenlikner to, mens norsk bruker superlativ:

Hvilken by er penest, Tromsø eller Bergen?

Komparativ er ubøyelig, og superlativ er ubøyelig i ubestemt form: *Han er best. De er best.*

Vi bruker normalt ikke superlativ i ubestemt form foran et substantiv (* en finest by), bare i bestemt form, og da bøyes superlativ: *Den fineste byen, det fineste stedet.*

Som-setninger

er kjent fra før med *som* som subjekt. Her kommer inn setninger der *som* har andre funksjoner. For mange er det her naturlig ut fra morsmålet å gjenta det leddet som som representerer: ... *en by som jeg liker *den*. Det kan være behov for mye trening på slike setninger.

Tilleggsoppgaver

Det er oppgaver i tilknytning til fabelen om *Hunden og ulven*. Historiene fra Esops fabler er i like stor grad beregnet på voksne som på barn. De fleste er enkle, men med mye «undertekst».

Dette gjelder også *Hunden og ulven*. Den handler ikke bare om hvordan man vil leve og bo, men også om valg: valget mellom et trygt liv der man har det man trenger – unntatt friheten, eller et liv i frihet med mye usikkerhet og der man ikke har nok til det daglige brød. Historien passer til rollespill. Når teksten er lest og gjennomgått, kan noen av deltakerne få i oppgave å skrive den om til en liten dialog mellom hund og ulv. Dersom dette er vanskelig, står det et forslag til «rollespill» her i *Læreren bok*. Etter at dialogen er framført, kan læreren stille følgende spørsmål:

Dere må nå velge: Enten skal dere være hunden eller ulven. Hva velger dere?

Her finner man også en annen fabel, *Vinden og sola*. Den kan man gi til deltakere som trenger noen ekstra utfordringer. La dem arbeide med teksten i par og prøve å formulere moralen i fabelen. De kan også framføre den muntlig for klassen.

Læreren kan også ta kopi av teksten, lakke over noen sammenlikningsuttrykk og gi den som skriftlig oppgave.

Regla *Huset som Per bygde* er fin å lære utenat, og kan bidra til trening av *som*-setninger.

I tillegg finner man en oppgave med sammenlikninger. I oppgave 5 kan deltakerne arbeide i par med å sammenlikne to steder. Læreren kan ta kopi av oppgaven på side 145 i denne boka. Sett inn stedsnavn som passer, og la deltakerne arbeide en stund med å finne fram til ulike uttrykk for sammenlikninger. Man kan velge for eksempel *Norge* og *Irak* eller to steder i Norge. Etter at deltakerne har arbeidet en stund, tar læreren opp uttrykksmulighetene i hel klasse.

Et bilde på side 147 viser et interiør der deltakerne skal beskrive hvordan tingene er plassert i forhold til hverandre. Da er det anledning til å repetere preposisjoner.

Spørsmål som kan brukes til lytteøvelse fra cd 6, finner man på side 146.

Cd 6

Brevet fra Olga til venninna er lest inn av innleser fra Bergen. Spørsmål til den teksten finnes på side 146 her i boka. Sammendraget på side 129 i tekstboka er lest opp i nordnorsk form, og det er også fabelen om *Hunden og ulven*. Spørsmål finnes henholdsvis i oppgave 7 og 1.

Tilleggsoppgaver til kapittel 14

1 Spørsmål til Hunden og ulven

Hvilke problemer hadde ulven?
Hvilket tilbud kom hunden med?
Hvilke fordeler hadde hunden?
Hvilken jobb gjorde hunden?
Hvorfor hadde den halsbånd?
Hvorfor ville ikke ulven dele jobb med hunden?

2 Hunden og ulven

Hunden: Hei, ulv. Du ser så tynn og sulten ut.
Ulven: Å ja. Det er vanskelige tider.
Hunden: Hvorfor det?
Ulven: Jeg får ikke tak i noe å spise.
Hunden: Da kan vi dele på jobben min.
Ulven: Jobben din? Hva gjør du?
Hunden: Jeg bor hos menneskene, og
de gir meg alt jeg trenger for å leve.
Ulven: Det er en fantastisk idé.
Jeg kommer med det samme.
Men – hva har du rundt halsen din?
Hunden: Å, det ... det er bare halsbåndet mitt.
Ulven: Halsbåndet ditt?
Hunden: Ja. Det bruker menneskene for å binde
meg fast.
Ulven: Hva? Betyr det at du ikke kan komme og
gå som du vil?
Hunden: Nei, jeg må jo holde vakt og passe på
menneskene.
Ulven: Mener du det? Jeg tror ikke jeg vil dele
jobb med deg likevel.
Hunden: Hvor drar du?
Ulven: Tilbake til skogen. Ha det!

3 Vinden og sola

En dag kranglet vinden og sola om hvem som var sterkest.

– Jeg er sterkere enn deg, sa vinden til sola.

– Jeg kan blåse store trær over ende.

– Å nei, jeg er mye sterkere enn deg, sa sola.

– Jeg kan få is til å smelte.

De ble ikke enige, og til slutt fant de ut at de ville prøve hvem av dem som var sterkest.

De fikk øye på en mann som kom gående på veien. Han hadde frakk på seg.

– Nå skal vi se hvem av oss som kan få frakken av mannen, sa vinden. – Den som får frakken av mannen, er den sterkeste.

– Det er greit, sa sola. – Du kan begynne.

– Dette klarer jeg lett, sa vinden og begynte å blåse så hardt den kunne.

Den blåste og blåste, men den fikk ikke frakken av mannen. Mannen holdt bare fastere og fastere på frakken. Til slutt var vinden helt utslitt. Så skulle sola prøve. Den begynte å skinne fra blå himmel, og lufta ble deilig og varm. Snart ble mannen også varm, og han åpnet frakken. Sola kom høyere og høyere på himmelen, og det ble varmere og varmere. Det varte ikke lenge før mannen tok av seg frakken og bar den på armen.

4 Huset som Per bygde

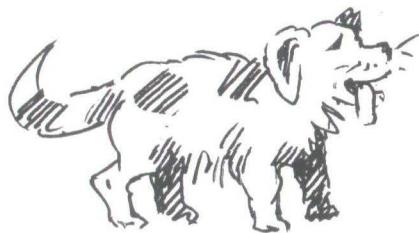
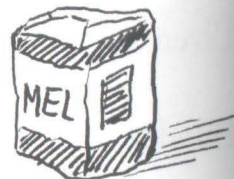
Her er huset som Per bygde.

Her er melet som var i huset som Per bygde.

Her er rotta som spiste melet som var i huset som Per bygde.

Her er katten som fanget rotta som spiste melet som var i huset som Per bygde.

Her er hunden som jaget katten som fanget rotta som spiste melet som var i huset som Per bygde.

5 Sammenlikning

	sted	sted
klima		
jobber		
bolig		
pris		
natur		
mennesker		
trygghet		

6 Sett inn komparativ som passer

Aldo synes menneskene i Mosjøen er _____ enn menneskene i Oslo. Men det er _____ for ham å få jobb i Oslo.

Dessuten liker han _____ å være i nærheten av butikker og restauranter enn i nærheten av sjøen. I Oslo er det _____ å få seg et sted å bo enn det er i Mosjøen, og leilighetene er mye _____.

I Mosjøen hadde han en leilighet som var _____ enn den han har i Oslo.

7 Fordeler og ulemper

Aldo bor i _____.

Steinar _____ i Mosjøen.

Steinar synes det er _____ å bo i Mosjøen enn i Oslo.

For Steinar er naturen _____.

Aldo synes det er _____ å finne bolig i Oslo enn i Mosjøen, og det er _____ å bo i Mosjøen enn i Oslo.

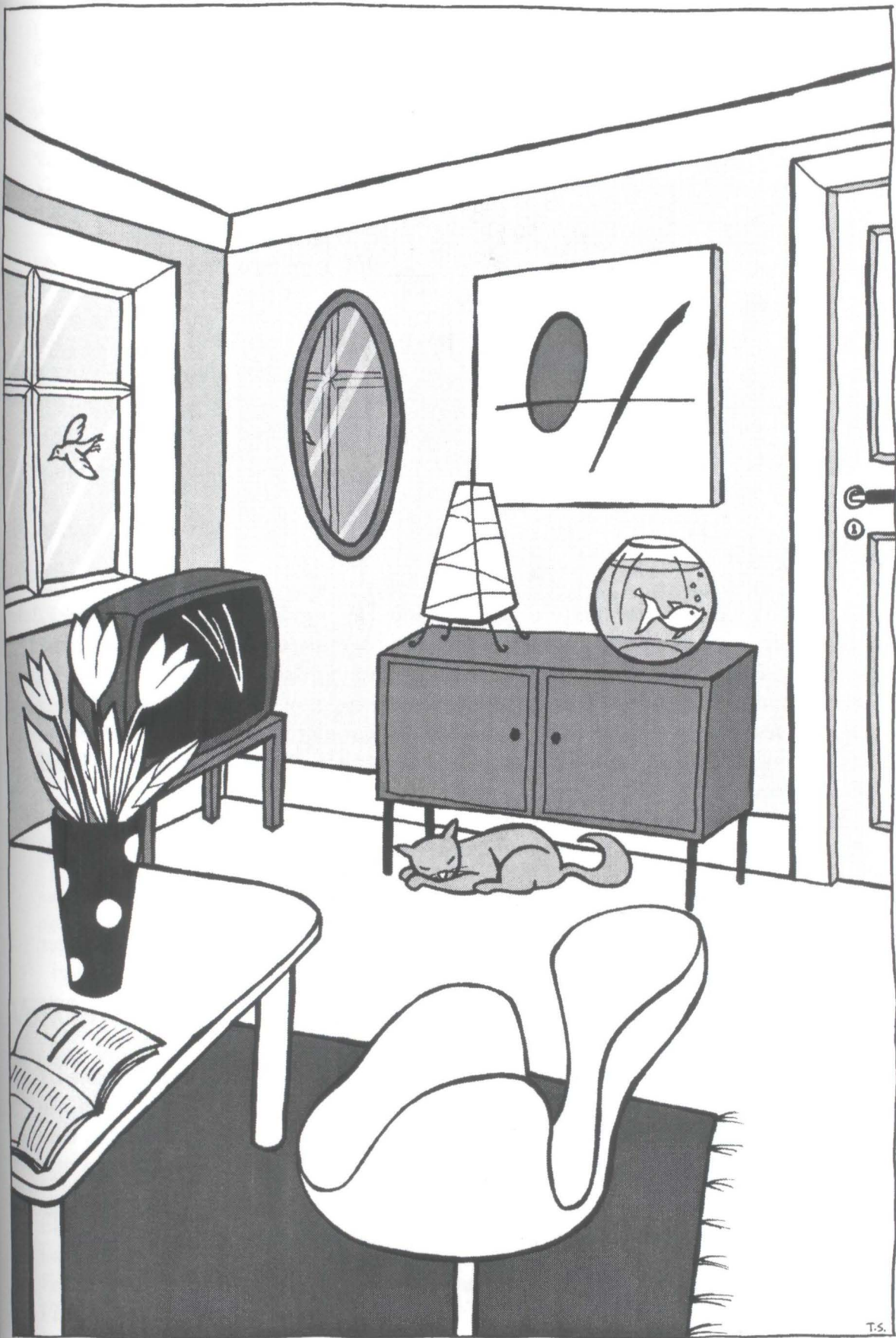
Men han synes likevel det _____ å bo i en stor by enn på et lite sted.

8 Lyttetekst til: Jeg har fått leilighet!

	Rett	Galt
Olgas leilighet har to rom.	☐	☐
Den ligger langt utenfor byen.	☐	☐
Hun har ei seng og to stoler.	☐	☐
Hun har kjøpt komfyr på loppemarked.	☐	☐
Neste helg vil hun kjøpe gardiner.	☐	☐
Hun har lånt penger av foreldrene sine.	☐	☐
Leiligheten ligger i første etasje.	☐	☐
Det er heis i huset.	☐	☐
Det er balkong i leiligheten.	☐	☐
Olga trenger garasje.	☐	☐
Hun kan ha skiene sine i kjelleren.	☐	☐
Olga må vaske trappa hver uke.	☐	☐
Det må være stille etter klokka ti om kvelden.	☐	☐

9 Hvor er tingene?

Bruk uttrykk som *til venstre for*, *til høyre for*, *ved siden av*, *i nærheten av*, *utenfor*, *over*, *under*, og fortell hvor tingene er. For eksempel: Hvor er speilet? Hvor er maleriet? Hvor er katten?

Kapittel 15 Fester og høytider

Tema

Snakke om høytider og fritid og hva man liker å gjøre

Snakke sammen ved bordet, kommentere maten og fortelle at man er forsynt

Lese matoppskrift

Grammatikk

Synes og tror

Innledende aktiviteter

Snakk sammen om spesielle fridager og høytidsdager i forskjellige land. Dette er et tema som gjerne kan snakkes om i mindre grupper, der deltakere fra ulike land og kulturer sitter sammen. Forslag til spørsmål står i oppgave 2 i arbeidsboka. Etterpå kan noen av deltakerne fortelle i plenum om spesielle dager, der de skriver navn på høytida og viktige datoer på tavla. De andre oppfordres til å stille spørsmål.

Hva betyr jula for deg?

I teksten forteller tre personer om hva jula betyr for dem, og det kan være en fordel å dele gjennomgåelsen av teksten i tre. Les og forklar ord i hver tekstbit og still spørsmål for å repetere noe av vokabularet. Etterpå kan deltakerne lese tekstbitene for hverandre i grupper og hjelpe hverandre med å finne svar på spørsmålene i oppgave 1 i arbeidsboka. De kan også få i oppgave å lese ekstra godt på hver sin tekstbit, slik at de i grupper på tre kan «være» personen i denne tekstbiten og stille spørsmål til hverandre. (*Hva gjør du før jul, Teresa? Feirer du jul, Omar?*)

En ekstra – men ganske vanskelig – øvelse kan til slutt være å omskrive tekstbitene til 3. person. Det vil være en god repetisjon på ulike former for pronomen.

Synes og tror

John synes det er bra med noen fridager, og han synes sønnen får for mange presanger. Omar tror at jula betyr mye for folk her i landet. Det er vanskelig på dette nivået å gi fullgode forklaringer på forskjellen i betydning, men det kan hjelpe å lage ulike setninger og stille kontrollspørsmål:

I dag er det varmt/kaldt. Huff, jeg synes det er altfor varmt/kaldt. Jeg svetter/fryser.

Synes du det er kaldt, Ana?

Jeg har kjøpt meg ny genser. Jeg synes den er fin.

Synes du den er fin?

Jeg synes genseren/kjolen din er fin. Jeg liker fargen.

I dag har jeg brødsiver med brunost i matpakka. Har du smakt brunost? Synes du det er godt?

Synes du det er søtt? (Kanskje man kan ta med en liten bit og dele ut ?)

Har du vært på Island?

Jeg har ikke vært på Island. Jeg tror det er kaldt der nå.

Tror du det er kaldt der?

I dag er det fotballkamp mellom og

Jeg tror ... vinner. Hva tror du?

Osv.

Se på forklaringen i tekstboka side 143.

Det kan være vanskelig å gi fullgode forklaringer på forskjellen mellom *synes* og *tror*. Det tredje verbet for «to think», *å tenke*, er lettere å skille ut. Selv om vi kan bruke verbet i setninger av typen: *jeg tenker vi gjør det slik*, er det først og fremst i forbindelse med en aktivitet (*ikke forstyrr meg, jeg tenker*) eller sammen med preposisjonen *på* at verbet brukes: *Han tenker på familien. Hun tenkte på det han sa.*

Mens verbet *tro* uttrykker usikkerhet, bygger *synes* på personlig erfaring: *Jeg synes hun er søt.*

Vi kan ikke bruke *synes* om det som skal skje i framtida: * *Jeg synes det blir fint vær i morgen.*

Vi kan heller ikke bruke *synes* om noe det finnes et objektivt svar på: * *Jeg synes hun er rik, fattig, syk, frisk.* * *Jeg synes filmen begynner klokka ni.*

Men vi kan si: *Jeg synes hun ser rik, fattig, syk, frisk ut.* Da er det min subjektive vurdering av henne ut fra utseende, væremåte osv.

Mange eller mye?

I denne teksten er det også mange eksempler på forskjellen mellom *mange* og *mye*: *mange julegaver, mye stress*. Disse ordene ble forklart i kapittel 11. (Se grammatikken der på side 104.) For å repetere kan man skrive på tavla eller lage transparent med eksemplene fra teksten. Deltakerne lukker boka og kommer med forslag til utfylling. Forklar også at ord som *penger* både kan brukes sammen med *mange* og *mye*. Her er eksemplene fra teksten:

Mange eller mye?

Før jul er det _____ stress og _____ mas.

Vi treffer _____ av naboene i kirka.

Sønnen vår får alltid _____ julegaver.

Jula betyr svært _____ for folk her i landet.

Likevel er det _____ som klager over jula.

Det er for _____ å gjøre før jul, sier de.

De bruker for _____ penger og kjøper for _____ presanger.

I setningene over er det også et eksempel med *mange av*: *mange av naboene*. Når det dreier seg om delmengder, det vil si deler av bestemte størrelser, må vi bruke *mange av* + bestemt form (*mange av presangene, noen av gjestene*).

Mange eller mye penger? Noen ord kan oppfattes både som tellelige og utelleglige: *mange penger – mye penger, mange poteter – mye poteter*. I de fleste andre tilfellene vil de utelleglige ordene stå i entall: *Jeg så mange elger. Det er mye elg i skogen. Her er det mange fine steiner. Det er mye stein her i landet.*

Velkommen til bords!

I denne teksten blir det brukt ord og uttrykk som *velkommen til bords, forsyn dere, kan du sende*, osv. Etter at teksten er gjennomgått, kan læreren spille en liknende middagssituasjon sammen med deltakerne for å repetere noen av frasene. Man kan sette sammen bord slik at det ser ut som et selskap, eller bare antyde dette muntlig. Ta gjerne med et fat eller en kurv med brød.

Eksempel:

Læreren er vert:

Velkommen til bords! Nå må dere forsyne dere? Vil du ha litt cola? Skal jeg sende brødet/salaten?

Vil dere ha litt mer? Er du forsynt? Osv.

Læreren sier at X og Y kan være vertskap.

Læreren er gjest:

Mm. Dette var godt? Har du laget det, X? Hva er det? Kan du sende brødet? Takk for maten.
Få deltakerne til å bruke så mange fraser som mulig.

Mange av frasene kan også brukes i oppgaven her i boka på side 153. Her skal man skrive inn gjestens replikker.

Dette var godt. Dette smakte deilig, står det i teksten. Læreren bør vurdere om disse frasene i teksten skal kommenteres, men noen har kanskje spørsmål til hvorfor vi bruker preteritum istedenfor presens her. På norsk bruker vi ofte preteritum når vi reagerer på et inntrykk vi *nettopp* har mottatt; enten ved at vi har hørt noe (Det var hyggelig!), sett noe (Her var det fint!), eller smakt noe (Dette var deilig!). På eksempelvis engelsk og tysk vil man bruke presens: *That's nice. Es schmeckt sehr gut.*

Skikk og bruk

I teksten har Fatima og Omar med seg blomster til selskapet. I arbeidsboka er det en gruppeoppgave der man snakker sammen om hva som er vanlig skikk her og i andre land. Læreren kan utdype dette gjennom flere spørsmål:

*Hva sier man når man kommer? Hva sier vertskapet? Har frasene forskjellig innhold i ulike land?
Hva sier man når man er ferdig med å spise? Takker man for maten i andre land?
Er det høflig å spise opp alt på tallerkenen, eller skal man la noe ligge igjen?*

Andre spørsmål (i plenum eller mindre grupper):

*Hva slags mat liker dere å servere når dere har selskap?
Er det noe som er svært vanlig å servere?*

*Lager dere mat fra hjemlandet eller «norsk» mat her i Norge?
Er det vanskelig å finne alle matvarene i butikkene?*

Hva drikker dere til maten?

*Når begynner et middagsselskap, og når slutter det?
Går dere til bords med en gang, eller gjør dere noe annet først?*

Måtesadverb

«Det lukter godt,» sier gjestene i teksten. I arbeidsboka på side 182 står det en kort forklaring foran oppgaven med adjektiv og adverb. Mange av måtesadverbene er egentlig adjektiv i intetkjønnsform som blir brukt som adverb.

Skriv flere eksempler på tavla:

Han er pen. Han skriver _____ .

Maten er vond. Den lukter _____ .

Kjolen er stygg. Han oppfører seg _____ .

Vasen er vakker. Hun synger _____ .

Været er nydelig. Kyllingen smaker _____ .

Været er dårlig. Han danser _____ .

Hvor står/ligger tingene?

På side 138 i tekstboka finner man navn på servise, bestikk og andre ting man setter på bordet. Siden det er veldig vanlig å bruke verbene *ligge/stå* i forbindelse med ord på bordet,

er disse også skrevet opp. Her vil mange sikkert reagere på at såpass flate ting som tallerken, skål og asjett *står* på bordet. Forklar at man også kan bruke *å være* sammen med alle ordene.

La deltakerne snakke sammen om bildet. Det kan også overføres til en transparent slik at man i plenum kan bestemme om tingene ligger eller står (uten å se i boka), og hvor tingene er i forhold til hverandre (til høyre, venstre, ved siden av, mellom).

En ekstra lytteøvelse som repeterer mange av disse preposisjonene, er nærmere omtalt under det som står om tilleggsoppgaver.

Teresas eplekake

Gå gjennom oppskriften og forklar hva måleenhetene betyr. Fortell at det heter «oppskrift», ikke «resept», som mange sikkert vil si.

Noen viktige dager i året

Godt å vite-rammen tar for seg de viktigste fri- og høytidsdager her i landet. Teksten på side 155 i *Lærerens bok* forteller mer om noen av disse dagene og er beregnet for deltakere som ønsker ekstra og noe vanskeligere lesestoff.

Tilleggsoppgaver

Svar på spørsmål eller lukediktat

Oppgave 25 i arbeidsboka er en lytteøvelse der deltakerne skal svare på spørsmål. I *Lærerens bok* står samme øvelse som lukediktat. Denne kan erstatte øvelsen fra arbeidsboka eller brukes som et tillegg senere.

Hva sier B?

Etter at teksten «Velkommen til bords» er gjennomgått, kan øvelsen på side 153 deles ut. Deltakerne skriver Bs replikker eller sitter sammen og snakker sammen om hva B kan si her.

Hvor ligger/står tingene?

Deltakerne får kopi av tegningen på side 154 med «Rett/Galt» under. De hører på lærerens «påstander» og krysser av for rett eller galt. Læreren leser opp:

- A: På hylla ser du ei bok, en kopp, en blomst, et eple, en kniv, ei flaske og et glass.
- B: Helt til venstre ligger det ei bok.
- C: Ved siden av boka står det en kopp.
- D: Til venstre for boka står det en blomst.
- E: Ved siden av blomsten ligger det et eple.
- F: Eplet ligger til venstre for blomsten.
- G: Til høyre for eplet ligger det ei pølse.
- H: Det står et glass til høyre for flasken.
- I: Til venstre for flasken ligger det en kniv.
- J: Flasken står mellom glasset og kniven.
- K: Mellom koppen og blomsten ligger boka.

Cd 6

Teksten fra *Godt å vite* på side 121 og 122 er lest inn av en person fra Østlandet.

Tilleggsoppgaver til kapittel 15

1 Lukediktat til øvelse 25 i arbeidsboka

I jula skal jeg virkelig _____ Vinteren er så lang,

_____ på denne årstida.

_____ skal være hjemme.

Vi får besøk av _____, _____

Døtrene _____, _____

bor i Oslo. Han _____, og jeg håper

_____. Det er mange som vil hjem

til jul. På julaften _____.

Etterpå _____

og ønsker hverandre _____.

2 Skriv hva B sier

A: Vær så god. Maten er ferdig.

B: _____

A: Mener du det? Det var hyggelig.

B: _____ ?

A: Det er kylling med tomater og oliven.

B: _____ ?

A: Ja, det har jeg.

B: _____ ?

A: Ja, det kan jeg. Her er brødet.

B: _____ ?

A: Nei, jeg har kjøpt det. Vil du ha litt mer mat?

B: _____ .

A: Er du helt sikker?

B: _____ .

A: Ok. Da lager jeg litt kaffe. Drikker du kaffe, forresten?

B: _____ .

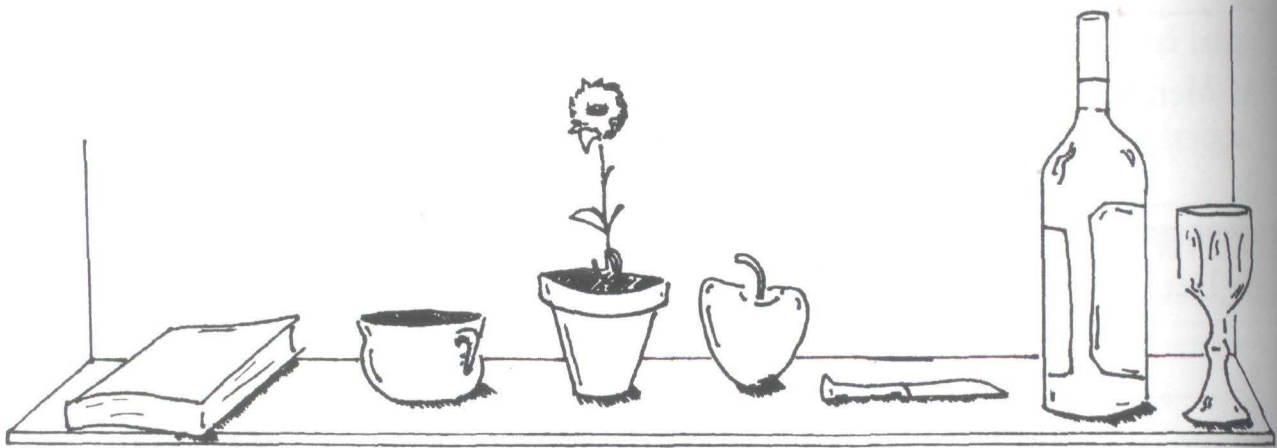
A: Det er fint. Jeg liker også en kopp kaffe etter maten.

B: _____ .

A: Velbekomme.

3 Rett eller galt?

Se på tegningen og hør på det læreren leser. Hva er rett og hva er galt?

	Rett	Galt
A	☐	☐
B	☐	☐
C	☐	☐
D	☐	☐
E	☐	☐
F	☐	☐
G	☐	☐
H	☐	☐
I	☐	☐
J	☐	☐
K	☐	☐

4 Litt mer om jul, nyttår og påske

Jula er en viktig høytid her i landet. Man begynner å tenke på jula allerede fire uker før jul. Disse fire ukene kaller vi adventstida. Ordet advent betyr ankomst, og det er Jesusbarnet man venter på. I mange hjem tar man fram en lysestake med fire lys i adventstida. Hver søndag tenner man et nytt lys.

På julaften den 24. desember er det stille i gatene. Butikkene stenger, og folk går hjem for å spise julemiddag. Mange har et juletre i stua. Det pynter de med lys, kuler og annen pynt. Dersom det er barn i huset, kommer kanskje nissen på besøk. Han har med seg presanger i en stor sekk. Barna tror at nissen kommer fra Nordpolen.

Nyttårskvelden, den 31. desember, feirer man ofte sammen med gode venner, hjemme eller på restaurant. Når klokka slår tolv, sender man opp raketter og ønsker hverandre et godt nytt år.

I påsken reiser ganske mange bort, enten på fjellet eller til kysten. Noen har ei hytte de kan reise til. Derfor kan det være stille i byene i påsken. Det er populært å spise egg i påsken, særlig på påskeaften. Ofte maler barna eggene i forskjellige farger. Eggene symboliserer at våren snart vil komme.

Hva har du lest?

- 1 Når har vi advent? _____
- 2 Hva gjør mange hver søndag i adventstida? _____
- 3 Hva gjør man med et juletre? _____
- 4 Hvor mener barna at nissen kommer fra? _____
- 5 Hva gjør nissen på julaften? _____
- 6 Hva skjer på nyttårskvelden? _____
- 7 Når på kvelden sier man «godt nyttår»? _____
- 8 Hva gjør mange i påsken? _____
- 9 Når spiser man egg? _____
- 10 Hva symboliserer eggene? _____
- 11 Hva gjør barna med dem? _____

Kapittel 16 Helse

Tema

Kropp og helse

Bestille time hos legen

Grammatikk

Preposisjoner i tidsuttrykk

Ut på tur

Innledende aktiviteter

Innled med en samtale om hva dere gjør eller ikke gjør, liker eller ikke liker å gjøre for å holde dere i form. Oppgave 2 i arbeidsboka kan brukes som utgangspunkt.

Benytt også anledningen til å la kursdeltakerne komme fram med sine kunnskaper om lokalmiljøet. Få fram tips om hva som finnes av trimmuligheter i nærheten. *Er det svømmebass, babysvømming, bordtennis, bowling, karate? Hva med helsestudio, dansekurs...? osv. Hvordan er prisene? Finnes det kortordninger, rabatter...?* Kanskje det er noen foreninger i nærheten som vil presentere seg i klassen. De som er aktive innenfor en idrettsgren forteller i klassen om sin idrett.

Tekstboka

Teksten på side 144 leses. Når man snakker om innholdet i teksten, blir det også anledning til å praktisere pronomensskifte: *Hun føler seg frisk. Hun liker å holde seg i form, osv.*

Man kan bruke tekstene slik at to og to velger en av figurene og snakker sammen om hva de gjør. Noen av dialogene kan framføres i klassen. Tekstene kan videre danne mønster for at hver kursdeltaker lager en tilsvarende presentasjon av seg selv.

Læreren kan klippe annonser fra (lokal)avisen som viser aktuelle tilbud om trim og aktiviteter. Deltakerne diskuterer hva de har lyst til, og hva de ikke har lyst til å drive med.

Hvordan går det?

Læreren kan demonstrere forskjellige «vondter» selv og spørre deltakerne hvordan det er med formen, hvordan det går med helsa, om de føler seg bra. Dersom man er heldig(!), har noen problemer, og læreren kan spørre *Hva er i veien? Hva feiler det deg?* osv.

Teksten gjennomgås og leses. Den passer bra til å spilles uten manus. Etterpå kan man lage tilsvarende dialoger med andre plager. La to og to arbeide sammen. Hvis klassen trenger litt hjelp, kan læreren skissere dialogens innhold på forhånd.

Studer figuren på side 146 i tekstboka og gjennomgå uttalen og betydningen av ordene. Deretter kan diskusjonsoppgaven gjøres i små grupper. Her er det plass for subjektive meninger og forhåpentlig noen morsomheter. Læreren kan være tilhører i

forskjellige grupper og etterpå ta opp ting av felles interesse. Deltakerne presenterer noen av sine meninger i klassen.

Terje bestiller time hos legen

Man kan lytte til dialogen først og snakker om den. Eventuelt kan den brukes som lytteprøve. Spørsmål som kan brukes står i oppgave 5 på side 161 i denne boka.

Teksten gjennomgås. Legg vekt på uttrykk som *bestille time*, *få time*, *Hva gjelder det?* Les høyt to og to. La deretter deltakerne arbeide to og to med å lage tilsvarende dialoger. En er pasient og bestemmer selv hvor hun/han skal ha vondt. En annen er legesekretær og bestemmer selv hvor hjelpsom hun/han skal være. Gå rundt og hør på og få fram viktige uttrykk på tavla.

I arbeidsboka (oppgave 14) er det noen forslag til ulike dialoger. Blant lytteøvelsene er det også en lytteøvelse (oppgave 32) der kursdeltakerne skal skrive ned det de oppfatter av telefonsamtaler.

Tilleggsoppgaver

På side 158 er det et bilde av et ansikt. Dette kan kopieres med ett eksemplar til hver deltakergruppe. Dersom deltakerne kan en del utover det de har lært i boka, kan de først prøve å sette inn ord uten hjelp. Deretter kan læreren gi gruppen en kopi av ordene under bildet. Da klarer de nok mange av ordene.

En tegning av bankrøveri (side 159) gir verbtrening. Deltakerne skal sitte sammen i små grupper og fortelle *hva som skjer*, *hva som har skjedd* og *hva som kommer til å skje* i framtida.

En tegneserie (Ferdinand) som kan brukes til gruppeoppgave finnes på side 162. Deltakerne kan fortelle hva som foregår og hva som sies. Den kan også dramatiseres ved at det lages replikker til situasjonene. Læreren kan alternativt ta kopier og klippe opp bildene slik at kursdeltakerne skal sette dem sammen igjen i riktig rekkefølge. La bilde 1 og 2 stå på plass, slik at de kan komme riktig i gang.

På side 160 er det en oppgave med tegninger av ulike aktiviteter. Den kopieres og kan gjøres vanskeligere ved å lakke over verb eller fjerne teksten. Oppgave 6 og 7 gir mulighet for å gi noe til dem som trenger ekstrastoff.

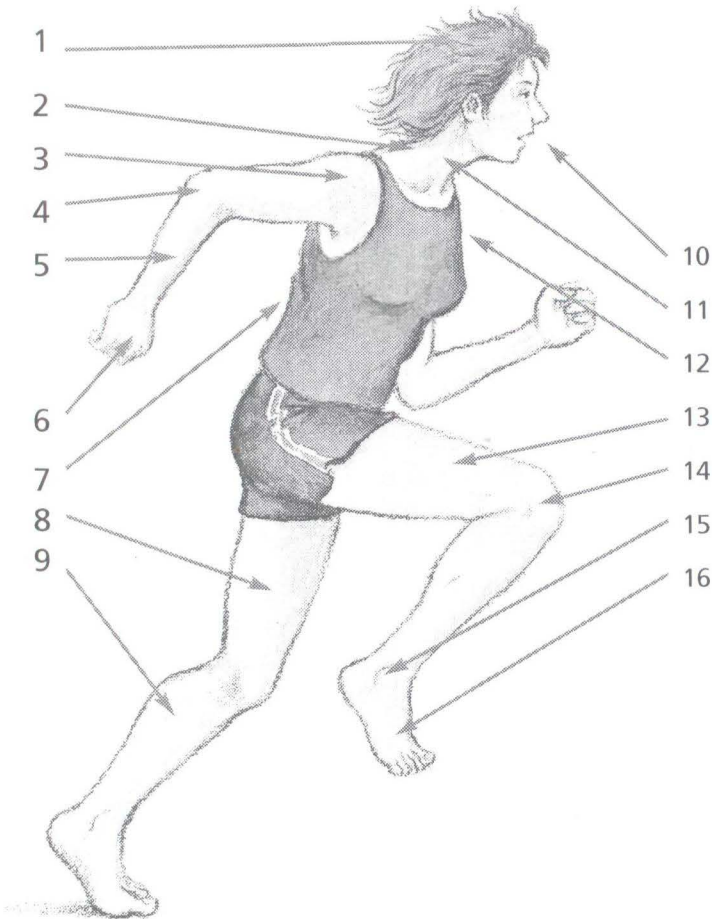
Tilleggsoppgaver til kapittel 16

1

hodet øyet øret nesen munnen haken håret pannen
øybrynet kinnet leppen skjegget halsen

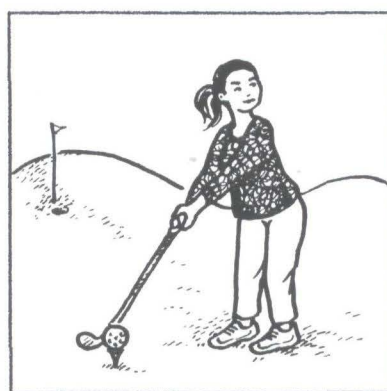
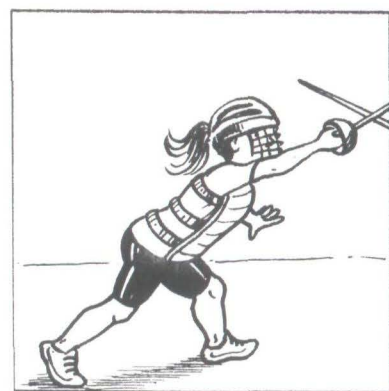
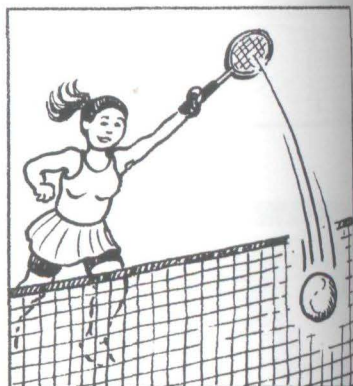
2

Hva har skjedd her? Hva kommer til å skje?

Hun ror – Hun rir – Hun spiller tennis – Hun leker med ball – Hun spiller fotball – Hun spiller golf – Hun spiller bandy – Hun fekter – Hun driver med judo

5 Lytteøvelse. Terje bestiller time hos legen

	Rett	Galt
Terjes fastlege heter Hansen.	☐	☐
Terje har fødselsdag i mars.	☐	☐
Terje sover ikke om natta.	☐	☐
Han får time hos legen onsdag kl. halv tolv.	☐	☐

6 Spørsmål til avistekstene

Opp av godstolen

- Hvor mye bør man trene hver dag for å få bedre helse?
- Hva vinner man ved å spise sunnere?
- Hvor mye frukt og grønnsaker bør man spise daglig?

Single damer har best helse

Det er en viktig forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder helse.
Forklar hva det er.

7 Spørsmål til Godt å vite

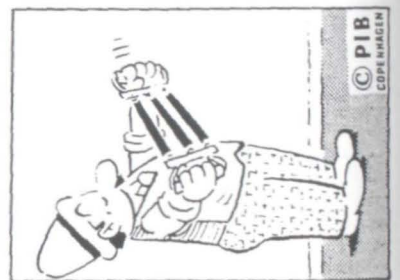
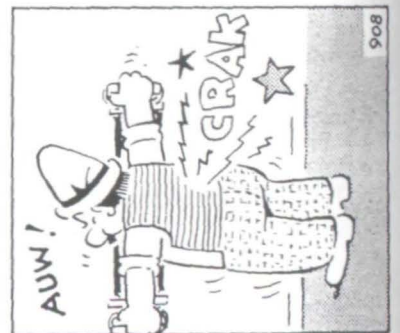
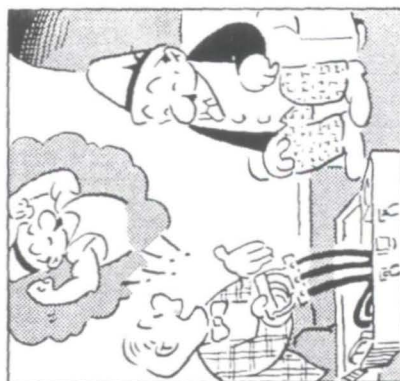
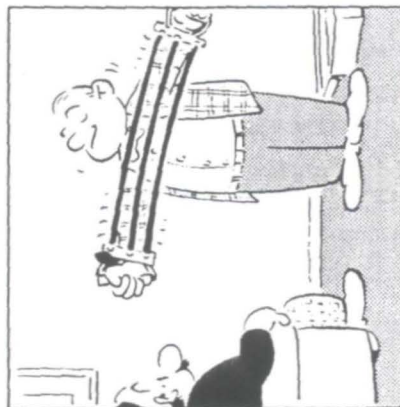
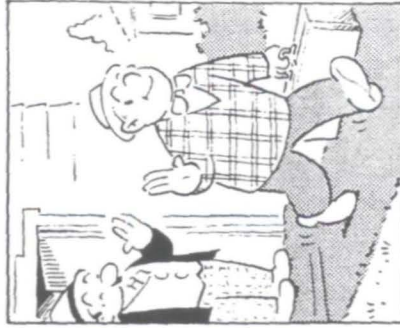
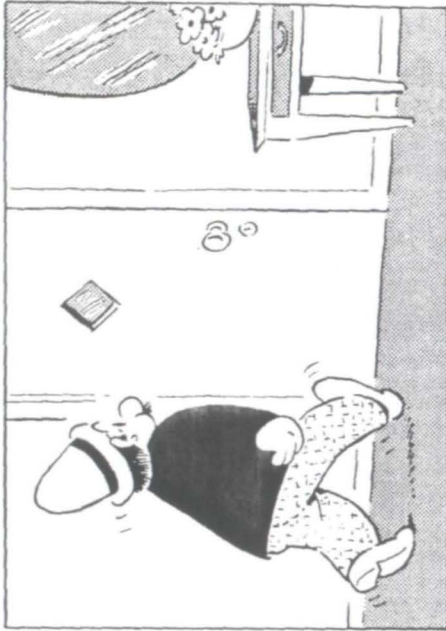
- Hva skjer når helsesøster kommer på besøk etter en fødsel?

- Hva skjer når foreldrene tar barnet til helsestasjonen?

- Hvor mye må foreldrene betale for vaksinene?

- Hvordan får man fastlege?

- Når skal man kontakte legevakta?

Kapittel 17 I arbeidslivet

Tema

Om tidligere erfaringer og yrkesønsker i Norge
Om regler i arbeidslivet og når man er syk
Gi og ta imot beskjeder på jobb
Om å søke jobb og skrive søknad

Grammatikk

Modalverb i preteritum
Leddsetninger med *da* og *når*

Innledende aktiviteter

Samtalen om temaet i dette kapittelet bestemmes ut fra deltakernes bakgrunn. Legg opp til en samtale der de forteller om tidligere erfaringer fra skolegang, yrkesliv, barnepass, studier: *Hva gjorde du da du bodde i ...? Hvor gikk du på skolen? Har du hatt jobb noen gang? Har du jobbet her i landet?*

Et ord som *vikariat* kan flettes inn i samtalen slik at det er kjent når man møter det i teksten.

Jobben min

Preteritumsformene av modalverbene gjennomgås. Læreren kan fortelle: *Da jeg var liten, ville jeg bli Spør deltakerne: Hva ville du bli da du var liten? og la dem fortelle. Da jeg kom hit, måtte jeg bo på hybel. Jeg har vært i Tyrkia, men jeg kunne ikke språket, e.l.*

Typiske uttrykk for ønsker og høflighet innføres: *Jeg ville gjerne bli Jeg skulle ønske jeg kunne Kunne jeg få snakke med ... ? Hvis jeg kunne, ville jeg*

Teksten om Tatjana og Kamal passer til et lite pararbeid. Halvparten av deltakerne får rollen som Tatjana, halvparten som Kamal. De leser gjennom rollen hjemme på forhånd eller i klassen. Så kan de begynne å intervju hverandre to og to. Læreren går rundt og hører på og hjelper til. Noen av intervjuene kan spilles i klassen.

Hjelp til med formuleringer som: *Da jeg kom til Norge, kunne jeg ikke .../ville jeg gjerne* Deltakerne kan også fortelle om seg selv på samme måte.

Borte fra jobben

Hvis du eller noen i klassen har vært syk eller fraværende av andre grunner, kan dere ta utgangspunkt i det. Hvordan ga dere beskjed? Hva ellers måtte dere ordne (vikar, sende papirer med en medelev...?)

Man kan jo også ta sjansen på å la deltakerne få en virkelig beskjed på døra eller tavla når de kommer, for eksempel:

Beskjed til (gruppe/klasse)

Læreren ringte. Kommer 10 min. for sent. Samarb. om hjemmeoppg. imens.
(Eller: Begynn på øvelsene i arb. bok så lenge.)
Eller lignende.

Når læreren kommer, kan man diskutere hva som eventuelt var vanskelig å forstå ved beskjeden.

Les teksten i tekstboka. La deltakerne skrive forslag til beskjed som kvinnen i resepsjonen gir til Larsen. Deltakerne kan også sitte sammen og lage samtaler som går forut for de andre beskjedene på side 154. I arbeidsboka (side 205–206) skal de arbeide mer med beskjeder.

Diskriminering i arbeidslivet

Teksten tar opp et tema som mange vil ha sterke meninger om. Den inneholder et noe vanskeligere vokabular enn de andre tekstene i boka, men samtidig et vokabular som vil være nødvendig for å kunne snakke om disse spørsmålene. Bruk derfor litt tid på gjennomgåelsen og skriv opp vanskelige ord på tavla. Nøkkelord vil her være: *være politisk engasjert, en representant, minoritet, minoritetsbakgrunn, et lavt nivå, inkludere, intoleranse*. Deltakerne kan gjerne sitte i grupper og hjelpe hverandre med å forklare noen av disse uttrykkene.

I arbeidsboka er det spørsmål til teksten. Et alternativ eller et tillegg til denne oppgaven kan være å lage intervjusituasjoner der en deltaker er Afshan Rafiq mens en annen er intervjuer. I samtalen om teksten kan man også spørre om klassen kjenner til andre politikere med minoritetsbakgrunn. Her finner man mye stoff på nettet og i aviser. I 2003 hadde for eksempel hele 20 % av bystyrerepresentantene for Oslo en ikke-vestlig bakgrunn.

Jobb og CV

På side 156 står det et eksempel på hvordan en cv kan se ut. Dersom klassen spør, kan læreren fortelle at cv står for *curriculum vitae* på latin og betyr *livsløp*. Kanskje kan læreren hjelpe til å lage en cv ved å ta punkt for punkt slik de står i eksempelet i tekstboka. Forklar hva «sivilstand» betyr. I eksempelet legges det vekt på at man skal skrive opp den siste skolen eller kurset man har gått på, først. Noen har en lang utdanning bak seg, mens andre kanskje bare har noen år på grunnskole og norskkurs her i landet. Uansett skriver de opp navnene på skolene eller kursene de har gått på, hvor de gikk på kurs og når. Også arbeidserfaring vil være svært ulik, men understrek at det å være hjemmевærende også er et yrke. Under «Annet» skal søkeren skrive opp andre ting som kan være av interesse for arbeidsgiveren. Her kan man også gi opplysninger om hvordan søkeren ser på seg selv. Det er imidlertid like vanlig å nevne dette i søknaden som ligger ved cv-en. Læreren skriver opp ulike uttrykk på tavla som blir mye brukt når man beskriver seg selv i søknader, og forklarer disse. Her er noen eksempler:

positiv
hjelpsom

i godt humør
kreativ

arbeidssom
samarbeidsvillig

pålitelig

ryddig

Tilleggsoppgaver

Paroppgave

To og to arbeider sammen og får en del av oppgaven hver. A forteller og B intervjuer.

Hvilket yrke passer for deg?

Her skal deltakerne krysse av for hva de liker. Etterpå sitter de sammen i grupper og ser på hverandres avkrysning. Ut fra preferansene skal de diskutere hva de mener andre i gruppen passer til. I oppgaven står det noen forslag til ulike yrker, men man kan gjerne komme med andre forslag.

Oppgave 2 er en øvelse i tekstforståelse til «diskriminering i arbeidslivet». Her skal deltakerne fortsette setningene slik at det gir god mening.

Dersom det er av interesse i klassen, kan læreren kopiere og dele ut forslaget til jobbsøknad. Søknaden er et svar på en av annonsene som står på side 210 i arbeidsboka.

Cd 6

Teksten *Jobben min* fra tekstboka er lest inn av en kvinne fra Nordland og en mann fra Nordvestlandet. På side 169 i *Lærerens bok* er det spørsmål til teksten.

Tilleggsoppgaver til kapittel 17

1 Paroppgave. A forteller og B intervjuer

A

Du er Salvador Portez.
Du kom til Norge da du var 27 år.
Du snakket bare spansk.
Du var ingeniør i Chile.
Nå bor du litt utenfor
Drammen.
Der er du bussjåfør.
Du liker å kjøre buss.
Du liker kollegaene.
Du liker ikke trafikken.
Du liker ikke fulle ungdommer
på nattbussen.
Du vil gjerne jobbe med olje i
Nordsjøen.
Du har to barn som snakker
både norsk og engelsk.
Dere snakker spansk hjemme.
Kona di er fra Argentina. Hun er
sykepleier og jobber på et
sykehus i Drammen.

B

Du skal intervjuer A. Ta notater.
Finn ut:
Navn
Nasjonalitet
Tidligere arbeidserfaring
Arbeid i dag
Liker han/liket han ikke jobben?
Bor i dag?
Om familien hans
Om framtidsplaner

2 Diskriminering i arbeidslivet

Fortsett setningene slik at det blir god mening i teksten.

- 1 Etter at jeg var ferdig med videregående skole, _____.
- 2 Jeg sluttet med studiene fordi _____.
- 3 Da jeg ble stortingsrepresentant, var jeg _____.
- 4 Jeg er engasjert i forskjellige ting, slik som _____.
- 6 Mange arbeidsgivere tror at _____.
- 7 I dag er det viktig å _____.

3 Hvilket yrke passer for deg?

Dette liker jeg.

Sett kryss

å lage mat	☐	☐
å kjøre bil	☐	☐
å snakke med folk	☐	☐
å være sammen med barn	☐	☐
å være ute i naturen	☐	☐
å lese mye	☐	☐
å reparere ting som ikke fungerer	☐	☐
å lage noe med hendene	☐	☐
å hjelpe andre	☐	☐
å arbeide med data	☐	☐
å arbeide med tall	☐	☐
å være kreativ og bruke fantasien	☐	☐
å snakke med folk som har problemer	☐	☐
å ha et regelmessig liv	☐	☐
å arbeide på forskjellige tider	☐	☐
å skrive	☐	☐
å ha det rolig omkring meg slik at jeg kan konsentrere meg	☐	☐
å ha mye folk omkring meg	☐	☐
å drive sport	☐	☐

I grupper

Hva har de andre krysset av? Hvilket yrke mener dere passer for hver av dem? Hjelp hverandre og bruk ordbok. Her er noen forslag på forskjellige yrker:

kokk	servitør	lege	førskolelærer	sjåfør	kunstner	ingeniør
lærer	bonde	idrettsmann/kvinne	bilmekaniker	psykolog		
bankmann	politi	sykepleier	forsker	forfatter		

4 Jobbsøknad

- En søknad skal være kort og konsis, helst ikke lengre enn en A4-side.
- Søknaden skal ha flere deler:
 - 1) Søknaden
 - 2) CV
 - 3) Vedlegg (kopier av vitnemål og attester)
- Skriv en ny søknad for hver stilling du søker på.
- Referanser: Søknaden inneholder ofte to referanser. En referanse kan være en tidligere arbeidsgiver eller en lærer – noen som kan gi nærmere informasjon om deg. NB! Du må alltid spørre før du bruker noen som referanse.

Eksempel: Tatjana har en sønn. Han heter Vladimir Glasjev og er student. Han vil gjerne jobbe deltid hos Kjøp og Spar. (Se annonsen på side 210 i arbeidsboka). Han skriver en søknad:

Vladimir Glasjev
Veslekroken 21B
1757 Halden
Telefon 555 66 444
E-post: vladglasjev@hotmail.com

Halden 18.05.04

Kjøp og Spar
v/ Torunn Strøm
Øvregata 36
1757 Halden

Jeg viser til annonsen i Halden Arbeiderblad 11.05.04 og hyggelig telefonsamtale med daglig leder Torunn Strøm 14.05.04. Jeg vil med dette søke stillingen som butikkmedarbeider på deltid.

Jeg er 25 år og ugift. Jeg studerer økonomi og administrasjon ved Høgskolen i Østfold og regner med å være ferdig om 1 1/2 år. Jeg kommer opprinnelig fra Russland, men har bodd i Norge siden jeg var 13 år. Jeg har eksamen artium fra videregående skole i Halden.

Jeg har hatt sommerjobb som butikkmedarbeider hos Grensemat. Jeg har også vært lagerarbeider hos Ulf & Sønn.

Som person er jeg utadvendt og har lett for å komme i kontakt med folk. Jeg er ryddig og samarbeidsvillig, og jeg liker at det er mye å gjøre. Jeg likte meg godt i jobben hos Grensemat, der jeg både sto i fiskedisken og satt i kassa.

Siden jeg har undervisning om formiddagen, ønsker jeg en deltidsjobb der jeg kan begynne etter klokka 14.00. Om lørdagen er jeg fleksibel. Jeg er tilgjengelig for intervju når som helst. Hvis det er noe dere lurer på, kan dere gjerne ringe eller sende en mail. Jeg ser fram til å høre fra dere og håper på positivt svar.

Vennlig hilsen
Vladimir Glasjev

(underskrift)

Referanser: 1. Daglig leder Birger Olsen, Grensemat
2. Formann Rune Haugen, Ulf & Sønn
Vedlegg: CV, samt 2 attester og vitnemål

5 Jobben min

Hør på teksten og svar på spørsmålene.

1 Når kom Tatjana til Norge?

2 Hva arbeidet hun med i Russland?

3 Hva gjør hun her i Norge?

4 Hva vil hun helst arbeide med?

5 Hva gjør sønnen hennes?

6 Hva gjorde Kamal på Sri Lanka?

7 Hvordan lærte han seg norsk?

8 Hvor arbeider han nå?

9 Hva savner han?

10 Hva liker han?

11 Hva gjør kona hans?

Prøver etter kapitlene 5, 10 og 15

Del 3 Prøver

Prøve 1 (etter kapittel 5)

1 Lytteprøve. Rett eller galt?

Hør på teksten og sett kryss for rett eller galt.

Rett

Galt

Serdar kommer fra Tyrkia.

X

Han bor i Bodø.

Han jobber på kafé.

Han liker jobben.

Han er 32 år.

Han er gift.

Kona kommer også fra Tyrkia.

Hun er 28 år.

De har to gutter og ei jente.

Guttene er 12 og 7 år.

Om morgenen dusjer Adina.

Serdar lager frokost.

Han står opp 7.15.

Guttene lager matpakke.

De står opp 8.30.

De spiser brødsiver med salami til frokost.

Serdar rydder bordet etter frokost.

Han går på norskkurs to dager i uka.

Han går på kurs fra 18.15 til 20.00.

Han leser norske aviser.

2 Hva, hvor, hvem, hvorfor eller hvordan?

_____ heter hun? Rebekka.
_____ kommer hun fra? Mexico.
_____ bor hun? I England.
_____ går det? Bare bra.
_____ er det? Det er læreren.
_____ spør du så mye? Fordi jeg er nysgjerrig.
_____ drar du hjem? Fordi jeg er trøtt.
_____ dekker bordet? Det gjør Ina.
_____ skriver du Rebekka? R-E-B-E-K-K-A.
_____ gammel er han? 24 år.

3 Sett inn riktig pronomen

- Hei, Eva. Hvordan har _____ det? - Jeg har det ganske bra.
Hvordan har Eva det? _____ har det ganske bra.

- Hei, Tomas. Hvor skal du? - _____ skal på jobb.
Hvor skal Tomas? _____ skal på jobb.

- Anita og Anna! Hvor skal _____? - _____ skal på norskkurs.
Hvor skal Anita og Anna? _____ skal på norskkurs.

Hvor er koppen? _____ er i skapet.

Hvor er glasset? _____ står på bordet.

Hvor er tallerkenene? _____ er i oppvaskmaskinen.

4 Hva er det?

Det er _____

Det er _____

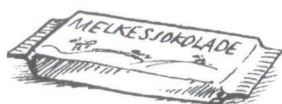
Det er _____

Det er _____

Det er _____

Det er _____

Det er _____

5 Hvordan skriver du ...?

6 seks

8 _____

11 _____

19 _____

34 _____

47 _____

6 Hva er klokka?

06.15

08.05

03.20

09.40

kvart over seks _____

7 Sett inn rett verb

Om morgenen dusjer han og _____ tennene. Han
_____ avisen og _____ matpakke.

Den _____ han i sekken. Så _____
han på jobb.

Om kvelden _____ han i sofaen i stua. Han
_____ på tv og _____ kaffe. Datteren

Mia _____ lekser. Hun _____ litt
hjelp, og han _____ henne. Klokka ti _____

Mia trøtt. Hun sier «God natt» og _____ seg.

8 Verb

spise eller *spiser*?

Når skal vi _____ middag i dag?

Vi _____ klokka seks.

Hun _____ et eple til frokost.

Han vil ikke _____.

være eller *er*?

Det _____ mandag i dag.

_____ du hjemme i kveld?

Hun må _____ på jobb klokka halv åtte.

Jeg vil ikke _____ her!

dra eller *drar*?

Når _____ du på jobb?

Hun skal _____ i butikken snart.

Nå vil jeg _____ hjem!

Hvor _____ dere?

9 Setninger

Lag setninger. Begynn med **Mario, Grete, Finn** og **Hvor**

møte klokka elleve Sara **Mario** skal

Grete et brev en venn til skriver i Kristiansand

legger skolesekken Hanne **Finn** i ei matpakke til

mange Hanne vil skiver **Hvor** ha

?

10 Ord. Sett inn mange ord.

I kiosken kan vi kjøpe _____

På kjøkkenet har vi _____

I stua har vi _____

11 En vanlig dag

Hva gjør du? Når gjør du det?

Jeg står opp klokka _____

Fasit til prøve 1

1 Lytteprøve

Jeg heter Serdar og kommer fra Tyrkia. Nå bor jeg i Norge. Jeg bor i Bodø, i Sjøgata 14. Her i Norge jobber jeg og går på norskkurs. Jeg jobber på en butikk her i Bodø. Jeg liker jobben, men noen ganger er det mye å gjøre.

Jeg er 42 år gammel. Jeg er gift med Adina. Hun kommer fra Romania. Adina er 38 år gammel. Vi har to barn, to gutter. De er 7 og 12 år gamle. Guttene går på skolen, og om morgenen er det ganske travelt hjemme hos oss. Først står Adina opp. Hun dusjer og lager frokost. Så står jeg opp. Jeg står opp klokka kvart over sju. Først leser jeg avisen og spiser frokost. Så lager jeg matpakke til guttene. De er veldig trøtte og står ikke opp før klokka halv åtte. De drikker litt melk, spiser ei skive med leverpostei og løper til skolen. Etter frokost rydder jeg bordet, og så går jeg på jobb.

Hver mandag og onsdag går jeg på norskkurs. Jeg går på kurs mellom kvart over seks og åtte. Vi lærer mye, men norsk er vanskelig. Jeg leser mye hjemme og prøver å lese norske aviser. Jeg kjøper to aviser hver dag, og jeg forstår litt.

2

Hva – Hvor – Hvor – Hvordan – Hvem – Hvorfor – Hvorfor – Hvem – Hvordan – Hvor

3

du – Hun – Jeg – Han – dere – Vi – De – Den – Det – De

4

et eple – en banan – en sjokolade – en avis – et glass – et brev – et frimerke

5

(seks) – åtte – elleve – nitten – trettifire – førtisju

6

(kvart over seks) – fem over åtte – ti på halv fire – ti over halv ti

7

pusser – leser – lager – legger – drar/går/kjører
sitter – ser – drikker – gjør – trenger – hjelper – er – legger

8

spise – spiser – spiser – spise
er – Er – være – være
drar – dra – dra – drar

9

Mario skal møte Sara klokka elleve.
Grete skriver et brev til en venn i Kristiansand.
Finn legger ei matpakke i skolesekken til Hanne.
Hvor mange skiver vil Hanne ha?

Prøve 2 (etter kapittel 10)

1 Lytteprøve

Hvor er de? Hør på dialogene og skriv hvor personene er. Du finner svarene i rammen.

i skobutikken	på ferie	hos bakeren	hos tannlegen
i kiosken	på kafé	på fotballkamp	på biblioteket
hjemme	på postkontoret	i bilen	i kantina
på norskkurs	i banken		

Dialog A. Personen er _____.

Dialog B. Personen er _____

Dialog C. Personene er _____

Dialog D. Personen er _____

Dialog E. Personen er _____

Dialog F. Personene er _____

Dialog G. Personene er _____

Dialog H. Personen er _____

Dialog I. Personene er _____

Dialog J. Personene er _____

Dialog K. Personene er _____

2 Diktat

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

3 Hvilken, hvilket eller hvilke?

_____ bok leser du i nå?

_____ dager har du fri?

_____ hus bor du i?

_____ kjole skal du ta på deg?

_____ dag er 15. september? Er det en lørdag?

_____ sko passer til dette skjørtet?

_____ reisebyrå har du vært på?

4 Hva sier de? Hva spør de om?

Tomas snakker med Maria.

Tomas: Skal du gå?

Tomas spør om hun skal gå.

Maria: Ja, jeg må på jobb.

Maria sier at hun _____

Tomas: Ringer du til meg i kveld?

Tomas spør _____

Maria: Ja, jeg ringer til deg klokka sju.

Maria sier _____

Tomas: Skal vi gå ut og spise i kveld?

Maria: Nei, vi kan spise hos meg.

Tomas: Skal jeg ta med meg noe?

Maria: Du kan ta med deg litt å drikke.

5 Datoer

Hvordan skriver du ...?

03.10. tredje oktober

01.04. _____

11.06. _____

16.02. _____

12.12. _____

17.05. _____

6 Hvordan sier vi det?

Sett inn ordet/ordene som mangler i setning b), slik at setning a) og b) betyr omtrent det samme.

Eksempel:

a) Vi gikk en tur, og så spiste vi.

b) Først gikk vi en tur, og så spiste vi.

a) «Kona mi går på norskkurs,» sier Omar.

b) Omar sier at _____.

a) Hun er trøtt i dag. Derfor kommer hun ikke.

b) Hun kommer ikke _____.

a) Det er to dager siden jeg ringte til deg.

b) Jeg ringte til deg _____.

a) I dag er det torsdag. Jeg kommer på lørdag.

b) Jeg kommer _____ dager.

a) Vet du hvem Sofie Hansen er?

b) _____ du Sofie Hansen?

a) Det skal bli godt å få et sted å bo!

b) Jeg _____ meg til å få et sted å bo.

a) De har alltid så mye å gjøre.

b) De har det alltid så _____.

a) Reiser du bort på lørdag og søndag?

b) Reiser du bort i _____?

a) De går på kurs fordi de vil lære norsk.

b) De går på kurs _____ lære norsk.

a) Han interesserer seg for motorer og mekanikk.

b) Han _____ motorer og mekanikk.

a) Hun liker seg på jobben.

b) Hun _____ på jobben.

7 Adjektiv

Pen, pent eller pene?

Synes du han er _____?

Barna er _____.

Dette bildet er _____.

Lang, langt eller lange?

Det var en _____ telefonsamtale.

Hun har kjøpt et _____ skjørt.

Jakkene er _____.

Stor, stort eller store?

Hvor _____ er skoene?

Hvor _____ er kjøkkenet?

Hvor _____ er jakka?

Liten, lite eller små?

De har tre _____ barn.

Kjøkkenet er ganske _____.

Hun har en _____ bil.

8 Pronomen

- 1 – I dag har jeg snakket med sønnen min. Sønnen _____ heter Lars og studerer i Tyskland.
- 2 – Anders, er dette skjerfet _____?
– Nei, det er ikke _____.
– Kanskje det er skjerfet til Eva?
– Nei, det er ikke _____. Skjerfet _____ er blått.
- 3 – De har to barn og en katt. Katten _____ er hvit og svart og heter Pus.
Barna _____ leker mye med katten.
- 4 – Vi har flyttet. Huset _____ er rødt og ligger i Solveien. Barna _____ har fått eget rom, og både jeg og kona _____ trives kjempegodt.

9 Skriftlig oppgave

Skriv én av oppgavene:

A En fin ferie

Fortell om en ferie du har hatt eller har lyst på.

B Peter og Alina har flyttet til Norge

Lag en fortelling om Peter og Alina eller to andre personer.

Du må selv bestemme:

– Hvor kommer de fra?	– Hvor gamle er de?	– Hvorfor har de flyttet til Norge?
– Når kom de hit?	– Hvor bor de?	– Har de barn?
– Hva gjør de her?	– Hva har de gjort før?	– Hvordan liker de seg her?

Fasit til prøve 2

1 Lytteprøve

Dialog A

- Vær så god!
- Et grovbrød og en loff, takk! Er rundstykkene ferske?
- Ja, de er bakt i dag.
- Da tar jeg fire rundstykker.

Dialog B

- En melkesjokolade og ei pølse med brød.
- Var det alt?
- Jeg må ha en avis også. Har du Dagsavisen?

Dialog C

- Jeg vil ikke ha melk. Kan ikke du lage kakao, pappa?
- Ikke i dag. Jeg skal på et møte klokka åtte, så jeg har litt dårlig tid.

Dialog D

- Se på side 84 i tekstboka. Omar, kan du lese litt?
- På side 80?
- Nei, på side 84.

Dialog E

- Er disse skoene på salg?
- Nei, bare de brune skoene. Hvilken størrelse bruker du?
- 39 eller 40.
- Dessverre, vi har bare små størrelser igjen.

Dialog F

- Du må stoppe, mamma. Jeg må på do.
- Jeg kan ikke stoppe her. Men nå kjører jeg hjem så fort jeg kan.

Dialog G

- Hei Olsen! Mye å gjøre på jobben?
- Ja, nå er det mye. Det er godt med en pause og litt mat.
- Jeg skal kjøpe en kopp kaffe og noe å spise. Skal jeg ta med noe til deg?
- Nei, jeg har med matpakke i dag.

Dialog H

- Kan jeg få bestille?
- Vær så god! Vil du ha en meny?
- Nei takk, jeg skal bare ha en salat og en farris.

Dialog I

- I dag spiller de bra! De leder 2-1.
- Men det er enda 10 minutter før kampen er ferdig. (Roper): Kom igjen, Jonas! Løp etter ballen! Skyt!

Dialog J

- Hei, er du her?
- Ja, jeg skal låne noen bøker før ferien.
- Skal du låne alle de bøkene der?
- Det er kanskje litt mange, men jeg liker å lese i ferien. Jeg må bare finne lånekortet først.

Dialog K

- Hva skal du gjøre i dag?
- Ingenting. Jeg vil bare sole meg og bade.
- Jeg drar en tur på museum, tror jeg.
- Gjør det, så kan vi ta lunsj sammen senere.
- God idé!

A: Personen er hos bakeren.

B: Personen er i kiosken.

C: Personene er hjemme.

D: Personen er på norskkurs.

E: Personen er i skobutikken.

F: Personene er i bilen.

G: Personene er i kantina.

H: Personen er på kafé.

I: Personene er på fotballkamp.

J: Personene er på biblioteket.

K: Personene er på ferie.

2 Diktat

Jeg liker våren og sommeren. Da er det lyst og pent, og sola varmer. I sommer var jeg på ferie på Sørlandet. Jeg reiste med buss, og billetten kostet bare 358 kroner. Det var en fin ferie, og jeg badet og solte meg.

I dag er det 2. august. Om to uker skal jeg flytte inn i en ny leilighet. Leiligheten ligger i tredje etasje i en liten blokk. Den har to rom, kjøkken og bad. Jeg gleder meg og skal invitere naboer og venner på mat og drikke.

3

Hvilken – Hvilke – Hvilket – Hvilken – Hvilken – Hvilke – Hvilket

4

Maria sier at hun må på jobb. – Tomas spør om hun ringer til ham i kveld. – Maria sier at hun ringer til ham klokka sju. – Tomas spør om de skal gå ut og spise i kveld. – Maria sier at de kan spise hos henne. – Tomas spør om han skal ta med seg noe. – Maria sier at han kan ta med seg litt å drikke.

5

første april – ellefte juni – sekstende februar – tolvte desember – syttende mai

6

Omar sier at kona hans går på norskkurs. – Hun kommer ikke fordi hun er trøtt i dag. – Jeg ringte til deg for to dager siden. – Jeg kommer om to dager. – Kjenner du Sofie Hansen? – Jeg gleder meg til å få et sted å bo. – De har det alltid så travelt. – Reiser du bort i helga/weekenden? – De går på kurs for å lære norsk. – Han er interessert i motorer og mekanikk. – Hun trives på jobben.

7

pen – pene – pent
lang – langt – lange
store – stort – stor
små – lite – liten

8

1: (min) – min
2: ditt – mitt – hennes – hennes
3: deres – deres
4: vårt – våre – vår

Prøve 3 (etter kapittel 15)

1 Lytteprøve

Hør på samtalen og svar på spørsmålene.

1 Hvorfor har Susanne og Tor flyttet?

2 Hvor stor er leiligheten?

3 Hvor gammel er den?

4 Hva har Susanne og Tor gjort i den nye leiligheten?

5 Hva skal de gjøre på lørdag og søndag?

6 Hvilken klasse går sønnen Jonas i?

7 Hva gjør Jonas i fritida?

8 Hvor var Tor på torsdag?

9 Hva sa læreren?

10 Hvem hadde fødselsdag i helga?

11 Hvor gammel ble hun?

12 Hvor mange gjester var det der?

13 Var det bare gjester fra familien?

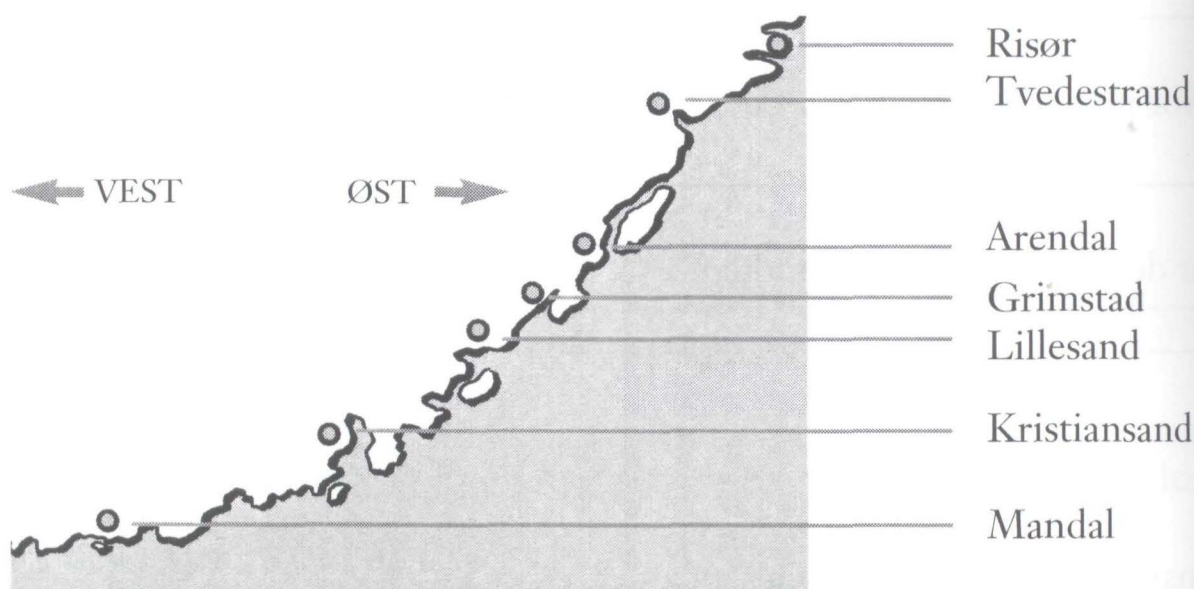
2 Skole

Skriv navn på fag i grunnskolen:

3 Invitasjon

Dattera di, Annette, blir 10 år fredag 16. juni. Du vil ha selskap for henne og inviterer noen venninner fra klassen hennes. Du synes at selskapet skal vare i tre timer og begynne klokka fem. Annette skriver invitasjon til venninna si, Lene:

4 Hvor ligger byene? Sett inn riktig ord

Grimstad og Lillesand er to hyggelige små byer på Sørlandet. De ligger

_____ Kristiansand og Arendal. Grimstad ligger

_____ for Arendal. Lillesand ligger _____ for

Kristiansand. _____ for Kristiansand ligger Mandal. Det er

også en koselig by, med mange små, hvite hus. Risør ligger

_____ for Tvedestrand. Tvedestrand ligger

_____ Risør og Arendal. Alle byene ligger ved

_____ av hverandre langs sørlandskysten.

5 Se på billetten og svar på spørsmålene

Du skal reise fra Kirkenes til Oslo. Dette er flybilletten din.

	Dato	Fra	Til	Avgang	Ankomst
SAS	14.11.	Kirkenes	Tromsø	6.25	8.10
SAS	14.11	Tromsø	Oslo	8.40	10.30

1 Hvilken måned reiser du?

2 Når reiser du fra Kirkenes?

3 Når kommer du til Tromsø?

4 Hvor lenge må du vente der?

5 Når kommer du til Oslo?

6 Hvor lang tid bruker du på reisen fra Kirkenes til Oslo?

7 Reiser du om morgenen eller om kvelden?

6 Verb

Sett inn verbene i riktig form.

lese

- _____ du _____ denne boka?
- Ja, jeg _____ den i forrige uke.
- Jeg _____ ikke _____ den ennå, men i helga skal jeg _____ den.

skrive

- Du må _____ til bestemor!
- Jeg _____ et langt brev til henne.
- Når _____ du det?
- I går.

få

- Jeg _____ så vondt i hodet! Jeg har visst jobbet for mye. Kan jeg _____ noe smertestillende?
- Jeg _____ noen piller i forrige uke. Du kan _____ en av dem.

7 Adjektiv

Sett inn ordene i riktig form.

ny

Jeg har kjøpt et _____ bord på loppemarked.

Men jeg trenger også noen _____ møbler.

Dette er den _____ sykkelen min.

Jeg kjøpte en _____ sykkel i forrige uke.

gammel

De vil selge den _____ leiligheten i byen.

De ønsker seg et _____ hus ved sjøen.

Skal de ta med seg de _____ møblene?

De skal selge det _____ skapet.

god

Jeg har kjøpt et _____ brød og noen _____ kaker.

Kom og smak på de _____ kakene!

Kaffen er også veldig _____ .

Disse kakene er de _____ jeg har smakt!

viktig

For meg er det _____ å bo i en by.

Jeg synes det er _____ med mange butikker enn med trær.

Å ha hyggelige mennesker i nærheten er det _____ for meg.

Det er _____ enn alt annet.

8 Setninger

Sett sammen ordene til setninger.

Om en måned Joakim begynne på skolen skal

Nå han i barnehage gå men heller han går vil på skolen

sier at Han han liker ikke barnehagen

ny nytt stol skrivebord og fått Han har en et

Av mora han en har fått sekk som bruke på skolen skal han

seg sine gleder han treffe vennene Han til å nye de

9 Skriftlig oppgave

Skriv én av disse oppgavene:

A Da jeg gikk på barneskolen

Fortell om skolen din.

B En viktig dag

Fortell om en høytid eller en festdag som er viktig for deg.

C Boligen min

Fortell om boligen din. Hvordan er den, hvor ligger den, hva liker du best ... ?

Fasit til prøve 3

1 Lytteprøve

- Hei, Tor. Du ser litt trøtt ut!
- Ja, Susanne og jeg har nettopp flyttet inn i ny leilighet.
- Hvorfor har dere flyttet?
- Vi hadde lang vei til jobben, begge to. Nå har vi kjøpt en leilighet som ligger nærmere jobben.
- Hvor stor er den?
- Tre rom og kjøkken, så den er ganske stor. Og så har vi en liten balkong.
- Er det en helt ny leilighet?
- Nei, den er fra 1950, så vi må reparere litt og male litt. Vi har malt stua, og i helga skal vi ta kjøkkenet. Susanne vil ha et gult kjøkken.
- Hvordan går det med Jonas? Hvilken klasse går han i nå?
- Han går i niende. Joda, det går bare bra med ham, men han er med på litt for mange aktiviteter.
- Spiller han fotball?
- Å ja. Han trener to ganger i uka, og i helgene er det ofte kamp. I tillegg spiller han tennis, og det tar også mye tid.
- Men det er greit så lenge han følger med på skolen.
- Det er det som er problemet. Jeg var på konferansetime på torsdag, og læreren hans var ikke helt fornøyd.
- Hvorfor ikke?
- Han sa at Jonas ofte glemte skolebøker hjemme og ikke alltid gjorde leksene.
- Det høstes ikke bra ut.
- Nei, men nå har jeg snakket med Jonas. Nå skal han bli flinkere til å gjøre skolearbeidet.
- Jeg hørte forresten at Susanne og du var i stort selskap på lørdag.
- Riktig! Mora mi ble 70 år, og hun hadde invitert til stort selskap.
- Hvor mange var dere?
- Vi var 30 gjester, både familie, naboer og venner.
- Så gøy! Er mora di frisk?
- Frisk som en fisk! Hun har litt vondt i ryggen, men ellers er hun i bra form.

3

Eksempel:

Hei Lene!

Velkommen til 10 årsdagen min, fredag 16. juni.

Selskapet varer fra 17 – 20.

Håper du kan komme!

Hilsen Annette

4

mellom – vest (sørvest) – øst (nordøst) – Vest (sørvest) – øst (nordøst) – mellom – siden

5

1: I november

2: Fem på halv sju

3: Ti over åtte

4: En halv time

5: Halv elleve

6: Fire timer og fem minutter

7: Om morgenen

6

Har (du) lest – leste – har (ikke) lest – lese
skrive – har skrevet – skrev
har fått – få – fikk – få

7

nytt – nye – nye – ny
gamle – gammelt – gamle – gamle
godt – gode – gode – god – beste
viktig/viktigst – viktigere – viktigste – viktigere

8

Om en måned skal Joakim begynne på skolen.
Nå går han i barnehage, men han vil heller gå på skolen.
Han sier at han ikke liker barnehagen.
Han har fått et nytt skrivebord og en ny stol. / Han har fått en ny stol og et nytt skrivebord.
Av mora har han fått en sekk som han skal bruke på skolen.
Han gleder seg til å treffe de nye vennene sine.

Her følger fasiten til de oppgavene i arbeidsboka som har et klart svar, samt tekstene til lytteprøvene i arbeidsboka.

Fasit til kapittel 1 i arbeidsboka

- 1 du – Jeg – Jeg – Jeg
- 2 Han – Hun – Hun – Han
- 3 Hva heter du? Hvor kommer du fra? Hvor kommer han fra?
- 4 kommer – kommer – heter – Hvor – hva – heter – kommer
- 5 heter du? – Jeg heter – Hva heter du? – kommer du fra? – Jeg kommer fra –
Hvor kommer du fra? – Jeg kommer fra
- 6a Jeg (kommer fra) [elevenes hjemsted]
- 6b Han – Hun – De
- 6c Jeg – du – Jeg – du
- 6d Jeg – jeg – dere – vi
- 7 Hva heter du? – Jeg heter – jeg heter – kommer du fra?
Jeg kommer fra – Hvor kommer dere fra? – kommer fra
- 10 fra – nå – på – i – og – bor – på – men
- 11 De er fra Stavanger. Nå bor Eva i Trondheim. Hva heter du? Mark kommer fra USA.
Hvor kommer Per fra? Hvor bor dere nå? Hvor bor Nina?
- 12 heter – Hvor kommer du – Hva – Hun – kommer hun fra – Hvor bor hun nå?
heter han – kommer han fra – Hvor bor han nå
- 13 Nå bor Tor og Lisbeth i Trondheim. Tor og Lisbeth bor i Trondheim nå.
Nå bor Roberta i Norge, men hun kommer fra England.
Roberta bor i Norge nå, men hun kommer fra England.
Hamir kommer fra Marokko, men han bor i Arendal.
Hvor bor dere nå?
Hvor kommer Latifa fra?
- 16 drikker – spiser – går – snakker – er – gjør – kommer – gjør/heter
- 17 Jeg kommer fra Brasil. Nå bor jeg i Oslo.
Hvor kommer Ali fra? Hva heter du?
Anna bor i Bergen nå. Peter bor i Oslo. Han kommer fra USA. Hun kommer fra Bulgaria.
- 22 Hun heter Anne. Hun kommer fra Ålesund. Han kommer fra Bolivia, og han heter Pablo.

- 23 du – jeg – kommer – heter – han – hun – hva – hvor – dere – de – vi – nå
- 24 Harald: Hei! Jeg heter Harald. Hva heter du?
 Rebekka: Jeg heter Rebekka. Hvor kommer du fra?
 Harald: Jeg kommer fra Oslo.
 Og hvor kommer du fra?
 Rebekka: Jeg kommer fra Arendal.
- 27 Nina kommer fra Russland, og hun bor i Kristiansand.
 Tan kommer fra Vietnam. Nå bor han i Stavanger.
 Fatima kommer fra Tunisia. Hun bor i Oslo nå.
 Nå bor Pedro i Bergen. Han kommer fra Brasil.
 Emma kommer fra USA, og hun bor i Trondheim nå.
 Kumar bor i Tromsø, men han kommer fra Sri Lanka.
- 28 – Jeg heter Amir og kommer fra Syria. Nå bor jeg i Norge – i Stavanger.
 – Jeg heter Sabina. Jeg bor i Oslo, men jeg kommer fra Bosnia.
 – Jeg heter Rolf. Jeg kommer fra Tromsø, men nå bor jeg i Bergen.
- 31 Hva gjør dere nå? Vi går på norskkurs. Hva gjør de? De spiser.
- 32 Martin: Hei Anne, Hei Pablo.
 Anne: Hei Martin. Hva gjør du?
 Martin: Jeg skriver og leser. Og så drikker jeg kaffe.
 Hva gjør dere?
 Anne: Vi snakker sammen. Pablo drikker kaffe. Jeg spiser kake og drikker te.

Fasit til kapittel 2 i arbeidsboka

- 4b tyrkisk – spansk – engelsk – latvisk – litauisk – arabisk – persisk – norsk
- 5 Nei, jeg bor ikke i Danmark. Nei, han går ikke på norskkurs.
 Nei, de bor ikke i Oslo. Nei, jeg kommer ikke fra Trondheim.
 Nei, han bor ikke i Kristiansand. Nei, vi kommer ikke fra Bodø.
- 6 Snakker dere arabisk? Bor dere i Bergen? Forstår du engelsk?
 Snakker du norsk?
- 7 (også) – ikke – bare – litt – også – ikke – litt – mye
- 9 (Hun) – Han – De – han – Hun – Vi – dere
- 10 (heter) – bor – kommer – går – snakker – gjør – drikker
- 14 Hvor kommer han fra? Hva heter hun? Hvordan går det?
 Hva gjør du? Hva gjør dere? Hvor bor dere?
- 17 Ola bor ikke i Bergen nå./ Nå bor ikke Ola i Bergen.
 Jeg forstår ikke engelsk. De går ikke på norskkurs.
 Karin kommer fra Tyskland, og hun snakker tysk.

- Haifa snakker arabisk, men hun snakker ikke spansk.
- 18** Nei, han bor ikke i Bergen. Nei, hun jobber ikke nå.
Nei, de kommer ikke fra Japan. Nei, de snakker ikke norsk.
- 19** Jeg er ikke norsk. Jeg snakker ikke fransk. Jeg forstår ikke arabisk.
- 20** Kommer han fra England? Snakker han fransk?
Sover de? Drikker dere kaffe? Forstår du/dere norsk?
Hvordan går det?
- 21** Hva – Hvor – Hvordan
Hvor – Hva – Hva
- 22** Takk, han – Takk, hun – vi – dere – Takk, De
- 23** (Nå) jobber Nina i butikk. (Nå) studerer Erik engelsk.
Nå) bor Ida og Ola i USA. (Nå) snakker Per og Tore arabisk.
(Nå) bor de ikke i Oslo. (Nå) jobber han ikke. (Nå) snakker vi ikke tysk.
- 24** hun jobber ikke i Italia. – de drikker ikke te. – hun leser ikke norsk.
de sover ikke. – han jobber ikke.
- 30** Diktat
Jeg kommer fra India. Nå bor jeg i Norge. Jeg snakker hindi og engelsk.
Jeg snakker også litt norsk, men ikke så mye.
- 31** Lytteøvelse
Læreren: Hvilket språk snakker du, Natalia?
– Jeg snakker russisk og tysk.
Læreren: Snakker du engelsk?
– Nei, jeg snakker ikke engelsk, men jeg forstår litt. Og jeg snakker litt norsk.
Læreren: Tim, hvilket språk snakker du?
– Jeg snakker bare engelsk og litt norsk. Jeg forstår også litt italiensk.
Læreren: Og du Ali, hvilke språk kan du?
– Jeg snakker amharisk og arabisk og italiensk. Og jeg forstår litt engelsk.
- 32** Diktat
Hva gjør du? Jeg leser engelsk. Forstår du norsk? Ikke så mye.
Bor du i Oslo? Nei, nå bor jeg i Bergen.
- 34** Lytteøvelse
– Hei! Jeg heter Ronaldo Cortes. Hva heter du?
– Ana Rosaria.
– Går du også på norskkurs?
– Ja, du også?
– Hm. Hvor kommer du fra?
– Fra Filippinene. Og du?
– Fra Brasil.
– Snakker dere spansk i Brasil?
– Nei, ikke spansk – portugisisk. Kan du spansk?

- Ja, litt. Hvor i Brasil kommer du fra?
- Fra Rio.
- Er det hovedstaden?
- Nei, hovedstaden heter Brasilia.
- Nå kommer læreren. Kurset begynner.
- Hyggelig å snakke med deg.

35 Lytteøvelse

- Hei, jeg heter Adel. Hva heter du?
- Jeg heter Rehana. Jeg kommer fra Pakistan. Hvor kommer du fra?
- Fra Bagdad.
- Bagdad?
- Ja i Irak. Bagdad er hovedstaden i Irak.
- Å ja. Jeg kommer fra Lahore. I Pakistan.
- Er Lahore hovedstaden i Pakistan?
- Nei, hovedstaden heter Islamabad.
- Kan du arabisk?
- Ikke mye, men jeg forstår litt. Snakker du engelsk?
- Ja, jeg forstår engelsk ganske bra. Men jeg kan dessverre ikke urdu.
- Men du er flink i norsk!
- Takk, du også!

39 Diktat

Haifa går på norskkurs. Hun lærer mye norsk.
Unni jobber i butikk. De snakker norsk, og de har det bra.

40 Hallo, jeg heter Fatima og kommer fra Somalia. Jeg går på norskkurs i Oslo. Bill kommer fra USA, men bor i Drammen. Nå drikker jeg kaffe sammen med Bill. Vi snakker norsk sammen. Det går ikke så verst.

41 Omar: - Hallo, det er Omar

Lisa: - Hei Omar. Det er Lisa. Hvordan har du det?

Omar: - Hei Lisa. Ganske bra. Og du?

Lisa: - Fint! Hva gjør du?

Omar: - Jeg leser norsk og drikker mye kaffe.
Hva gjør du?

Lisa: - Jeg spiser og leser en avis. Er Irma der?

Omar: - Nei, hun er i Oslo. Hun jobber. Hvor er Jon?

Lisa: - Han jobber også. Han er lærer på et norskkurs. Hils Irma.

Omar: - Ja, takk. Ha det bra.

Lisa: - Ha det.

Fasit til kapittel 3 i arbeidsboka

2 Eksempel:

Hva gjør du? Hvem skriver du til? Hva heter han? Hvor bor han? Hva gjør han? Hvor gammel er han?

4 er - har - er - kranbler - er - skriver - heter - bor - er - går

10 (Det er en avis) – Det er et frimerke. Det er et brev. Det er ei pølse. Det er et eple.
Det er en sjokolade. Det er en kiosk.

12 (Den) – Det – Det – De – Den – De

14 a: (48) – 74 – 321 – 4900

b: (sju) – elleve – to hundre og sekstifire – tre tusen fem hundre og sekstini

16 (i) – med – på – på – i – til

17 en stol, mange stoler – en familie, mange familier – et eple, mange epler – ei
brøds kive, mange brøds kiver – ei jente, mange jenter – en komfyr, mange komfyrer
– ei flaske, mange flasker – mange egg – mange glass – mange barn – mange bord

18 bordet – sønnen – Flaska – skapet – oppvaskmaskinen

19 (Broren) – Mora – faren – frokosten – Koppene – glassene

20 (De) – Han – Hun – Han – Den – Hun – De

26 Anne Jansen. Markveien 12. 0554 Oslo – Kamil Nagafi. 9925 Svanvik

29 Tekst til lytteøvelsen:

Dialog 1

- Vær så god!
- Et eple og en avis.
- Aftenposten?
- Nei, VG. Hvor mye blir det?
- Det blir 22 kroner, takk.

Dialog 2

- Har du frimerker?
- Ja. Hvor mange vil du ha?
- Seks. Og en sjokolade. Hvor mye blir det?
- Et øyeblikk. Det blir 48 kroner.

Dialog 3

- To kaffe og to pølser med brød.
- Noe mer?
- Ja. En stor pizza.
- Det blir 208 kroner.

31 1) Hvor bor du? 2) Jeg bor på Tåsen. 3) Hun kommer fra Bolivia. 4) Hun vil ha en
stor sjokolade. 5) Jeg forstår litt fransk. 6) Koppene er i skapet. 7) Glassene står på
bordet.

32 Tekst til lytteøvelsen:

Tone har ei datter og tre sønner. Nå lager hun frokost og dekker bordet. På bordet
står det fem kopper og sju glass. Familien spiser mye, og hun skjærer femten
brøds kiver. Hun lager fire skiver med syltetøy og elleve med ost. I kjøleskapet har hun
tolv egg og ni pølser.

Fasit til kapittel 4 i arbeidsboka

- 3 Hva – Hvem – Hvor – Hva – Hvem – Hvor – Hva
- 4 Først dekker de bordet. Etterpå/Så spiser de frokost. – Først rydder han bordet. Etterpå/Så lager han matpakke. – Først pusser hun tennene. Etterpå/Så børster hun håret. – Først legger han matpakken i sekken. Etterpå/Så gir han sekken til Hanne.
- 6 (De) – hun – Han – Hun – Den – Det
- 7 (Hanham) – De – dem – Det – det – Hun – henne – Jeg – meg – Vi – oss
- 8 (dem) – ham/han – henne – meg – De – Han – henne – De – de – oss – meg
- 9 Hun sier at maten er ferdig. – Hun sier at koppene står i skapet. – Hun sier at Jonas drikker melk. – Hun sier at han er ett år. – Hun sier at Finn lager matpakke.
- 11 (Grete rydder) bordet. – (Hun har det) travelt. – (Hanne børster) håret. – (Grete hjelper) henne. – (Finn er) lærer (på en skole). (Grete) henter (Jonas). (Hun) har (bil). – (Finn) lager (mat). – (Hanne er) sliten.
- 12 Eksempel:
sulten – brødkiver – rydder – setter – lager – til – år – går – travelt – barnehagen – på – i – med – Etter – henter – Så – butikken
- 16 (sofaen) – lenestolene – Teppet – bordet – avisene/boka – boka/avisene – glasset – tallerkenen – Dattera – sønnen
- 17 På kjøkkenet – I sekken – I barnehagen – På skolen – På bordet – I skapet – Under bordet – I sofaen
- 21a 1) Barna pusser tennene. 2) Pia børster håret. 3) Berit skriver et brev. 4) Paul skjærer brød. 5) Bjørn lager matpakke.
- 24 Tekst til lytteøvelsen:
Jeg heter Tobias og er 13 år gammel. Jeg går på skolen, og der lærer jeg engelsk, norsk og spansk. Før frokost dusjer jeg og dekker bordet. Etter frokost lager mamma matpakke til meg. Hun lager tre skiver med ost, salami og leverpostei. Noen ganger er mamma litt dum. Jeg har lyst på sjokoladepålegg, men mamma sier nei. Vi krangler, men etterpå snakker vi hyggelig sammen. Mamma er ganske nysgjerrig. Hun spør meg om skolen og om vennene. Jeg sier at jeg liker skolen. Jeg har mange venner der. Jeg sier også at jeg er glad i henne.
- 28 Tekst til lytteøvelsen:
Hei. Jeg heter Andreas Heber og kommer fra Sør-Afrika. Jeg er 22 år og bor på Lillehammer nå. Jeg går ikke på norskkurs, men leser og snakker litt norsk sammen med en venninne. Hun er tysk og heter Gabi. Gabi er 24 år og kommer fra Berlin. Hun går på norskkurs her på Lillehammer. Hun er så flink og kan både tysk, norsk, engelsk og italiensk. Jeg snakker bare engelsk og litt norsk. Jeg jobber i en butikk her i byen, men jeg snakker ikke norsk med så mange. Alle snakker engelsk til meg. Etter jobben kjører jeg hjem og lager middag. Jeg er sulten og lager mye mat. Noen ganger

lager jeg brødkiver med egg. Da spiser jeg seks skiver. Jeg koker også fisk og poteter. Fisken kjøper jeg i butikken der jeg jobber. Etter middag går jeg ut en tur. Jeg liker ikke å være hjemme og se på tv. Jeg møter venner på kafé og drikker kaffe med dem. Jeg elsker å sitte på kafé og se på folk omkring meg.

32 Tekst til lytteøvelsen:

a

- Dette er Vidar Hansen. Er Grete Dahl hjemme?
- Nei, hun er på jobb.
- Hva er telefonnummeret dit?
- Det er 75 44 23 82.
- 75 44 23 82?
- Ja, det er riktig.

b

- Tannlege Jensen, vær så god!
- Tannlege Jensen? Er ikke dette 22 14 11 09?
- Nei, dette er 22 14 11 19.
- 22 14 11 19? Beklaget, da har jeg ringt feil.

c

- Hvor bor du, Alex?
- I Storgata 11.
- Har du telefon?
- Ja da. Det er 70 34 36 15.
- Er det 40 34 36 15?
- Nei, det er 70 34 36 15.

d

- Dette er hos Eva Hagen. Jeg er ikke hjemme akkurat nå, men du kan ringe meg på nummer 93 48 16 52. Jeg gjentar: nummer 93 48 16 52. Ha det bra så lenge.

e

- Jeg må snakke med Jon. Har han mobil?
- Ja, det har han. Det er nummer 95 03 13 82.
- Hva sier du?
- 95 03 13 82.
- Et øyeblikk. 95 03 13 82. Ja, nå ringer det.

Fasit til kapittel 5 i arbeidsboka

- 1** Den er ett. – Den er halv fire. – Den er kvart på seks. – Den er kvart over åtte. – Den er ti over elleve. – Den er fem på halv tolv. – Den er fem over halv to. – Den er ti på ni.
- 3** Den er halv ti. – Den er kvart på elleve. – Den er tolv. – Den er ti over seks. – Den er ti på halv ni. – Den er fem over halv tolv. – Den er fem på ett.
- 5** Han er på jobb fra åtte til halv fem. – Han er på jobb mellom åtte og halv fem. – Han begynner klokka åtte. Han slutter (klokka) halv fem.

- 6a** Han går på jobb. – Han snakker med sjefen. – Han lager middag. – Han dekker på bordet. – Han ser på tv.
- 6b** Eksempel:
Han spiser frokost klokka sju. – Han går på jobb klokka ti på åtte. – Han snakker med sjefen mellom tre og fire. – Han lager middag klokka ti på halv sju. – Han dekker bordet klokka ti over halv sju. – Han ser på tv fra kvart over ni til halv elleve.
- 7** Ti på åtte går han på jobb. – Han leser e-posten klokka halv ni. – Klokka halv fem drar han hjem. – Han går i butikken på vei hjem. – Klokka kvart over elleve legger han seg.
- 11** (Sara vil ha et) smørbrød. – (Mario bestiller en) cola. – (Servitøren er) trøtt. – (Han gir Mario en) pils. – (Sara drikker te med) sitron. – (Sara er) sulten. – (Mario har vondt i ei) tann. – (Sara er også) tørst. – (De er på) kafé.
- 12** bestille – bestiller – spiser – spiser – spise – ha – Har – har
- 13** kafé – tørst – bestiller – å – med – sulten – tidlig – vondt – tannlegen
- 15** Eksempel:
Klokka ti over åtte skal hun på jobb. – Klokka kvart over ti skal hun snakke med sjefen. – Klokka halv tolv skal hun spise lunsj. – Klokka halv ett skal hun skrive brev til en kunde. – Klokka halv fem skal hun møte Petra i byen. – Klokka kvart over seks skal hun på norskkurs. – Klokka åtte skal hun spise middag med Mario. – Klokka kvart over ni skal hun se en film på tv.
- 23** Tekst til lytteøvelsen:
a – Du er sen. Vet du hva klokka er? – Ja. Er den ikke tolv? – Nei, den er ikke tolv. Den er ti over tolv. c – Unnskyld, hvor mye er klokka? – Den er ti på halv fem. – Tusen takk skal du ha. e – Dette er nyhetene. Klokken er nitten.	b – Stå opp! Det er morgen! – Hva er klokka? – Den er fem på sju. – Å, nei, jeg vil sove litt til! d – Hei, har du klokke? – Ja, den er fem over ti. – Oj, da må jeg løpe. Jeg vil ikke komme for sent. f – Jeg må gå. Jeg skal til tannlegen klokka tre. – Du har god tid. Klokka er bare kvart over to.
- 27** Tekst til lytteøvelsen:
- Tariq: Jeg er sulten. Er du sulten, Kristina?
- Kristina: Ja, jeg har lyst på et smørbrød.
- Tariq: Vil du ha noe å drikke?
- Kristina: En kopp te kanskje? Nei, forresten, jeg vil ha en kopp kaffe. Og du, Tariq?
- Tariq: Jeg vil ikke ha smørbrød. Jeg har lyst på pizza.

Kristina: Vil du ha kaffe?
 Tariq: Nei, jeg liker ikke kaffe. Jeg vil ha et glass cola.
 Kristina: Skal vi bestille?
 Tariq: Ja, men hvor er servitøren?

28 Tekst til lytteøvelsen:

a

- Værsgod!
- Jeg vil ha noe å spise. Har du smørbrød?
- Ja, vi har smørbrød med ost og skinke.
- Jeg tar ett med ost, takk. Og et glass pils.
- Et smørbrød med ost og et glass pils. Værsgod!

b

- Vil du ha noe å drikke?
- En kopp kaffe, takk.
- Vil du ha melk og sukker til kaffen?
- Bare melk, takk. Kan jeg få et glass juice også?
- Selvfølgelig.

c

- Er du sulten?
- Ja, veldig. Jeg er kjempesulten. Har du noe mat?
- Ja. Jeg har pølse i kjøleskapet.
- Pølse?
- Ja, pølse.
- Har du ikke pizza?
- Ne-i, det har jeg ikke.
- Det er ok. Har du cola?
- Nei, men jeg har kald melk i kjøleskapet.
- HVA? Melk? Unnskyld meg et øyeblikk.
- Hvor skal du?
- Jeg drar ned til senteret. Jeg skal kjøpe pizza og cola.

Fasit til kapittel 6 i arbeidsboka

- 3 Hvor – Hva – Når – Hvilken – Hvor mange – Hva/Hvor mye – Hvem
- 4 Denne – disse – Dette – denne – disse – disse
- 6 Ola kjøper en fin genser og et fint skjerf.
 Reidar vil kjøpe ei dyr jakke og dyre votter.
 Else skal kjøpe ferske boller og et ferskt grovbrød hos bakeren.
 Jeg vil gjerne ha et varmt skjerf og en varm genser.
- 7 HANSKER – SKJØRT – SKO – SKAUT – STØVLER – KÅPE – SKJORTE
- 8 god – godt – gode – gode – godt
 ferskt – ferskt – ferske – ferske

- 9 gode – godt – ferskt – ferske – varm – varm – dyrt – dyre
- 13 grå – grå(e) – grått, tynt – tynne – tynn, billige – billig, ny – nytt – nye, varm – varmt, fin – fine
- 14 dyr jakke – dyre sko – støvlene dyre – vottene (er ganske) dyre – dyre skjorter
sokkene (er veldig) pene – skjerfet (er også veldig) pent – skoene (er ikke så) pene – pent slips – slipset pent
- 15 godt – gode – god, dyr – dyrt – dyre
- 16 venter – kjøpe – har – ser – koster/blir – selger/har – er – kjøper – passer
- 17 er – på – gjerne – har – bare – med – de – ut – også – å – vente – den
- 23 13 – 40 – 80 – 16 – 19 – 67 – 30 – 20
- 24 Diktat.
A: Jeg vil gjerne ha noen kaker.
B: Hvilke vil du ha? Disse med nøtter er veldig gode.
A: Ja, de ser gode ut. Jeg tar dem.
B: Hvor mange vil du ha?
A: Tre stykker, takk.
B: Det blir 28,50.
- 29 Hva skal Per kjøpe i butikken?
Per: Jeg går bort til kjøpesenteret. Vi trenger brød og kaffe.
Og noe godt til middag.
Liv: Fint. Kan du kjøpe en avis også.
Per: Ja da. Trenger vi noe annet? Egg, kanskje?
Liv: Vi har egg, men vi har ikke mye ost.
Per: Da kjøper jeg ost også.
Liv: Har vi noe annet pålegg?
Per: Vi har både salami og syltetøy. Og sardiner.
Liv: Hva vil du kjøpe til middag?
Per: Jeg har lyst på kylling. De har kylling på tilbud på supermarkedet.
Liv: Ok. Hva med frukt og grønnsaker?
Per: Vi har epler og appelsiner. Jeg kan kjøpe salat til middag.
Liv: Fint. Og kanskje en kake til kaffen?
Per: Ja vel. Men nå drar jeg.
- 30 Hvor mye koster det?
a
– En kilo appelsiner takk.
– Vær så god. Det blir 17,50.
– Her er 20 kroner.
– Takk. 2,50 tilbake. Vær så god.
– Takk.

b

- En billett til sentrum takk.
- Det blir 20 kroner.

c

- Bergens Tidende, takk – og ei pølse med brød.
- Da blir det 32 kroner.

d

- Hvor mye koster denne sjokoladen?
- 12 kroner.
- Da tar jeg to, takk.

Fasit til kapittel 7 i arbeidsboka

- 2** Snør det? / Er det snø? – Er det kaldt? – Skinner sola? / Er det sol? – Blåser det? / Er det vind?
- 4** kald – varmt – varm – kaldt
- 5** Det (snør), det er (kaldt, og) det (blåser en sur vind).
Er det (kaldt i dag? Nei, i dag) er det (varmt).
- 6** fryser – blåser – blir – skinner
- 7** om – at – at – om
- 10** Fryser dere i dag? Har dere vinter i Somalia? Er det kaldt i Peru?
Hva gjør du om sommeren? Når er det kaldt i Tyrkia? Hvorfor liker du ikke vinteren?
- 11** Hvor – Hva – Når – Hvordan – Hva – Hvilken
- 12** a meg – deg – seg – seg – oss – dere – seg
b seg – seg – deg – meg – oss – dere
c dere – jeg – hun – Du
- 14** I dag har hun varme klær på seg. Han har ikke varme klær på seg.
Hun sier at hun er varm. Han spør om hun er varm.
- 15** Om – med – om – på – med – på – med
- 16** sole meg – sole dere – soler oss – sole seg
gleder seg – gleder meg – gleder seg
ta på meg – ta på dere – tar (...) på dere
- 18** a Derfor – fordi – fordi – Derfor
- b Han vil gå på kafé fordi han er tørst. Han er tørst. Derfor vil han gå på kafé.
Hun kjøper støvlene fordi hun liker dem. Hun liker støvlene. Derfor kjøper hun dem.

Han gleder seg til vinteren fordi han liker å gå på ski.
Han liker å gå på ski. Derfor gleder han seg til vinteren.

21 Kjøp – Prøv – Betal – Snakk – Bli – Ta

26 Diktat

- 1 I januar er det ofte snø.
- 2 I mars kan det være surt.
- 3 I juni skinner sola.
- 4 I november regner det ganske mye.
- 5 I desember fryser mange.

27 Diktat

Åse er i butikken. Det er en varm dag, og sola skinner. Det er ikke noe vind, og Åse svetter. Hun er ikke sulten, og hun har ikke lyst på mat. Men hun er tørst og går til en kafé. Der bestiller hun noe kaldt å drikke.

29 Hvilket ord hører du?

tynn – vår – ni – gå – sør – vår – lyse

30 Talldiktat

5 – 7 – 20 – 18 – 13 – 27 – 36 – 8 – 80

31 Lytteøvelse

Fredrik: Hei, Irene? Hvordan har du det?

Irene: Fint takk, og hvordan går det med deg, Fredrik?

Fredrik: Det går bra. Nå studerer jeg i Bergen. Og der er det fint!

Irene: Er det det? Er det ikke mye regn der?

Fredrik: Jo, det regner ganske mye. Det er faktisk nesten 2000 millimeter nedbør i året.

Men det går bra.

Det er ikke så kaldt der om vinteren, og det liker jeg.

Irene: Jeg liker best at det er kaldt om vinteren – og mye snø.
Sånn er det noen ganger på Lillehammer.

Fredrik: Bor du på Lillehammer nå?

Irene: Ja, jeg har jobb der.

Fredrik: Har du det? Hva gjør du?

Irene: Jeg jobber på et bibliotek. Og så går jeg på spanskkurs.
Jeg skal reise til Spania snart.

Fredrik: Så flott! Jeg blir gjerne med deg!

32 Lytteøvelse

Gloria: – Du, hva slags klima har dere egentlig i Iran?
Er det veldig varmt der?

Amir: – Ja, det er varmt om sommeren. I hovedstaden Teheran er det i
gjennomsnitt 30 grader i juli. I Abadan er det 35.

Gloria: – Det er veldig varmt. For varmt, synes jeg!

Amir: – Er det ikke varmt i Chile?

Gloria: – Det er deilig og varmt om sommeren mange steder.
Der jeg kommer fra, er det sommer fra november til mars.

Amir: – Regner det mye i Chile?

Gloria: – Ja, om vinteren regner det ganske mye. Hva med Iran?

Amir: – Det regner langs kysten om vinteren.

34 Hvilken vokal?

1 vår, 2 vær, 3 tåke, 4 blåse, 5 sør, 6 høst,
7 går, 8 ull, 9 sur, 10 ute, 11 år, 12 lys

36 Tallprøve

	Temperatur	Nedbør
Dublin, Irland	10 grader	770 millimeter
Roma, Italia	15 grader	710 millimeter
Tokyo, Japan	15 grader	1560 millimeter
Ho Chi min-byen, Vietnam	27 grader	1800 millimeter
Beirut, Libanon	20 grader	520 millimeter
Addis Abeba, Etiopia	17 grader	1110 millimeter
Rio de Janeiro, Brasil	23 grader	1070 millimeter
Istanbul, Tyrkia	14 grader	670 millimeter
Stockholm, Sverige	7 grader	560 millimeter

Fasit til kapittel 8 i arbeidsboka

- 2** Først spiste hun frokost. Etterpå dro hun på jobb. – Først leste han e-posten. Etterpå snakket han med sjefen. – Først laget de mat. Etterpå så de på tv. – Først reiste jeg til Stockholm. Etterpå dro jeg til København. – Først gikk vi en tur. Etterpå besøkte vi venner.
- 4** Klokka sju spiste han frokost og leste avisen. Etterpå dro han til byen. Han gikk i mange butikker og kjøpte klær og ei god bok. Klokka to hadde han time hos tannlegen. Han besøkte også en gammel venn. Om kvelden var han hjemme. Han leste litt og gjorde noen oppgaver i norskboka. Han så også på tv og hørte på en fin cd.
- 10** stor – store – stort – pent – pen – pene – varm – varmt – varme – langt – langt – lang – lange – bred – brede – bredt – høy – høy – høye – høyt
- 11** (Nei, den er liten). – Nei, den er liten. – Nei, det er lite. – Nei, de er små. – Nei, den er lita/liten. – Nei, den er liten. – Nei, de er små. – Nei, det er lite.
- 12** Hvor – Hvordan – Hvem – Hvor – Hvor – Når
- 18** Ja, det gjør jeg. – Ja, det vil jeg. – Ja, det må jeg. – Ja, det er jeg. – Ja, det har jeg. – Ja, det gjør jeg. – Ja, det gjør jeg.
- 19** Nei, det er jeg ikke. – Nei, det kan jeg ikke. – Nei, det har jeg ikke. – Nei, det vil jeg ikke. – Nei, det er jeg ikke. – Nei, det gjør jeg ikke.
- 22** (for ni år siden) – for en time siden – for fire dager siden – for ti minutter siden – for to uker siden – For mange tusen år siden – for fem sekunder siden
- 23** Hun var – Hun gikk – drakk hun – leste hun – løp hun – Hun tok – traff hun – De snakket – dro Olga – Hun jobbet – laget hun – ringte hun – Hun spurte – sa sjefen – Olga ble – Hun la seg

27 Tekst til lytteøvelsen:

- Tor: Snart er det sommer. Jeg gleder meg til ferien.
Aina: Hvor skal du?
Tor: Jeg skal være hjemme.
Aina: Hva gjør du der?
Tor: Gjør og gjør – jeg gjør ikke så mye. Det er det som er ferie. Jeg går lange turer og slapper av.
Aina: Er ikke det litt kjedelig? Jeg vil heller se andre land og steder. Jeg har lyst å reise til store byer i andre land.
Tor: Jeg skjønner ikke hvorfor folk reiser til store byer i ferien.
Aina: Å, jeg har lyst å dra til Roma, til Paris, til Rio, til Beijing og til Tokyo.
Tor: Skal du dra dit?
Aina: Det kan jeg ikke. Jeg har ikke råd. I sommer skal jeg besøke familien i Drammen.
Men kanskje jeg kan dra til London til høsten.

32 Tekst til lytteøvelsen:

- Jon: Hei, mamma. Jeg skal på hyttetur sammen med Petter og moren og faren hans. Flott, hva?
Mor: Hmmm ... Hvor har de hytte?
Jon: På Sørlandet. I nærheten av Kristiansand. Vi skal fiske der.
Mor: Hvor langt er det dit, da?
Jon: 300 kilometer omtrent. Vi skal kjøre bil.
Mor: Når skal dere dra?
Jon: Klokka fem. Vi skal være der i tre dager, så jeg må ha med litt mat.
Hmmm. Skal vi se: pizza, pølser – og cola.
Mor: Men skal du ikke ha med deg brød og ost – og melk? Og litt frukt?
Jon: Nei, det trenger jeg ikke.
Mor: Men varme klær må du i alle fall ha. Det kan bli kaldt på denne årstida.
Jon: Men mamma, da. Det er jo mai, og sola skinner. Jeg tar med meg olabukser, noen T-skjorter og ei tynn jakke. – Og shorts og badetøy.
Mor: Været i mai kan variere mye. Det er ofte kaldt om kvelden og natta. Du kan ikke dra uten en tykk genser og regntøy. Og ekstra sokker.
Jon: Men mamma

- Mor: Stopp. Du gjør som jeg sier. Ta med deg varme klær! Ellers får du ikke reise!

36 Tekst til lytteøvelsen:

Dialog 1

- Hei, Sara! Så sen du er! Klokka er kvart over tre.
– Jeg beklager, men trikken kom ikke.
– Kom den ikke?
– Nei, jeg skulle ta trikken klokka to. Men den kom ikke. Jeg måtte vente i tre kvarter. Det var kaldt og jeg var ganske sur.
– Ja, det er minusgrader i dag. Men hvorfor tok du ikke bussen? Den er jo alltid presis.
– Den bruker så lang tid. Med buss tar det 35 minutter til sentrum. Med trikk tar det bare 17 minutter.
– Ja, hvis den kommer, så!

Dialog 2

- A. Sol reisebyrå, vær så god!
Tam: Jeg skal bestille en flybillett fra Alta til Bodø.

A: En vei eller tur-retur?
 Tam: Tur-retur.
 A: Når vil du reise?
 Tam: I morgen. Går det et fly klokka elleve?
 A: Skal vi se. I dag er det onsdag, og du vil reise i morgen. Nei, det går ikke noe fly klokka elleve, men det går et fly klokka kvart over ett.
 Tam: Når er det framme i Bodø?
 A: Det er framme ti over fire.
 Tam: Så seint? Må jeg skifte fly?
 A: Ja. Du skifter fly i Tromsø.
 Tam: Når kommer jeg til Tromsø?
 A: Flyet lander fem på to, og neste fly går videre klokka ti på halv fire.
 Tam: Hm. Da må jeg vente en stund på flyplassen.
 A: Ja, dessverre, det må du. Vil du sitte ved vinduet eller midtgangen?
 Tam: Jeg vil ha plass ved vinduet. Jeg vil gjerne se ut.
 A: Når vil du reise tilbake?
 Tam: Jeg blir i Bodø i noen dager. Har du ledige plasser på onsdag?
 A: Ja, det har jeg. Når vil du reise?
 Tam: Om morgenen, kanskje klokka åtte.
 A: Det går et fly klokka halv ni. Passer det?
 Tam: Det passer bra. Når er jeg i Alta?
 A: Klokka ti over elleve.
 Tam: Det er fint. Ha det bra, og takk for hjelpen.
 A: Ha det bra så lenge.

Dialog 3

Finn – Hvor er du, Grete?
 Grete – Jeg er her, Finn. Jeg sitter foran pc-en.
 F – Hva gjør du?
 G – Jeg ser etter billige billetter til oss på Internett.
 F – På Internett? Finner du noe?
 G – Ja, se på dette. Fly fra Torp til Milano 29. september. Én billett koster 690 kroner.
 F – 690 kroner? Da blir det 1380 tur-retur.
 G – Ja. Og det er billig, synes jeg.
 F – Når reiser vi tilbake?
 G – Vi kan reise tilbake 6. oktober.
 F – 6. oktober er en søndag, ikke sant? Det passer bra.
 G – Skal jeg finne et hotell i Milano også?
 F – Gjerne, men finn ett som ligger i sentrum.
 G – Hotell Stella ligger sentralt, ser det ut til. Der kan vi få rom for 450 kroner per døgn.
 F – 450 kroner er bra.
 G – Skal jeg bestille rom nå?
 F – Ja, gjør det. Vi kommer til Milano 29. september og reiser hjem 6. oktober. Da må vi ha rom for sju netter.
 G – Sju netter. Det er greit. Nå har jeg bestilt både billett og rom.
 F – Hvor mye blir det i alt?
 G – Til sammen for oss to blir det kroner 5910.
 F – Det er ikke så verst. Det er en billig ferie.

Fasit til kapittel 9 i arbeidsboka

- 3 kom – bodde – flyttet—var – prøvde – fikk – ble – trente – spilte – likte
- 4 Naturen er pen, og jeg er glad for å være i trygghet. Men det er litt ensomt her. Jeg prøver å holde meg i form og trener mye, men ofte kjeder jeg meg. Jeg spiller kort og snakker med de andre asylsøkerne, men jeg lengter etter familien hele tida.
- 5 hennes – hans – hans – hennes – hans – deres – deres – deres
- 6 (mi) – mitt – min – mine – mine
ditt – di – dine – din – dine
- 7 (hans) – hennes – hans – hennes – hans – hans – deres
- 9 Da var det kaldt her. Derfor trener han mye. Da ble Omar glad. Der har de leilighet. Derfor går de på norskkurs. Der snakker de norsk.
- 10 De fikk leilighet. Da ble de glade.
Jeg kom hit i februar. Da snødde det.
Han var i Tyrkia i 1999. Da bodde han i Ankara.
- 11 Han hadde ikke mye å gjøre. Derfor kjedet han seg.
Vi vil jobbe her i landet. Derfor må vi lære norsk.
Hun liker å sole seg. Derfor liker hun best sommeren.
Hun vil holde seg i form. Derfor trener hun to ganger i uka.
- 13 liker – trener – spiller – går – kjører
holder – kjeder – lengter – har
- 14 Eksempel:
lærer – har/får – har – trener – spiller – synger – spiller – har – møter – liker
- 15 snakke – Snakker – snakke – snakker – snakke – snakker – snakke
jogger – å jogge – å jogge – jogge – jogger – jogge
se – å se – se – å se – å se – ser
å trene – trener – å trene – å trene – å trene – trene
- 17 Barna mine går på skolen. Jobben min er kjedelig. Huset mitt er lite.
Mannen min går på kurs. Dattera mi går på skolen. Sønnen min spiller fotball.
Vennene mine bor ikke her.
Barna våre går på skolen. Huset vårt er lite. Læreren vår er hyggelig. Vennene våre bor ikke her. Familien vår har det bra.
- 20 Lytteøvelse
Bill: – Åh! I dag føler jeg meg trøtt og sliten. Jeg tror jeg får ta meg en joggetur.
Da kjenner jeg meg alltid bedre etterpå. Blir du med?
Anne: – Nei takk, joggetur er ikke noe for meg. Jeg jogger aldri! Jeg liker bedre å gå på tur.
Bill: – Å gå på tur kan være ganske kjedelig, synes nå jeg da.

- Anne: – Går du ikke på ski heller?
- Bill: – Jo, men jeg liker best slalåm. Men i påsken går jeg ofte skiturer på fjellet.
Det er flott!
- Anne: – Da er vi enige om det, iallfall!
- Bill: – Om sommeren liker jeg å sykle og å ro. Det gir god mosjon og jeg liker å være ute i naturen.
- Anne: – Jeg liker bedre å svømme enn å ro. Om sommeren er det deilig å bade og sole seg. Liker du å svømme?
- Bill: – Nei, ikke i det hele tatt! Det er kaldt og vått.
- Anne: – Jeg har begynt å spille golf. Det er morsomt.
- Bill: – Hvorfor spiller alle mennesker golf? Det virker så kjedelig!
- Anne: – Nei, det er ikke kjedelig. Men det er enda morsommere å danse salsa.
I kveld skal jeg på dansekurs. Jeg danser salsa hver onsdag.
- Bill: – Salsa! Det er flott! Kan jeg bli med deg dit?
- Anne: – Gjærne! En ting til vi er enige om, altså!
- Bill: – Men nå tar jeg joggeturen min. Sikker på du ikke blir med?

23 Lytteøvelse.

- L: Snart er det 17. mai, Norges nasjonaldag. Da skal vi ha fest på skolen.
- E: 17. mai? Argentina har også nasjonaldag i mai. Men det er den 25.
- L: Er det andre som har nasjonaldag i mai?
- E: Ja, Kroatia. Vi har nasjonaldag den 30. mai.
- L: Når har Chile nasjonaldag, Pedro?
- E: Vi har nasjonaldag den 18. september.
- E: Armenia har også i september – den 21.
- L: Hva med India?
- E: Vi har den 15. august.
- E: På Filippinene er det 12. juni.
- E: Det er en måned før Frankrike. I Frankrike er 14. juli nasjonaldag.
- L: Hva med Kina?
- E: Hos oss er det om høsten – 1. oktober.
- E: Det er akkurat samme dag som i Nigeria!
- E: Tanzania har nasjonaldag om våren. Vi hadde nasjonaldag for en liten stund siden. 26. april.
- E: Vi har også nasjonaldag i april i Iran – det var 1. april.

Fasit til kapittel 10 i arbeidsboka

- 2 Hun har pusset vinduene. Hun har ryddet leiligheten. Hun har betalt telefonregningen. Hun har sendt pakke til Johns mor. Hun har ikke kjøpt frimerker. Hun har ikke vasket klær.
- 3 Jeg har bestilt dem. – Jeg bestilte dem på onsdag. – Jeg har besøkt dem. – Jeg besøkte dem i forrige uke. – Jeg har fortalt det. – Jeg fortalte det i morges. – Jeg har hjulpet ham. – Jeg hjalp ham for to dager siden.
- 4 ryddet – vært – lånt – lest – hørt – begynt – glemt – snakket – kjøpt – sett – kjørt – betalt – spurt

- 10** (Har du glemt) – glemmer – glemmer – glemte – glem – glemme
kjøpe – kjøpte – kjøp – har kjøpt
Har (du) hørt – hørte – hørte – høre – hører
se – har sett – så – så – se – se – ser
er – Har (du) vært – har vært – var – var
- 12** hjelp/omsorg – behandler – liker – respekt – tid – fortelle – historier
- 13** voksen – voksne – voksen
sulten – sultne – sulten
sliten – slitne
gammelt – gamle – gammelt – gamle – gammel
- 14** Boka var dyr. – Brevet var langt. – Frimerket var billig. – Rommet var lite. – Bilen var gammel – Historien var morsom. – Vinduet var åpent.
- 15** Saras venn – Omars barn – Omars lærer – brorens bil – datteras matpakke
- 20** Tekst til lytteøvelsen
- Teresa: Jeg skal sende en pakke til Oppdal, men jeg husker ikke postnummeret.
Ekspeditør: Et øyeblikk. Det er 7340.
Teresa: 7340. Ja, nå har jeg skrevet det. Hvor lang tid tar det? Kommer pakken fram til lørdag?
Ekspeditør: I dag er det torsdag. Hvis du sender den som brevpakke, går det bra. Det tar bare 1 til 2 dager. Som pakkepost tar det tre til fire dager.
Teresa: Da sender jeg den som brev. Det er til min svigermor, og hun har fødselsdag på lørdag.
Ekspeditør: Jeg ser at denne pakken veier over to kilo. Da må du sende den som pakkepost.
Teresa: Ja vel. Hvor mye koster det?
Ekspeditør: 130 kroner.
Teresa: 130 kroner. Det er dyrt! Kan du veksle denne?
Ekspeditør: Det går fint. Det blir 870 kroner tilbake.
- 21** Tekst til lytteøvelsen:
- Simen: Hei, mamma, er du sliten?
Teresa: Ja, det er jeg virkelig. Nå gleder jeg meg til å lese avisen.
Simen: Den ligger på bordet i stua.
Teresa: Takk skal du ha. Har du støvsuget gulvet?
Simen: Jeg fant ikke støvsugeren.
Teresa: Hva? Den er i skapet.
Simen: Men jeg har ryddet rommet. Det er veldig fint der.
Teresa: Men hvorfor ligger klærne dine på gulvet?
Simen: Fordi jeg skal vaske dem snart.
Teresa: Har du vært i butikken?
Simen: Ja, det har jeg, og jeg har kjøpt to store pizzaer.
Teresa: Har du bare kjøpt pizza?
Simen: Nei, jeg har kjøpt brus også.
Teresa: Brus? Har du ikke kjøpt melk og brød?
Simen: Åh, det har jeg glemt. Men pizzaen er ferdig.
Teresa: Hvor er den?

Simen: Den står på benken. Nå skal jeg dekke bordet.
 Teresa: Det kan jeg gjøre. Forresten, har du ringt til tannlegen?
 Simen: Mamma, jeg var hos tannlegen for et år siden.
 Teresa: Ja, jeg vet det.
 Simen: Dessuten har jeg ikke vondt i tennene.
 Teresa: Men du kan få vondt i tennene. Du drikker altfor mye brus.
 Simen: Huff, som du maser. Nå skal vi ha det litt hyggelig.
 Teresa: Ja, jeg er enig, Simen. Nå skal vi ha det litt hyggelig.

25 Fasit til lytteøvelsen:

- a Emilie Nilsen. 27. Hammerfest. Trondheim. Elektriker.
- b Fernando Ortiz. 41. Venezuela. Førde. Lærer.
- c Ismael Dahl Shire. 14. Somalia. Halden. Skoleelev.
- d Haldis Pettersen. 63. Røros. Gjøvik. Hjemmeværende.
- e Olga Pettersen. 36. Russland. Harstad. Tolk.

Tekst til lytteøvelsen:

Person a

Hei! Jeg heter Emilie Nilsen og er elektriker. Jeg er 27 år gammel og jobber i NSB i Trondheim. NSB betyr Norges Statsbaner, så det er altså tog jeg jobber med. Jeg passer på det elektriske anlegget på togene. Jeg kommer egentlig fra Finnmark, fra en by som heter Hammerfest. Jeg har jobbet her i Trondheim i tre år.

Person b

Mitt navn er Fernando Ortiz og jeg kommer fra Venezuela. Venezuela ligger i Sør-Amerika. Jeg er 41 år og flyttet til Norge for fem år siden. De tre siste årene har jeg bodd her i Førde. Førde er en liten by på Vestlandet, og her trives jeg godt. Jeg jobber som spansklærer på et kurssenter. Det er mange som vil lære seg spansk, så på kurssenteret har vi spansk både for begynnere og for dem som kan litt fra før.

Person c

Jeg heter Ismael Dahl Shire og er 14 år. Jeg har altså to etternavn. Mora mi er norsk og heter Dahl. Faren min er fra Somalia og heter Shire. Jeg er født i Somalia, i Mogadisho, og der bodde vi til jeg var fem år. Nå bor vi i Halden. Halden er en ganske liten by og ligger ikke så langt fra Sverige. Jeg går på skolen, i tiende klasse, men trives ikke noe særlig. Jeg har mest lyst til å jobbe etter tiende, men mamma og pappa er ikke enig. «Du kommer ingen vei uten utdanning,» sier de. De har sikkert et poeng der!

Person d

Jeg heter Haldis Pettersen og er 63 år. Jeg kommer fra en sjarmerende by med mange gamle hus. Byen heter Røros og ligger 20 mil fra Trondheim. Jeg bodde på Røros til jeg giftet meg. Mannen min og jeg flyttet til Gjøvik, og her har vi bodd siden. Gjøvik er også et koselig sted. Jeg er hjemmeværende og har alltid vært det. Jeg har tre barn og har passet barn og hus mens mannen min jobbet. Det har vært nok å gjøre, men nå har alle barna flyttet. To av dem har giftet seg og fått egne barn, så nå er jeg bestemor til tre nydelige barnebarn.

Person e

Jeg heter Olga Merkina og kommer fra Russland. Jeg er 36 år og bor i Harstad. Jeg kom hit til Harstad for fire år siden. I Russland arbeidet jeg som ingeniør, men her i

Norge har det vært vanskelig å få jobb. Akkurat nå jobber jeg som tolk i russisk og norsk. Å være tolk betyr at jeg må oversette det folk sier fra russisk til norsk, og fra norsk til russisk. Det går ganske bra, synes jeg.

27 ny – syk – si – trikk – lytt – hylle – ville – stykke

29 Tekst til lytteøvelsen:

Dialog 1

- En pølse med brød.
- Ketchup og sennep?
- Ja takk, begge deler. Og så Dagbladet.
- Det blir 29 kroner.

Dialog 2

- I dag er det varmt og godt.
- Enig. Har du badet?
- Ja, jeg har nettopp badet. Det er minst 22 grader i vannet.

Dialog 3

- Jeg vil gjerne låne boka til Ingvar Ambjørnsen.
- Hvilken av dem?
- Den om Elling og moren hans som drar på ferie.
- Å ja. Du mener *Fugledansen*. Nei, den er dessverre utlånt.

Dialog 4

- Deilig mat. Har du laget den selv?
- Ja, det har jeg. Vil du ha litt mer?
- Ja, takk. Jeg er sulten i dag.

Dialog 5

- Cecilie er flink, men hun kommer ofte for sent.
- Hun er så trøtt om morgenen. Hun gjør lekser til ti – halv elleve hver kveld.
- Det er mye å gjøre i 2. klasse, men hun bør legge seg tidligere.
- Jeg skal si det til henne.

Dialog 6

- For et regnvær. Har du fått noe?
- Jeg fikk en fin laks for en time siden. Her er den.
- Oj. Den må veie over 5 kilo.
- Det gjør den. 5 og en halv kilo.

Dialog 7

- Hei, Jim. Sett deg ned!
- Nå. Hva har du i matpakken i dag?
- Det vanlige: To med ost og to med pølse.
- I dag var sjefen sur, ikke sant?
- Jeg synes han er sur hver dag.

Dialog 8

- Hvordan går det med deg?
- Ikke så bra. Jeg har vondt i ryggen og i magen.

- Sier du det. Du skal snart få medisinerne dine.
- Skal du være her i natt?
- Nei, men Siri har nattevakt. Hun passer på deg.

Dialog 9

- Når kan jeg hente bilen?
- I morgen etter klokka to.
- Hvor mye blir det?
- Cirka 4000 kroner.
- Det var dyrt.
- Ja, men vi må reparere bremsene. De fungerer ikke så bra.

Dialog 10

- Hvor har du vært?
- På ski. Det er deilig skiføre i dag.
- Jeg stod på skøyter i går.
- Hvordan gikk det?
- Det gikk ikke så bra. Isen var hard og fin, men det er mange år siden jeg har gått på skøyter.

Fasit til kapittel 11 i arbeidsboka

3a er – er – har – er – har – er

4 fra – til – i – om – på – i – til – for – fra – på – på/i – I – for – i – langs

5 for å – Derfor – for å – Derfor

12 den store genseren – den grønne bilen – det grønne huset – det nye huset – den nye bilen – de nye stolene – den gode maten – de gode kakene – de fine bildene – det gamle huset – den gamle bilen – det lille glasset – den lille koppen – de små koppene

13 SØRLANDET – OSLO – TELEMARKE – FINNMARK – ROGALAND – NORDLAND – TRONDHEIM

17 midt – nærheten – utenfor – høyre – inn – veien – bortover – siden

18 Se i tekstboka side 100.

22 Lytteøvelse. Lillevik

Lillevik ligger ved kysten. Det er et lite sted med to skoler, noen butikker, en restaurant, to kafeer og et bibliotek. Det er ganske bra å bo her. Vinteren er ikke så kald. Det kommer vanligvis ikke så mye snø, men vi har ganske mye sludd og regn. Det kommer 1200 millimeter nedbør i året, og det blåser mye. Men våren kommer tidlig, og trærne blir grønne i april. Da er det pent i Lillevik. I mai er det mange blomster overalt. Om sommeren kan det også være nydelig her. Mange folk har båter, og vi bader og koser oss. I juni og juli er nettene lyse, og det er fint å være ute. Men noen ganger ligger tåka over Lillevik. Høsten er ganske trist her. Da er det mye vind, og det blir mørkt og surt. Særlig i november regner det mye.

27 Lytteøvelse

- 1 – Unnskyld, kan du si meg hvor kinoen ligger?
 - Fortsett rett frem, og så tar du tredje gate til høyre. Kinoen ligger på venstre side av gata.
 - Takk skal du ha!
 - Ingen årsak!
- 2 – Unnskyld, er det en bank her i nærheten?
 - Ja, det er det. Gå rett frem, og så tar du tredje gate til venstre. Banken ligger på høyre side av gata.
 - Fint. Takk for hjelpen!
- 3 – Unnskyld, jeg ser etter apoteket.
 - Det er like i nærheten. Bare ta første vei til venstre. Så ligger apoteket på venstre side av gata.
 - Å, ja. Takk skal du ha.
- 4 – Unnskyld, kan De hjelpe meg? Det skal være en frisør her i nærheten. Vet De hvor det er?
 - Fortsett rett frem, og så tar De tredje gate til høyre. Frisøren ligger rett ved kinoen – på den andre siden av gata.
 - Mange takk.
 - Ingen årsak!
- 5 – Kan du si hvor bussen stopper?
 - Den stopper like her borte. Gå til høyre i krysset. Da ser du stoppestedet på venstre side av gata.
 - Takk skal du ha!
- 6 – Unnskyld, kan du si meg om det er en kafé her i nærheten?
 - Ja, det er det. Du fortsetter rett frem, og så tar du andre gate til venstre. Kafeen ligger på venstre side av gata, rett rundt hjørnet.
 - Fint! Takk skal du ha.
 - Bare hyggelig!
- 7 – Unnskyld, er det ikke en bokhandel i nærheten?
 - Jo da, ikke langt unna. Ta andre gate til høyre, så ser du den. På høyre side av gata.
 - Takk for hjelpen!
 - Ingen årsak!

Fasit til kapittel 12 i arbeidsboka

- 3a Jeg kommer ikke hvis det regner. – Du må spørre hvis du vil ha hjelp. – Du må spørre hvis du ikke forstår. – Jeg blir sint hvis du ikke kommer nå.
- 3b Hvis det regner, kommer jeg ikke. – Hvis du vil ha hjelp, må du spørre. – Hvis du ikke forstår, må du spørre. – Hvis du ikke kommer nå, blir jeg sint.
- 4 Hun tar på seg varme klær fordi det er kaldt ute. – Hun vil ikke spise fordi hun ikke er

sulten. – Han reiser ikke på ferie fordi han ikke har råd. – Han kom for sent fordi han ikke hørte vekkerklokka.

- 5 Fra ti på ni til ti på halv elleve. – Ti på ni. – Ti på halv tre. – Fra ti på ni til fem på halv to.
mandag: I femte time. – I første time.
tirsdag: I fjerde time. – I tredje time. – I sjette time.
- 8 Læreren sier at han strever litt med matematikk. – Anna sier at han ikke liker matematikk. – Anna sier at han alltid har likt seg i klassen. – Læreren sier at han ofte glemmer å gjøre leksene.
- 9 Hun sier at leiligheten hennes ligger i sentrum. – Hun sier at hun liker seg der. – Hun sier at hun jobber fem dager i uka. – Hun sier at hun ikke jobber på lørdag. – Hun sier at sønnen hennes går på skolen. – Hun sier at hun spør ham om skolen. – Hun sier at han ikke forteller henne så mye.
- 10 i – i – i – om – på – i – i – med – Om – i – fra – til
- 15 Jeg lurar på om du kan bake ei kake til møtet. – Jeg lurar på om han ofte er syk. – Jeg lurar på om de alltid har så mye å gjøre. – Jeg lurar på om de aldri er hjemme om kvelden. – Jeg lurar på om han ofte kommer for sent.
- 16 Naboens sønn – Mareks sekk – Lærerenes bøker
- 17 (Hun) – Han – Hun – seg – henne – hun – seg – ham – De – dem
- 24 Tekst til lytteøvelsen:
Lillian går i sjuende klasse. På mandag har hun norsk i første og andre time. Hun synes norsk er ok, for de leser ei ganske spennende bok i klassen. Hun har også norsk i første time på onsdag. På torsdag begynner Lillian til andre time. Hun har norsk på torsdag også, men ikke før i femte time. Lillian synes engelsk er ganske vanskelig, og derfor liker hun ikke tirsdagene. Da har de engelsk både i første og andre time. På onsdag har hun engelsk i fjerde time. Hun har ikke engelsk på torsdag og fredag, og det er bra. Lillian liker fredagene, for da har de musikk. De har musikk i femte og sjette time. De spiller all slags musikk, både klassisk musikk og popmusikk.
- 27 Tekst til lytteøvelsen:
Jeg heter Vegar og går i fjerde klasse. Hver morgen står jeg opp klokka halv sju, spiser frokost og leser litt i avisen. Jeg er interessert i sport, særlig fotball, og leser om alle fotballkampene i avisen. Etterpå går jeg til skolen. I går var det regn og kaldt, og jeg ble veldig våt. På skolen snakket vi om vær og temperaturer i første time. Det var ganske lett, og jeg forsto nesten alt.
Om ettermiddagen var jeg hjemme. Jeg spiste middag sammen med pappa og lillebroren min. Vi hadde det veldig hyggelig og snakket om jobben til pappa. Han jobber på et museum, og dit skal vi dra i neste uke. Pappa reparerer gamle ting på museet. Kanskje jeg kan hjelpe ham litt?
Om kvelden så jeg og pappa på tv. Vi så på en amerikansk film om en drosjesjåfør i New York. Den var kjempebra, men pappa likte den ikke. Han sa at det var en dårlig film.
Etterpå laget han varm te og brødsiver med ost og syltetøy. Jeg spiste seks skiver. Lillebroren min var ikke så sulten. Han spiste bare ei halv skive.

31 Tekst til lytteøvelsen:

Samtale 1

- Viken transport, vær så god!
- Hei. Dette er Øyvind Dahl. Er Ole Grønnli inne?
- Nei, dessverre, han er på et møte.
- Når kommer han tilbake?
- Klokka halv to. Kan jeg ta imot en beskjed?
- Ja. Si at flyet går klokka åtte i kveld. Jeg møter ham på flyplassen klokka sju.
- Det skal jeg si.

Samtale 2

- Hallo!
- Hallo! Kan jeg få snakke med Silje?
- Hun er i butikken. Hvem er det som ringer?
- Det er Marit. Vi skal spille fotball i dag.
- Skal dere trene eller spille kamp?
- Vi skal spille kamp, klokka halv seks. Mamma kjører, så Silje kan bli med i bilen vår.
- Så fint, da! Hun ringer deg når hun kommer hjem.

Samtale 3

- Simonsen!
- Hei, er det Kristine Simonsen? Det er Lars Bø som ringer.
- Lars Bø? Å ja, du er klassekontakt i 10B.
- Det stemmer. Du, jeg trenger litt hjelp.
- Ja vel.
- Klassen skal på tur til Bergen om to uker, og det er fint om noen av foreldrene kan bli med på turen. Har du tid?
- Dessverre. Jeg har fryktelig mye å gjøre på jobben akkurat nå. Men jeg skal spørre mannen min. Et øyeblikk.
- (Pause)
- Ja, hei. Mannen min sier at han kan bli med. Blir noen av lærerne med?
- Ja, både jeg og to av lærerne. Du, det var flott at mannen din kunne. Hils og si mange takk.
- Bare hyggelig. Ungene gleder seg til denne turen.

32 Tekst til lytteøvelsen:

- Hei, Nina. Var det gøy på skolen i dag?
- Nei, det var kjedelig. Jeg var så trøtt.
- Hvorfor det?
- Det var ikke så lett å sove i natt. Hørte du ikke musikken inne hos naboen?
- Nei, jeg hørte ingenting. Gikk det bra i mattetimen i dag?
- Vi hadde prøve, og den var skikkelig vanskelig.
- Sier du det?
- Er maten ferdig? Jeg er så sulten.
- Allerede? Spiste du ikke på skolen?
- Jeg glemte matpakka.
- Nina! Du glemmer den hver dag.
- Jeg vet det. Hva skal vi ha til middag?
- Fisk og poteter og gulrøtter.
- Kan vi ikke ha hamburger?
- Vi hadde hamburger i går.

- Men jeg liker ikke fisk.
- Jo da, det gjør du.
- Det blir forresten foreldremøte på torsdag. Alle foreldrene må komme.
- Hva skal læreren snakke om da?
- Vi skal på klassesettur til Amsterdam.
- Til Amsterdam? Blir ikke det veldig dyrt?
- Jo, men vi skal bake kaker og selge dem på skolen. Da får vi inn litt penger.
- Det er bra. Vet du forresten hvor Amsterdam er?
- Selvfølgelig. Det er i Belgia.

Fasit til kapittel 13 i arbeidsboka

- 2 (bestemor/farmor) – mor/mamma – søster – datter – oldebarn – onkel – bror – barnebarn
- 4 Han har ei datter som er 11 år. – Vi har to barn som bor i USA. – De har ei bestemor som er 70 år. – Han leser ei bok som er spennende. – Vi så en film i går som var interessant. – Han kjøpte et teppe som var ganske dyrt.
- 5 mitt – mine – mi
- 6 din – di – dine – din
- 7 vår – vårt – våre – vårt
- 8 sin – hans – hans – hans – sin – sin
- 9 hennes – hennes – hennes – hennes – hennes – sin – sin – sine
- 11 oldebarn – for – humor – minner – besøk – en – dagen – presanger/gaver – av – holdt – i – like – takk – også
- 15 Mannen hennes jobbet på fabrikk. – Nå bor hun alene. – Hun trives i huset sitt. – Men hun savner mannen sin. – I går kom familien hennes på besøk. – De laget en stor fest for henne. – Et av oldebarna hennes holdt tale. – Hun er så glad i familien sin.
- 16 Nei, det var positivt. – Nei, de er døde. – Nei, han er ung. – Nei, den er ny. – Nei, de er rike. – Nei, det er lite. – Nei, hun føler seg sterk. – Nei, de er veldig like.
- 19 bryllup – Bruden – brudgommen – ekteskap – ektepar – skille – skilsmisser
- 25 Tekst til lytteøvelsen
 - Kim: Hei, Eva, det er Kim.
 - Eva: Hei Kim. Du var ikke på skolen i dag.
 - Kim: Nei. Fikk vi mye lekser?
 - Eva: Massevis. Hvorfor var du hjemme?
 - Kim: Anja, lillesøstra mi, var syk.
 - Eva: Å. Hvor gammel er hun?
 - Kim: Bare tre år. Hun kan ikke være alene.
 - Eva: Hvor er moren og faren din da?

Kim: Pappa er i utlandet. Han er på en konferanse i Tyskland og blir borte ei uke. Mamma måtte på jobb. En av pasientene hennes ringte. Han hadde tannpine og måtte ha hjelp.

Eva: Men har du ikke en bror også?

Kim: Jo, men han bor ikke her. Han er ferdig med skolen og har fått seg jobb og kjæreste i Nord-Norge. Hva fikk vi i lekser, forresten?

Eva: Vi skal ha engelskprøve i morgen, men det vet du allerede. Dessuten skal vi ha historieprøve på fredag. Vi må lese alt om Napoleonskrigene.

Kim: Historieprøve på fredag? Men det er jo om to dager.

Eva: Ja, jeg vet det. Læreren forstår ingenting. Kommer du i morgen?

Kim: Ja, det gjør jeg.

Eva: Var du ikke på familiefest i går?

Kim: Mm. Det var gøy.

Eva: Hvor var dere?

Kim: Hos en av søstrene til mamma. Pappa er enebarn, men mamma har to søstre og tre brødre. Alle sammen var der. Jeg snakket mye med Terje. Han er lillebroren til mamma og kjempehyggelig.

Eva: Hvor gammel er han?

Kim: Jeg vet ikke helt. Mellom 30 og 35. Vet du, jeg fikk låne bilen hans.

Eva: Gjorde du?

Kim: Ja. Bare ta den, sa han. Jeg kan låne den hele denne uka.

Eva: Da kommer du med bil på skolen i morgen?

Kim: Selvfølgelig. Se etter en rød bil med svart tak. Det er meg!

Eva: Det skal jeg. Ser deg i morgen!

Kim: Ser deg i morgen! Ha det!

28 1 gjerne – 2 gjest – 3 jo – 4 jobb – 5 hjemme – 6 hjelpe – 7 gjorde – 8 gi

33 Tekst til hulldiktat:

Her i landet må man være 18 år for å gifte seg. Jenta og gutten gifter seg med den de er forelsket eller glad i. De bestemmer selv. Slik var det ikke i gamle dager. Da bestemte foreldrene.

Et gift par kaller vi for et ektepar. Alle ektepar vil gjerne leve sammen hele livet. Likevel skiller mange seg etter noen år. Cirka 40 % av ekteskapene slutter med skilsmisse. Noen bor alene etterpå, men mange gifter seg senere med en annen.

34 Tekst til lytteøvelsen:

- Fortell litt om deg selv!
- Ja, jeg heter Nils Olsen og er født her i Kroken.
- Har du bodd her hele tiden?
- Nei, nei. Da jeg var 16 år gammel, reiste jeg hjemmefra.
- 16 år gammel? Men gikk du ikke på skole i Kroken?
- Jo, jeg gikk på grunnskole, men gymnas – eller videregående skole som det heter i dag – det hadde vi ikke i Kroken.
- Hvor reiste du?
- Til Oslo. Jeg hadde ei tante i Oslo som jeg kunne bo hos.
- Hva gjorde du der? Gikk du på skole?
- Nei, det hadde jeg ikke råd til. Jeg måtte betale for mat og rom hos tanta mi. Derfor begynte jeg på fabrikk, på sjokoladefabrikk. Der var jeg i 8 år, og der traff jeg Turid, kona mi.

- Men i dag er du ikke gift?
- Jeg er ikke det, nei. Turid og jeg ble skilt for noen år siden, fem år siden, tror jeg. Vi var veldig forskjellige, og uenige om nesten alt.
- Likevel giftet dere dere?
- Ja, i begynnelsen var alt bra, selvfølgelig. Turid var søt og morsom, og jeg var forelsket, veldig forelsket. Etter et par år fikk vi en liten sønn, og Turid sluttet på fabrikken. Det var da problemene begynte.
- Hvordan da?
- Turid ble så irritert og trøtt og var nesten aldri i godt humør lenger. Du forstår, sønnen vår, Per-Ivar, var mye syk de to første årene. Han gråt mye og sov ikke om natta. Turid måtte stå opp fire, kanskje fem ganger hver natt. Jeg forstår at hun ble trøtt.
- Hva med deg, sto ikke du opp om natta?
- Jeg? Nei, jeg skulle på jobb tidlig om morgenen. Jeg måtte sove.
- Hvor bor Per-Ivar nå?
- Sammen med Turid. Jeg savner ham veldig.
- Bor de fremdeles i Oslo?
- Ja. Turid har begynt å arbeide igjen, og hun liker seg i Oslo.
- Hvorfor dro du tilbake til Kroken?
- Jeg vet ikke, men jeg likte meg ikke i Oslo. Alt var så stort der, og jeg – jeg fikk ikke så mange venner.
- Men her i Kroken kjenner du mange?
- Her? Her kjenner jeg alle. Det bor bare 550, kanskje 600 mennesker i Kroken. Og så er det pent her. Jeg liker fjellene og fjorden. Naturen er ganske dramatisk, men det er flott.
- Hvor ofte ser du Per-Ivar?
- I feriene. Han kommer både i juleferien og i sommerferien, og det er jeg glad for.

Fasit til kapittel 14 i arbeidsboka

- 3** (kaffekopp) – tekopp – kjøkkenskap – stuebord – kjøkkenstol – kjøkkenbenk – bokhylle
– vinterklær – sommerklær
- 8** De har ei datter som heter Kamilla. Vi kjøpte en leilighet som ligger i sentrum.
De bor i et hus som de liker godt. Vi har lån i banken som vi må betale.
Jeg må kjøpe en leilighet som jeg har råd til å bo i.
I går var jeg på et loppemarked der jeg så mange fine ting.
- 10** Leiligheten hans er koselig. Han trives på kjøkkenet sitt. Der lager han mat til vennene sine. I stua si har han få møbler. Fra soverommet hans er det fin utsikt.
- 11** Ja, Ola eier leiligheten. Nei, Ola eier ikke bøkene. Ja, Ola eier sekken.
Nei, Ola eier ikke møblene. Nei, Ola eier ikke kjøkkenet. Ja Ola eier kjøkkenbenken.
- 16** dyr – dyrere – lett – lettere – vanskelig – vanskeligere – god – bedre – stort – større – liten/lita – mindre
- 22** Hvilket ord hører du?
do – lån – råd – god – bud – kåper – sol – veske – før – øret
hus – gjorde – skjørt – større – vennene – bord – dyrere – fine – sønn – stå

27 Lytteøvelse

- Hei, Anita. Lenge siden jeg har sett deg her i Sandnes!
- Ja, jeg har flyttet til utlandet. Jeg er bare hjemme på besøk.
- Hvor bor du nå da?
- Jeg har flyttet til Italia. Jeg skal gifte meg med en italiener, og nå har jeg fått jobb i et eksportfirma der.
- Kan du språket?
- Ja, jeg har gått på mange kurs og snakker mye med kjæresten min, så det går bra.
- Savner du ikke Norge?
- Noen ganger, så. Jeg savner jo familien av og til. Men jeg trives veldig godt. Mange ting er bedre i Italia enn her hjemme, synes jeg. Folk er hyggeligere, maten er bedre. Og mye billigere. Det er fantastisk å kunne kjøpe så mye deilig frukt og grønnsaker mye billigere enn hjemme. Og så er jo klimaet mye bedre, da.
- Savner du ikke snøen?
- Ikke så ofte!

28 Lytteøvelse

Familiene Olsen, Berg, Johannesen og Dal bor i nærheten av hverandre. Husene deres er nokså like. De har alle sammen eneboliger med hage rundt. Alle familiene har postkasse på porten. De har også et sted å sette bilen, men det er ikke alle som har garasje til bilen. I hagene sine har de noen planter, og de har et sted å sitte. Men hagene deres er ikke helt like.

Familien Olsen har mange blomster i hagen, og de har to frukttrær. De har en garasje til bilen sin. Olsens hus har to etasjer. I første etasje har de ei dør ut til hagen. De har ikke noen terrasse, men de har en benk under et tre i hagen.

Familien Berg har også to frukttrær, og de har mange grønnsaker i hagen. Bilen deres står i en garasje. De har et hus med en etasje. De har ei dør ut til en terrasse med to stoler og et lite bord. Under et tre i hagen har de en benk.

Familien Johannesen har et hus med to etasjer. I første etasje har de ei dør ut til hagen. De har en koselig terrasse med to stoler og et bord. De har ikke noen garasje, men barna har ei lita hytte i hagen. Utenfor hytta står det en benk. Det er mange blomster i hagen, og et stort tre.

Familien Dals barn har også ei lita hytte i hagen. To stoler og et bord står i nærheten av hytta. Familien har en garasje der bilen står. De har også et epletre og et pæretre. De er veldig glad i grønnsaker, og de dyrker mye grønnsaker i hagen. Derfor har de ikke plass til noen terrasse utenfor huset sitt. Dals hus har en etasje.

34 Lytteøvelse: Mette og Hans

Mette og Hans studerer i Bergen. Hun studerer medisin og skal bli lege. Han studerer økonomi. De er forelsket og har tenkt å gifte seg snart. Om et halvt år er de ferdige med studiene i Bergen, og da vil de flytte. Mette kommer fra Bø i Telemark, og Hans kommer fra Oslo.

Mette: – Det blir rart å bli ferdig med studiene og begynne å arbeide. Flytte fra studentbyen og finne seg et sted å bo.

Hans: – Ja, det blir spennende få seg jobb. Heldigvis er det lett for oss å få noe å gjøre.

Mette: – Jeg gleder meg til hus og hage ...

- Hans: – Hus og hage! Vet du hva det koster med et hus med hage i en stor by?!
- Mette: – Ja, i en stor by er det dyrt. Men på små plasser er det mye lettere å få seg hus. Hvis vi flytter til Bø og jobber begge to, da kan vi få oss et hus på landet og dyrke grønnsaker og frukt til oss selv.
- Hans: – På landet! Hvis vi bor på landet, må vi kjøre mange mil til jobben hver dag. Og tenk så vanskelig det blir å komme noen steder. Jeg hadde tenkt meg en praktisk leilighet i sentrum av Oslo. Da er det kort vei til teater, konserter og restauranter. Kanskje vi ikke trenger bil en gang.
- Mette: – I Oslo! Jeg har ikke lyst til å bo i en så stor by. Det er altfor mye trafikk og bråk. Jeg vil heller bo på et mindre sted, der jeg kjenner alle naboene.
- Hans: – Jammen jeg har jo hele familien min i Oslo, og der vet jeg at jeg kan få en god jobb i samme firmaet som faren min jobber i.
- Mette: – Hele familien min bor i Telemark. Dersom vi bor i nærheten av mamma og pappa, kan de passe barna for oss når vi er på jobb. Foreldrene dine arbeider jo, så de kan ikke passe på barna våre.
- Hans: – Barna våre! Du tenker jammen langt framover. Vi har jo ikke noen barn ennå, og det fins barnehager hvis vi får barn.
- Mette: – Hvis? Vil du ikke ha barn?
- Hans: – Jo da, selvfølgelig. Men først vil jeg jobbe en stund. Og reise og gå på kino og være sammen vi to.
- Mette: – Jeg vil også jobbe, og så drømmer jeg om å ha barn og hus og hage og besteforeldre som bor i nærheten og kan passe på barna. Høres ikke det koselig ut?
- Hans: – Vel, vi blir sikkert enige når vi er gift.

35 Lytteøvelse: Gunnar flytter hjemmefra

Gunnar er blitt 22 år. Han har flyttet fra familien på Hamar for å jobbe i Oslo. Nå bor han i et nesten umøblert rom hos en familie. Gunnar har alltid bodd hjemme, og nå tenker mora hans mye på ham. Han ringer hjem for å fortelle at alt er bra.

- Hei mamma, det er meg.
- Å hallo! Så fint at du ringte. Hvordan går det med deg? Har du funnet noe sted å bo?
- Ja, nå har jeg fått et rom hos en hyggelig familie et stykke utenfor byen.
- Er det et koselig rom, da? Er det pene møbler der?
- Det var ikke så mange møbler her da jeg flyttet inn – bare ei seng og en stol. Men i går var jeg på loppemarked og kjøpte et bord og en stol til. Søndag spiste jeg middag hos tante Lise og onkel Nils, og jeg fikk låne et teppe og en radio av dem. Og et skap. Så nå begynner det å bli bra. Men hvordan har dere det?
- Jo takk, ikke verst. Pappa har litt problemer med ryggen, så han kan dessverre ikke komme og hjelpe deg med å flytte. Vil du at jeg skal komme inn til Oslo og hjelpe deg å komme i orden?
- Nei da, mamma. Takk skal du ha, men det går fint.
- Er du sikker på det? Husker du på å spise ordentlig?
- Ja da, jeg kan lage varm mat på kjøkkenet til familien hvis jeg spør. Og så kan jeg spise i kantina på jobben. Og jeg har brød og ost og syltetøy på rommet. Kanskje jeg kjøper en kaffekoker og noen kopper i neste uke.
- Er det varmt nok på rommet da?
- Ja da, mamma. Det er godt og varmt her.
- Er du sikker? Og hva med vasking? Hvor kan du vaske klær?
- Jeg får låne vaskemaskinen i kjelleren her en dag i uka.
- Er du sikker på at jeg ikke skal komme inn til byen og hjelpe deg å komme i orden?

- Helt sikker, ikke tenk på det mamma. Slapp av. Alt går fint her. Hils pappa! Jeg kommer på besøk til dere om to uker.
- Da skal jeg lage noe ekstra godt til deg, gutten min. Ha det bra så lenge.

Fasit til kapittel 15 i arbeidsboka

- (gleder meg) – gleder seg – gleder oss
Liker (du) deg – liker meg – liker seg
ta på dere – tatt på oss
har (dere) på dere – har på oss – ha på seg – ha på seg
- Må jeg gjøre det, eller kan du gjøre det? – Hun har lyst på ny leilighet, men hun har ikke råd. – Han spiller fotball, og han trener to ganger i uka. – De liker å trene i fritida, for de sitter mye stille på jobben. – Skal vi ta ferie i juli, eller skal vi vente til august? – Hun har mye å gjøre, for hun må bli ferdig til jul. – Faren lager maten, og dattera dekker bordet. – Jeg vil gjerne komme, men jeg vet ikke om jeg har tid.
- Hun reiste ikke, for hun fikk ikke billetter. – Hun reiste ikke fordi hun ikke fikk billetter.
Vi kommer ikke, for vi har ikke tid. – Vi kommer ikke fordi vi ikke har tid.
De kjøper ikke gaver, for de feirer ikke jul. – De kjøper ikke gaver fordi de ikke feirer jul.
- mange – mange – mye – mye – mye – mye – mange – mange – mye – mange – mange – mye
- synes – synes – tror – tror – synes – synes – tror
- god – godt – godt – godt
varmt – varm – varme – varme – varm – varm
fin – fint – fine
deilig – deilig – deilige
- Eksempel:
inviterer – servere – butikken – kilo – kilo – gram – liter – dekker – velkommen – ferdig – sende – smaker – forsynt – for – vel bekomme
- sommersko – parkeringsplass – treningsstudio – årstid – barnehage – julegave – kjøpesenter – skrivebok – ullgenser – matpakke – fødselsdato
- en arbeidsdag – en sommerdag – en vinterdag – en regnværsdag – en høytidsdag
- Tekst til lytteøvelsen:
I jula skal jeg virkelig slappe av. Vinteren er så lang, og det er bra med en pause på denne årstida. Jeg og kona mi skal være hjemme. Vi får besøk av barna våre, både sønnen vår og de to døtrene. Døtrene våre bor her i byen, men sønnen vår bor i Oslo. Han må reise med fly, og jeg håper at han får billett. Det er mange som vil hjem til jul. På julaften går vi alltid i kirken. Etterpå spiser vi en deilig julemiddag. Om kvelden gir vi hverandre presanger og ønsker hverandre en riktig god jul.

26 Tekst til lytteøvelsen:

- Er appelsinene søte?
- Ja, friske og søte.
- Jeg tar to kilo. Hvor mye er det per kilo?
- 24,50.
- Det er ganske dyrt. Da er det nok med en kilo.

- Koster potetene 18 kroner kiloen?
- Ja, de store koster så mye. De små koster bare 10 kroner.
- La meg få tre kilo av de små.

- Jeg har lyst på god fisk. La meg få to kilo laks og en kilo torsk.
- Det er greit. Det blir 304 kroner til sammen.
- 304 kroner? Hvor mye koster torsken?
- 120 kroner per kilo.
- Er den *så* dyr! Jeg tar bare to kilo laks, da.
- Det blir 184 kroner.

- En liter is, hva koster det?
- Sjokoladeisen koster 36, 50 og vaniljeisen 32 kroner.
- Jeg tar en liter sjokoladeis.

- Har dere brune egg?
- Ja. 15 kroner for en kartong.
- Er det seks egg i en kartong?
- Ja, det er det.
- La meg få to kartonger.

- Jeg leste i avisen at dere har tilbud på kylling?
- Det er riktig. 29 kroner per stykk.
- Hvor mange kan jeg kjøpe?
- Ikke mer enn ti.
- Ok, da tar jeg ti, da.

31 Tekst til lytteøvelsen:

- Hun: Hva er klokka?
- Han: Kvart på seks.
- Hun: Kvart på seks? Å nei! Gjestene kommer om et kvarter. Vi må skynde oss.
- Han: Er det noe jeg kan gjøre?
- Hun: Har du dekket bordet?
- Han: Ja, jeg er nesten ferdig, men jeg finner ikke servietter. Jo forresten, her ligger en pakke med røde servietter.
- Hun: Du kan ikke bruke røde servietter.
- Han: Hvorfor ikke?
- Hun: Det er vår nå. Vi er i slutten av mai. Røde servietter bruker vi bare i jula. Har vi ikke grønne?
- Han: Beklager, men vi har bare røde. Har du laget salaten?
- Hun: Nei, den skulle *du* lage!
- Han: Det har jeg glemt. Da lager jeg den nå. Hva skal jeg ha i salaten?
- Hun: Paprika, agurk og salathode. Og litt egg. Jeg har kokt seks egg. De ligger på benken.

Han: Paprika, agurk, salathode og egg. Dette blir bra.
 Hun: Nå er klokka fem på seks. Jeg må ta på meg en annen kjole og gre håret.
 Han: Og jeg må finne ei ny skjorte. Jeg er så svett.
 Hun: Er potetene ferdige?
 Han: Nei, de må koke litt til. Men kyllinggryta er ferdig. Mm, det lukter godt!
 Hun: Har du sett hårbørsten? Den er borte.
 Han: Ligger den ikke på badet?
 Hun: Nei, og jeg *må* gre håret.
 (Det ringer på døra.)
 Hun: Nå ringer det på døra. Du må åpne, for jeg er ikke ferdig.
 (...)
 Han: (til gjester i døra) Velkommen, alle sammen!
 (liten pause) For tidlig? Nei, dere kommer ikke for tidlig. Vi sitter bare og slapper av og venter på dere.

32 Tekst til lytteøvelsen:

Dette er kjøkkenet mitt. På bordet står det en blomstervase med fine blomster. Det ligger også ei veske på bordet. Under bordet står skoene til dattera mi. Hun roter forferdelig. Veska er også hennes. Over vinduet er det ei hylle. Der ligger kokebøkene mine. Jeg lager ikke middag hver dag, men jeg liker å lese i dem likevel. Under vinduet er det en benk med komfyr. Til venstre for komfyren står det et fat med frukt. Jeg er ikke så glad i frukt, men jeg prøver å spise et eple hver dag. Til høyre står det en pen, gammel vase. Den kjøpte jeg i Marokko for mange år siden. Komfyren har tre kokeplater. På plata bak står det en kaffekjele eller en vannkjele. Jeg koker vann i den når jeg skal lage te. På plata til venstre står det en kasserolle med kakao. Jeg elsker kakao! I skapet har jeg kopper, glass og andre ting. Koppene står midt i skapet, på tredje hylle. Nede i skapet, på første hylle, står tallerkenene. På femte hylle står glassene. På hylla mellom koppene og tallerkenene ligger det en pakke med servietter.

Fasit til kapittel 16 i arbeidsboka

- 3 går jeg – sover hun – jogger han – spiller jeg – går de – har hun – er hun
- 4 jogget – likte – trente – spilte – var – slappet av – Hadde – så – gikk
- 5 ganger – sammen – over – ganger – over – Forrige – i – med – som – Nå – i
- 6 Nå føler jeg meg trøtt. Hvordan føler han seg i dag?
 Han føler seg frisk. Hvordan føler dere dere i dag?
 I dag føler vi oss trøtte. Hvordan føler de seg i dag?

Gruer du deg – Jeg gruer meg – De gruer seg – gruer du deg – hun gruer seg – gruer han seg

- 7 Terje føler seg elendig. Han er kvalm og har vondt i magen. Han er sikker på at han har feber. Det verker i hele kroppen. Hos legen fikk han ikke medisin. Men nå vil han bestille ny time.
- 8 HÅND – HODE – RYGG – NESE – SKULDER – NAKKE – MUNN – LÅR – HALS

9 føttene – tærne – øynene – hendene – skuldrene – knærne – musklene – tennene – kroppen

10 den vonde tanna – det vonde kneet – de vonde føttene – de vonde skuldrene

12 er – er – er – er – har – er – har – er – ha – har – er

13 med – i – i – om – For – siden – hos – av

15 Han er ikke frisk. Han har ikke feber. Han har ikke time hos legen. Du kan ikke få time i dag. I dag kan hun ikke gå på jobben.

16 a få – å få – å få – får b spiser – spise – spise – å spise

22 Lytteøvelse

- Huff, for en morgen!
- Å, hva er galt?
- Galt? Alt er galt!
- Det er kaldt og surt ute, og jeg er trøtt og har vondt i hodet.
- Det hjelper sikkert med litt frokost. Kaffen er ferdig.
- Hva er klokka?
- Halv sju.
- Jeg har dårlig tid. Bussen går sju, og jeg må ikke komme for seint til den. Jeg må være på jobben klokka halv åtte i dag.
- Du bør spise litt først. Ellers blir du syk!
- Bare en kopp kaffe.
- Når blir du ferdig på jobben i dag?
- Jeg har pause fra klokka 11 til halv tolv.
Klokka halv fire kan jeg gå fra jobben, men så har jeg time hos legen klokka halv fem.
- Skal vi spise middag sammen i byen?
- Ikke i dag. Jeg vil bare hjem og sove. Jeg kommer hjem cirka klokka halv sju.

26 Hvilket ord hører du?

ni – nyte – sole – vår – naken – leggen – ule – rike – være – måte
legge – fine – måte – fet – hele – være – hatt – gråt – lite – sikker

32 Lytteøvelse

- Doktor Sands kontor, vær så god.
- Dette er Kirsten Lange. Jeg lurte på om det ville være mulig å få en time hos legen i neste uke en gang? Jeg trenger en ny resept på den medisinen jeg tar for allergien min.
- Ja vel. Da vil sikkert legen se på Dem først. Vi kan sette opp en time til kontroll onsdag den 14. La meg se: klokka ti. Passer det?
- Hvis det var mulig, ville jeg gjerne komme tidligere om morgenen.
- Da må det bli torsdag. Torsdag den 15. har vi en ledig time klokka åtte tretti.
- Det passer veldig bra. Tusen takk skal du ha. Da kommer jeg neste torsdag klokka halv ni.
- Det er fint.

Doktor Sands kontor, vær så god.

- Ja hallo. Dette er Torbjørn Nilsen. Jeg har en datter som har vært hos dere før.
- Hva heter hun?
- Annette.
- Født?
- 29.05.2001.
- Skal vi se. Der har vi henne ja. Hva er i veien med henne, da?
- Jeg vet ikke riktig. Hun har vært forkjølet lenge, og nå synes jeg hun puster så tungt og rart.
- Har hun feber?
- Nei, ikke nå, men hun har vært veldig varm. Og hun sier at hun har veldig vondt i ørene og gråter mye.
- Du får komme med henne, så doktoren kan se på henne. Skal vi se. I dag er det torsdag, og det er best dere kommer før helgen. Dere kan komme i morgen formiddag klokka halv elleve.
- Det var fint. Takk for det. I morgen halv elleve.

- Doktor Sands kontor, vær så god
- Hallo. Dette er Per Tobiassen. Hei!
- Hallo, Tobiassen. Hva gjelder det i dag?
- Det er dette kneet mitt. Det er så stivt, og det blir bare stivere og stivere. Jeg lurte på om du kunne finne en ledig time slik at doktoren kunne se på det.
- Doktoren har sett på kneet tidligere, ikke sant?
- Jo, for noen måneder siden. Da sa hun at jeg skulle gå mye. Men det gjør veldig vondt når jeg går.
- Ja, da er det best hun ser på det igjen. Vi har en ledig time mandag den 12. klokka to. Passer det?
- Det er faktisk vanskelig, for jeg har time hos tannlegen akkurat da.
- Vel, tirsdag den 13. – elleve tretti. Passer det bedre?
- Da går det bra. Tirsdag klokka halv tolv. På gjensyn.

- Doktor Sands kontor, vær så god
- Ja, dette er Randi Hansen. Jeg ville gjerne ha en time hos doktor Sand så fort som mulig.
- Hva gjelder det?
- Jeg har sterke smerter i brystet og armen.
- Hvor lenge har De hatt slike smerter?
- Det begynte i går, og det blir verre og verre. Jeg får nesten ikke puste. Jeg lurte på om det kan være hjertet.
- Da er det best legen ser på Dem med det samme. Kan De være her klokka elleve?
- Ja, jeg tar en drosje og kommer med det samme.

Fasit til kapittel 17 i arbeidsboka

1 Eksempel:

arbeidet hun som/jobbet hun som/var hun – teater og film – var det – mange forskjellige jobber/vikariater forskjellige steder – i resepsjonen på – synes jobben er ok – studerer på universitetet/har begynt å studere på universitetet

2 Eksempel:

reiste/dro – var – var/bodde – arbeidet/jobbet – ville – kunne – måtte – leste – så –
begynte/gikk – fikk

8 når – når – Da – når – da – da

9 da – da – Da – når – da – Da – Når – når

13a 1) galt 2) rett 3) galt 4) rett 5) galt

14 Er hun ikke frisk? – (fordi) hun ikke er frisk – (Hvis) hun ikke er frisk – (at) hun ikke er frisk – (men) hun er ikke frisk – (når) hun ikke er frisk

17 har bodd – bodde – har arbeidet – arbeidet – har (jeg) fått – fikk – Har (Sonja) kommet – kom – Har (de) reist – reiste – var – har vært – hadde – har hatt

18 Eksempel:

Han bodde i Stavanger og hadde det bra, men det var vanskelig å få seg en jobb. Han ville gjerne jobbe som lege, men da måtte han lære seg norsk først. Derfor skulle han begynne/begynte han på norskkurs. Han ville også lese aviser og se på tv slik at han kunne lære seg norsk fortere. Kona hans bodde på Sri Lanka, men hun skulle snart komme til Norge. Det var han glad for. Han savnet henne, og han følte seg som en halv person uten henne.

19a 1) galt 2) rett 3) rett 4) rett 5) rett 6) galt

26 Tekst til lytteøvelsen:

- Kan dere fortelle meg litt om hva dere har gjort før dere kom hit? Du først, Rita.
Hadde du noen jobb før du kom hit?
- Ja, jeg var førskolelærer i en barnehage.
- Likte du jobben?
- Ja, jeg liker å arbeide med barn. Men det var slitsomt noen ganger.
- Hvor lenge var du førskolelærer?
- I tre år.
- Og du da, Philip. Hva gjorde du før du flyttet hit?
- Jeg studerte for å bli ingeniør, men flyttet før jeg begynte å jobbe. Så jeg har ikke hatt noen jobb. Men jeg håper at jeg kan bli ingeniør her i Norge når jeg har lært mer norsk.
- Hvor lenge studerte du for å bli ingeniør?
- Fire år.
- Og du da, Carina?
- Jeg har aldri jobbet utenfor huset. Jeg bodde hjemme hos foreldrene mine til jeg giftet meg for fjorten år siden. Etterpå fikk jeg tre barn og arbeidet hjemme med å stelle dem og stelle huset og lage mat.
- Likte du det?
- Ja, jeg synes det var veldig fint. Nå er barna blitt store, så kanskje jeg kan få meg en jobb snart.
- Har du lyst til det?
- Jeg vet ikke. Jo, jeg tror det. I alle fall en deltidsjobb.

- Og hva med deg, lærer? Hvor lenge har du vært lærer?
- Jeg har vært lærer i sju år. Før det hadde jeg forskjellige småjobber og vikariater. Da barna var små, var jeg også hjemme en periode.
- Hvor lenge da?
- I ett og et halvt år.
- Liker du den jobben du har nå?
- Ja, hva tror du?

27 Jeg heter Lorena og bor på et lite sted som heter Storbakken. Her bor det bare 900 mennesker. Vi har fem butikker, en grunnskole, et legesenter og en barnehage, men vi har ikke tannlege. Når vi skal til tannlegen, må vi reise til neste kommune. Det tar to timer med buss.

Jeg er gift og har tre barn. Den eldste er 17 år gammel. Han går på videregående skole i nabokommunen. Han bor hjemme, men han må ta buss fram og tilbake hver dag.

Det liker han ikke, fordi han må stå opp klokka halv seks om morgenen. De to yngste er tvillinger. Det er to jenter på fire år, og de går i barnehagen begge to. Jeg er så glad for at de har fått plass i barnehagen. Jeg søkte om plass for to år siden, men da var det fullt. Derfor måtte jeg vente et helt år. I fjor fikk de endelig plass, og jeg kunne søke om jobb.

Jeg var heldig og fikk arbeid her i Storbakken. Jeg arbeider på helse- og sosialkontoret. Det er veldig spennende, men vi har for lite penger. Kommunen har lyst til å bygge et nytt aldershjem, men det blir dessverre for dyrt. I dag er det mange eldre som ikke har plass på aldershjemmet. Heldigvis har vi hjemmehjelpere. De drar hjem til de gamle og hjelper dem i huset. Alle eldre over 70 år kan få hjelp tre timer i uka. Det er ikke så mye, men det er bedre enn ingenting.

Jeg liker meg her i kommunen. Jeg kjenner alle, og alle kjenner meg. Det er så hyggelig å gå i butikken. «Hei, Lorena,» sier folk. «Hvordan går det? Er sønnen din snart ferdig på videregående?» Så stopper vi litt og prater sammen før vi går videre. Jeg synes også at det er veldig pent her. Vi har blant annet en stor innsjø hvor vi kan fiske og bade om sommeren.

Ikke alt er like bra, selvfølgelig. Noen ganger har jeg lyst å gå på kino. Det har vi ikke her. Da må jeg til nabokommunen. Vi har heller ikke en restaurant hvor vi kan gå og spise om kvelden. Men man kan ikke få alt, ikke sant?

28 takk – møtte – håpe – penn – sent – hvis – måte – fine

31 Tekst til lytteøvelsen

- Bang og Selmer, vær så god.
- Ja hallo, kan jeg få snakke med Irene Bang?
- Hun sitter i møte fram til klokka 12. Kan jeg ta imot en beskjed?
- Ja, si til henne at tannlege Olsen er blitt syk, slik at timen hennes i morgen må utsettes.
- Ja vel, ingen tannlege i morgen. Hun skal få beskjed.
- Hvis hun vil bestille ny time med det samme, kan hun ringe 55 68 77 89.
- Det skal hun få beskjed om.
- Takk for det, morna.
- Morna.
- Det er hos Bang og Selmer.
- Trond Hansen, takk.
- Dessverre, han sitter i et møte nå, og blir ikke å treffe før etter klokka 12.

- Hm. Kan du gi ham en beskjed fra Kari?
- Ja, det går bra.
- Bare si at han ikke må glemme å hente Maria på skolen klokka halv to. Han skal være med henne til legen.
- Han skal få beskjed.
- Takk skal du ha.
- Bare hyggelig.

- Bang og Selmer, vær så god.
- Jeg vil gjerne snakke med Selmer.
- Han er dessverre opptatt i et møte fram til klokka 12. Kan jeg gi ham en beskjed?
- Dette er Joakim Stene. Be ham kontakte meg på telefon 22 45 88 18, helst før klokka to.
- Det skal han få beskjed om, herr Stene.
- Takk.

- Bang og Selmer, vær så god.
- Kunne jeg få snakke med Lise Bakken?
- Hun sitter dessverre opptatt i et møte fram til klokka 12.
- Å ja. Er det mulig å gi henne en beskjed?
- Det går bra.
- Si at Tor ikke kan komme klokka seks likevel. Jeg har trøbbel med bilen. Nei forresten, bare si at Tor har ringt og ringer igjen senere.
- Ja vel. Det skal hun få beskjed om.
- Takk skal du ha.

- 34** - Knut Pettersen.
- Hei. jeg heter Martine Grimsrud. Jeg har lest annonsen i Aftenposten og ser at dere trenger servitører.
 - Det stemmer. Har du jobbet med servering før?
 - Ja, jeg har jobbet på restaurant. Og så har jeg jobbet på utekafé om sommeren.
 - Hva slags restaurant har du jobbet på?
 - På restaurant Stjernen. Den ligger i Odins gate. Jeg hadde et vikariat der i tre måneder.
 - Og hvor lenge har du hatt jobb på utekafé?
 - Der har jeg vært de tre siste sommerferien.
 - Ønsker du hel- eller deltidsjobb?
 - Bare deltid. Jeg går på skole om dagen, så jeg kan bare jobbe om kvelden og i helgene.
 - Det høres bra ut. Vi trenger ekstra hjelp om kvelden. Du kan kanskje komme ned en tur på restauranten, så vi kan prate litt sammen?
 - Ja, gjerne. Når skal jeg komme?
 - I morgen ettermiddag klokka halv fire. Passer det?
 - Det går bra. Da ses vi i morgen.
 - Fint. Ha det bra.

35 Tekst til lytteøvelsen:

- Hei.
- Ja, hei.
- Jeg heter Arne Sletten, og jeg leter etter en ny jobb. Jeg mistet jobben for tre uke siden.

- Skal vi se Da får jeg skrive litt i skjemaet her. Hva slags jobb hadde du før?
- Jeg var sjåfør i et transportbyrå, men byrået gikk konkurs.
- Og hvor lenge jobbet du der?
- Sju år.
- Har du hatt andre jobber også?
- Ja, jeg har jobbet på et bilverksted. Og da jeg var ung, var jeg sjømann. Jeg lærte meg engelsk og spansk.
- Akkurat. Hva slags jobb er du på jakt etter nå?
- Jeg vil helst ha en jobb her på stedet, for kona mi har jobb her, og ungene mine går på skolen. Jeg vil gjerne fortsette å jobbe som sjåfør, kanskje som bussjåfør eller sjåfør i et reiseselskap. Det kommer jo mange turister hit til stedet, og jeg liker å prate med folk fra andre deler av verden.
- Nå har jeg notert dette, og da skal vi ta kontakt med deg hvis vi får inn en sånn jobb. Har du søkt om dagpenger, forresten?
- Ja, jeg får dagpenger, men jeg vil jo gjerne ut i jobb igjen.
- Det forstår jeg. Vi skal gjøre vårt beste.

Innhold på lærer-cd-ene

Del 5 Lærerens cd-er

CD 1:

Spor	Øvelse	Arbeidsbok
1	Kap. 1, øv. 19	Side 12
2	Kap. 1, øv. 20	Side 13
3	Kap. 1, øv. 21	Side 13
4	Kap. 1, øv. 22	Side 13
5	Kap. 1, øv. 23	Side 13
6	Kap. 1, øv. 24	Side 13
7	Kap. 1, øv. 25	Side 14
8	Kap. 1, øv. 26	Side 14
9	Kap. 1, øv. 27	Side 15
10	Kap. 1, øv. 28	Side 15
11	Kap. 1, øv. 29	Side 15
12	Kap. 1, øv. 30	Side 16
13	Kap. 1, øv. 31	Side 16
14	Kap. 1, øv. 32	Side 16
15	Kap. 2, øv. 26a	Side 25
16	Kap. 2, øv. 26b	Side 25
17	Kap. 2, øv. 27	Side 25
18	Kap. 2, øv. 28	Side 25
19	Kap. 2, øv. 29	Side 25
20	Kap. 2, øv. 30	Side 26
21	Kap. 2, øv. 31	Side 26
22	Kap. 2, øv. 32	Side 26
23	Kap. 2, øv. 33	Side 27
24	Kap. 2, øv. 34	Side 27
25	Kap. 2, øv. 35	Side 27
26	Kap. 2, øv. 36	Side 28
27	Kap. 2, øv. 37	Side 28
28	Kap. 2, øv. 38	Side 28
29	Kap. 2, øv. 39	Side 29
30	Kap. 2, øv. 40	Side 29
31	Kap. 2, øv. 41	Side 29
32	Kap. 3, øv. 24	Side 38
33	Kap. 3, øv. 25	Side 38
34	Kap. 3, øv. 26	Side 38
35	Kap. 3, øv. 27	Side 39
36	Kap. 3, øv. 28	Side 39
37	Kap. 3, øv. 29	Side 39
38	Kap. 3, øv. 30	Side 39
39	Kap. 3, øv. 31a	Side 40
40	Kap. 3, øv. 31b	Side 40
41	Kap. 3, øv. 32	Side 40
42	Kap. 4, øv. 20	Side 47
43	Kap. 4, øv. 21a	Side 47

44	Kap. 4, øv. 21b	Side 47
45	Kap. 4, øv. 22	Side 48
46	Kap. 4, øv. 23	Side 48
47	Kap. 4, øv. 24	Side 48
48	Kap. 4, øv. 25	Side 49
49	Kap. 4, øv. 26	Side 49
50	Kap. 4, øv. 27	Side 49
51	Kap. 4, øv. 28	Side 50
52	Kap. 4, øv. 29	Side 50
53	Kap. 4, øv. 30	Side 51
54	Kap. 4, øv. 31	Side 51
55	Kap. 4, øv. 32	Side 51

CD 2:

Spor	Øvelse	Arbeidsbok
1	Kap. 5, øv. 20	Side 59
2	Kap. 5, øv. 21	Side 59
3	Kap. 5, øv. 22	Side 59
4	Kap. 5, øv. 23	Side 60
5	Kap. 5, øv. 24	Side 60
6	Kap. 5, øv. 25	Side 60
7	Kap. 5, øv. 26	Side 61
8	Kap. 5, øv. 27	Side 61
9	Kap. 5, øv. 28	Side 61
10	Kap. 6, øv. 20	Side 68
11	Kap. 6, øv. 21	Side 68
12	Kap. 6, øv. 22	Side 69
13	Kap. 6, øv. 23	Side 69
14	Kap. 6, øv. 24	Side 69
15	Kap. 6, øv. 25	Side 70
16	Kap. 6, øv. 26	Side 70
17	Kap. 6, øv. 27	Side 70
18	Kap. 6, øv. 28	Side 71
19	Kap. 6, øv. 29	Side 71
20	Kap. 6, øv. 30	Side 71
21	Kap. 7, øv. 24	Side 79
22	Kap. 7, øv. 25	Side 80
23	Kap. 7, øv. 26	Side 80
24	Kap. 7, øv. 27	Side 80
25	Kap. 7, øv. 28	Side 81
26	Kap. 7, øv. 29	Side 81
27	Kap. 7, øv. 30	Side 81
28	Kap. 7, øv. 31	Side 82

29	Kap. 7, øv. 32	Side 82
30	Kap. 7, øv. 33	Side 82
31	Kap. 7, øv. 34	Side 83
32	Kap. 7, øv. 35	Side 83
33	Kap. 7, øv. 36	Side 83
34	Kap. 8, øv. 25	Side 93
35	Kap. 8, øv. 26	Side 93
36	Kap. 8, øv. 27	Side 93
37	Kap. 8, øv. 28	Side 94
38	Kap. 8, øv. 29	Side 94
39	Kap. 8, øv. 30	Side 94
40	Kap. 8, øv. 31	Side 94
41	Kap. 8, øv. 32	Side 95
42	Kap. 8, øv. 33	Side 96
43	Kap. 8, øv. 34	Side 96
44	Kap. 8, øv. 35	Side 97
45	Kap. 8, øv. 36	Side 97
46	Kap. 9, øv. 18	Side 108
47	Kap. 9, øv. 19	Side 108
48	Kap. 9, øv. 20	Side 108
49	Kap. 9, øv. 21	Side 109
50	Kap. 9, øv. 22	Side 109
51	Kap. 9, øv. 23	Side 109

CD 3:

Spor	Øvelse	Arbeidsbok
1	Kap. 10, øv. 18	side 118
2	Kap. 10, øv. 19	side 118
3	Kap. 10, øv. 20	side 119
4	Kap. 10, øv. 21	side 120
5	Kap. 10, øv. 22	side 120
6	Kap. 10, øv. 23	side 120
7	Kap. 10, øv. 24	side 121
8	Kap. 10, øv. 25	side 121
9	Kap. 10, øv. 26	side 122
10	Kap. 10, øv. 27	side 122
11	Kap. 10, øv. 28	side 122
12	Kap. 10, øv. 29	side 122
13	Kap. 11, øv. 20	side 133
14	Kap. 11, øv. 21	side 133
15	Kap. 11, øv. 22	side 134
16	Kap. 11, øv. 23	side 134
17	Kap. 11, øv. 24	side 134
18	Kap. 11, øv. 25	side 135
19	Kap. 11, øv. 26	side 135
20	Kap. 11, øv. 27	side 136
21	Kap. 12, øv. 20	side 144
22	Kap. 12, øv. 21	side 144
23	Kap. 12, øv. 22	side 145
24	Kap. 12, øv. 23	side 145

25	Kap. 12, øv. 24	side 145
26	Kap. 12, øv. 25	side 146
27	Kap. 12, øv. 26	side 146
28	Kap. 12, øv. 27	side 147
29	Kap. 12, øv. 28	side 147
30	Kap. 12, øv. 29	side 147
31	Kap. 12, øv. 30	side 148
32	Kap. 12, øv. 31	side 148
33	Kap. 12, øv. 32	side 148

CD 4:

Spor	Øvelse	Arbeidsbok
1	Kap. 13, øv. 22	Side 157
2	Kap. 13, øv. 23	Side 157
3	Kap. 13, øv. 24	Side 157
4	Kap. 13, øv. 25	Side 158
5	Kap. 13, øv. 26	Side 159
6	Kap. 13, øv. 27	Side 159
7	Kap. 13, øv. 28	Side 159
8	Kap. 13, øv. 29	Side 159
9	Kap. 13, øv. 30	Side 160
10	Kap. 13, øv. 31	Side 160
11	Kap. 13, øv. 32	Side 160
12	Kap. 13, øv. 33	Side 160
13	Kap. 13, øv. 34	Side 161
14	Kap. 14, øv. 20	Side 168
15	Kap. 14, øv. 21	Side 168
16	Kap. 14, øv. 22	Side 169
17	Kap. 14, øv. 23	Side 169
18	Kap. 14, øv. 24	Side 169
19	Kap. 14, øv. 25	Side 170
20	Kap. 14, øv. 26	Side 171
21	Kap. 14, øv. 27	Side 171
22	Kap. 14, øv. 28	Side 172
23	Kap. 14, øv. 29	Side 172
24	Kap. 14, øv. 30	Side 173
25	Kap. 14, øv. 31	Side 173
26	Kap. 14, øv. 32	Side 174
27	Kap. 14, øv. 33	Side 174
28	Kap. 14, øv. 34	Side 174
29	Kap. 14, øv. 35	Side 175
30	Kap. 15, øv. 21	Side 185
31	Kap. 15, øv. 22	Side 185
32	Kap. 15, øv. 23	Side 186
33	Kap. 15, øv. 24	Side 186
34	Kap. 15, øv. 25	Side 186
35	Kap. 15, øv. 26	Side 187
36	Kap. 15, øv. 27	Side 187
37	Kap. 15, øv. 28	Side 187
38	Kap. 15, øv. 29	Side 188

39	Kap. 15, øv. 30	Side 188
40	Kap. 15, øv. 31	Side 188
41	Kap. 15, øv. 32	Side 189

CD 5:

Spor	Øvelse	Arbeidsbok
1	Kap. 16, øv. 20	side 197
2	Kap. 16, øv. 21	side 198
3	Kap. 16, øv. 22	side 198
4	Kap. 16, øv. 23	side 198
5	Kap. 16, øv. 24	side 199
6	Kap. 16, øv. 25	side 200
7	Kap. 16, øv. 26	side 200
8	Kap. 16, øv. 27	side 200
9	Kap. 16, øv. 28	side 201
10	Kap. 16, øv. 29	side 201
11	Kap. 16, øv. 30	side 201

12	Kap. 16, øv. 31	side 202
13	Kap. 16, øv. 32	side 202
14	Kap. 17, øv. 22	side 211
15	Kap. 17, øv. 23	side 211
16	Kap. 17, øv. 24	side 211
17	Kap. 17, øv. 25	side 212
18	Kap. 17, øv. 26	side 212
19	Kap. 17, øv. 27	side 212
20	Kap. 17, øv. 28	side 213
21	Kap. 17, øv. 29	side 213
22	Kap. 17, øv. 30	side 213
23	Kap. 17, øv. 31	side 214
24	Kap. 17, øv. 32	side 214
25	Kap. 17, øv. 33	side 215
26	Kap. 17, øv. 34	side 215
27	Kap. 17, øv. 35	side 216

CD 6:

Spor Lytteprøver til prøver etter kapitlene 5, 10 og 15

1	Lytteprøve 1. Lærerens bok, del 3.
2	Lytteprøve 2, øv. 1. Lærerens bok, del 3.
3	Lytteprøve 2, øv. 2. Diktat. Lærerens bok, del 3.
4	Lytteprøve 3. Lærerens bok, del 3.

Spor Ekstra fra tekstboka

5	Kap. 1. Sammendrag, s. 13.
6	Kap. 1. Sammendrag, s. 15.
7	Kap. 1. Sammendrag, s. 15.
8	Kap. 2. Sammendrag, s. 23.
9	Kap. 2. Sammendrag, s. 23.
10	Kap. 3. Sammendrag, s. 29.
11	Kap. 3. Sammendrag, s. 31.
12	Kap. 3. Sammendrag, s. 31.
13	Kap. 3. Sammendrag, s. 31.
14	Kap. 4. Etter frokost, s. 37.
15	Kap. 4. Jobb, skole ..., s. 38.
16	Kap. 4. Etter middag, s. 38.
17	Kap. 4. Matvaner, s. 41.
18	Kap. 5. Sammendrag, s. 47.
19	Kap. 5. Sammendrag, s. 47.
20	Kap. 5. Hvem skal ..., s. 49.
21	Kap. 6. Sammendrag, s. 55.
22	Kap. 6. Sammendrag, s. 55.
23	Kap. 7. En dag i mars, s. 62.
24	Kap. 7. En dag i juli, s. 62.
25	Kap. 7. Hvilken årstid, s. 64.
26	Kap. 7. Sammendrag, s. 65.
27	Kap. 7. Sammendrag, s. 65.
28	Kap. 8. Nira var ..., s. 72.

Dialektbakgrunn

Nordvestlandet.
Nordvestlandet.
Bø i Telemark.
Nordland.
Bergen.
Bø i Telemark.
Stavanger.
Bø i Telemark.
Kristiansand.
Bergen.
Nordland.
Nordvestlandet.
Nordland.
Bergen.
Trøndelag.
Nordvestlandet.
Trøndelag.
Bø i Telemark.
Østlandet/Nordvestlandet.
Østlandet/Trøndelag.
Bergen.
Kristiansand.
Nordland.
Trøndelag.

29	Kap. 8. Kristian var ..., s. 73.	Bø i Telemark.
30	Kap. 8. Hilde var ..., s. 74.	Bergen.
31	Kap. 9. Et travelt liv, s. 82.	Østlandet.
32	Kap. 10. Teresa jobber .., s. 91.	Nordvestlandet.
33	Kap. 10. Godt å vite, s. 93.	Østlandet.
34	Kap. 11. Norge er ..., s. 99.	Nordvestlandet.
35	Kap. 11. Godt å vite, s. 102.	Østlandet.
36	Kap. 12. Sammendrag, s. 109.	Bø i Telemark.
37	Kap. 12. Sammendrag, s. 109.	Nordvestlandet.
38	Kap. 12. Sammendrag, s. 109.	Kristiansand.
39	Kap. 12. Godt å vite, s. 111.	Østlandet.
40	Kap. 13. Sammendrag, s. 116.	Bergen.
41	Kap. 13. Sammendrag, s. 116.	Trøndelag.
42	Kap. 13. Sammendrag, s. 116.	Nordland.
43	Kap. 13. Hodja ..., s. 120.	Bø i Telemark.
44	Kap. 14. Jeg har fått leilighet, s. 126.	Bergen.
45	Kap. 14. Sammendrag, s. 129.	Nordland.
46	Kap. 14. Hunden og ulven, s. 132.	Nordland.
47	Kap. 15. Godt å vite, s. 141.	Østlandet.
48	Kap. 16. Sammendrag, s. 146.	Nordland.
49	Kap. 16. Sammendrag, s. 146.	Bergen.
50	Kap. 17. Jobben min, s. 153.	Nordland/Nordvestlandet.

På vei er et begynnerverk i norsk. Verket er en grundig revisjon av *På vei* fra 1999.

Læreverket består nå av:

- Tekstbok
- Arbeidsbok med lytte-cd
- Ordlister
- På vei nettsted med varierte og selvinstruerende interaktive øvelser
- Lærerens bok med ekstra oppgaver, fasit, undervisningsopplegg og forslag til prøver
- Lærer-cd-er med uttale-, struktur- og lytteøvelser

Denne nye utgaven er tilrettelagt for undervisning på Spor 2 og 3 etter den nye *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere* (2004), nivå A1 og A2.

På vei gir en systematisk og trinnvis innføring i norsk vokabular og språkstruktur og formidler nyttig samfunnsinformasjon. Læreverket er enkelt å bruke både for kursdeltakere og lærere.

Forfatterne har også utgitt læreverkene *Stein på stein* og *Her på berget*, som er beregnet for kursdeltakere med mer kjennskap til norsk. Forfatterne underviser ved Institutt for lingvistiske fag ved Universitetet i Oslo.

ISBN 978-82-02-23670-3

9 788202 236700

www.cappelen.no

CAPPELEN